

Petr Hájek

Smrt ve středu

Praha 2009

DOKOŘÁN

Obsah

Apokryf	7
Vetřelec	11
Projekt revoluce v New Yorku	36
Smrt ve středu.	102
Nenápadný půvab AIDS demokracie.	154
Konvergence à la G. B. Shaw	208

„Sovy nejsou, čím se zdají být,“ praví tajemně zvláštní agent Dale Cooper v Lynchově kultovním americkém seriálu *Twin Peaks*. Tato věta dostala křídla a obletěla na nich svět. Pokrytectví, dezinterpretace, mystifikace, stejně jako absurdní, krkolomné a spiklenecké výklady každé banality. To jsou průvodní znaky problémů i „problémů“, jimiž nás denně prostřednictvím médií v nekončících erupcích zahlučuje technologický svět konce a počátku tisíciletí. Nejen režisér David Lynch, který svou poetiku na otevřené mystifikaci staví, se tomu dovedně – a právem – ironicky směje.

„Je-li člověk paranoidní, neznámá to ještě, že není pronásledován,“ připomíná stejně oprávněně známý, k Lynchovi komplementární bonmot neznámého autora. Platí-li však obojí, jak se v tom zmatku vyznat? Těžko.

Médii se zabývám vlastně celý život a ze všech stran. Především jsem v nich dlouho pracoval. Před rokem '89 jako reportér v časopisu *Květy*, po něm v časopisu *Reflex*, který jsem v roce 1990 založil a několik let řídil. Napsal jsem také několik knížek, beletrii i takzvanou literaturu faktu. Poslední z nich (*Předběžný portrét*, o fenoménu Boleslav Polívka) vyšla nedlouho před pádem komunismu. O té doby jsem se už do žádného většího knižního projektu nepustil.

Nebyl na to čas, mohl bych říci. Publikoval jsem sice dále v novinách a časopisech, intenzivně žil vzrušující dobu přechodu z komunismu do kapitalismu, ale na knížku to nebylo. Cítil jsem, že není jasné téma. Takové, které by nesneslo odkladu. Které by o době, do níž jsme „spadli“, mohlo něco podstatnějšího říci.

Podstatné naopak bylo, že jsem z médií odešel. Založil jsem s kolegou z *Reflexu* reklamní agenturu, a dostal se tak trochu na druhou stranu. V kritickém roce 1997, v době „sarajevského atentátu“, mě cesta zavedla do blízkosti Václava Klause. Spolupracoval jsem s ním na několika předvolebních kampaních ODS, měl jsem svůj podíl na jeho rozhodnutí kandidovat v roce 2003 na prezidenta republiky, nebyl jsem stranou ani kampaně za jeho první zvolení do nejvyšší ústavní funkce.

To můj život opět dramaticky změnilo. Přijal jsem nabídku vést Tiskový odbor prezidentské kanceláře a posléze jsem se stal i prezidentovým mluvčím. Tím jsem se opět naplno ponořil do světa médií, teď ale již zcela na opačné straně „barikády“. Bylo to neuvěřitelných, vyčerpávajících, ale na zážitky a zkušenosti nesmírně bohatých pět roků. Po dramatickém zvolení Václava Klause na druhé funkční období v únoru 2008 jsem přešel do přece jen trochu klidnější funkce zástupce ředitele prezidentské kanceláře.

Řekl bych, že sotva lze poznat svět médií (a politiky) z bližšího doteku a různorodějších úhlů pohledu, než mi bylo osudem dáno. Jistě to neznamená, že bych o těchto specifických světech, které tak zásadně ovlivňují naše životy, věděl vše. Ani zdaleka ne. Nicméně dlouhá desetiletí intenzivní práce uvnitř i vně médií a politiky mě vedou k jistým obecnějším závěrům, které snad mohou být pro někoho zajímavé.

V roce 2008 jsem na toto téma udělal obsáhlejší rozhovor s Bohumilem Pečinkou pro brněnskou *Revue Politiku*. K mému překvapení vzbudil rozhovor poměrně silný zájem nejen u „odborné“ veřejnosti, ale dokonce i tam, kde bych to ze všeho nejméně předpokládal – v médiích. Nakladatelství Dokořán mi pak velkoryse nabídlo, abych o této problematice napsal něco souvislejšího.

Následující texty tedy rozhodně nejsou pokusem o nějakou „vědeckou práci“. Jde o několik esejů spojených tématem permanentní mystifikace, které je veřejnost – nikoli jen u nás – ve stále dramatičtější podobě vystavena. Mám za to, že právě z takto zvoleného úhlu je možné zahlédnout již i obrysy nově se utvářejícího světa na prahu třetího tisíciletí.

Není to nejveselejší pohled, i když netřeba hned propadat panice. Ostatně mnoha současníkům připadá naše technologická epocha jako cosi zcela unikátního, v celé lidské historii neznámého, bezprecedentního. Jsem přesvědčen, že je to iluze. Že v jiných kulisách – na spirále, pokud ne v kruhu – žijeme vcelku standardní problém, který tady byl již nejednou.

Známý starozákonní apokryf líčí nehostinný svět, v němž se ocitli naši prarodiče, když uvěřili Pokušiteli. V marnivé touze být rovni Bohu pojedli ze zakázaného Stromu poznání dobrého a zlého, a Hospodin je proto vykázal z Ráje: Adam stál pak čtyřicet dní po krk v chladné řece a lidská existence visela na vlásku. Mnohé nasvědčuje, že dnes na tom nejsme o mnoho lépe.

Naplno otevřená stavidla racionalismu, jenž stvořil naši technologickou civilizaci, rozvodnila postupně bystřinu kritického rozumu do divokého kalného toku, jehož hladina rychle a nebezpečně stoupá. Sociální inženýři, velekněží náboženství všemocného Člověka, na něm projektují a stavějí přehradu, které brání přirozenému proudění. Ujišťují nás, že tak činí pro naše Dobro, že mají vše pevně v rukou, že ve skutečnosti jen dovedně regulují protichůdné proudy přirozených lidských zájmů tak, aby řízeně a „trvale“ vyráběli energii pro pozemský ráj.

Je to vznešený záměr. Opět stojíme po krk ve vodě. Okolí už téměř nevidíme. Médium, které nás od něj odděluje, po-

skytuje jen jeho virtuální obraz. Média nás ze všech stran omývají, tlačí na nás, smýkají námi, manipulují. Mnohým to zatím připadá spíš zábavné, vzrušující a trochu snové. Kolébáni usínají. Proto je příliš neznepokojuje, že pokud hladina stoupne ještě o kousek výš, zcela ztratí pevninu pod nohama.

Současný svět není tím, čím se zdá být. Co s tím? V první řadě nejprve odložit brýle mámení a pokusit se pochopit, co se kolem nás – a s námi – doopravdy děje. K tomu by svým malým dílem ráda přispěla i tato knížka.

Počátek třetího tisíciletí přinesl mnohá očekávání. Pověšinou optimistická, což je vcelku přirozené. Lidé si s počátkem čehokoli obvykle rádi spojují naději na lepší příští. Počátek století – a což teprve tisíciletí! – je pro naději jako stvořený. Ve své číselné symbolice nese cosi významného již sám o sobě. Přelomové datum má v sobě automaticky zabudovaný patetický tympán, burcující zvon. Ať chceme, nebo nechceme, působí to skoro na každého – tedy alespoň na toho, kdo se dozví, že konec jednoho a začátek dalšího tisíciletí je tady.

Aby se o tom člověk dozvěděl, musí to z vnějšku doputovat k jeho smyslům. Letopočet je samozřejmě záležitost povýtce imaginární, společensky dohodnutá, moderním mediálním slovníkem bychom řekli „virtuální“. Nelze ji odečíst z pravidelného zdánlivého pohybu Slunce po zemské orbitě. Letopočet v sobě nemáme geneticky zabudovaný. A je tudíž velmi nejistý.

Podle židovského kalendáře rok dva tisíce nastal, když o naší křesťanské euroamerické civilizaci nebylo ani vidu, ani slechu. Vyvolený národ si oslavu roku 2000 užil už zhruba 1760 let před narozením Ježíše Krista, takže když svět před pár lety zachvátilo mileniální nadšení, pro Židy šlo o vcelku běžný rok 5760. A to už nezmiňuji mnohé jiné kalendáře jiných kulturních okruhů, protože pro naši současnost je ten judaisticko-křesťanský určující. Ostatně je aktuálně určující i pro zbytek světa.

Než vystřelily k nočním oblohám prakticky všech kontinentů ohňostroje vítající příchod roku 2001 a milióny lidí

v ulicích megaměst se s nadšeným očekáváním koupaly v záplavách alkoholu, stály tisíc roků předtím, pod toutéž oblohou (relativně) obdobné davy. V absolutním vyjádření jich sice bylo méně, protože populační exploze právě nijak aktuálně nehrozila, ale jejich očekávání nebylo o nic menší. Vlastně naopak – bylo nekonečně větší a nekonečně radostnější: každou chvíli se měla začít hroutit nebeská klenba, jasný signál ohlašující konec světa v dramatické parusii, druhém příchodu Kristově. Boháči se na poslední chvíli divoce zbavovali majetku (rozdávali ho chudým), hříšníci (tj. všichni) se usilovně káli, církevní představitelé stáli vzrušeně připraveni přivítat Pána a s koncem dosavadního i počátek nového, definitivního světa.

Jenže konec světa nenastal, první leden 1001, jakož i následující dny, týdny, měsíce a roky, byly podobny jako vejce vejci těm předmileniálním, rozběhla se desetiletí a staletí vstříc dalšímu miléniu.

Něco se však přece jen stalo: otřes z faktu, že se nestalo nic.

To nebylo možné vysvětlit jinak, než že lidé byli mystifikováni, když uvěřili zprávě o nadcházejícím konci světa, ztotožnili se s ní a podle toho jednali. Bez ohledu na to, zda parusii očekávali šťastně a s nadějí, či v zoufalství ze špatného svědomí, realita šokovala všechny a svět málem uvedla v hluboký zmatek a chaos. V každém případě podstatně nabourala dosavadní paradigma, ne náhodou brzy nastartovaly velké racionalistické a další hereze, jako mnozí se příznaky eroze původního křesťanského étosu.

To všechno způsobila jediná neověřená zpráva. Na první pohled ověřitelná poměrně těžko. Stačilo se však podívat do Bible, abychom v Kristových slovech našli její jasné dementi:

„O tom pak dni a hodině žádný neví, ani andělé nebesťi, jedině sám Otec můj.“ (Matouš 24/36)

Pokud by tohle nějaké významné noviny či televize zveřejnily, a konkurence by se do toho opřela, aby jinými citacemi z téhož zdroje obhajovala názor establishmentu, určitě bych stál na straně těch, kdo by tvrdili, že zmíněná věta je nepřekročitelná, nelze ji napadnout jakýmkoli jiným argumentem či citací.

Vznikla by pěkná mela, a protože jde o téma zásadní, mediálně i politicky přitažlivé (strach a naděje jsou jediná skutečně použitelná témata pro mediální a politické hry), dohadovali bychom se o tom nejspíš dodnes, přestože kauza by byla už pořádně uvláčená a rozmělněná. Jenže nebylo televize ani novin, ba ani knihtisku, a tak se svět dosud nepřekonanou poplašnou zprávou (medializovanou pouze z kazatelen) otrásl v základech. Neexistovala nezávislá média, nebylo, co by zprávu relativizovalo, co by se ptalo po jejích autorech, jejich důvěryhodnosti, majetkových poměrech, co by dalo prostor pochybovačům, investigativním seriálům – prostě nebylo nic, než jediná uznávaná, všeobecně přijatá a nezpochybnitelná moc a její katastrofální omyl. Či záměr, jehož konce autoři – zvěstovatelé apokalypsy – nedohlédli, a jenž se obrátil proti nim.

Tisíc let poté už bylo zdánlivě k dispozici vše, co tehdy scházelo. Alespoň v technologickém smyslu slova. Úvahy o Armagedonu sice také nechyběly, ale příliš lidí to neovlivnilo. To proto, že – jak se zdálo – jejich nositelem a šířitelem nebyla žádná všeobecně uznávaná autorita, ale – „nezávislá“ média.

Jenže to je opravdu jenom zdání. Rozhodující postavení, jakým před deseti staletími disponovala katolická církev (od utváření veřejného mínění v nejintimnějších lidských věcech, až po rozhodující vliv v mocenských hrách), přešlo na počátku třetího tisíciletí zcela do vlastnictví médií. Jen se to jejich běžnému uživateli tak jednoznačně nejeví. Ve

skutečnosti však současnost naší civilizace média zcela ovládají, což kromě jiného znamená, že pokud nám to ona sama na sebe neřeknou, nevíme to. A protože naše civilizace je vzhledem ke své technologické převaze pro zbytek světa určující (ať se mu to líbí, nebo ne), je mediokracie skutečným pánem tohoto světa.

Zatímco ovšem struktura církve byla (a je) přes svou uzavřenost relativně přehledná, pyramidální, odvozená od volebného zástupce Páně na Zemi, s médii je tomu právě naopak: nemají žádnou hierarchickou či jakoukoli jinou viditelnou strukturu, zdá se, jako by se těkavě vznášela v beztížném veřejném prostoru a víceméně nahodile vznikala a zanikala v litém konkurenčním boji. Jako by byla jen jakýmsi zábavným doplňkem, z uctivé vzdálenosti obíhajícím po proměnlivých orbitách reálný život, zcela závislá na přízni či nepřízni veřejnosti.

Je tomu však zcela naopak.

Média jsou živoucí organismus, skutečný vetřelec, daleko ďábelštější, odolnější a nezničitelnější než všechna strašidelná monstra, která nám kdy Hollywood stihl představit.

Jeho tělo napohled nemá jasný tvar. Je skryto, neboť při svém růstu kopíruje všechno viditelné i neviditelné s takovou psychologickou sugestivností, že už stačilo prorůst veškerým veřejným i soukromým prostorem, který je k dispozici. Nejprve pozvolna a nenápadně, pak stále dynamičtěji. V současnosti – opisujíc exponenciální posloupnost technologických vynálezů – už naprosto nezakrytě, s omračující rychlostí a bezohlednou žravostí.

Vetřelci poskytujeme nejen svá těla, ale především svou ještě nedávno poměrně svobodnou mysl – to je pro hlubkové vkořenění nezbytné k jeho smrtící parazitické existenci. A činíme tak dobrovolně. Nebo si to alespoň myslíme, což je opět práce médií.

Napohled to tak skutečně vypadá. Můžeme přece kdykoli dálkovým ovladačem vypnout televizi či rádio (nebo je vůbec do své domácnosti či pracovního prostředí nevtáhnout), nekupovat každé ráno noviny a časopisy (tím spíš si je nenechat posílat za vlastní peníze do schránky), nestisknout na počítači tlačítko, které nás napojí na celosvětovou datovou (nikoli informační) síť. Jenže to je naprostá fikce. Nemůžeme to udělat. Nemůžeme (protože ani nechceme) udělat nic a důvod je fatální:

Nevěděli bychom, co si máme myslet.

Připadali bychom si sociálně deprivovaní, protože bychom hovořili o něčem jiném než všichni ostatní, a nevěděli bychom, o čem hovoří oni. Jsme dokonale indoktrinováni tématy, která už dávno nevycházejí z našich přirozených zájmů a z nich vyplývajících představ, myšlenek a pocitů. Staráme se o věci a vymezujeme se k imaginárním skutečnostem, které za nás stanovila média.

Počínaje jejich permanentním zpravodajstvím, které předstírá, že nás informuje o dění v našem okolí od záchodové mísy po zbytek planety, přes nekonečné seriály a telenovely z neexistujících světů, gladiátorské hry se střešovým označením Sport a vše další, co souvisí se životním stylem, až po přiznané či skryté reklamy na cokoli, co si máme koupit, kam máme jít, co vidět a slyšet, co jíst a pít.

Čeho se bát, čemu věřit, kde je nebezpečí a kde naděje.

Co máme udělat a neudělat.

To všechno vetřelcův parazitický organismus u hostitele ovládá. Je k němu v důvěrném vztahu a tváří se převážně jako pomocník. Je přísátý k jeho vědomí s hladovými otázkami: co si ještě přeješ? Jak to má vypadat? Pokud to dáme jen hnutím prstu (třeba na ovladači) najevo, okamžitě se přesně přizpůsobí většinové odpovědi. A posune se. A promění. A zase je silnější. Aby nevyvolal imunitní odmíta-

vou reakci, metabolizuje do napadených organismů ochromující nasládlý jed věčné zábavy. Čím déle je mu hostitel vystaven, tím bezbrannější je proti bezděčným i cíleným manipulacím, které jsou vlastním smyslem vetřelcovy existence.

Kdyby se byl například před zmíněnými „oslavami“ mi-lénia rozhodl, že uvede svět do obdobného chiliastického chaosu, jaký nastal počátkem jedenáctého století, nic by mu v tom nedokázalo zabránit – a byl by daleko úspěšnější. Kdyby, řekněme, jednohlasně zavelel: „Pevninský svět bude na Nový rok napaden a zničen neznámým virem, jenž se jako blesk rozšíří od východu k západu, a zachrání se pouze ten, kdo bude v tu dobu na moři a setrvá tam nejméně čtyřicet dní!“

Blazeované civilizované lidstvo by vyskočilo od přetékajících stolů materiální hojnosti a chvatně by napochodovalo do moře jako lumíci. Na souši by zbyly jen zoufalé izolované skupinky, které by to nestihly, či jednotlivci-devianti, kteří média nevnímají a s ostatními lidmi nejsou v kontaktu. Co však víc – vzápětí by se na rozdíl od někdejšího planého poplachu ukázalo, že nešlo o kachnu – mediální fikce by se totiž nejspíš stala realitou. Opuštěná města, nefungující či havarované (protože opuštěné) elektrárny a všechna další technologická zařízení by během několika dní stvořila z civilizovaného prostoru poušť, kterou by bloudily děsivé osamělé existence, neschopné se o sebe postarat a víceméně pasivně očekávající svůj konec.

Něco podobného měl možná na mysli americký spisovatel Cormac McCarthy ve své temné knize *Cesta*. Jeho text je natolik zásadní, že bylo téměř nepochopitelné, že mu za něj (fakticky média) udělili „prestížní“ Pulitzerovu cenu. Srozumitelné vysvětlení proto musí být opět mediální, tedy potvrzující současné axiomy a paradigmaty, na nichž

mediální manipulace stojí: protože původ oné literární globální katastrofy (která je ovšem pouhou kulisou a pozadím zásadního příběhu o něčem zcela jiném) není jasný, a hlavní mediální proud právě investuje miliardy dolarů do absurdní fikce o akutním nebezpečí globálního ekologického sebezničení lidstva, byla kniha udělením vysoce politicky korektní ceny vyložena jako vysoce politicky korektní varování před ekologickou katastrofou, čímž bylo skutečné poselství knihy brutálně znehodnoceno.

Proč se to děje, brzy uvidíme. Vraťme se však ještě zpět k vetřelcově anatomii, protože bez pokusu alespoň částečně trepanovat pečlivě ošetřovaný povrch jeho těla a nahlédnout do zápachajících tkání pod kůží by všechno, o čem byla a bude řeč, mohl čtenář právem brát jako tisíci padesátý zbytečný povzdech, že s mediokracií je to holt těžké, ach jo, no jo, no nic.

Sebezničující mediální povel lidstvu se tedy tentokrát nekonal. Nebyl totiž ve vetřelcově zájmu. Buduje přece naopak iluzi o nekonečných možnostech a schopnostech člověka, jenž má planetu zcela v rukou, a proto s ní má zacházet tak, jak mu bude předepsáno. Představa člověka zcela závislého na Božím úradku se pro letošní milénium tedy viditelně nehodila. Úplně tyto představy však ignorovat také nešlo. Proto se média omezila na okrajové a víceméně bizardní historiky na téma konce světa. V takzvané „seriózních“ médiích, s patřičně ironickým komentářem. V takzvané „bulvárních“ s patřičnými půlstránkovými vykřičníky a jakoby vážně míněnými otazníky. Celkově však bylo každému hostiteli nad i podtextově sdělováno, že pokud je jen trochu příčetný, pochopí, že myšlenky na fatální podstatu lidské existence jsou jen nic neznamenající hra – asi jako každodenní či každotýdenní „zábavné“ amatérské horoskopy.

Tady už vidíme první typ členění organismu, který zkoumáme. Sledujeme, že se vyvíjí a jeho části se specializují. Původně žádné dělení na „seriózní a bulvární“ neexistovalo. První noviny nic takového neznaly, všechno bylo pěkně na jedné (nevalné) hromadě. To je docela podstatné, protože tím parazit odkazuje ke svému původu a vývoji, jenž je v pravém slova smyslu evolucionistický.

Není proto divu, že soudobý evolucionismus patří k hlavním axiomům šířeným totální většinou médií, jež jako nepochybně lidský výtvar vyspěla do dnešní podoby právě evolucí, a tímtež procesem (bez ohledu na revoluční technologické skoky) se nadále udržují a vyvíjejí. Musíme proto v tomto případě vzít spornou Darwinovu evoluční teorii velmi vážně, alespoň (či výhradně) pokud jde o tělesnou konstituci vetřelcovu. Pro výzkum je tedy nezbytné oddělit tělo (dnes už je přesněji použít slova hardware) od podstaty (software), která je oživuje.

Měl bych asi podotknout, že se za darwinistu nepovažují. Nepovažoval se za něj ostatně ani Charles Darwin. Je příznačné a mnohé napovídající, že málokdo dnes ví, že Darwin ani na okamžik nezapochoval o původu světa jako stvořitelského aktu Božího. Darwin a darwinismus jsou totiž dvě zcela odlišné věci.

Tou první je přírodovědec a myslitel, autor (dnes již fakticky vyvrácené) teorie, která by mohla posloužit jako hezká ilustrace slepé cesty evropského, v sobě zbloudilého, postrenesančního racionalismu. Darwinismus je pak vynikajícím příkladem jedné z prvních rozsáhlých manipulací médií, která po přírodovědcově smrti jeho teorii rozřezala, účelově poskládala a svévolně doplnila neověřenými nesmysly, výmysly či skutečnými podvrhy, aby ji pak mohla prohlásit za prokázanou, a poté tuto bibli ateismu zafixovat v hlavách mnoha generací tak brutálně, že předchozí

řádky budou i mnozí přemýšliví čtenáři dost možná pokládat za nadsazené nebo bláznivé. Ale to by bylo na úplně jiný text. Pro tento je důležité, že v případě vzniku a vývoje mediálního organismu platí evolucionistická teorie beze zbytku. O co jde?

Darwinistické teorie všeho druhu totiž fungují jako použitelné (protože realitu správně popisující) pouze v případě, že na počátku toho kterého společenského jevu stojí v roli stvořitele člověk. Pokud následnému vývoji nechá plus mínus volný průběh, v němž se budou střetávat ve volné soutěži nejrůznější zájmy, pokusy a omyly, je zaručeno, že jev bezpečně prokáže či neprokáže životaschopnost. Vnější zásahy či umělá omezení jej naopak bezpečně atrofuje a – pokud je odstaven od nepřetržitého přísunu umělé výživy – posléze i zničí.

Takovým procesem prošlo v moderní historii západní civilizace kdeco. Dobrým příkladem je marxismus či nacismus: jejich autoři svými tvůrčími kreacemi (v zájmu Dobra samozřejmě) bezmála úspěšně destruovali samu podstatu civilizace. Že šlo o scestné (protože nepřirozené) ideologie, se ovšem pro většinu aktérů (organizátorů i obětí) i přihlížejících stalo zjevným až ve chvíli, kdy se ideologie všeobecné manipulace – za vydatné, nikoli však rozhodující pomoci médií – stala praxí.

Jak se stalo, že tohle všechno média přežila? Čím to, že se jako jeden z mála vynálezů udržela od úsvitu moderní demokracie až do postdemokratické epochy, jejíž se nakonec stala definicí (mediokracie), a zcela ji ovládla? Co to bylo za mimořádně silný impuls, že jeho energie stačila udržovat v pohybu subtilní setrvačnick, přestože proti němu v boji o život (ne nutně vždy jen politický) tlačily těžké váhy demokratických i nedemokratických vládců, sociálních inženýrů a technologů moci?

A především – kde nastal onen zlomový okamžik, kdy parazit, žijící po velmi dlouhou dobu se svým hostitelem v sice protikladné, ale oboustranně prospěšné symbióze, se náhle začal chovat a jednat proti jeho zájmům a začal ho ovládat? Myslím, že na tuto otázku je odpověď nasnadě a už byla naznačena: na člověka se evoluce nevztahuje, na jím stvořené vynálezy však platí beze zbytku (včetně evoluční teorie pochopitelně).

Člověk se totiž po věky prakticky vůbec nezměnil. Vyplyvá to z jeho původu, z jeho podstaty. Poměrně přesně nás o tom informuje Bible, prapředek všech médií, ve shodě s dalšími (méně) významnými prameny. Je zjevné, že člověk jedná stále stejně dobře i špatně, má tytéž velké a obdivuhodné chvíle vzepětí, stejně jako okamžiky ubohých zpronevěr, zločinů a pádů do nejhlubších propastí lidství. Těch je k jeho škodě pohříchu obvykle daleko nejvíc. Takže v tomto smyslu nic nového po celé věky.

V neúspěšnější z civilizačních větví, judaisticko-křesťanské, vedla člověka schopnost introspekce spíše než k velkým duchovním výkonům k praktickému zjištění, že lidský úděl si lze usnadnit a učinit pohodlnější. Technické vynálezy a objevy se pro ni staly stále charakterističtějším znakem, současná technologická civilizace je tedy logickým důsledkem. Jenže lidské vynálezy, na rozdíl od člověka, podléhají evolučním změnám, vyvíjejí se, jeden vychází z druhého, osvědčené pokračuje a je počátkem dalšího vynálezu či objevu. Historie dokolečka dokládá, že tak současně narůstá lidská zpupnost, pocit vládcovství, sebezbožštění a odtržení se od přirozených kořenů. Zatím to pokaždé skončilo menší či větší katastrofou, po níž následovalo vystřízlivění, omytí ran, pokorný návrat ke složité a obtížné podstatě – a zjištění, že si lze těžký úděl usnadnit, učinit pohodlnější... a tak pořád dokola.

Objevy a vynálezy mají ve své podstatě zabudovanou přirozenou vývojovou tendenci. Čím více se zdokonalují, tím rychleji se dalším závitem spirály vyvíjejí. Protože však se tak děje v protikladu k člověku, jehož se evoluce netýká, musí nutně nastat okamžik, kdy vynález aktuální lidské schopnosti v nějakém aspektu přeroste, začne jednat „samostatně“, nekontrolovaně.

Na rozdíl od autorů sci-fi si nemyslím, že nejvážnější nebezpečí v tomto směru lze očekávat od kybernetického „opisování“ přírodních struktur – například lidského mozku. Vývoj umělé bytosti, jakési „kopie“ člověka, je podle mě nereálný. Od Čapkových robotů (RUR) až ke Clarkově elektronickému supermozku (HALL), v němž se náhle (evolučně) objeví schopnost pocitu a citu, jde totiž stále o již (nejednou) vyzkoušený, nefungující model. Označme ho pro všeobecnou známost termínem Golem. Evoluční vývoj vynálezu narazí totiž v tomto případě na nepřekročitelnou překážku. Nedostane se mu toho nevyslovitelného a nepostižitelného, čím je charakterizován pouze člověk, a pro co máme odedávna souhrnné označení: duše. Pokud ji nemá, bude nakonec vždycky kontrolovatelný.

Z toho plyne, že jediným skutečně nebezpečným vynálezem může být něco, co člověku jeho duši zcizí, přivlastní si ji, přinutí ji, aby jednala podle jeho zájmů. Judaisticko-křesťanská tradice má pro toto nejvyšší ohrožení člověka a lidské společnosti poměrně dobře zmapovaný termín: satan či ďábel a jeho varianty. Pokud zůstanu u literárních příjmů, pak se umím identifikovat spíše s Goethovou metaforou vždy a všude přítomného Mefistofela, než s Čapkem a Clarkem, byť jejich vize jsou úctyhodné, vzrušující a efektní.

Nemám proto ani zdaleka takové obavy ze stejně vzrušujících a efektních vynálezů a objevů, například v oblas-

ti genetických manipulací. Jistě si „štouráním“ v lidském mikrosvětě můžeme velmi zproblematizovat existenci, poškodit celé generace našich následovníků, kteří pak budou mít velké starosti s tím, aby naše pubertální objevitelské zanícení uvedli opět do pořádku. Ale nemám z nich takové obavy proto, že ve své podstatě spočívají v mylné mechanistické představě člověka jako stroje. Nedotýkají se živoucí lidské podstaty, duše. Jsou to jen jiné pokusy o Golema, pokusy na vyšší technologické úrovni, ale stejně omezené a slepé.

Člověka není možné znovu stvořit. Je však možné pokusit se stvořené si přivlastnit a využít ke svým záměrům. Vynález, který takovou děsivou potenci má, vypadá nevinně, skoro vlastně nijak, amorfně, nepostižitelně, neboť během svého vývoje se dokázal skvěle přizpůsobit měnícím se podmínkám. Jako vítězný upír evoluce, který v sobě obsahuje potencialitu všech vynálezů a objevů dohromady, se přisává na lidskou duši, žije z ní, manipuluje jí, a tím ji začíná ovládat a s ní i celou společnost: média.

Nevídanost prostého objevu, z nějž se postupně vyvinul smrtelně nebezpečný vetřelec, spočívá v jeho všeobecném působení: je individuální i masové, organizované i nahodilé, ale především permanentní, stálé. Každým dnem pevněji prorůstá neprobadatelnými zákoutími individuálních osobností, na nichž si vylámali zuby dosud všichni diktátoři. A začíná tyto osobnosti nikoli ovlivňovat (jak tomu bylo dříve v nižších stádiích vývoje, kdy ještě nešlo o nic nebezpečného), ale měnit k obrazu svému. A to všechno v obrovském, masovém měřítku.

Vetřelcova zázračnost, moc a nepostižitelná neviditelnost spočívá především v tom, že už není něčím působícím vně (i když technicky a technologicky se to tak ještě nějakou dobu bude jevit), ale vstoupil již dovnitř. S dětskou

bezostyšností si tam otevírá brány nejintimnějších tajemství a pohnutek, pro své cíle využívá nejsvětější i nejtemnější stránky lidské duše.

Nemyslím však, jak jsem již řekl, že jde o něco od počátku takto zamýšleného, o nějaké organizované spiknutí. Je to daleko horší: tato nestvůra, která ohrožuje podstatu naší civilizace, dostala prvotní impuls, zrodila se, a po většinu doby svého proměnlivého vývoje čerpá sílu z čehosi navýsost ušlechtilého a elementárního, z prazákladního daru, o nějž se vlastně po celé dějiny od stvoření světa hraje: z lidské touhy po svobodě.

Zjištění, že je možné vyjádřit se k čemukoli, a především, že lze (technologicky i politicky) o tom ve stejném čase informovat ostatní členy obce, a současně i jim dát příležitost k veřejnému uplatnění jejich názorů, odstartovalo tak grandiózní objevitelskou cestu za svobodou, že proti ní je Kolumbova výprava jen epizodou z mořského varieté.

Od té doby až donedávna celé generace vždy znovu objevovaly Ameriku: mediální kontinent Svobody Slova je velmocí. Sedmou, říkalo se.

Symbolickým i praktickým pilířem se v tomto směru stal První dodatek americké ústavy. Onen slavný dodatek o svobodě slova – jenž dodnes charakterizuje podstatný rozdíl mezi médii v Evropě a ve Spojených státech (další příklad vyššího členění vetřelcova organismu v důsledku evoluce) – zůstává nepřekonanou deklarací i zákonem. Bez ohledu na to, že rychle eroduje a stává se spíše památnou relikvií než horce plápolající pochodní-majákem v ruce oné velké paní z ostrova na řece Hudsonu z dob, kdy se kolem ní vplouvalo do svobodného světa.

Otcové zakladatelé totiž bystře pochopili, co v zemích, z nichž přišli, zůstalo nepochopeno trvale: že svoboda není jen voňavým kořením, použitelným do omáček patetických

deklarací, ale že její praktické uplatnění otevírá bezednou sýpku přirozené lidské kreativity. A že ničím neomezovaná svoboda projevu je jedinou bezpečnou pojistkou, aby dokořán otevřenou bránu té nevyprazdňující se obilnice (z níž se celý zázračný úspěch a bohatství projektu Spojené státy odvinul) jednoho dne pan Kdokoli, buď potichu a nenápadně, či naopak s podmanivě demagogickým hlasitým prásknutím, nepřibouchl. Neboť právě dospěl ke zjištění, že pro jeho záměry se „neregulovaná“ svoboda projevu (médií) nehodí, protože neprospívá Velkému Dobru, které se právě rozhodl svým hloupým a zaostalým spoluobčanům naordinovat.

V praktickém uplatnění svobody slova kulhala Evropa za Spojenými státy vždy o mnoho kroků pozadu, a proto zůstala pozadu i ve všem ostatním. Nikoli naopak. Evropská média byla historicky proti těm zámořským vždycky daleko nesvobodnější. Cenzorské zásahy (ať otevřené či skryté, ať „úřední“ či autocenzurní) byly ve starém světě vždycky spíše pravidlem, zatímco v zámoří výjimkou. A nemám teď na mysli pouze období různých totalitních experimentů, při nichž si vládnoucí moc média zcela privatizovala jako nástroj své propagandy. Platí to i pro fungující evropské demokracie. Rozdíl byl pouze relativní.

Nutno však objektivně podotknout, že až na pár (většinou tragických) dějinných okamžiků, kontinentální Evropa (ve smyslu víceméně homogenního civilizačního prostoru) o skutečnou svobodu nikdy příliš neusilovala. Zestárlý, zlenivělý a organizací vlastních pohrom vyčerpaný kontinent zajímalo stále více spíš pohodlí, nenáročnost a rovnostářství než vzrušující a dynamický svět věčné konkurence myšlenek, a proto i nestejných možností pro každého.

První ústavní dodatek byl bezpochyby také jedním z významných důvodů, proč se v minulém století Amerika ne-

infikovala virem komunismu či nacismu. Zatímco v Evropě byly obě ideologie (a jejich nositelé) v počátcích předmětem perzekucí a pronásledování, v Americe nevzniklo vážnější nebezpečí indoktrinace ani v těžké době hospodářské krize ve třicátých letech. Proroci sociálně inženýrských projektů měli úplnou volnost k hlásání svých vizí stejně jako jejich odpůrci, takže nevzbudili větší pozornost než různí kazatelé mnoha protestantských církví, kterými byly a jsou Spojené státy přímo prošpikovány, aniž většinou jejich věhlas přesáhne regionální měřítko.

V relativně mimořádně svobodné americké společnosti se také proto až donedávna jen velmi těžko mohly uchytit proti svobodě nepokrytě namířené filozofie a ideologie. Marxismus, komunismus a nacionální socialismus zde proto neměly šanci, respektive zůstaly tím, čím ve své podstatě jsou: artikulací okrajových deviací zla, závnosti a nenávisti, které jsou ovšem odevždy v nějaké míře přítomny v lidských bytostech.

Představa, že násilným umlčováním zmizí nebo atrofují, je naprosto scestná, a patří mezi disciplíny „soft“ sociálního inženýrství: ještě nikdy se to nestalo. Každého zakazovaného chleba chce člověk největší krajíc. Pokud je však falešným mesiášům naopak od počátku otevřen veřejný prostor, aby se v něm svobodně utkávali spolu s konkurenčními myšlenkami či projekty, téměř absolutně nemají šanci. Ale především: svoboda v demokracii buď je, nebo není. Pokud je, musí být k dispozici pro každého, bez předběžného výběru („předběžné opatrnosti“, jak zní krásný současný termín bolševiků všeho druhu, barev a přesvědčení).

Je jasné, že neomezená svoboda slova, jako každá jiná svoboda, přináší mnohé problémy. Jsou však nekonečně menší než ty, které vznikají ve společnostech s relativně nižší úrovní této pro demokracii klíčové svobody.

Tohle všechno v téměř čisté podobě platilo do konce druhé světové války. Vetřelcovo mediální tělo vypadalo poměrně neutrálně, vyvíjelo se skoro pravidelně, prospívalo i škodilo, tak jako každý jiný lidský výtvar, jeho vliv na životy jednotlivců i společností sice zvolna zesiloval, avšak kromě případů, kdy spoután pevnými řetězy (komunismus, nacismus) byl cvičen jako honící pes k lovu v předpekli, sám vražedné tendence nevykazoval.

Levicoví intelektuálové (kvůli úspoře místa by stačilo říci pouze intelektuálové, protože jde bezmála o tautologii) si média přímo zamilovali a obsadili, neboť se stala ideálním prostorem pro jejich exhibice. Potřebovali se navzájem.

Napsat a vydat knihu je většinou docela pracné, složité, obvykle mnohaměsíční úsilí, které navíc vyžaduje jistý specifický talent, přičemž společenský dosah textu je bez mediální multiplikace nejistý a omezený. Navíc klade nároky i na příjemce – ani přečíst knihu nelze bez vynaložení nemalého úsilí. Zato napsat článek do novin je záležitost několika desítek minut, nanejvýš hodin, specifického talentu netřeba, přičemž obrovský počet kopií zásadně zvyšuje společenský dosah autorovy kreace – i proto, že ani příjemce není nucen ke zvláštním výkonům.

Tak se mediální prostor stal od počátku, v meziválečném období definitivně, arénou levičáctví. Je to nakonec zcela přirozené. Politická levice – to je její definiční charakteristika – vždy usilovala o změnu existujících společenských poměrů. O větší Dobro pro všechny. O jaké Dobro jde, vědí výhradně jeho suverénní věrozvěstové. Mají na to sebou samými vystavený patent, jsou majiteli klíčů, majiteli pravdy, kterou po dobrém či po zlém vnutí svým méně chápavým spoluobčanům. Ideové pozadí: člověk dokáže všechno, neboť „Svět patří nám (...jen za to vzít a plivnout do dlaní“, viz V+W, Osvobozené divadlo)! Hlavní myšlenka: Dobro

musí být, i kdyby se někomu mělo ublížit. Metoda: revoluce (organizovaný pokrok) v malém i velkém, přeskokování přirozeného evolučního vývoje společnosti.

Stejná charakteristika většinově platí pro intelektuály obecně. Proto byli (a jsou) obvykle skvěle využitelní pro politická hnutí, která (v zájmu Dobra) pro své mocenské ambice deklasovala demokratické principy, občanskou svobodu na místě prvním. Proto je nadaný diktátor po bolševickém převratu v Rusku nazval „užitečnými idioty“, což nebylo míněno jako přezíravá urážka, ale suchá deskripce. Proto intelektuálové většinově okupují média, proto jsou média většinově z definice levicová.

Přesně řečeno – byla.

Platilo to pro meziválečnou dobu, v níž intelektuálové a média v mnoha zemích připravili půdu pro nástup diktatur.

Platilo to rovněž po druhé světové válce, která odstartovala bipolární svět, v podobě pojaltského rozdělení sfér vlivu, mezi jediné skutečné vítězné mocnosti – Spojené státy a Sovětský svaz. Jejich následné téměř půlstoleté soutěžení přineslo raketový nástup technologií – raket především.

Vetřelcův organismus z toho nebývale profitoval. Zdokonalený rozhlas, záračné technické možnosti filmu, ale především masové rozšíření televize znamenalo přelomový skok do nových oblastí působení. Vetřelec si tak otevřel v člověku další nové brány a připojil se na ně. To umožnilo nejen exponenciální zvýšení masového zásahu veřejnosti, ale i zásadní změnu v obsahovém pojetí šířených „informací“ a zábavy: oba tyto základní vetřelcovy orgány, jeho mozek a srdce, se tak začaly vzájemně mnohem více ovlivňovat, kooperovat a prolínat, což vedlo k sofistikovanému zjednodušení dříve složitých chemických vazeb v jeho metabolismu. Zatímco původně vstřebání výměšků

mediálního organismu vyžadovalo přece jen jistou aktivní spoluúčasť čtenáře či posluchače, filmově-televizní chapadlo už nic takového nepředpokládá: všechny obsahy jsou mixovány v natráveném stavu úplného zprostředkování, takže pro nejvyšší požitek (a účinek) je naopak nejpříhodnější stav dokonalé pasivity. Nic netušící bavící se hostitel se tak proti účinkům jedu indoktrinace stal prakticky bezbranný, až ho nevědomky a bezbolestně integroval do své látkové výměny, a identifikoval se s ním.

Vývoj mediálního organismu tím kvalitativně rozšířil a změnil původní strukturu z doby svého stvoření, a v principu byl završen. Internet a další technologické injekce už vlastně nepřinášejí nic nového (i když se tak tváří), pouze fixují dosaženou úroveň, multiplikují ji a prohlubují. Je však třeba zdůraznit, že stále je řeč jen o mechanismu, o stroji, o těle, které je sice i nadále schopno samostatně produkovat (metabolizovat) obsahy, ale to ještě vůbec nic neříká o tom, kam tím míří, co chce, kam svého ovládnutého a manipulovaného hostitele směřuje. Jenže právě v tom spočívá vlastní princip a smysl proměny, který vetřelce vynesl na současný evoluční stupeň. Jen o to jde, zbytek je haraburdí.

V „klasické“ mediální době to bylo poměrně dobře čitelné. Média byla buď v relativně nezávislém postavení k veřejnému prostoru, nebo je znásilnil a držel v rukou více či méně zjevný, ale vždy poměrně dobře identifikovatelný manipulátor, jenž chtěl veřejný prostor ovládnout i s jejich pomocí. V okamžiku vetřelcovy dospělosti je tomu však zásadně jinak.

Co je „klasická mediální doba“? Kdy začíná a končí? Jak byl vetřelec stvořen, a jaká znamení provázela jeho vznik a současný přerod?

Otázky nás kupodivu navracejí k mileniálním úvahám. Nechám na čtenáři, zda následující číselnou symboli-

ku vezme jako běžnou zábavnou hru, nebo ho inspiruje k hlubšímu zamyšlení.

Asi není příliš překvapivé, že vetřelcovu stvoření se kryje s počátkem epochy, jíž jsme si zvykli říkat novověk. Doby rozporuplné jako sám člověk, doby, která přinesla jak nevidané osvobození, tak stejně nevidané zotročení. Doby evropského racionalismu, který erodoval a posléze téměř rozložil duchovní bázi, na níž naše civilizace od svých počátků přes všechny peripetie vždy pevně spočívala – svým vztahem k universu, k Bohu jako primárnímu a k člověku jako odvozenému. Doby, jejíž skvělé i temné dozrávající plody zřejmě bez možnosti výběru sklízíme a ochutnáváme právě dnes, na počátku jedenadvacátého století. A protože jsem přesvědčen, že nic není náhoda, nepřekvapuje mě ani zajímavá shoda: mezi vetřelcovým zrozením a okamžikem jeho dospělosti leží doba poloviny tisíciletí. Přesně.

Guttenberg provedl svůj první tisk v roce 1445. Televizní epocha začala spolu s koncem druhé světové války v roce 1945. První datum je rokem vetřelcovu zrození, druhé prahem jeho dospělosti a proměny. Stejně jako vynálezce knihtisku (evropského, v Číně to bylo o pět set roků dříve, ale pro tyto úvahy je rozhodující náš civilizační okruh) pracoval na svém převratném objevu jistě dříve, ale teprve jeho spuštění je rozhodujícím okamžikem, i televize začala skutečně žít až v divoce se rozvíjejícím poválečném světě po roce 1945.

Roku 1492 objevil Kolumbus Ameriku, která Guttenbergovu vynálezu (a všem z něj tak či onak odvozených technologií) dala svým Prvním ústavním dodatkem křídla, na nichž doletěla až ke své absolutní technologické převaze, čímž se stala bezkonkurenční globální velmocí. Půl tisíciletí poté, roku 1992, nastoupil do úřadu jako dvaadvacátý prezident Spojených států senátor Bill Clinton. Těsně

předtím rozpadem komunistického bloku skončila studená válka, aby uvolnila místo novému paradigmatu. Ve stejném roce Američan Francis Fukuyama vydal svůj bestseller *Konec historie*, mylně se domnívaje, že napsal Manifest nové doby. Nová doba sice skutečně přicházela, ale mělo v ní jít o něco naprosto opačného: o dramatické pokračování historie v dosud zcela neznámém balení.

Neboť jen málokdo tušil, že složením prezidentské přísahy nezahajuje ve skutečnosti své první období prezident Clinton, ale že s ním (i v něm) se symbolicky i prakticky ujímá vlády nad světem vetřelec.

Přesně půl tisíciletí po objevení Ameriky začala epocha mediokracie.

Generální zkouška se odehrála nedlouho předtím. Režisér ji nazval Válka v zálivu a šlo o vůbec první válku, která od počátku do konce proběhla v přímém televizním přenosu.

V šedesátých a sedmdesátých letech média ve svém levičáckém rozmachu způsobila, že USA ve Vietnamu prohrály důležitou bitvu s komunismem. I to byla svého druhu zkouška, ale ještě zcela v duchu původního paradigmatu. Média sice ukázala svou do té doby neznámou sílu, ale jejich protiválečné bojové tažení proti vládě nebylo nic jiného než klasický pravolevý souboj zájmů, v němž levice ovládla vetřelcův rychle dospívající organismus. S jeho pomocí donutila svou vlastní zemi, aby prohrála válku, čímž vnitropoliticky zvítězila nad vládou. Jistě pozoruhodný výkon, ale vlastně nic nového.

Útok na Saddáma Husajna již něco nového naznačil, i když v pravém slova smyslu ještě nešlo o marketingovou válku.

Tu spustil bombardováním Srbska až Bill Clinton. Přesněji řečeno – byl k ní infikován vetřelcem prostřednictvím

Madeleine Albrightové. Byla to první válka, v níž už nešlo o klasické zájmy, jako ve všech válkách předchozích. Proto se pro ni vytvořil i nový mediální termín: „humanitární bombardování“, který, jaký div, tolik připomíná jiné dvou-sloví z dob komunismu – „spravedlivá válka“. Bojovalo se proti zlému Miloševićovi a Srbům za hodné Albánce a muslimy vůbec. Útočná válka za Dobro.

Vše neodvratně směřovalo k „jedenáctému září“. Jen nikdo nevěděl, jak bude vypadat. Ale že přijde něco, co marketingově ospravedlní revoluci Dobra a vývoz „jediné správné“ demokracie do celého světa, o tom nemohlo být po Clintonově válce na Balkáně pochyb.

Jedenáctým zářím mediokracie spustila své mocenské techniky a technologii manipulace naplno. Éra demokracií skončila. S počátkem tisíciletí – asi proto, aby se to dobře pamatovalo a počítalo – žijeme postmoderní svět postdemokracie. Co toto „post“ přesně vyjadřuje či označuje, nelze zatím jednoznačně říci. Ostatně také o hledání obsahu tohoto nového pojmu jsou texty v této knížce.

Zatím je to tak, že pro popis podivného stavu, do něhož jsme se dvě desetiletí po zhroucení komunismu v naší zemi dostali, je potřeba docela dosti slov. To ale na počátku epochy komunismu, nacismu – či demokracie – bylo jistě zrovna tak. Teprve při zpětném pohledu už dnes stačí říci: demokracie, komunismus, nacismus a každý ví, o co šlo, respektive jde. Nikoli. Ví to právě málokdo – a v tom spočívá hlavní nebezpečí nastupujícího paradigmatu. Jedním z poznávacích znaků postdemokracie či mediokracie je totiž přeroubování dosud užívaných základních pojmů, znaků a symbolů do jiných významů a zmatení sémantiky při vytváření orwellovských umělých novořečí.

K rozšiřování uklidňujícího zdání, že se nic podstatného se systémem neděje, udržuje mediokracie nadále zdání

existence původních demokratických institucí, struktur a postupů, ale jde již jen o jejich obaly, vnitřek už je vyplněn něčím zcela jiným.

Ale tím se dostáváme ke kruciální otázce: co, nebo kdo to je ta „mediokracie“? Kdo, nebo co je softwarem, který řídí vetřelcovo technologicky neobyčejně zdokonalované hardwarové tělo, aby činilo, co činí?

Především – nemyslím si, že jsme předmětem nějakého explicitního spiknutí. Myslím, že spíše ne. Hlavní argument proti spočívá v principu věci. Jde totiž o příliš romantickou představu, a ta je z definice právě výrazem předchozího mizejícího paradigmatu, oné přípravné evoluční fáze mezi Guttenbergem a televizí, mezi objevením Ameriky a sestřelením dvojčat v New Yorku. A říkám-li MY, mířím tím k těmž.

Doposud jsme byli zvyklí vnímat podobná nebezpečí v přehledném prostoru MY a ONI. Tak o tom psal Jevgenij Zamjatin ve svém zásadním románu *My*, kterým v první polovině dvacátého století dohlédal podstatu komunistické diktatury a osud jednotlivce ve vztahu k poměrně přesně definované moci manipulátorů a utlačovatelů. Tak o tom psal Thomas Mann ve svém románu-odkazu *Doktor Faust*, když podstatu nacismu rozpoznal ve fatálním příklonu temné části německé duše k „obchodu“, v němž člověk posedlý touhou po moci smění absolutní výkon za neschopnost lásky, a obrátí se tak proti lidem. A tak o tom psal i George Orwell ve svém *1984*, když obdobné tendence (Zamjatinovu i Mannovu) přesně vycítil v poválečné britské (potažmo evropské) situaci. I tam stojí jedinec jako zástupce ovládaných (MY) proti zotročující moci sociálně-inženýrské mafie (ONI).

Dnes však viditelně nejsme konfrontováni s představami nějakého konkrétního nového nastupujícího diktátora či

úzké skupiny spiklenců, připravujících „světový státní převrat“ a využívajících k tomu vetřelce jako svou zbraň. To by vlastně bylo ještě docela dobré, protože srozumitelné, a šlo by se proti tomu koneckonců možná i nějak účinně bránit – s využitím zkušeností z dějin totalit. Lze se však obávat, že problém je ve skutečnosti mnohem horší. Chirurgie, která dosud umožňovala oddělit chorobnou část od zdravé, oslavit konec války proti diktátorovi, shakespearovsky „pohřbít mrtvé“ a věnovat se zase životu, se už patrně neaplikuje.

Vetřelcův organismus již tak většinově prorostl naším, že MY jsme ONI, a ONI jsme také MY. Jinými slovy: pokud je to spiknutí, pak je to spiknutí nás proti sobě samým, většin proti většinám, spiknutí všeobecné. Mediální vetřelcovo tělo, které nás neviditelnými nitkami hluboce propojuje, přenáší virus nákazy v jediném okamžiku do všech současně, otevírá Pandořiny skříňky v nesčetných mutacích a aplikacích a zvědavě se nás ptá: co z temných stránek vašich osobností mám ještě vynést na světlo Boží? Co ještě hnusnějšího a odpornějšího, než jsem vám dosud ukázal, vás v hloubi duše tajně přitahuje? Citlivými sondami a měřicími přístroji všeho druhu mu v pubertální otevřenosti odpovídáme – a on činí.

Tato aspirace a inspirace samozřejmě není jediným zdrojem oné zkázonosné sebemanipulace. Nadále platí, že v mediálním prostoru, i za jeho závojem, existují mocné síly, které uměle vytvářejí kampaně pro malé i globální manipulace. Obrovské průmyslové a lobbistické skupiny, stejně jako mnozí politici, využívají sníženého prahu imunitní vnímavosti veřejnosti a přidávají do zpoila zmrtvělého veřejného prostoru další dávky jedu Obav a Nadějí, v ekonomickém zájmu svých členů. Žádné paradigma se přirozeně nezmění v jediném okamžiku. Doznívání starých metod a zájmů se prolíná s novými ještě poměrně dlouho.

Nový svět, který se za mizející starou pevninou rýsuje – říkejme jí pro jednoduchost Demokracie (zástupně shrnuje celou pultisíciletou cestu novověku za osvobozením lidské bytosti z obručí všech možných podob doznávajícího otroctví) – tento Nový svět postdemokracie totiž nerozlišuje. Jeho původcem je zbytnělé většinové ego euroamerické civilizace, její přesvědčení, že pánem a vládcem všehomíru je člověk, který dokáže vše, co si zamane, a tak si připravuje autootroctví, dosud neznámý druh nesvobody.

Připomíná to anekdotu z doby pádu komunismu: co je to socialismus? Trnitá cesta od kapitalismu ke kapitalismu. Ovšem s tím, že pro porozumění je nutno slova kapitalismus zaměnit za socialismus.

Určitě nejde o něco zhoľa nového. Idea Babylónské věže se všemi známými důsledky je však v myslích současníků většinově již jen pohádkou, jakousi expresivní metaforou, bonmotem, podobně jako zlidovělý Nietzscheův výrok „Bůh je mrtev“. Je příznačné, že v mediálním věku se již málokdy cituje pokračování této věty, jež je klíčem k první: „My jsme ho zabili!“ Tímto „drobným“ posunem, vytržením výroku z kontextu, se z hrdelní obžaloby člověka stane naopak furiantský popěvek o lidské všemocnosti. Jde o „banální“ průhled do jedné z metod mediální praxe: vymazáním kontextu či jeho „úpravou“, skládáním hlásek či slov, která byla vyslovena v pořadí X do pořadí Y, zásadně manipulativně změnil význam čehokoli do „protisměru“, do směru, který právě vyhovuje záměru manipulátorů, kteří (aniž to tuší) se nakonec sami stávají obětí vlastní manipulace, protože i oni, novináři, jsou prorostlí vetřelcovým tělem a zamořeni jeho metabolismem.

Ba právě proto, že jsou v bližším kontaktu s jeho produkcí, jsou také více kontaminováni. Obsluha jaderných elektráren nosí Geigerův počítač, aby byla před případ-

nými nebezpečnými dávkami záření chráněna. Novináři si při obcování s vetřelcem většinou kondomy nenasazují, nákazu AIDS demokracie bezostyšně, suverénně a hrdě šíří, mylně se domnívajíce, že jim promoření propůjčuje speciální moc.

Je z toho všeho nějaká cesta? Někjaká jistě. Asi ale ne ta zmiňovaná Švejkem, když cituje uhlíře souzeného a odsouzeného na smrt za „velezrádu“, jenž během procesu i po vynesení rozsudku stále opakuje: „Ať si bylo, jak si bylo, přece jaksi bylo, ještě nikdy nebylo, aby jaksi nebylo.“ A na jeho slova došlo, neboť ho sice oběsili, ale vzápětí přicválal posel od císaře, který mu dal milost, takže ho nehodili do společného hrobu s ostatními lumpy, ale dostal svůj vlastní krásný hrobeček.

Jednu solidní možnost nabídl Michail Saltykov-Ščedrin ve své knize *Stohlavá saň*:

„Je načase, abychom pevně stanuli na této zemi, je načase prozkoumat a pochopit tuto stohlavou saň, která se nazývá skutečností, podívat se, zda je opravdu tak odporná a špinavá, jak nám ji líčili naši učitelé, a jestliže tomu tak je, jaké jsou příčiny té rozrůzněnosti a různotvárnosti celku, a zda není právě v tomto boji, právě v této různotvárnosti, skryt hluboký smysl a zárodek budoucnosti.“

Přelom tisíciletí podle médií proběhl klidně, nic se nestalo. Jenže ono se stalo. A muselo se to poprvé naplno projevit samozřejmě tam, kde bylo vetřelcovo členité tělo nejvypělejší a nejsilnější: v Americe, v New Yorku, 11. září 2001.

Projekt revoluce v New Yorku

Nikdo není víc zotročen než ti, kdo mylně věří, že jsou svobodni.

J. W. Goethe

Jednoho krásného pozdně letního rána narazila dvě americká letadla do dvojice vysokých newyorských kancelářských budov. Svět se otřásl v základech a proměněn jest.

Pokud bychom uvažovali racionálně, je to učiněná záhada. Neboť – při hlubokém respektu k tragédii zhruba tří tisíc zabitých, většinou zaměstnanců významných firem, které si v oněch budovách pronajímaly kanceláře pro své obchody – v současném světě o nic zvláštního či dokonce nevidaného bohužel nešlo.

Počet obětí byl sice na místní poměry relativně vysoký, ale vcelku zanedbatelný proti pravidelným desítkám a stovkám tisíc zabitých lidských bytostí na různých místech světa, nejčastěji v Africe, kde – pokud se hromady mrtvých neblíží alespoň půlce miliónu – nestojí to obvykle ani za reportáž v televizních novinách.

A letadla bořící budovy s civilisty? Nedlouho předtím startovala americká letadla proti jiným – dokonce nikoli americkým – budovám, také je bořila, také v nich umírali nevinní lidé, a přece se svět v hrůze neotřásl v základech (ač možná měl), ba naopak, chválil bomby, piloty i jejich velitele, a nářek zraněných a pláč pozůstalých nazýval nezbytnou daní za nastolení Dobra, což bývalo v této civilizaci do té doby zvykem jen v případě obranných akcí proti agresorovi.

Čím to, že v prvním případě se desítky a stovky miliónů lidí v Americe i mimo ni dodnes nedokázaly smířit se zbořením dvou budov a zcela propadly válečné psychologii, v jejímž rámci bez odporu souhlasily s dobrovolnou ztrátou podstatných občanských svobod? A s hlasitým či nanejvýš mlčenlivým souhlasem akceptovaly pochod celých armád proti zemím, které na ně nejen neútočily, ale ani útočit nemínily? A proč naopak v druhém případě aplaudovaly bombardujícím leteckým svazům, angažujícím se zcela svévolně ve prospěch jedné ze stran občanské války, která se Americké bezpečnosti v žádném myslitelném směru netýkala?

Obrana, agrese, nebo něco zcela nového?

Dosud se mělo za to, že je rozdíl, když nějaký stát zaútočí na jiný stát a napadený se brání například protiútokem. Jenže letecký útok Spojených států na Srbsko, které v devadesátých letech řešilo své vnitřní problémy, byl učebnicovou „humanitární“ agresí sovětského typu (argumentovat, že Srbsko nebombardovala Amerika, ale NATO, je obdobně pokrytecké jako tvrdit, že v roce 1968 byla Československu poskytnuta „bratrská pomoc“ armádami Varšavské smlouvy, nikoli Sovětským svazem).

Zničení budov Světového obchodního centra na Manhattanu teroristy počátkem třetího tisíciletí naopak zcela určitě agresí jednoho státu proti jinému nebylo. Pokud se přidržíme oficiálního výkladu, šlo o nábožensky motivovaný útok několika islámských fanatiků na domnělého sata-na a to, že se podařil, bylo nanejvýš selháním institucí zajišťujících vnitřní bezpečnost USA, určitě však ne útokem jiného státu na Ameriku.

Někoho v tuto chvíli oprávněně napadne, zda už není trochu nudné znovu a znovu se vracet k oněm „dáváním“ událostem, protřepaným médií ze všech možných i nemož-

ných stran. Mohou nás i dnes zajímat jinak než jako vzpomínka na vzrušující televizní obrázky – přední kandidáty na Oscary v ještě kupodivu neoceňované kategorii Informační zábava? Jinými slovy – mají k naší současné české realitě nějaký speciální vztah? A pokud ano – je mezi oběma „leteckými tragédiemi“ vůbec nějaká vazba?

S odstupem je paradoxně stále zjevnější, že významná paralela mezi oběma událostmi skutečně existuje. Současně jsou přesvědčivým znamením nástupu nové doby, která bezesporu nenese věci svobody nic dobrého a vystaví svět obtížným zkouškám – ovšem v úplně jiném smyslu, než jak se nás snaží mystifikovat politický a mediální mainstream.

Co je však z hlediska tohoto textu nejpodstatnější: souvislost s velmi nedávnými událostmi v České republice je při bližším pohledu až překvapivě filozoficky a politicky paralelní. Podstatně více, než například v ostatních zemích kontinentální Evropy.

Zpravodajské hry, nebo urážka amerického prezidenta na Pražském hradě?

V jednom rozhovoru na závěr svého druhého volebního období označil G. W. Bush za největší chybu, jíž se během osmi let v křesle nejmocnějšího člověka planety dopustil, že „příliš důvěřoval informacím tajných služeb“. Pokoušel se tím odůvodnit své tragické rozhodnutí o invazi do Iráku, kterou Spojené státy, doprovázené symbolickými jednotkami některých svých spojenců, uskutečnily oficiálně proto, že irácký prezident Saddám Husajn údajně shromažďoval zbraně hromadného ničení – snad chemické či jaké.

Kdyby nešlo o autentický výrok, znělo by to jako mimořádně hloupý protiamerický vtip či premisa „béčkové“ hollywoodské komedie: USA napadnou suverénní stát, na-

stolí v něm loutkovou vládu, která později (kvůli působivé, mediálně přitažlivé popravě) uloví předinvazního prezidenta s řadou členů jeho vlády. Současně rozjedou krvavou a nekonečnou občanskou válku, při níž umírají nejen tisíce „bezvýznamných“ místních obyvatel, ale i hrdinných Američanů. A to vše, jak se ukáže, vlastně jen nedopatřením, bezděčným či možná i trochu záměrným přehmatem nějakého analytika CIA. Co se dá dělat, chybovat je lidské, že, těm pár desítkám tisíců mrtvých už stejně nikdo život nevrátí. A ten popravený prezident byl přece tak jako tak podle našich měřítek pěkný gangster, takže ho není žádná zvláštní škoda, i když je pravda, že v oblasti jsou někteří ještě mnohem horší, ale ti jsou zase naši ropní protiterorističtí spojenci.

Vzhledem k tomu, že o vtip nejde, věřící demokratický idealista by nyní očekával, že „svobodná a nezávislá média“ se na páchnoucí stopu vrhnou jako hlídačí psi a budou chrlit tuny zásadních otázek typu: byl prezident Spojených států skutečně jen „obětí“ mylné informace, nebo šlo o záměrnou manipulaci prezidenta a vlády USA tajnými službami, o zpravodajskou hru, která směřovala k vyvolání mediálně „spravedlivé války“ za účelem posílení vojenské přítomnosti ve strategicky klíčové oblasti Středního východu? A pokud ano, co z toho plyne? A stalo se to poprvé, nebo jde o chronický syndrom nešťastných „přehmatů“ po zhroucení bipolárního systému?

Ale i průměrného optimistu, který ještě zcela nerezignoval na svůj mediálně čištěný mozek, by měl ovanout alespoň stín znepokojení: kdo tedy skutečně vládne vojensky a technologicky nejsilnější mocnosti současného světa, pokud existují demokraticky nekontrolovatelné mechanismy umožňující nevoleným silám v neviditelném zákulisí politiky podle veřejně nedefinovaných zájmů manipulovat

oficiálními osobnostmi v čele státu jako svými figurkami? Tušíme vůbec, jakému nebezpečí je v tom případě současný svět vystaven? A není právě tohle jedním z klíčových principů postdemokracie?

Je příznačné, že žádné podobné otázky „seriózní“ hlavní média za mořem ani v Evropě po Bushově interwiev nenastolila. Jednak je irácké dobrodružství pro infozábavu již málo zajímavé, neboť se zřejmě blíží k nehrdinskému konci, ale především – je tady nová zářící hvězda informačního showbyznysu, prezident Barack Obama. Socialista a černoch – dva v jednom! No nekupte to! Pryč s minulostí! Je tady změna! Můžeme, smíme, umíme – Yes, we can!

Připomeňme proto (důvodně se lze obávat, že to dnes už většina lidí neví, a to ani ti, které to jako klíčové téma ještě nedávno v souhlasu či odmítnutí iritovalo a vzrušovalo – tak jepičí je životnost i velkých témat infozábavy!), že tato válka začala invazí Spojených států (a Blairových Socialistických ostrovů) do Iráku v roce 2005. Důvodem byla údajná absolutní jistota tajných služeb USA a Velké Británie, že Saddám Husajn vlastní „zbraně hromadného ničení“, skrývá je a je odhodlán je použít. („Pane Švejk, už třikrát tu byli pánové od policie, všechno vám tu prohledali a když nic nenašli, řekli, že jste ztracenej, protože jste rafinovanej!“)

Předpokládejme pro tuto chvíli, že G. W. Bush i T. Blair byli skutečně o takovém nebezpečí svými špionážními institucemi informováni. Že šéfové tajných služeb neplnili pouze explicitní či přinejmenším implicitní objednávku šéfů svých států vytvořit pro dlouhodobě zamýšlenou a připravovanou intervenci mediálně přijatelné alibi. Připomeňme si současně, že v Bílém domě sedí tou dobou republikánský, tedy pravicový prezident, zatímco v Downing Street bydlí labouristický čili socialistický premiér Jéjiko

Veličenstva. Za takového rozložení sil by v minulosti bylo s vysokou mírou pravděpodobnosti možné předpokládat následující vývoj:

Londýnský „světloňoš“ bude burcovat kolegy světloňoše, státníky – soudruhy ze Socialistické internacionály, aby svět proti zločinnému iráckému zbrojíři podnikl razantní akci. Nejlépe když OSN a NATO společně vlétnou do těžce zkoušené země (víceméně každá země, která nedisponuje Dobrem postdemokratické demokracie euroamerického typu, je přece těžce zkoušená, i když o tom třeba ještě neví), a nastolí zde spravedlivé poměry podle západního stříhu. Státy se spravedlivými poměry totiž, jak známo, zbraně hromadného ničení nehromadí, a pokud, tak je neukrývají před mezinárodními inspektory, protože žádné na své území nepustí.

Londýňan by v této věci intenzivně jednal také s Washingtonem. Naléhal by na něj, aby Amerika nezůstávala v této věci stranou, ale brala vážně svůj díl odpovědnosti na šíření Dobra proti Zlu kdekoli po světě. Republikánský prezident by však pro to neměl příliš pochopení. Nepřipadalo by mu jako dobrý nápad riskovat životy Amerických vojáků v nejisté a nesmírně nákladné operaci (kterou budou platit američtí daňoví poplatníci), když je možné využít – pokud je vůbec něco potřeba dělat – spoustu nepřímých pák, zvláště hospodářských.

„Invazi!“ bude už hystericky ječet socialista, protože ví, že ve světě musí být nastoleno Dobro, i kdyby se mělo někomu ublížit.

„Uklidněj se, mladej,“ bude ho mírnit republikán. „Nezapomínejme, že Saddám byl náš spojenec proti Íránu, proto jsme ho také nezlikvidovali, když si vyšlápl na Kuvajt. Jasně jsme mu ukázali, že pokud si začne vyskakovat víc, než je zdrávo, dostane přes držku. Stejně tak nezapomínejme,

že jde o jeden z mála arabských režimů, kde vládou civilové, a ne mudžahedíni. Což dnes, čtyři roky po jedenáctém září, také není k zahoezení. Zachovejme proto klid. A svěřme to spíš chlapcům z tajných služeb. Pokud Saddám něco opravdu má, oni si s tím poradí i bez invaze.“

Fakt, že se tento rozhovor neodehrál – a pokud k němu byl náběh, tak v opačném rozhození rolí – je patrně skutečným klíčem k problémům, kterým dnešní svět čelí. Proto není vůbec podstatné, zda americký prezident byl nebo nebyl obětí záměrné či bezděčné dezinformace tajných služeb.

To, čeho prezident Bush v citovaném rozhovoru litoval, nebyla totiž principiálně chybná myšlenka na válku v Iráku, ale chybné informace, které ji rozpoutaly. Kdyby ty informace byly správné, všechno by zřejmě dopadlo šťastně. Válka by možná byla, možná ne, ale výsledek by nebyl tak katastrofální, jako byl a je.

Přesně takhle šíleně dnes přemýšlejí a jednají mnozí, kdo o sobě tvrdí, že jsou nominálně pravičáci, politici oddaní svobodě, přirozenému evolučnímu vývoji a odpůrci vizionářů a pokrokářů celého světa. V kontinentální Evropě, kde až do založení Občanské demokratické strany žádná ideová pravice nikdy neexistovala, by se takové názorové gymnastice člověk nejspíš nedivil. Ale že by už i Amerika?

V této souvislosti není bez zajímavosti připomenout (podle médií) „skandální“ nedorozumění mezi Václavem Klausem a Georgem Bushem mladším právě z doby vzniku irácké války. V České republice právě vládli socialisté. Přesto ani ti nevyaslali do Iráku pravidelné vojenské jednotky, ale pouze lékaře, polní nemocnici a později instruktory pro výcvik policistů. Dokonce ani pro české socialisty nebyla irácká „internacionalistická invaze Dobra“ v podání amerického republikána dostatečně průkazná.

Podle většiny českých médií však šlo o jednoznačně pozitivní, „humanitární“ invazi. Povětšinou mladí novináři, věrní dobrým tradicím české žurnalistiky, od pádu komunismu (jakmile jim už nic nehrozilo) neochvějně a statečně bojují proti Rusku (aniž si stačili přes primitivní mřížku antikomunismu povšimnout, že Ruská federace je mezi tím spíše výspou ostrého kapitalismu, přinejmenším v porovnání se socialistickou Evropskou unií) a bezvýhradně milují našeho nového Velkého spojence na opačné straně světa. Kombinace jejich „rituálního“ antiklausismu s původně nekritickým obdivem k G. W. Bushovi (stejně jako předtím ke Clintonovi) a jeho hrdinským činům doznala jeden z vrcholů v dramatickém popisování nechuti, kterou údajně americký prezident vůči svému českému protějšku nejpozději od irácké invaze choval.

Podstatou celého „skandálu“ bylo standardní přijetí amerického diplomata na Pražském hradě v souvislosti s iráckou krizí. V soukromém rozhovoru se Václav Klaus odvážil zapochybovat o invazi do Iráku jako účinné metodě řešení mezinárodních problémů. Zapochyboval také o oficiálním důvodu pro tuto invazi. Onen rozhovor je dodnes v českých médiích stigmatizujícím, ačkoli už dávno většina Američanů i Evropanů (na rozdíl od českých novinářů) stojí na Klausových pozicích. Kdo by očekával, že po letech alespoň někteří novináři uznají svůj omyl a slavnostně a hrdě oznámí světu, že český prezident měl tehdy zase jednou (jako obvykle) intuitivně správný odhad, tomu není rady ani pomoci.

Václav Klaus pochopitelně neměl žádné tajné zpravodajské informace, které by G. W. Bushovi scházely. Jen – jsa bytostným politickým konzervativcem – v rozhovoru s velvyslancem republikánského prezidenta usoudil, že si nejen může, ale i musí dovolit určitou míru „ideového“ nesou-

hlasu. Jako celoživotní přítel Ameriky a obdivovatel jejích republikánských, svobodmilovných a demokratických tradic měl dokonce za svou státnickou i světonázorovou povinnost „uměřeně“ vyjádřit obavy ze způsobu, jakým hlavní světová velmoc iráckou krizi vytvořila, aby se jí poté musela pokoušet bez šance na úspěch řešit.

Skutečně skandální na tomto jednoznačném Klausově postoji bylo především to, že tím o několik roků předešel ostatní, nikoli jen evropské státníky, kteří se zprvu mohli přetrhout lojalitou, aby – když okupace Iráku namísto očekávaného slavného „blitzkriegu“ přešla do bezvýchodné a nekonečné občanské války a veřejnost začala ztrácet trpělivost – dávali stejně rozhodně (protože opět už v „mainstreamu“) najevo odpor k iráckému bushovskému řešení.

Kdo již nyní odhalil záhadu, proč pravicový americký prezident náhle myslí a jedná jako radikální levičák, nebude překvapen neveselými závěry, které z toho vyplývají. Menšinový čtenář, nechráněný vlhkým teplem stádního proudění politicky korektních „pravd“, by mohl možná tušit, co společného má v dějinách ztracený křížník Aurora z promrzlého Petrohradu na počátku října roku 1917 se stále ještě nezapomenutým výstřelem dvou letadel-projektílů do dvojice budov v New Yorku onoho příjemně teplého rána jedenáctého září 2001.

Neomarxisté všech zemí, spojte se!

Události následující po efektním začátku třetího tisíciletí, poamericku zvaném 01/09/11, charakterizuje zvyšující se vojenská angažovanost Ameriky i Evropy v různých částech světa. Na tom není nic divného. Socialisté všech epoch měli a mají stejnou utkvělou představu, že Dobro a Spravedlnost, jejichž jsou výhradními majiteli, mají povinnost šířit po dobrém či po zlém nejen ve svých vlastních

zemích, ale též na zbytku planety. Jejich svatým posláním je nést světlo Pokroku i těm, kdo po něm vůbec netouží, nebo ho dokonce – třeba vzhledem ke svým vlastním staletým zkušenostem, hlubokým kulturním či náboženským tradicím – vůbec za pokrok nepokládají(!) a chtěli by si žít po svém, třeba i v „technologické tmě“.

Události předcházející jedenáctému září mají mnoho podobných charakteristik. Není proto divu, že se do nich zapletl prezident Václav Havel. Je příznačné (a mnohé dekadentní stíny osvětlující), že původně pacifistický levicový intelektuál Havel se na vrcholu politické pyramidy kafkovsky metamorfoval (především v důsledku svých nadstandardních kontaktů s prezidentem Clintonem a jeho „českou“ ministryní zahraničí) v radikálního neomarxistu. Ukázalo se, jak blízká je jeho „nepolitická politika“ bushovskému neokonzervatismu. V poslední fázi svého prezidentování už přímo chrlil válečnické výzvy k šíření Dobra ohněm a mečem. „Humanitární“ válečné operace ho natolik vzrušily a oslnily, že aplaudoval i všem „preventivním válkám“ Clintonova nástupce, republikána Bushe (až byl nakonec i mezi evropskými politiky, socialisty různých odrůd, pokládán za evropského promotora amerických neokonzervativních jestřábů).

Je všechno jenom souhra sarkastických náhod, nebo má postmoderní chaos ve skutečnosti logické a odhalitelné příčiny a jakýsi – byť třeba perversní – řád? Náhody neexistují. Jde o eufemismus, prozrazující bezradnost lidské pýchy, marně toužící po vševědoucnosti.

Je všeobecně známo, že „ušlechtilé“ válečné operace, coby metoda šíření Dobra po zlém, nebyly výmyslem G. W. Bushe. Vynalezl je v devadesátých letech prezident Bill Clinton, jenž tento originální koncept „nápravy dle metody“ vtělil v dubnu 1999 do doktríny NATO.

„Humanitárním bombardováním“ Srbska tehdy Clintonovy Spojené státy vstoupily slavnostně do konfliktu, kterému nejen nerozuměly, ale jenž byl pro jejich strategické zájmy na Balkáně přinejmenším problematický, respektive zcela nesmyslný. Navzdory tomu B. Clinton nepotřeboval později žetel „chybných“ informací tajných služeb. V Srbsku se „nezašpinil“ výsadkem námořní pěchoty, na Balkáně neumírali američtí občané, šlo o čistou technologickou operaci, při níž „jen“ zničil infrastrukturu a pozabíjel bezvýznamné obyvatele jakési neznámé východní země.

Není pochyb, že americká invaze do Srbska, formálně krytá souhlasem členských zemí NATO (od roku 1968 se nic lepšího nevymyslelo prostě proto, že to není potřeba, veřejnost tento typ válek zajímá jen jako okrajový druh televizní informační zábavy) byla prostřednictvím M. Albrightové patrně nejdůležitějším dramatickým dílem Václava Havla. V každém případě se ale „humanitární bombardování“ stalo jeho divácky nejdědnější absurdní fraškou. Z neobjasněných příčin dodnes překvapivě nebyla oceněna Nobelovou cenou míru.

V samém závěru devadesátých let tak dostalo mezinárodní společenství jasný signál, že šíření Dobra „po dobrem, nebo po zlém“, které po sedmi desetiletích obdobných experimentů socialistů nacionálních a bolševických na jednu dekádu téměř ustalo, je opět moderní, revitalizované a plné chuti. Pro neomarxismus – reinkarnaci marxismu po jeho vnějškovém utlumení v závěrečné fázi rozkladu bolševického socialismu – tak spíše neplánovaně udělali Václav Havel a jeho přátelé, dva poslední američtí prezidenti, důležitou, neocenitelnou práci.

Socialistická vláda Miloše Zemana americké nálety na Srbsko bez velkého nadšení nakonec podpořila. Ale konec-

konců – socialisté mají šíření Dobra všemi prostředky v popisu práce. Na rozdíl od ostatních členských zemí NATO z kontinentální Evropy však u nás už několik let existovala silná ideová politická pravice – Občanská demokratická strana – v té době hlavní opoziční parlamentní strana. V interním bulletinu z března 1999 se několik tehdejších (i dnešních) významných představitelů této strany ke krizi vyjádřilo, a vzhledem k tématu, které tento text sleduje, je mimořádně zajímavé ocitovat alespoň pár vět.

Václav Klaus, tehdejší předseda ODS, v obsáhlém článku bombardování odmítá a v závěru píše: „Formální souhlas s něčím, co si nemyslím, je přímou výzvou k pokrytectví. Žijeme ve svobodné zemi a vyjadřujeme své svobodné názory – bez ohledu na to, že nám bude krátkodobě spíláno. ... Primitivní antirusismus stejně jako zaslepený amerikanismus jsou jen jinými stranami téže mince. Na čí straně stojíme v základním ideovém konfliktu konce dvacátého století, je jasné.“

Podobně to vidí tehdejší místopředseda Miroslav Macek. Kromě jiného říká: „...kdyby Američané nepotřebovali vyzkoušet neviditelný bombardér B2 v praxi, kdyby nemohli válčit od zeleného stolu či z výšin, ze kterých není vidět oběti a není slyšet jejich křik... Válečnický pokřik, který spustili někteří čeští politikové a žurnalisté, rozhodně nesmí být vyjádřením našich představ o NATO... Až tyto militantní hlavy vychladnou, budou mít čas zapřemýšlet, zda je po skončení náletů svět o milimetr lepší než před jejich zahájením. Obávám se, že opak bude pravdou.“

Tyto dvě citace – ve vztahu k následujícím dvěma – ukazují zajímavou věc, kterou si před téměř deseti lety za suverénního předsednictví Václava Klause sotva kdo uvědomoval. Že totiž už tehdy se kolem klíčových ideových otázek formovalo v ODS „neokonzervativní“ křídlo, které se již

stavělo do zatím tiché opozice proti pravicovému konceptu „otců zakladatelů“. Ti, kdo již tehdy bombardování z různých důvodů „chápali“ či omlouvali, se později stanou ministry ve vládě Mirka Topolánka, která se s kosovským problémem setká znovu na jeho samotném tragickém konci. Jako příklad ocitujme z tehdejšího společného stanoviska Jana Zahradila a Petra Nečase (Topolánkuv ministr sociálních věcí):

„Srbové nejen odmítli podepsat smlouvu, ale dokonce v posledních týdnech zintenzívnili útoky na civilní obyvatelstvo Kosova... NATO... nezbylo než uskutečnit hrozbu leteckých útoků... Mezinárodní společenství se musí jasně postavit za územní integritu Srbska, proti kosovské nezávislosti a za odzbrojení kosovských povstalců,“ píše P. Nečas, který jen o pár let později, až se dostane z opozice do vlády, bude hlasovat pro překotně rychlé uznání nezávislosti Kosova na Srbsku – ale k tomu se ještě dostaneme.

Pro tuto chvíli pořád ještě vypadaly pravice a levice alespoň mírně protikladně. Blížil se konec tisíciletí a navzdory drobným poruchám západní svět vypadal konsolidovaně, bonhomně a blahobytně. V Americe skončilo Clintonovo druhé volební období a do prezidentského křesla po těsném volebním výsledku usedl republikán, syn nedávného prezidenta, G. W. Bush. Pro severozápadní čtvrtinu zeměkoule, která se o podpovrchové politické proudy většinou (a zcela pochopitelně) nezajímá, to byla naděje, že nové tisíciletí začne pokusem zmírnit Clintonovy socialistické experimenty v domácí i zahraniční politice. Že v Americe – a v odlesku též ve zbytku světa – se opět stane významnějším a frekventovanějším stále méně viditelné a slyšitelné slovo, které je pro smysluplnou lidskou existenci od stvoření světa nejdůležitější: Svoboda.

11. září 2001: Druhý výstřel z Aurory

Uznávaný teoretik médií Marshall McLuhan vyslovil již před lety základní poučku: střežit je nutno jen malá tajemství. Velká tajemství bude střežit sama veřejnost tím, že jim odmítne věřit. Jinými slovy, velká tajemství není třeba složitě utajovat, sofistikovane konspirovat, detailně inscenovat.

Z požáru Říšského sněmu obvinila goebbelsovská propaganda komunisty. Nacisté potřebovali záminku, aby se mohli razantně vypořádat s konkurenčním diktátorským systémem, který je do té doby zjevně neohrožoval, který však potřebovali brzy napadnout. Nejlepší cestou, jak jedním úderem zmanipulovat domácí i světové veřejné mínění, byla inscenace dechberoucího divadla, útoku na symbol německé státnosti.

Nebylo k tomu třeba složité detailní konspirace. Představa, že tento neuvěřitelný čin zorganizovala sama nacistická propagandistická mašinérie, byla pro zraněné německé vlastenecké cítění nemyslitelná. Ve veřejnosti se zvedla tsunami nacionalistického běsnění, a pocit ohrožení okamžitě a definitivně zakotvil verzi, kterou státní moc nabídla. Všechny pochybnosti, nejasnosti, logické mezery a skeptické hlasy smetla bouřlivá vlna antikomunismu. Proces s údajnými žháři byl fraškou, ale pochybnosti mohli mít jen nepřátelé.

Stejně postupovali komunisté. V malém jsme si to mohli užít sami během politických hrdelních procesů v padesátých letech minulého století. Totalitní moc vytvořila fikci protistátního spiknutí ze zahraničí organizovaných teroristů (jen se tak v té době ještě nejmenovali), kteří údajně usilovali o násilné svržení právě nastoleného nejspravedlivějšího společenského uspořádání. A statisíce lidí podepisovaly rezoluce žádající smrt pro zrádce. Sama zmanipulovaná veřejnost vytvořila zeď mezi realitou a lží.

Právě tento typ zjevných mystifikací (které veřejnost přijme za své a drží je pak silou rozjetého setrvačnicku) má na mysli McLuhan. Vytvoří-li totiž inscenátor – nejlépe státní moc – dostatečně šokující veřejné představení, které zboří či překročí míru běžné uvěřitelnosti, veřejnost sama zabrání identifikaci pravého původce. V instinktivní sebezáchovné emocionální reakci obklopí veškeré racionální pochybnosti hradbou iracionální důvěry v oficiální verzi. Opak by znamenal připustit, že státní moc se zcela vymkla veřejné kontrole, a že tedy všechny jistoty, na nichž dané společenské uspořádání spočívá, jsou jenom fikce.

Zvláště v demokraciích je něco obdobného zdánlivě nemyšlitelné – a s tím manipulátoři počítají, na tom úspěch svého „spiknutí“ stavějí. Odhalení se tak stane prakticky nemožné, i kdyby bylo jasné, že to, co je předkládáno k věření, se tak, jak je to servírované, odehrát prostě nemohlo.

Přispívá k tomu inflace krkolomných mediálních konspiračních teorií, budovaných jako zábavná hra kolem každé hlouposti. Tím se banalizují i případy důvodných a vážných podezření, a jejich nositelé jsou pak s úšklebkem zařazeni do kategorie bláznů, blouznivců či „popíračů“. Doufám, že podstata mcluhanovského syndromu je nyní dostatečně srozumitelná, abych se mohl nadechnout a říci:

Jedenácté září v New York City se tak, jak nám bylo předvedeno, zdůvodněno a zafixováno, nikdy nestalo. Nemohlo se stát. Obraz, který politická reprezentace USA (v širším slova smyslu) pro vlastní i světovou veřejnost vytvořila, byla v každém případě manipulace, přinejmenším mediální.

Platí to bez ohledu na to, zda například prezident Bush byl sám manipulován a naši potomci si místo něho za padesát let povzdechnou, že věřit tajným službám byla jeho největší chyba, nebo zda také on je vědomým účastníkem

celého podvodu. Klonil bych se však spíše k první možnosti. Pokud skutečně šlo o divadlo v režii tajných služeb, zasvěcení prezidenta do celé operace by bylo zbytečně riskantní a mělo by smysl pouze v romantických konspiračních filmech. Pro vytvoření zamýšlené mediální interpretace „neuvěřitelné“ události jsou rozhodující první hodiny. Tam prezident musí být přesvědčivý a přesvědčivý je, když nic nehraje.

Ale dokonce i v případě, že na inscenaci celého příběhu oficiální tajné služby neměly přímý copyright, musely o jeho přípravě vědět a záměrně nezasáhnout. Pokud by totiž tato premisa neplatila, byla by média dávno zasypána oficiálním i neoficiálním vyšetřováním všech pochybností, které se na hromadách větších než sutiny obou mrakodrapů navršily kolem dosud největší reality show v krátkých, ale hutných dějinách televizní informační zábavy.

Že jsme se pravděpodobně stali předmětem nejefektivnější manipulace moderní doby, je vidět především z důsledků. I kdyby totiž všechny události zamýšleného obrazu spolu skvěle a přesně lícovaly, to, co následovalo, je samo o sobě zcela dostačujícím důkazem o umělém původu celé tragédie. Pokud by totiž opravdu šlo o zdařilý útok několika odhodlaných muslimských radikálů, jimž by se v podstatě povedl státní převrat v Americe, ale moci se nechopili, protože o ni neusilovali, stejně jako viditelně neusilovali o vnitřní rozvrat „nenáviděného nepřítele, satana současné epochy“, byli bychom svědky nejbizarnější události v lidských dějinách. Pak by jedenácté září byl pouze surrealistický či spíše patafyzický studentský mejdan.

Amerika by se v reakci na toto ponížení (protože o nic jiného by nešlo) uraženě uzavřela světu a dalších deset let by se zabývala přebudováním systému svých tajných služeb, státního a vojenského aparátu, které společně katastrofál-

ně selhaly. Stal se však pravý opak. Kyselé ovoce stromu mystifikace, které od té doby jíme, má všechny znaky útoku na samu původně svobodnou podstatu Spojených států amerických a jejich evropských spojenců.

Jedenácté září a „útok na twins“ řečeno jazykem kulturního amerického seriálu Twin Peaks „nebylo tím, čím se zdálo být“. Pravděpodobně šlo o mediální ouverturu skutečného útoku, který nemusel být dokonce v pravém smyslu slova konspirací. Vše ukazuje navíc na to, že ideově (nikoli provedením, žijeme přece jen v poněkud vylepšené technologické době) nešlo o originál. Že jsme byli svědky – respektive oběti – druhého výstřelu z Aurory.

Pro mladší čtenáře na vysvětlenou: komunistická mytologie říká, že v Petrohradě se v listopadu 1917 vzbouřili Rudí námořníci na křižníku Aurora. Jejich výstřel z lodního děla byl signálem k započetí bolševické revoluce. Masy se daly do pohybu, zaútočily na symbol moci – Zimní palác – a naplnila se tak slova Marxova *Komunistického manifestu*: čas oponou trhnul a změněn svět.

Historicky je to samozřejmě nesmysl. Aurora nikdy svým výstřelem nedala signál k útoku na Zimní palác. Pověst o tom se však stala mantrou, kterou v zemích, jež pohltil komunismus, znalo každé malé dítě. Šlo o mediálně dobře použitý headline. Vůdce revoluce V. I. Lenin, nemaje k dispozici televizi, nechal o té události natočit film. Rommův „dokument“ je samozřejmě hraná fikce, kterou však, stejně jako Auroru, má většina z nás (nad třicet, řečeno se stárnoucími Beatles) ve své základní paměti.

Lenin dobře věděl, proč si musejí pučisté, chtějí-li ovládnout společnost, osvojit základní poučku, že „ze všech umění je pro nás nejdůležitější film“. Lidé se mají stát přímými „svědky“ („na vlastní oči“, řečeno s infozábavným pořadem televize Nova) událostí, které se nikdy nestaly, nebo

se staly jinak. Totéž věděl Joseph Goebbels, proto dodnes máme k dispozici záběry hořícího Říšského sněmu, slavné „jedenácté září“ nacistické moci. Koneckonců věděl to už císař Nero, měl pouze smůlu, že do vynálezu pohyblivých obrázků scházelo ještě pár stovek let. Jeho zapálení Říma bylo typickým „jedenáctým zářím“, startujícím obrovskou kampaň proti křesťanským „teroristům“ ohrožujícím Ameriku antické epochy. Ale vzhledem k relativně nižšímu počtu respondentů se nakonec bez CNN obešel.

Povšimněme si důležité věci: že Řím zapálil Nero, nikoli křesťané, Říšský sněm sami nacisté a že z Aurory žádání Rudí revoluční námořníci nikdy nevystřelili, víme jen proto, že stojíme na straně vítězů. Jsme dědici vítězů – křesťanů, protinacistické koalice, západní kapitalistické civilizace. Dějiny vždy píší vítězové. Ti nám odhalují „podvody“ svých protivníků, jimž ovšem ve své době veřejnost upřímně a opravdově věřila (kromě několika bezvýznamných „popíračů“, s nimiž to – až do dnešních dnů včetně – dopadá obvykle právem silnějšího špatně).

Druhou důležitou věcí, kterou je nutno vnímat stejně vážně, je to, že bolševičtí i nacističtí socialisté nevytvářeli své propagandistické mystifikace se zvrhlým záměrem, aby nastolili Zlo. Naopak, jejich upřímné a zanícené vize směřovaly zásadně k nastolení Dobra a jeho rozšíření po celém světě. To teprve zpětně – poté, co prohráli – vidíme hektomby zavražděných, doléhá k nám křik mučených obětí, zničených životů, nadějí, talentů.

Probíráme se donedávna přísně tajnými komunistickými a nacistickými archivy, a říkáme si: aha, takhle to tedy bylo! Tohle a tohle zinscenovali vlastně docela primitivně, a lidé jim to baštili navzdory absurditě celé věci. A spolupracovali na tom s nimi – vědomě! – ti, o nichž bychom to nikdy neřekli, intelektuální elity, spisovatelé, umělci, fi-

lozofové – jak je to možné? Kroutíme hlavami, díváme se a připadáme si proti těm minulým podvedeným nesmírně poučení, chytrí a nepolapitelní. Nám by se něco takového přece stát nemohlo. Opravdu ne?

A jedenácté září?

To, že jste paranoidní, ještě neznamená, že vás nepronásledují.

Nedávno jsem v rozhlase zaznamenal pozoruhodnou anketu. Otázka zněla: vzpomínáte si, kde vás zastihla jedenáctého září zpráva o útoku na newyorská dvojčata, a co jste v tu chvíli dělali? Pamatovali si prakticky všichni. Každý, kdo nežije zcela mimo realitu, ví, co dělal jedenáctého září. Není to úžasné? Spíš vysoce podezřelé. V každém případě je z toho patrné, že si někdo přinejmenším šikovně pohrál s vaší individuální a naší „kolektivní“ pamětí.

Zkuste naopak zcela náhodnému publiku bez ohledu na jeho věk, záliby, sociální postavení, politické či náboženské preference promítnout záběry letadel narážejících do budov na Manhattanu. Bude jen promile těch, kdo situaci plus mínus přesně neidentifikují. Dokonce budou schopni přidat minimální interpretační legendu: útok islámských teroristů na Ameriku.

Dnes již existuje rozsáhlá textová i obrazová publicistika prokazující, že oficiální verze událostí z jedenáctého září je čirý nesmysl. Bylo vyrobeno i několik vážných filmů (ani jediná „veřejnoprávní“ evropská televize žádný z nich nikdy neodvysílala), napsána řada knih, článků, seriálů. Všechny se, vcelku pochopitelně, točí kolem téhož. Rozebírají postupně událost za událostí, snímek za snímkem, sekvenci za sekvencí. Hovoří znovu se svědky i účastníky. Je to jistě vzrušující pátrání a jeho protagonistů, kteří nechtějí sloužit za hloupé ovečky, si nelze než vážít. Každý, kdo má zájem,

může si najít na internetu třeba alespoň některé nejznámější filmy (*Zero: An Investigation Into 9/11*, *The Jersey Girls*, nebo *911 In Plane Site* a další), které ho do problematiky docela slušně uvedou a zorientují v ní. Tento text však míří jinam, takže líčení nesrovnalostí, evidentních podvodů a manipulací (byť pro nezasvěcené asi „senzační“) před, v průběhu i po „útok“, by spíše zamlžovalo to nejpodstatnější, čím se kupodivu většina profesionálních ani amatérských vyšetřovatelů v podstatě nezabývala. I když jde o nejdůležitější otázku všech detektivek – umělých i skutečných: *qui bono?* V čí prospěch se to všechno událo? Za ní totiž, nejvýše na stupni obecnosti, se rýsuje ta opravdu nejdůležitější: proč?

Než se na ni pokusíme odpovědět v jednom možném a pravděpodobném „řezu“, povšimněme si ještě jedné zajímavosti: stále stoupá počet těch, kdo navzdory neměnné oficiální propagandistické verzi pochybují o tom, že vše bylo tak, jak v televizích „na vlastní oči“ viděli. Ve Spojených státech, podle různých průzkumů (s děsivým, a vlastně také docela příznačným rozptylem, který říká něco podstatného o jednom z důležitých nástrojů mediálních manipulací), jde o dvacet až padesát procent populace. Za extrémně zajímavé však pokládám, že i v Čechách téměř tři čtvrtiny dotázaných nevěří oficiální verzi. Bez ohledu na serióznost tohoto průzkumu je jasné, že půjde o vysoké číslo, a ještě se k němu vrátíme, protože je opět symptomatické.

Není překvapivé, že většina našich „seriózních“ médií se pochybnostem kolem jedenáctého září nadále ostentativně nevěnuje. Bylo by to něco podobného, jako být „popíračem“ tzv. globálního oteplování (ne-li něčeho horšího, kriminálního). Jednou z mála výjimek se stal časopis *Reflex*, jehož číslo 50/08 zájemcům o problematiku rovněž doporučuji. Pokládám za vrchol spravedlivě požadované občanské statečnosti, pokud autor, který se s únosnou předpoja-

ností postupně seznamuje s většinou zásadních argumentů, je nakonec váhavě odmítne s tímto srozumitelným zdůvodněním:

„Ano, v oficiálním výkladu událostí 11. září je řada nejasností. V Národní komisi proti teroristickým útokům na Spojené státy, jež byla založena déle než rok po pádu Dvojčat, aby vše vyšetřila, působila řada lidí, o jejichž nezaujatosti je možné s úspěchem pochybovat, a výsledky její práce jsou neuspokojivé – lze dokonce tvrdit, že v mnoha ohledech mlží, manipuluje s fakty a prokazatelně brání hlubšímu zkoumání některých nejasností.

Ovšem mezi kritikou oficiálních závěrů vyšetřování a tvrzením, že jde o jedno velké spiknutí, je přece jen pár kroků. Pro mě osobně je to pár kroků nad propastí nihilismu. Jestliže by totiž bylo možné naplánovat spiknutí, v němž jsou zapojeny nadnárodní firmy, tajní agenti, armádní špičky, demokrati, republikáni, pak nemá smysl chodit k volbám. A pokud o tom všem záměrně mlčí i všechna významná média, pak nemá smysl sledovat televizní zprávy a číst noviny. Znamená to uvěřit, že naše západní společnost ve svých základních principech naprosto nefunguje. (...) Riziko náhodného odhalení je příliš velké, ale pro zastánce konspirační teorie, kteří věří ve zkorumpovanost a zaujatost většiny médií, je to malicherný argument.“

Již dlouho nejsem šéfredaktorem časopisu, z něhož jsem citoval. Při čtení těchto zoufalých slov mého (mně osobně neznámého) mladého kolegy jsem toho však snad poprvé zalitoval. Asi jako bývalý entomolog, který náhle po letech zahlédne exemplář druhu, který již pokládal za nenávratně vyhynulý, a jenž si přece jen prodloužil svou existenci proti všem předpokladům o okamžik déle. Ta slova jsou krystalicky žasnoucí, tím hluboce ilustrativní a výstižná pro většinový postoj běžných slušných lidí. Ti prostě –

a je jich ve všech společnostech včetně naší většina – z pochopitelných sebeobraných důvodů nemohou připustit, že je vlády a média podvádějí. To by pro ně žití v pravidlech této z jedné strany blahobytné, z druhé strany chudé a obtížné civilizaci úplně ztratilo smysl. Svou obecnou důvěrou (a vlastně pán Bůh za ni zaplat) v elementárně poctivý grunt svobodného společenského systému, v němž žijí, pracují, vychovávají své děti a utrácejí těžce vydělané peníze, sice na jedné straně stabilizují celý systém a brání tomu, aby byl příliš snadno vykořeněn, současně však paralyzují možnost odhalení i velkých a zásadních podvodů a manipulací – nebo především právě těch. Právě před tím varuje Marshall McLuhan. Čím větších, tím nepravděpodobnějších.

Je tudíž principiální omyl věřit či spoléhat na to, že existuje riziko náhodného odhalení. Nebo že je dokonce velké. Naopak, vůbec neexistuje! To by předpokládalo nebezpečí úplné změny paradigmatu, a tím též ohrožení – jakkoli sporných a pochybných – jistot. Proč by to kdo dělal? Dokumentuje to právě sám osud pátrání po pravdě o 11. září 2001. Všechny největší nespojitosti a nesmyslnosti byly přece dávno odhaleny, zveřejněny – a nic se dále neděje! Mladý novinář o tom napíše poctivý článek plný pochybností – a nikde na to nikdo nereaguje. Nebo já třeba ano. I ti rozhořčení demonstranti na fotografii zmíněného článku, komentovaní podtitulkem: „Demonstrace v New Yorku. Neochotu přihlásit se k chybám, které útok umožnily, a zamlžování vlastní odpovědnosti si mnozí vykládají jako důkaz spiknutí.“

Většinového občana to dílem nezajímá, protože má v čase úplně všední starosti a pátrání po nějakých státních podvodech – jak je zvyklý – patří spíše do oblasti televizní a filmové zábavy typu Fakta X. Dílem má za to, že kdy-

by šlo opravdu o něco vážného, média s tím dříve nebo později vyrukují a bude z toho „skandál“. Což je zvlášť pikantní důvěra v naší technologické době, v níž většina manipulací ve veřejném prostoru, těch rozsáhlejších pak zásadně, má schvalovací razítko mediálních kartelů. Co takhle se zeptat v České televizi (případně v kterékoli evropské televizi „veřejné služby“), zda odvysílá některý ze zmíněných dokumentů?

Ale nakonec ani to není nejpodstatnější. Protože v tomto případě (a mnoha podobných) není, jak se ukazuje, nakonec nejdůležitější ani to, jak vše doopravdy proběhlo. Jinak řečeno – i kdyby například na chvíli právě neplatily některé fyzikální zákony (což, jak ví každý konzument Hollywoodu, nikdy nelze vyloučit), a vše proběhlo víceméně podle oficiální verze, takže všechny „nejasnosti“ by bylo možné shodit ze stolu v kompromisním zamručení („Je možné, že někteří klíčoví lidé uvnitř administrativy tušili, že se možná něco chystá, a nereagovali na to adekvátně důrazně.“ /Kryštof Kozák/), na ideové podstatě i praktických důsledcích celé události by to vlastně stejně nic neměnilo.

Protože – nezapomínejme na to – Aurora ve skutečnosti přece také nikdy nevystřelila, a celým generacím to dodnes nevymluvíte!

Podle plodů poznáte je

Jedna z vážnějších konspiračních teorií tvrdí – a má k tomu docela slušný argumentář – že všechno včetně Al-Kajdy je výtvar amerických tajných služeb. Bez ohledu na to, zda tomu tak je, či není, jedno je zjevné: kdyby nebylo Usámy Bin Ládina, musel by ho Hollywood prezidentu Bushovi vymyslet a nechat virtuálně oživit mediálním šémem značky Rabi Löw.

Osobně se kloním k názoru, že Usáma (v podobě, v jaké ho celý svět zná z jeho komických televizních „projevů“) nikdy neexistoval. Nikoli proto, že bych byl přívrženec konspiračních teorií (navzdory tomu, že na ně všechno ukazuje), ale protože se přece jen neskromně pokládám za jistého znalce médií, jejich metod a působení.

Pro Bin Ládina, podle mých znalostí, z toho plyne smutný závěr, že pokud existoval (či existuje) nějak jinak, než jak ho známe z médií, je mu to houby platné, protože stejně neexistuje. A to navzdory základnímu axiomu mediální manipulace, že pokud něco neexistuje, ještě to vůbec neznamená že to neexistuje, ale to už bychom se pouštěli na práh odborné debaty, která není smyslem tohoto textu, neboť kromě jiného by nikoho (právem) nebavila.

Spíše jako zábavnou vložku učiním raději malou praktickou exkurzi do všech těch existencí a neexistencí, protože s nástupem spásonosného Baracka Obamy do úřadu amerického prezidenta – je-li moje úvaha správná – se věci kolem Usámy začnou brzy hýbat, takže čtenář dostane hezkou příležitost ověřit si alespoň některá tvrzení „na vlastní oči“ v nedaleké budoucnosti, o níž přece zatím nic nevíme:

Pokud Usáma neexistuje, znamená to, že ho nelze ulovit. Z toho plyne, že uloven bude. Televizemi se prokutálí nejspíš i jeho uříznutá hlava, odborníci potvrdí nade vší pochybnost jeho DNA a Ládinovic rodina mu z větší části ani nepřijde na pohřeb.

Pokud ovšem Usáma opravdu existoval či existuje, nebude nikdy chycen. Pravděpodobně jednoho dne záhadně zmizí jako onen pověstný Golem a přestane o sobě navždy dávat prostřednictvím své oblíbené televizní stanice vědět, takže nakonec nám, jeho vděčným seriálovým divákům, nez bude, než s těžkým srdcem vzít na vědomí „informace ověřené ze dvou na sobě nezávislých zdrojů“, že zahy-

nul kdesi v afgánských horách na následky akutního úpalu nebo chorobné trudnomyslnosti. Nebude to úplně jisté, ale hlavně že jsme se toho ďábla navždy zbavili.

Za méně pravděpodobné pokládám, že Hollywood dostane zakázku natočit nějakou vojenskou operaci (viz *Vrtěti psem*), při níž mnohačetného držitele teroristického Oscara roztrhá zásah rakety nebo něco podobného. To by totiž mohlo zase zvednout vlnu islámského násilí jako odvety za jeho potupnou, ač mučednickou smrt. A to v následujícím „obamovském“ období velkého smíření vůbec nepůjde, ba právě naopak, začne to být nepopulární.

Dobré na tom je, že islám už brzy přestane být synonymem pro Zlo. Nebo si to tak alespoň skuteční tvůrci chystané „nové“ americké zahraniční politiky bezpochyby představují. A pokusí se o to všemi prostředky, i když není jisté, jak rychle budou úspěšní. Divadlo islámského terorismu bylo jedenáctým zářím rozehráno přece jen na dosti vysoké úrovni, a média pořád – ačkoli se to často už nezdá – dělají stále ještě lidé. A někteří si navíc chtějí o sobě myslet, že mají vlastní (věřte mi, vím co říkám) názory. Ať tak či onak – zahraničně-politická linie, odstartovaná jedenáctým zářím, dozná vbrzku značných změn a úprav.

Pokud chceme zjistit něco podstatného o skutečném pozadí jedenáctého září, musíme se především věnovat tomu, co přineslo. Účet to bude kormutlivý pro všechny, kdo věří ve svobodu ve všech jejích projevech jako v jedinou cestu ke smysluplnému životu v kreativě a z ní pramenící prosperitě (říkalo se jim prostě pravičáci). Spokojeni budou naopak neomarxisté, neotrockisté – prostě noví bolševici všeho druhu – v moderně střiženém, tentokrát zeleném ochranném zbarvení. (Bylo by tragickým omylem zaměnit je s pozůstatky někdejších „pocivých“ rudých komunistů. Ti k nim v žádném směru nepatří.)

Účet hovoří jednoznačně – svět po osmi letech je opět o mnoho nesvobodnější. Státy získaly další technické prostředky a legální metody ke kontrole soukromí občanů, firem, úctů a finančních toků. Mantra mezinárodního terorismu (občas doplněná názornou agitační ukázkou v některé evropské metropoli) posloužila jako ideální prostředek k prosazování stále tužších a explozivně se množících zákonů na omezení prakticky všeho, co dosud ještě alespoň zčásti zbývalo v soukromém vlastnictví (soukromí například).

Víceméně obecná shoda dnes naopak panuje v tom, že všechny americké zahraniční intervence a mise, které jedenácté září odstartovalo, skončily katastrofou. A svět je po nich paradoxně mnohem méně bezpečným místem nejen ve srovnání s dobou, kdy se hroutil komunismus, ale i s dobou před koncem tisíciletí.

Ke skutečným – stále pouze formálně a alibisticky řešeným – problémům hladovějícího „třetího světa,“ zvláště pak nemocné Afriky, která ostentativně nikoho (kromě tichého kroku čínských obchodníků) z velkých světových hráčů nezajímá, se přidaly nečekaně opět problémy náboženské. Křesťanský, judaistický a islámský svět – ač se obrací ke stejnému Bohu – proti sobě stojí v podobně nesmyslném napětí jako před tisíciletím. Tohle že se všechno stalo za prezidentování amerického republikána, následníka Ronalda Reagana? To je přece naprostý nesmysl, protimluv!

Měl by být, ale není. Právě v těchto paradoxech lze najít jednoduchý klíč k jedenáctému září – bez ohledu na to, kdo za ním stál jako bezprostřední organizátor a realizátor. Proto nakonec není nejpodstatnější, zda pravda o hororu na Manhattanu někdy vyjde najevo.

Vše, co následovalo po onom ránu, kdy dvě letadla narazila do dvou kancelářských budov v New Yorku, stejně tak jako mnohé, co tomu předcházelo, bylo v protikladu

k ideovým principům amerického politického republikánství, jeho oddanosti svobodě, jeho antirevolucionářskému konzervatismu vycházejícího z pevné křesťanské víry. To vše za významné asistence nepochybného křesťana, texaského konzervativního republikánského politika George Walkera Bushe.

Objasnění této zdánlivé záhady je automatickým řešením pro všechny, kdo z toho vycházejí.

Čtyřicátým třetím prezidentem USA zvolen marxista!

Žádný takový novinový titulek se v okamžiku prvního (ani druhého) volebního vítězství G. W. Bushe nikde neobjevil. Dokonce ani v „seriózních“ médiích. Nejen proto, že by pro ně nebyl přitažlivý, ale – a to by na něm bylo nejskandálnější a odporující současné žurnalistické praxi – někdo by ho mohl pokládat za relativně pravdivý. Za skandální by se pokládal v České republice, přesně řečeno v její „elitní“ umělecko-žurnalistické části, která si vzorným antikomunismem léčí své většinou oprávněné komplexy viny z dob totality. V Americe by to bylo spíš naopak, pokládalo by se to za pikantní a zajímavé. Protože známá skutečnost, že významní lidé (a celé think-tanky) se silným vlivem na špičky republikánské strany mají bolševickou trockistickou minulost, už dávno nikoho nepohoršuje.

Od jisté doby se to dokonce považuje za intelektuálně příjemně provokativní, asi jako když „japíci“ začali nosit ke klasickým konzervativním oblekům tenisky. A přineslo to obdobné plody. Nový pohled na konzervativní hodnoty z hlediska republikánů, na nové cesty jak v moderní době uchránit americký sen o svobodě. Jak „deratizovat“ vše, co není střiženo podle „ideálních měř“ americké demokracie, a co je proto podezřelé. Tomuto novému směru v americké republikánské straně se začalo říkat neokonzervatismus.

U jeho zrodu stáli začátkem sedmdesátých let bývalí marxisté a trockisté typu Irvinga Kristola (ještě v roce 1983 byl podle vlastních slov hrdý na své někdejší členství ve 4. komunistické internacionále).

„Pro přesnost je nutno dělat malé dělítko mezi starším a mladším Kristolem, a tedy dvěma generacemi neoconů, jak se jim říká. Lidé jako Norman Podhoretz popisují, že k odchodu od radikální levice dospěli pod vlivem rozvratu sociálních struktur koncem šedesátých let. Pod dojmem nástupu komunismu všude ve světě si řekli, že jestli se tomu americká civilizace nepostaví, demokracie všude na světě zanikne. Tohle byl zdroj jejich konverze.“ (Bohumil Pečinka, *Revue Politika*, prosinec 2008)

Pokud má nyní někdo opět pocit *déjà vu*, ani trochu se mu nedivím. Velmi to připomíná (v ideové i časové rovině) generaci československých reformních komunistů z roku 1968, kteří se po neúspěšném pokusu o mocenské ovládnutí jejich strany a následné normalizační exkomunikaci stali jádrem Havlovy Charty 77. Sdružovala celé spektrum vítěznými prosovětskými loutkami odkopnutých bývalých soudruhů v rozpětí od „reformních pravičáků“ až k maoistům a trockistům. Ti všichni se náhle začali obávat o svobodu a demokracii, apelovali na nebezpečí šíření komunismu sovětského typu ve světě a někteří, snažíce se vylepšit totalitní režim (který předtím pomáhali instalovat), v interpretaci normalizátorů přešli k „pravici“.

Stejně tak jako američtí marxisté a trockisté se však v principu nezměnili. I po své konverzi zůstali přesvědčeni, že svět je místem pro hrátky jejich vizí. Oni jsou jednou těmi vyvolenými vizionáři a vize je pro ně víc než cokoli jiného. Infiltovali pravicovou entitu a naroubovali do ní představu, že se světem je třeba něco zásadního udělat. Třeba, že americká demokracie je nejdůležitějším rysem

současného světa a že je proto nejen nutné, ale zcela legitimní ji šířit po celém světě. Prostě si definovali „nové Dobro,“ a věrni své původní ideové výbavě byli odhodláni je exportovat (jako bolševici socialistickou revoluci).

V období úspěšného prezidentování Ronalda Reagana byl vliv neokonzervativců jen částečný, ale existoval a zdokonaloval se. V bipolárním světě bylo samozřejmě uplatnění ideologie neokonzervatismu jednak logičtější, jednak srozumitelnější, především však charismatický a talentovaný prezident Reagan pustil do své politiky jenom tolik prvků neokonzervatismu, kolik v souboji se sovětským konkurentem bezprostředně potřeboval.

Byla to všehovšudy teze o Sovětském svazu jako „Říši zla“ a z ní vyplývající „vítězná“ hollywoodská verze „leninské filmové politiky“ v podobě působivého sci-fi projektu *Hvězdných válek*. Příznačné pro něj bylo – povšimněme si dobře – že vnějškově, inscenačně byl tak přesvědčivý, že „okouzlit“ i staré sovětské praktiky-analytiky. V důsledku toho pravděpodobně uzbροjil a hospodářsky rozkymácel zkamenělý sovětský gulak natolik, až přivedl do Kremle Michaila Gorbačova.

Propagandistická a manipulativní (umělecká) hodnota inscenace *Hvězdné války*, při níž na zemské orbitě do sebe narážejí létající stroje a za působivých světelných a zvukových efektů se vzájemně destruuují, byla jistě závratná, dobově nedostižná, technicky však sporná. Měla tolik děr a nedostatků, tolik toho „nelícovalo“, že zřejmě kdyby sověti v té době popřáli více sluchu pochybujícím tajným službám, nereálnost inscenace by odhalili. Oni však uvěřili „velikosti nebezpečí“ a Reaganově „neoconské“ odhodlanosti šířit „hodnoty svobodného světa“ za každou cenu – a kapitulovali.

Takzvaná neokonzervativní revoluce přinesla do světové politiky prostřednictvím klíčových spojenců Ronalda

Reagana a Margaret Thatcherové načas snížení akcí socialistické internacionály a posílení principů svobody. Brzy se ukázalo, že šlo pouze o dočasné a navíc těžce zaplacené vítězství, protože oba političtí velikáni, zosobnění naděje na svobodu, současně poznamenali svět zrozením dvou chorobných ideologií, které nás dnes dusí. Neboť dobré úmysly, jak známo, dláždí cestu do pekel.

Byla to Margaret Thatcherová, kdo si vymyslel „globální oteplování“. A to v době, kdy (stejní „vědci“ jako ti dnešní) klimatologové právě hrozili přicházejícím „globálním ochlazováním“, v němž celá země zmrzne a život na ní vyhasne. Jenže předsedkyně britské vlády právě bojovala totální válku s hornickými odbory, takže potřebovala zavřít doly a orientovat se na jadernou energii. Správně pochopila, že k tomu potřebuje „vědecké zdůvodnění“, že uhlí je nebezpečné nejen pro Británii, ale pro celou planetu.

Mediálně to sice skvěle fungovalo, jenže, jak se ukázalo, šlo o smlouvu s ďáblem. Založila totiž a mohutnou finanční injekcí uvedla do chodu dnes tragicky „slavnou“ organizaci (ICCP), která spolu s A. Gorem dostala za oteplovací podvod nedávno Nobelovu cenu. Železná Margaret měla pro vědce jasné zadání s vysokou cílovou prémie: obrátit ve veřejném mínění paradigma z globálního ochlazování na globální oteplování, v němž fosilní zdroje nejen nejsou potřeba, ale jsou přímo zhoubou života. Stalo se a dnes tento kabaretní nesmysl patří k základní zbrojní výbavě těch, proti kterým ji vynalezla: dědiců radikálních odborářů, současné zelené bolševické internacionále.

A po zádech Ronalda Reagana zase ve vší tichosti v Americe vyšplhali reinkarnovaní marxisté a trockisté – neoconi. Pomsta senátoru McCartneymu, Americe a celému světu po padesáti letech...

Guruové neokonzervatismu ovšem definitivně posílili především v důsledku Reaganova fantastického politického úspěchu – vítězství ve studené válce. Jejich „pravicový marxismus“ nicméně naplno expandoval, když se americkým prezidentem stal osobně milý, ale politicky nevýrazný a slabý George Bush mladší. (Dnes existují ve Spojených státech čtyři(!) významné neokonzervativní think-tanky. K jednomu z nich ostatně patří i nezvolený John McCain.) Marxistické principy politiky republikánského neokonzervatismu, jimž intelektuálně i manažersky slabý G. W. Bush nakonec zcela podlehl, se v jeho dvou funkčních obdobích konečně mohly uplatnit naplno.

Ve vnitropolitické oblasti lze jejich metodu charakterizovat jako „tvrdé jádro s měkkým obalem“. Primitivní a politicky ničivá idea tzv. all catch party (strany pro všechny, jako stvořená v Havlově terminologii „strany jsou pro straníky, OF pro všechny“) vedla k rétorickému a posléze i faktickému pochodu doleva (eufemisticky „do středu“), tedy k přibližování se demokratům, a nakonec i k jejich programovému vykrádání, čili k výprodeji principů svobody. To byl nakonec jeden ze základních důvodů vysoké míry regulace finančního sektoru (a vyfouknutí hypotéční bubliny), jež vedla k finančnímu krachu 2008.

V oblasti zahraniční politiky G. W. Bush navázal na Clintonovu strategii „humanitárních vojenských intervencí“. Avšak aby tuto významnou myšlenku (po Leninovi, Stalinovi a Brežněvovi) a také praxi „vědeckého komunismu“ mohl učinit světovou realitou, muselo přijít něco zásadního. Bipolární svět neexistoval, s ním padla i „Říše zla“. A marxistická větev neokonzervatismu z dějin dobře věděla, že musí definovat (třídního) nepřítele. Jen proti němu má „morální právo“ zaútočit kdekoli na světě. Jen ten opravňuje kamkoli vyvézt revoluci, respektive demo-

kracii – a tak se preventivně bránit šíření nového nebezpečí. A současně, což je vlastně nakonec nejdůležitější, velký nepřítel, který umí překročit hranice země a operuje přímo ve Spojených státech (Evropské unii), dává regulární příležitost podříznout pilíř občanských svobod, vynutit si legální vstup do individuálního i podnikatelského soukromí, a dostat tak nakonec celou společnost ještě hlouběji pod státní dohled. V rámci ochrany svobod a bezpečnosti pochopitelně.

Pokud aktuální nepřítel není, bude stvořen. Před očima celého světa. V přímém přenosu. Nejlépe, budou-li Spojené státy napadeny vnější velmocí. Protože žádná taková reálně neexistuje, bude virtuálně stvořena spolu s nepřítelem. Jeho vlast bude bez hranic. Po celém světě. Neboť v takovém případě lze podle potřeby vojenskou intervenci provést kdekoli a kdykoli, vždycky bude spravedlivá a obhajitelná. Vždycky současně ponese nikoli jen praktickou podobu, ale též idealistický étos obrany svobody a demokratických hodnot západního (myšleno amerického) světa – o který, nemylme se, neokonzervativci opravdu upřímně usilují. Jenže, bohužel, za každou cenu. Byť by jí, v případě nezbytnosti, muselo být třeba i stvoření nové (jistě jen „dočasné“) diktatury.

Prostě takové obyčejné spíše neomarxistické než neokonzervativní sny. V Bílém domě je začali uvádět v život „přerození“ nedávní Marxovi ideoví následovníci. Paradoxně tak – zvolením G. W. Bushe, osobně jistě autenticky zapřisáhlého antikomunisty – vstoupil Karel Marx hlavními dveřmi do Oválné pracovny Bílého domu. A jako všude jinde na světě, kde se v nějaké modernizované podobě objevil (a ještě objeví), započal brzy produkci dalším dílem oblíbeného seriálu operace Trvalá svoboda. Především proto existuje dosti reálná možnost, že 11. září opravdu zorganizovaly tajné služby USA.

Onoho krásného zářijového rána kamery – jaká to šťastná náhoda! – zaznamenaly záblesk z kanónu. Stačily dva výstřely a věže na Manhattanu se brzy (pravděpodobně strachem, nebo kvůli aktuální absenci fyzikálních zákonů) zhroutily. Jaká to nádherná a zcela neuvěřitelná zkáza! Světem v ozvěně duněla pak celé roky zpráva, že islamisté zaútočili na Spojené státy. Neuvěřitelné se stalo skutečností. Kdo nevěří, ať nikam neběhá. Ať zůstane spolu s ostatními přilepen k televizním obrazovkám. Uvidí působivou zkázu ze všemožných úhlů, záběrů a sestřihů na vlastní oči prakticky v přímém přenosu. A pak znovu ještě alespoň milionkrát v průběhu vypalování té napříště již posvátné pravdy zbrusu nového paradigmatu počátku třetího tisíciletí do paměťové matrice stamilionů mozků.

A pokud někdo pochybuje, je napříště blázen, popírač, spojenec teroristů, fantasta, anebo všechno dohromady. Jinak není třeba nic dokazovat ani obhajovat. Veřejnost se o obhajobu neobhajitelného postará, pod deštníkem mediálního mručení, svou věrnou nedůvěrou sama.

Post coitum triste, aneb válka je sexy, jen pokud je krátká a vítězná.

Zda 11. září 2001 bylo propagandistickou mediální ouverturou k zahájení neobolševické revoluce, nelze samozřejmě jednoznačně říci. V každém případě tato událost nese všechny znaky hollywoodského scénáře. Vlastní provedení i oficiální verze celé události jsou v každém případě přinejmenším zoufale děravé.

Pro tuto chvíli však nespekulujme jak, ani kdo. Přijměme také již zmíněnou minimalistickou variantu, kterou by dnes jako optimální východisko z problému patrně ráda připustila i oficiální místa: že totiž o chystaném útoku někdo mohl vědět, ale všichni ve vzácné shodě podcenili ne-

bezpečí. Prostě – i kdyby jedenácté září Američané sami nezorganizovali či neinspirovali, tajné služby o přípravách útoku určitě věděly a nechaly ho proběhnout. Bylo možné ho skvěle propagandisticky využít k zahájení operací v mnoha částech světa, do nichž by se jinak armáda Spojených států dostávala daleko obtížněji, zbytečně čelíc světovému veřejnému mínění. A válka na vývoz demokracie přece musí být nejen vznešená, ale také populární.

Nic nového. Pearl Harbor číslo dvě, chceme-li. Cynické zneužití otřesené a zraněné občanské hrdosti Američanů, kombinované se zděšením z nepřítele, který se zjevil před branami opět stejně nečekaně, jak to obvykle činí hannibalové všech epoch.

V okamžité reakci zahájila Bushova vláda intenzivní útok proti do té doby virtuálnímu nepříteli v podobě mezinárodního (islámského) terorismu. Fakticky ho tím stvořila, a okamžitě mu vypověděla válku. Světovou, protože terorismus, nemaje hranice své vlasti, je všude. Od této chvíle měli Bushovi neoconi prostřednictvím svého odhodlaného prezidenta právo udeřit kdekoli. A nebylo třeba připravovat další teroristické útoky proti Spojeným státům. Neokonzervativní ideologický manuál preventivní obrany (ideový klon principu tzv. „předběžné opatrnosti“ v podání jiné větve revoluční Internacionály zvané Globální oteplovači) hovoří jasně – a našim uším nepříjemně povědomě: na právo preventivního úderu (zničení, zastřelení) stačí toliko schvalování atentátu – neřku-li ukrývání atentátníků (skutečné či virtuální) či jejich spolupracovníků včetně potenciálních.

O Usámovi již byla řeč. Nejznámější lotr novověku má – proti svému zřejmě nejbližšímu slavnému kolegovi Adolfu Hitlerovi – jednu pozoruhodnou přednost. Od chvíle, kdy zpravodajské služby oznámily světu jeho existenci, ho ni-

kdo nikdy neviděl jinak než virtuálně. Skrývá se, satan, i se svou dokonale řízenou a financovanou organizací, na niž nestačí obě atlantické unie včetně jejich společné Severoatlantické aliance (nejdokonalejšího a technologicky nejvybavenějšího vojenského seskupení současného světa)! On se, pes, ukrývá někde v lidské bytosti nedostupných horách Afghánistánu. Už kvůli němu Američané zlikvidovali jednu místní vládu otrhaných islamistů, která ovšem, jak je u ďábelských draků zvykem, dalšími útoky a usekáváním hlav jen sílí, protože za jednu hlavu narostou tři nové. Takže brzy bude tato původně tříhlavá saň už stohlavou. A pokud to tak půjde dál, nedemokratizovatelní domorodci z pouštní země na konci světa (kde sice podle televizních záběrů není kromě skal a písku vůbec nic, ale celá desetiletí o ni přesto bolševici všech zemí jako umanutí bojují) válku otrhanců proti křesťanské euroatlantické civilizaci vyhrají, což bude jasný důkaz Božího zásahu ve prospěch islámu. Pokud k takové interpretaci nechtějí nechat Američané dojít, měli by sebou hodit a něco udělat. Teď snad ten bájný Obama...

Jenže ono to je a bude obtížné. Investice do obrazu Usámy a jeho Al-Kajdy byly obrovské. Výnosy a zisky se pohybují zatím spíše v červených číslech. Úsilí tisíců a tisíců vojáků (včetně českých), pasoucích v afghánských dálavách po onom zosobněném zlu v turbanu navzdory technologiím, které najdou i ztracené náušnice na dně moře, vychází naprázdno. Jen ten démon se nám pořád směje do očí – alespoň soudě podle občasných „studiových exteriérů“ televize Al-Džazíra.

Je to pozoruhodná bilance: padly celé státy, byli uloveni a popraveni členové jejich vlád včetně prezidenta, zavražděny desetitisíce místních občanů – a nic! Skupinka zaprášených pistolníků kolem vůdce hnutí odporu si dál spoko-

jeně žije a v plné síle řídí svou celosvětovou organizaci. Je to nesmysl. Nebo jsou to Mimoszemšťané.

Je to výsměch. I hodně důvěřivému a zmanipulovanému člověku by už mohlo být alespoň mírně nápadné, proč velmoc typu Spojených států, která může zasáhnout kdekoli na světě, dodnes onoho mysteriózního hubeňoura nechytíla. Přemýšlivější by to mohlo nakonec dovést ke znepokojivé logické otázce: co je to za mizernou telenovelu? Existuje vůbec tento konkrétní Usáma bin Ládín, nepolapitelný vůdce světového Zla? Není to pouze mediálně stvořená hollywoodská komiksová postava? A pokud opravdu fyzicky existuje, není to tak, že ho dodneška nikdo nedopadl jen proto, že je pro Američany a jejich spojence nezbytný jako ropa, s níž ostatně v zájmových hlubinách, byť třeba nepřímo, souvisí?

Na jeho triko jdou přece tak či onak nejen zahraniční intervence na Středním východě a ve Střední Asii, ale také většina razantních omezení občanských svobod, jimiž se ještě před dvěma desítkami let odlišoval západní svět od sovětských komunistických despotií. Jak by kdo zdůvodnil obrovské pravomoci pro policejní orgány a tajné služby, desetitisíce kamer, monitorování veškerého pohybu kterékoli osoby, volný vstup do dříve zapovězených soukromých objektů a životů včetně bankovních tajemství? Základní mantra zní: vše pro vaši bezpečnost, občané! Protijed: čtěte Zamjatina a Orwella, tam to všechno je.

Představte si svět náhle zbavený Usámy bin Ládína. Proti komu se bude bojovat? A jak drahé a náročné by bylo mediálně vytvořit novou fiktivní hlavu mezinárodního nepřítele civilizace! Nepřítel totiž musí být mezinárodní. Jinak nebude kam vyvážet novou, a tentokrát už opravdu správnou revoluci, respektive demokracii, ať se to komu líbí, nebo ne, protože demokracie je Dobro, což máme

vědecky ověřeno. Pro člověka z naší části světa, je-li mu alespoň třicet a výše, je zoufalé, že si může pamatovat, jak tady už tohle všechno – a to velmi nedávno – bylo. Ale žádný strach, brzy o tom už nikdo vědět nebude a půjde opět o naprostou novinku. Mám to experimentálně ověřeno. Když jsem při přednášce na pražské Žurnalistice zmínil legendu o křižníku Aurora z říjnového listopadu roku 1917, nikdo (!) z dvacetiletých posluchačů nevěděl, o čem je řeč. Sečtější tipovali něco z antické mytologie.

Teorie konvergence prokazuje svou neobyčejnou produktivitu. Zatímco původně předpokládala sblížování a postupné splynutí komunistického a kapitalistického systému v Evropě, infekce k vytváření diktatury Dobra přeskočila díky clintonismu a na něj navazujícímu neokonzervatismu za moře a nese již své první hrozny.

Skupina nikoli bezvýznamných amerických novinářů na základě obdobných dat a úvah zkonstruovala teorii, podle níž jsou „neoconi“ tajným bratrstvem ze špičkových univerzit, kteří se společně se svými profesory rozhodli ovládnout svět. Nebýt to trochu moc romantická představa, nepřekvapilo by mě to. Bohužel však vím, že marxismus je na amerických vysokých školách mainstreamovou ideologií již nejméně půl století a nic podstatného pro světovou proletářskou revoluci (kromě několika hollywoodských trháků) nevyprodukoval. Nejen v tomto smyslu byla obyčejná sovětská Komunistická internacionála daleko úspěšnější. A proto právě v ní donedávna vládoucí američtí neokonzervativci mají své kořeny. Nebyli by takoví blázni, aby v cestě za případným ovládnutím světa vývozem Dobra šli přes univerzity, když měli vstupní legitimace přímo do Bílého domu. Nebo ještě mají?

Úspěšné velké spiknutí je totiž vždycky mnohem jednodušší, než si myslí ti, kdo po něm pátrají. A současně platí,

že žádný plán nikdy zcela nevyjde. Právě jedenácté září je toho dobrým názorným příkladem. Ukazuje, že pokud je plán dostatečně ambiciózní a jednoduchý, chyby a nedokonalosti nepředstavují pro autory žádné velké – pokud vůbec nějaké – riziko.

Neoconi v Čechách

Neunavoval bych kohokoli úvahami o již poněkud z módy vyšlém jedenáctém září, pokud by se jeho důsledky netýkaly české reality. Nejen v obecném smyslu (tak jako všech ostatních zemí světa), ale i vysoce specificky, podobně, jako se dotýkají třeba Velké Británie.

Druhá generace neokonzervativců, která dominovala ideovému podnebí a tragickým praktickým politickým činům George Bushe mladšího, bezprostředně ovlivnila myšlenkový svět části našich politických elit. Jaký div, když právě zde, v tradičně rovnostářské a skeptické středoevropské zemi, vznikla po zhroucení komunismu (pro toho, kdo zde nežil, zázračně) jediná ideová pravicová občanská strana v kontinentální Evropě, která se dokázala dominantně prosadit do vládnoucích struktur státu – Občanská demokratická strana.

Dokud stál v čele ODS její zakladatel Václav Klaus, neokonzervativní myšlenky v ní pochopitelně nerezonovaly. Strana byla ideově klasickou pravicí s liberálně konzervativními křídly, příznačně orientovaná na britskou konzervativní politickou tradici, ztělesňovanou především Margaret Thatcherovou. V okamžiku, kdy Václav Klaus zamířil do křesla českého prezidenta a vedení Občanské demokratické strany převzal Mirek Topolánek a jeho druhové, došlo k postupné proměně její ideové orientace. Strana programově zamířila doleva, do takzvaného „politického středu“. Tam se s neokonzervativci nemohla minout.

Spojení s Bushovou neokonzervativní administrativou bylo prostřednictvím stále se rozšiřujícího kruhu odesáckých klonů „nepolitické politiky“ (zvláště prostřednictvím amerických kontaktů Alexandra Vondry) silné již v době, kdy byla ODS v opozici. Stala se na ní ale přímo životně závislou od okamžiku těsného vítězství ve volbách 2006, nakoupení minimální parlamentní většiny a vytvoření vlády v koalici s KDU-ČSL a M. Bursíkem (pod aktuálním uměleckým jménem Strana zelených). Od tohoto okamžiku dochází k exponenciálnímu propojení vedení ODS s lidmi kolem Václava Havla. Jeho bývalý hradní kancléř Karel Schwarzenberg se dokonce stává ministrem zahraničí (!), Alexandr Vondra jeho dvojníkem: přesvědčivý doklad, že bushovský neokonzervatismus Topolánkovu ODS brutálně infikoval a metamorfoval.

Za všechny „ideové“ bacilonosiče zmiňme alespoň i u nás známého neokonzervativního ideologa Roberta Kagana, kterého nikoli náhodou obdivuje a na český politický trh tradičně uvádí právě místopředseda Topolánkovy vlády, někdejší disident a blízký Havlův listopadový spolupracovník Alexandr Vondra. To není společenský drb, ale významná poznámka k porozumění myšlenkovým kořenům nejpodstatnějších domácích (zvláště bezpečnostních) a zahraničně-politických priorit Topolánkovy „středopravicové“ vlády. Bez této znalosti by sebevražedná témata, pro která neexistovala žádná domácí poptávka (radar, americká vojenská přítomnost, rychlé uznání „americko-albánského“ Kosova či na evropské poměry neobyčejně agresivní politika vůči Ruské federaci a mnohé další), nedávala vůbec žádný smysl. Republika je nepotřebovala, veřejnost byla většinově proti, ODS na nich strašlivě krvácela, nic nezískala – a přesto na nich fundamentalisticky trvala.

Představitelé ODS se tak pod Vondrovým (respektive Havlovým) vlivem stali hlavními redistributory postdemokratického neokonzervatismu ve vlastní straně i v evropském prostoru. Vysvětluje to mnohé postoje a výkony neokonzervativní (příznačně definované jako „středopravé“) vlády: přeměnu armády na zahraniční expediční sbor, připravený plnit speciální intervenční úkoly v rámci doktríny vývozu demokracie státy NATO. Téhož filozofii přesně odpovídá rychlé uznání Kosova v závěsu hned po Spojených státech, či podpora Gruzie v invazi do Jižní Osetie ve snaze stvořit z Ruské federace nepřítel a zažehnout s ní „srozumitelnou“ druhou studenou válku.

Vše v rámci téže nebezpečné neokonzervativní představy, s níž G. W. Bush napadl Afghánistán a Irák. Jde-li o export Dobra demokracie euroatlantického typu, má Amerika a její spojenci právo zasahovat všude ve světě, kde to neklape podle jejich představ. Ideovou podstatou jde samozřejmě o čistý „kristolický“ (viz Kristol) imperialismus sovětského typu vedený mesianistickou představou, že vývoz Dobra je regulérním právem vizionářů.

Principiální oddanost věci svobody, odpor k sociálnímu inženýrství a přesvědčení, že svobodná lidská kreativita co nejméně omezovaná příkazy, zákazy (novojazykem „regulacemi“) a státním dirigismem, vedou v přirozené evoluční lince k nejefektivnějším výsledkům – to bývala donedávna obvyklá ideová výbava politické ideologie a praxe, pro niž se vžilo označení PRAVICE. Ve srozumitelném světě by proto Václav Havel byl prototypem levičáka, s nímž by si americký republikánský prezident nad zmíněnými tématy asi příliš nenotoval, podobně jako kterýkoli předseda ODS.

V nesrozumitelném světě „pravicových“ neokonzervativních sociálně-inženýrských vizí se však tyto původně pola-

ritně vzdálené ideové pozice vzájemně přibližují a prostupují. Tuto nepřirozenost následně fixují v hlavách občanů média. Komentátoři v „seriózních médiích“ hovoří a píší o překonaném pravolevém vidění politiky, protože politika je přece jen Dobrá, nebo Špatná. Že nic takového z hlediska často protikladných zájmů občanů neexistuje? Že co je dobré pro levici, může být špatné pro pravici a naopak? To právě ne, to bylo. Teď už bude jen Dobro. Pokud nám ho nezničí mezinárodní teroristé. A tak ještě více kamer, ještě větší množství policejních pravomocí na obou stranách Atlantiku a hlubší sjednocení Evropské unie v její východní části.

Zatímco pravděpodobně nevinný, protože ne příliš chápavý kyj neoconů, Georges Walker Bush vedl své sebezničující války, které přinesly světu jen málo světla (asi nejvíce v politické destrukci Tonyho Blaira, velekněze Třetí cesty k socialismu s lidskou tváří, s nímž se americký republikán spřátelil na politický život a smrt), na české pravicové scéně se v dozvucích jedenáctého září odehrála skutečná neokonzervativní revoluce. Vzhledem k tomu, že splynula s hlavním proudem budovatelů evropského socialismu, takže ohrožení společnosti zvýšenými dávkami svobody ani teoreticky nehrozilo, čidla hlídacích psů demokracie ji nezaznamenala.

Na jejím konci (jenž byl ohraničen přítomností G. W. Bushe v Bílém domě) se již metamorfovaný bývalý pravicový premiér Mirek Topolánek obřadně veřejně vyznal ze svého obdivu k bývalému socialistickému premiérovi Miloši Zemanovi za jeho neobyčejně statečný postoj v době, kdy odsouhlasil americké (NATO) humanitární bombardování Srbska. Stalo se tak jako součást projevů Topolánkovy adorace G. W. Bushe, pár dnů před jeho odchodem z Bílého domu:

„Přes všechny výhrady světa i Evropy ho pokládám za velkého prezidenta, zvláště v druhém období. (sic!) ... Jistěže se dopouštěl chyb, ale ty bych mu osobně odpustil. I když možná jako jediný politik v Evropě.“

Neobyčejně statečný a nekonformní postoj! Nelze ho mít za intelektuálně insolventní, ale naopak mimořádně koherentní, pokud vezmeme v úvahu slova, jimiž se v tomtéž rozhovoru (*HN*, 2. 1. 09) vyznal M. Topolánek ze svých pocitů z demonstrativního odchodu otce zakladatele z místa čestného předsedy ODS:

„Samozřejmě, že mě Václav Klaus v loňském roce zklamal. ... To, jak vstoupil do dění v ODS a jak vyjadřuje nespokojenost se způsobem, jakým řídíme tento stát ... to mě pochopitelně muselo mrzet. ... Mám svou vizi, svou představu, a jestli po této cestě už se mnou nejde Václav Klaus, tak to pouze беру na vědomí.“

Premiér v těchto zrádných ideových velehorách nešplhá naštěstí sám. Topolánkuv ministr vnitra, úředník, který má na starosti i vnitřní bezpečnost státu, pravicový politik I. Langer (ODS) se zase vyznal, že za svůj největší úspěch pokládá vstup České republiky do tzv. Schengenského prostoru, tedy zrušení hraničních kontrol (po nichž mohou například albánští drogoví mafiáni vstupovat do naší země konečně zcela bez omezení). A za ještě větší úspěch pak dle svého vyjádření pokládá „zrušení“ vízové povinnosti pro Čechy cestující do USA. Tak totiž zní eufemismus pro zavedení „víz“ – a to tentokrát nediskriminačně pro všechny státy – jejichž součástí je například sběr otisků prstů cestujících. Jde o přímý důsledek jedenáctého září. Právě takto vypadá prohlubování svobody prostřednictvím (zcela sporného) „rušení víz“ v pojetí amerických neokonzervativců a jejich devótních českých žáků.

Ostatně ministr vnitra, významný člen ODS, uplatnil brzy „nové pravicové myšlení“ i na domácí scéně. Vytvo-

řil zákon, jímž zavedl do české legislativy v mnohém ještě drastičtější prvky policejní kontroly, než by se odvážili veřejně deklarovat komunisté před rokem 1989. Policisté nyní mohou například bez povolení soudu vstupovat libovolně do bytů či firem podivuhodně „svobodných“ občanů!

Jde o zákony pocházející z obdobného ideového zdroje jako plán útoku na New York 11. 9. 2001, ať už ho zorganizoval kdokoli. Jako v úlomku holografické desky se v tom zrcadlí celý lesk i bída neokonzervatismu a týmu jeho scénáristů, producentů, herců i režisérů na obou stranách Atlantiku. A opravdu není až tak podstatné, zda jednu z nej-suggestivnějších mediálních manipulací sehráli, nebo jen zneužili báze televizní inscenace masové vraždy v přímém přenosu.

Otevřeně se čeští neoconi projevíli během útoku gruzínského prezidenta Saakašviliho na Abcházii a Jižní Osetii. Zareagovali okamžitě a obvinili Rusko z útoku na Gruzii. Snažili se vyvolat na této bázi krizi, jež by vedla k obnovení psychologie i mechanismů studené války z doby před zhroucením komunismu. V celé Evropě tyto absurdní a českým národním zájmům nebezpečné postoje prosazovala primárně česká vláda, respektive její vůdčí skupina neoconů (M. Topolánek, A. Vondra, M. Říman, P. Nečas, K. Schwarzenberg, M. Bursík, I. Langer). A – jak jinak? – vše za plné osobní podpory i podpory spolupracující mediální lobby – gurua levého křídla neokonzervatismu („nepolitické politiky“) Václava Havla.

Shodou okolností však současně vrcholila prezidentská kampaň ve Spojených státech, takže některé české komentátory situace poněkud rozpoltila. Chtěli (správně) dokazovat, že v Gruzii jde o Bushovu hru proti Obamovi a ve prospěch McCaina, současně/by však chtěli být loajální ke svým druhům ve zbrani. Tuto schizofrenii (která samozřej-

mě neměla prazádný vliv na celkové mediální válečnické protiruské harašení) s jistým půvabem ukazuje text Erika Besta (v Česku naturalizovaného amerického novináře, Havlova přítele), který v *Lidových novinách* v článku „Proč musí McCain vyhrát“, se nejprve ještě vrátil k jedenáctému září a v této souvislosti také k irácké válce, za kterou se Havel celou vahou svého mezinárodního neokonzervativního renomé mnohokrát postavil jako za válku „spravedlivou“:

„Čím dál více Američanů nevěří oficiální verzi událostí 11. září 2001,“ píše E. Best. „Tato nedůvěra už nepanuje jen mezi zastánci spikleneckých teorií, kteří se domnívají, že americká vláda se buď přímo podílela na útocích na newyorská dvojčata, či o nich věděla, a nic nepodnikla. ... Bílý dům dal příkaz CIA, aby zfalšovala dopis z roku 2001, prokazující spojení mezi teroristou Mohamedem Attou (v oficiální verzi hlavní strůjce útoku z 11. září, pozn. P.H.) a vládou Saddáma Husajna. ... Jestliže jsou původní svědectví pravdivá a Bílý dům zfalšoval důkazy, aby měl důvod zaútočit na Irák, může se jednat o vládní spiknutí. ... Znamý politický komentátor J. McLaughlin předpověděl, že dějiny prokážou, že Spojené státy daly tajný souhlas Gruzii k invazi do Jižní Osetie. McCain reagoval na invazi tak pohotově, že to skoro vypadalo, že o ní byl informován předem.“

Stejně jako naši neoconi, chtělo by se dodat.

Takže znovu: proč to všechno?

Pro neokonzervativní vidění světa je „světový třídní nepřítel“ stejně elementární, jako vždycky byl pro všechny marxistické koncepce. V demokratickém systému zdůvodňuje především zásadní utažení policejních šroubů a degradování občanských svobod uvnitř státu, a také ospravedlňuje revoluční vývoz demokracie jako akt preventivní

obrany či „předběžné opatrnosti“ vůči silám Zla. Těmi byly nejprve Al-Kajdá a spol., tedy tváře mezinárodního islámského terorismu „stvořeného“ do podoby celoplanetárního ohrožení civilizace 11. září 2001. Jenže ten ve veřejném mínění, jak se ukázalo, fungoval v použitelném časovém intervalu bohužel téměř výhradně na americkou veřejnost. Útoky v Madridu a v Londýně měly navzdory mediální ofenzívě naopak „překvapivě“ pouze lokální důsledky, občany většiny ostatních evropských států nevystrašily prakticky vůbec.

Navíc válka v Iráku směřovala k neslavnému konci. Tak zjevně, že dokonce už i česká média, jež byla až na malé výjimky zpočátku jejím fanatickým propagandistou (jako všeho amerického, přes kopírák jako dříve všeho sovětského), a proto i pranýřem Václava Klause, který od počátku tuto válku i její údajné příčiny kritizoval, začala měnit tón. Stále častěji se začaly objevovat komentáře, které by ještě před několika měsíci byly pokládány za „kontrarevoluční“. Pěkným příkladem je text zástupce šéfredaktora *MF Dnes* Viliama Bucherta. Na konci roku 2008 analyzoval „výborně provedený a působivý vojenský úder v Afghánistánu v rámci operace Trvalá svoboda“ kromě jiného takto:

„Akce zahájená 7. října 2001 přišla rychle po teroristických útocích v USA. Po leteckém bombardování byla 19. října zahájena pozemní ofenziva, a už 13. listopadu byl dobyt Kábul a padlo hnutí Taliban. Skvělé, ale... Slabou stránkou podobných zásahů je vyvolání asymetrické války v místě úderu, která může trvat roky a ... nahrává extrémistům a teroristům. ... Západ včetně Česka zde ‚dělá dobro‘ pro lidi, kteří zásadně odmítají ve své vlasti jakékoli cizí vojáky. Snažíme se implantovat náš způsob demokracie a vidění světa na muslimské tělo, které má zcela jiné zvyky a tradice.“

Rouhavé prozření mediálního neoconu. „Dělat Dobro“ pro ty, kdo je odmítají, „dělat Dobro“ za každou cenu, „i kdyby se mělo někomu ublížit,“ je skvělé vyjádření pro jednu z podstatných zásad této neideologické ideologie (komplementární s „nepolitickou politikou“). Občas se u některých žurnalistů záblesky samostatného myšlení ještě objeví. Většinou však naštěstí zůstane jen u záblesků – naštěstí pro ty, kdo chtějí existovat na profesionálním životodárném výsluní novinářského mainstreamového trojičního dogmatu: co od Ameriky, Evropské unie a Václava Havla pochází, posvátno jest.

Takováto nebezpečná prozření však samozřejmě ani v nejmenším nezasáhla české politické špičky. Američtí vládní neoconi a jejich čeští následovníci stáli již delší dobu před problémem, kdo blednoucí teroristickou Říši zla nahradí. V nouzi sáhli po řešení nejbanálnějším – v jinak správném přesvědčení, že bezduché a jednoduché bývá nejúčinnější. Nabídlí reinkarnovaný, mizerně vybarvený omalovánkový obraz barbarského „ruského medvěda,“ usilujícího opět uchvátit střední a východní Evropu, sotva se od něj osvobodila. Nová studená válka by samozřejmě byla (při hroutících se válkách v Iráku a Afghánistánu a za periodicky se zostřující situace mezi Izraelem a Palestinci) pro neocony na obou stranách velké louže pravým požeháním.

Na to čeští neokonzervativci rádi slyšeli. Dosud si propagandisticky museli vystačit s „třídním nepřítelem“ v podobě bezmocných zbytků někdejších komunistů, kteří se na rozdíl od kolegů z okolních zemí dokonce ani nepřejmenovali, aby se skryli za novou fasádu, takže útok na ně představoval vždy pravou lahůdku. Jenže to také už přestávalo být zábavné. Stále větší část potenciálních voličů pravice (zvláště mladší generace) si uvědomovala, že bojovat

staré války je pouze virtuální zábava senilních starců všech věkových kategorií, ve které zneužívají dávno devalvovaných symbolů a znaků epochy, která se v této podobě vrátit prostě nemůže.

Lépe by to ale samozřejmě mohlo účinkovat za předpokladu, že by se na východě opět vynořil hrozivý obrys starobylého sovětského nepřítele, kterému se obecně uvyklo říkat „Rusové“. Potom by i vybledlý stín někdejších komunistů mohl získat opět volebně uchopitelné kontury. Přece jen pořád existuje velká generační skupina, pro niž „ruské nebezpečí“ při patřičné mediální ofenzivě může zabrat. Ale to by muselo být něco konkrétního, silného, dramatického. Napadení malého souseda (Gruzie) připadalo politikům bez politické fantazie přímo ideální.

Vehnání gruzínského Američana Saakašviliho do války proti vzbouřeneckým provinciím však narazilo na několik úskalí. Byl zde precedens v podobě Kosova, takže bylo obtížné vysvětlit, proč Srbsko Kosovu nesmí bránit v samostatnosti, zatímco geograficky nepřilíš vzdálená Gruzie vůči Jižní Osetii toto právo má.

Současně vznikl obvyklý problém, že Václav Klaus, jehož prezidentský hlas byl z Pražského hradu přece jen stále mediálně slyšitelný, se neuvolil tuto neoconskou taškařici podpořit. (Stejně jako když nedlouho předtím odmítl uznání Kosova českou vládou a vyjádřil velvyslanci Srbska svou solidaritu v situaci, která až příliš neodbytně připomínala okolnosti podpisu mnichovské dohody velmocí s Hitlerem a srbskou solidaritu s tehdy všemi opuštěným Československem.)

Vůbec největší rána pro české neocony přišla z Evropské unie (které mezitím začali přicházet na chuť – přímo úměrně vyhasínání své pravicové orientace). Prezident Sarkozy Topolánka se souhlasem Německa obešel a v praxi mu předvedl, jak vypadá obhajoba francouzských zájmů,

respektive zájmů dvoučlenného kondominia, v reálné politice Evropské unie. Ke zděšení M. Topolánka, A. Vondry, V. Havla a K. Schwarzenberga se velmi rychle domluvil s prezidentem Medveděvem a premiérem Putinem na nastavení *statu quo*, obdobně jako v (albánském) srbském Kosovu.

Nikoli kvůli strategickému postavení Ruska v zásobování západní Evropy ropou a plynem, jak poté – a není vyloučeno, že vážně – přesvědčovali sebe i veřejnost pravověrní neoconi typu „politologické hvězdy“ Bohumila Doležala. (Stal se jí, jako jeden z médií milované hrstky „zhrzených“ členů někdejšího Klausova reformního týmu, kteří od premiéra nedostali očekávané funkce či trafiky – jako třeba Tomáš Ježek – a v obavách z politické nezaměstnanosti se rekvalifikovali na profesionální antiklausovce a ideově přešli do tábora neokonzervativců. Vzhledem k tomu, že v dobách totality většinou prošli Komunistickou stranou, měla tato jejich „odbočka“, podobně jako v Americe pro Kristola a spol., srozumitelnou logiku kruhu).

B. Doležal v *Lidových novinách* v době vypuknutí izraelského útoku na Gazu a obvyklých novoročních hrátek mezi Ruskem a „plynovým neplatičem“ Ukrajinou, právě v prvních dnech českého předsednictví EU, pokládal za nezbytné (po tisíci v jiné podobě) sdělit:

„Česku (míněno Havlovi, Topolánkovi a členům jejich týmu, pozn. PH) jako nynější předsednické zemi dali Rusové už předem nevybíravě najevo své hluboké pohrdání. ... Racionální ostražitost vůči Rusku, jedno ze zbývajících plus české (rozuměj Schwarzenbergovy, pozn. PH) zahraniční politiky, se bude v této situaci držet jen obtížně,“ konstatuje neobyčejně pronikavě oblíbený politolog a pokračuje: „Tvárnost českých stanovisek je znepokojivý signál, že ČR na svou nynější úlohu nemá, že je proti Sarkozymu,

Vatikánu, domácí opozici i západnímu veřejnému mínění příliš slabá, aby si mohla dovolit luxus hájit spravedlnost. ... Poslední nepřítel, který českému premiérovi vyvstal, je francouzský prezident Sarkozy. I on má důvěrné vztahy k Rusku a zastává propalestinské postoje.“

Paranoia přímo exponenciální, pro obhajobu českých neoconů však nezbytná. Působivé přitom je, že přízračně zaznívá ze stejných zdrojů a kruhů, které předtím ležely svým francouzsko-německým protektorům devótně u nohou, a předháněly se v karikování postojů prezidenta Klause jako osamělého směšného donkichota v boji „proti všem“. Nyní je ovšem nepřítelem Topolánkovým prý dokonce i Vatikán jako za starých dobrých bipolárních časů, nemluvě o tom proradném „západním veřejném mínění“, proti němuž neoconi opět tak obtížně hájí „spravedlnost“, na niž samozřejmě mají patent. Ale asi nejpůsobivější je závěrečný důkaz Sarkozyho spiknutí: „...I on má důvěrné vztahy k Rusku a zastává propalestinské postoje.“

Jasněji se frustrovaný český neocon legitimovat nemůže.

Právě takto absurdně ovlivnil americký neokonzervatismus mnohé české neobolševiky (odprava doleva) poté, co – jedno v jakém smyslu – stvořil jedenácté září a zatroubil jím k dalšímu dějství revolucí Dobra. Vydrželo mu to osm let, kdy byl prostřednictvím G. Bushe juniora u pák moci ve Washingtonu. „Bratrská“ ODS do tohoto nebezpečného tunelu vjela za svým domnělým americkým vzorem o dva roky později, poté, co vedení strany převzal po Václavu Klausovi Mirek Topolánek.

Američtí republikáni tvrdě narazili, prohráli po dlouhé době výrazným rozdílem prezidentské i parlamentní volby. Také českou pravici potkal ve stejné chvíli podobný osudný malér: nejtěžší volební prohra v dosavadní existenci ODS.

Obama nezklame očekávání, protože nepředstavuje naději

Druhého říjnového úterý 2008, okamžikem porážky senátora McCaina v prezidentských volbách, umlkla i protiruská studenoválečnická rétorika z Washingtonu. Dosluhující prezidenti jsou v Americe zásadně loajální s vítězi a jejich rýsující se zahraniční politikou, která – navzdory udržení vysoké míry kontinuity – bude zásadně odlišná od té, jakou diktovali prezidentu Bushovi neoconi z vlivných think-tanků. Pokud jde o Rusko, bude určitě ambicí nové administrativy vytvořit s ním opět novou úroveň dobrých vztahů. Cokoli jiného nedává v postbipolárním světě smysl. Jak si s touto změnou poradí osiřelí čeští neoconi, to už bude úplně jiná, a obávám se, že značně smutná a trapná kapitola.

Aby nedošlo k omylu – ani v nejmenším nepředpokládám, že z druhé strany oceánu přijde v příštích letech něco příjemnějšího či nadějeplnějšího než dosud. Spíš naopak.

Pokud byl G. W. Bush loutkou – dost možná spíše nevědomou – v rukách trockistických neoconů, s Obamou vstoupil do Bílého domu přinejmenším stín „weathermanů“. Tato teroristická organizace vznikla v šedesátých letech minulého století jako americká odnož radikálního bolševismu. „Meteorologové“ však, na rozdíl od mnoha podobných spolků z té doby, pláli proti kapitalismu nejen „akademicky“, ale přímo plánovali a také uskutečňovali bombové atentáty a teroristické akce. Takzvaná Frakce Rudé armády Baader-Meinhof v Německé spolkové republice byla proti nim čajíček.

Weathermen měli a mají sídlo v Chicagu, odkud, jaká náhoda, odstartoval svou politickou kariéru Barack Obama. Bývalí šéfové této děsivé teroristické sekty, Bill Ayers a Bernardine Dohrnová, dnes již „jen“ prominentní členové krajního levicového křídla chicagské Demokratické strany, stáli u počátků Obamova pochodu na Washington.

V jejich domě v roce 1995 politická dráha Baracka Obamy více než jen symbolicky započala, když se jej ujala ultra-levicová senátorka za stát Illinois Alice Palmerová. K její charakteristice stačí poznamenat, že se ještě v roce 1986 nadšeně zúčastnila 27. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu. A byla to právě ona, kdo měl největší vliv nejen na Obamu, ale i na jeho ženu Michelle – Obamovo *alter ego* a podle všeho hlavní „šedou eminenci“ současného prezidenta, která fakticky „rozhoduje“ o prezidentových názorech a postojích.

Na rozdíl od svého muže se M. Obamová se svými radiálními levičáckými „koncepty“ nemusí „takticky“ tajit – a také to nečiní. Je, zdá se, stále přesvědčena, že kapitalismus je nutno „dorazit“ a zlikvidovat právě v jeho jediné skutečné baště – ve Spojených státech. A soudě podle prvních kroků prezidenta Obamy, zvláště pokud jde o způsob řešení finanční krize v USA, má k tomu dobře našlápnuto.

Zda je B. Obama nadále ve spojení s „Meteorology“, nebo jde „jen“ o jeho politické, ideové a názorové pozadí, je nsnadné zjistit. Během dlouhé předvolební kampaně byl učiněn pokus toto téma několikrát vytáhnout na světlo – poprvé jeho protikandidátkou v demokratických primárkách Hillary Clintonovou, současnou ministryní zahraničí. Vážnější investigativní pokusy několika málo konzervativních publicistů byly smeteny obamovskou tsunami amerických médií. Ta, jako všude jinde ze své podstaty levicová, umetala „afroamerickému spasiteli“ cestu v dosud nevídaném nasazení – a v rámci toho také zametala pod stůl vše, co spojení Obama–Meteorologové prokazovalo. Nevšímalas proto ani tak absurdních lží, jako když se třeba senátor Obama hájil, že s Ayersem a Dohrnovou se znal jen proto, že bydleli ve stejné čtvrti a jejich děti chodily do téže školy – což vzhledem k jejich věku nebylo možné.

O levicovém „teroru“ amerických žurnalistů a jejich bezskrupulózních manipulacích veřejností není pochyb. Jen se o tom většinou „politicky korektně“ mlčí. Kdo se pokusí alespoň trochu poodhalit pravdu, je jako bílá vrána okamžitě uklován, profesně i osobně zničen. Jako známý publicista a televizní komentátor CBS Bernard Goldberg, který v roce 2002 ve své knize *BIAS* (česky Jak novináři manipulují, 2005) popsal některé metody a praxi této dramatické manipulace.

Teprve dnes, když již Barack Obama pevně sedí v prezidentském křesle, se objevují první zásadní články. Zájemcům o nahlédnutí na tuto médii umlčenou „odvrácenou stranu Měsíce“ doporučuji třeba strhující článek Mervyna F. Bendla „Obama and The Weathermen“ v časopise *Quadrant* (březen 2009).

Je nicméně jasné, že s něčím takovým bylo zvolením Baracka Obamy nutno v nějaké podobě počítat, a nemělo by nás to překvapit. Demokratická strana vždycky směřovala (a od počátku devadesátých let, nejpozději s příchodem Billa Clintona, již velmi radikálně a nezastřeně) za socialistickou koncepcí společnosti stejně usilovně jako její evropští (sou)druzi. Pouze to má o něco složitější, protože americká tradice individualismu a svobody měla v republikánech až do doby „neoconské revoluce“ po Ronaldu Reaganovi zdatného artikulátora pravicových zájmů.

Co se opravdu se Spojenými státy, vedenými „černým prezidentem-meteorologem“, v nejbližších letech stane, těžko předvídat. Zpátky ke světu volného trhu zboží a idejí, individuální svobody a „shora“ nedirigované společnosti však jistě nezamíří. Američtí socialisté spíše přinejmenším „udrží a kreativně rozvinou“ vysokou úroveň omezování občanských svobod a ničivých tržních regulací, které převzali od svých politických konkurentů, aniž v úsilí o vizi

světa podle socialistické ideové vize Dobra museli hnout prstem na levé ruce.

Bezpochyby budou také dále ničit politiku jako sou-
těž odlišných zájmů a konkurenčních koncepcí a všemi
silami ji „v bratrské jednotě se socialisty všech zemí“
potáhnou do mýtického, uměle vytvořeného virtuální-
ho „středu“. Odpovídá to jejich koncepci všeobecného
Dobra. Nijak se tím netají – a snad jenom v tom je jejich
výhoda proti „utajeným“ trockistickým neoconům. Jsou
a zůstanou explicitními konkurenty přirozeného svo-
bodného světa a člověka v něm. Jsou prostě levičáci.

To není bezduchá nálepka či nepodložená domněnka.
A také nic nového, co by se objevilo až nyní. Byl to Ba-
rack Obama, který rozsvítil svou hvězdu na demokratic-
kém sjezdu před pěti lety, slovy:

„Není žádná červená Amerika, není žádná modrá
Amerika, jsou Spojené státy!“

Právě tohle ho udělalo slavným. Poselství, že politika
jako výraz zájmů již také v Americe skončila, a nadále
bude už jen na „odbornících“ (i meteorologie se pokládá
za vědu), aby vědecky stanovili, co je Dobro. Za ním se
pak všichni v „jednotě strany a lidu“ vydáme, budeme je
„budovat“. A politici se změní jen v zábavnější či nudně-
jší moderátory tohoto „objektivního“ výrazu zájmů. Lidé
se o tom dozvědí z médií a naučí se, po čem mají toužit,
co odsuzovat, co si myslet tak, aby to bylo politicky ko-
reктní, na co upozornit bezpečnostní orgány.

V tomto „nulovém“ středovém prostoru se pochopi-
telně „muž bez vlastností“ Barack Obama cítí nejlépe.
Je-li jeho ministryní zahraničí Hillary Clintonová, není
od věci pohlédnout na to, co před pár měsíci radila bu-
doucímu americkému prezidentovi bývalá Clintonova
ministryně zahraničí M. Albrightová. Ve zdravém salátu

mimořádně lehce stravitelných prázdných frází mimo jiné radí:

„Měl byste věnovat více času a prostředků oblastem jako je Latinská Amerika a Afrika, které byly poslední dobou zanedbávány.“

Odhlédneme-li od cynického eufemismu „zanedbávány“, v případě polomrtvé Afriky je odjakživa známo, že ji nezachrání žádné humanitární koncerty, astronomické finanční dary, potravinová pomoc, ani kdyby na to padla polovina „prostředků“ amerického státního rozpočtu, ale prosté uvolnění celních bariér, vedoucích k okamžité tvrdé konkurenci afrického zboží na amerických, evropských a asijských trzích. Nic takového se však nestane, protože je to mimo rámec uvažování socialistů všech zemí. Obdobně jako okamžité suspendování klimatologické zelené totality usilující o novou kolonizaci Afriky tím, že stejně jako kdysi (jen pod jinou vlajkou stejného Dobra) opět znemožní africkým státům využívat jejich surovinový potenciál, a tímto „ušlechtilým“ zeleným imperialistickým diktátem ho vlastně podruhé vydrancovat. Vždyť M. Albrightová ještě pokračuje:

„Tento aspekt strategie národní bezpečnosti by se měl mimo jiné týkat výroby potravin, distribuce léků, šetření vodou, výroby energie a ochrany atmosféry. Proč ostatně nevybídnout americké obyvatelstvo, aby posloužilo jako laboratoř pro co nejšetrnější ekologické postupy, kdy by masová spotřeba přestala být symbolem amerického života a postupně ji nahradila udržitelnost?“

S novou americkou administrativou prostě nejsou na místě žádné plané naděje, naopak! Otevřené výzvy k tomu, aby obyvatelstvo (nikoli občané!) posloužilo jako laboratoř pro další plánovité sociálně-inženýrské experimenty, zaznívaly na rozdíl od dnešní Ameriky z tribun komunistických sjezdů spíše ve stydlivé implicitní podobě.

Nelze předpokládat, že američtí sociální demokraté budou kdy pochodní svobody ve své vlastní zemi i ve světě. A kde není svoboda, není ani prosperita – jak přesvědčivě ukázal závěr posledních osmi let v Americe i v Evropě (a čtyři desetiletí do roku 1989 u nás doma, za Železnou oponou).

Není tedy nikde žádná naděje? Spěje tato civilizace, vybudovaná na „kapitalistickém“ uvolnění jaderných sil lidské kreativity v podobě občanských svobod, ke svému neodvratnému konci?

K čemu technologická civilizace spēje, si může dovolit říci jen prognostik či vizionář, jenž se ale zase právě proto – z definice – bude vždycky mýlit. Svět je nepochybně víc než prostá aritmetika vědeckých plánů a geometrie nadějí. Člověk, od okamžiku svého stvoření nadaný kreativitou a svobodou, si zatím vždycky našel cestu, jak je uplatnit. Touhu po svobodě žádný prognostik či jakýkoli vědec nikdy nepostihne.

Takový optimismus je ovšem podmíněn kruhovým či spirálovým „pravičáckým axiomem“, jenž bývá po dlouhá období různých totalit pravidelně vymazáván z lidské paměti, aby pak byl – obvykle za velkých obětí – znovu objeven:

Je to právě dar kreativity, co otevírá člověku brány ke svobodě, která je nutnou podmínkou kreativity jako základní zbraně k obraně svobody.

Naděje vždycky existuje, i když je právě v tomto dějinném průsečíku ohrožena nejen dalším (od Marxe vlastně už standardním) útokem rudých či zelených vizionářů, ale také – či snad především – pnutím a erozí uvnitř pravických seskupení. A tak nejspíš nejen pro nás, ale v posledku pro velkou část světa bude v nejbližší době nesmírně podstatná odpověď na aktuální otázku: přinese postdemokra-

tická epocha zánik celé dosavadní politické praxe, v níž otázky získání a ochrany občanských svobod hrály vždy elementární roli?

Přežijí američtí (britští, čeští) konzervativci?

Po volebních porážkách z poslední čtvrtiny roku 2008 to s americkými neokonzervativními republikány (a jejich následovníky z ODS) opravdu nevypadá nejlépe. Jistěže takových vln bylo v historii nemálo. Zvláštností současné krize pravice je však převážně endogenní charakter jejích problémů. Nejde pouze o „šokovou reakci“ na přirozenou cyklickou změnu voličských nálad. Nezdá se, že by se jako obvykle pouze „přelily“ aktuálně vznikající tendence a zájmy a projevílo se to klasickou pravolevou kyvadlovou změnou volebních většin. Tentokrát jde zřejmě o něco vážnějšího.

Politická pravice se vnitřně rozdělila tak, jako asi zatím nikdy. Jeden ze dvou jejích klasických proudů, indoktrinován „instantním“ marxismem, jemuž se eufemisticky začalo říkat „neokonzervatismus“, začal koncem devadesátých let dominovat republikánské straně v USA. Po vítězství G. Bushe mladšího se rychle přenesl za moře.

Principiálním pilířem této x-té varianty sociálně-inženýrské koncepce odpolitizování politiky (nepolitická politika) bylo přesunutí pravice daleko doleva, směrem k hypotetickému „geometrickému“ středu. Tím se neoconi začali vědomě podílet na radikálních koncepcích svých socialistických konkurentů, věrozvěstů „konce dějin“, a tedy i konce politiky. Počítali s postupným vyhasínáním a destrukcí dosavadního politického systému postaveného na konkurenci protikladných (objektivních) pravolevých zájmů a jeho nahrazením mechanismem „středu“. Českému politickému pamětníkovi by to – nikoli neoprávněně –

mělo připomenout poválečnou Benešovu rezignaci na demokracii vytvořením „Národní fronty“ v rámci Košického vládního programu.

Bonusem této bezskrupulózní spolupráce na postdemokratickém koktejlu dobrot „všech pro všechny“ (all catch party) měl být snadnější přístup k moci získáním širších voličských cílových skupin. Jenže – pochopitelně – opak se stal pravdou. Volební výsledky se navzdory obrovským finančním investicím do předvolebních kampaní stávaly stále těsnější, a vyvrcholily ostudným přepočítáváním hlasů, respektive soudním rozhodnutím o prezidentovi Spojených států po volbách v roce 2004. Republikáni s demokraty si programově už byli tak blízcí, že rozhodovaly spíše „nezájmové“ (nepolitické) vlivy, virtuální hrozba mezinárodního terorismu a nebezpečí eskalace války s ním.

S neocony v ODS to bylo – s malým časovým zpožděním – velmi podobné. Volby 2006 vyhráli také velmi těsně. Autentický byl ve volební kampani pouze jejich svazácky pubertální zápal v boji proti (dávno mrtvému) staro-komunistickému nebezpečí. Ten byl náhražkou republikánského „smrtného civilizačního nebezpečí“ mezinárodního terorismu, který by v českých poměrech nefungoval. Vyčpělá, a tím hysteričtější a falešnější antikomunistická umanutost předvolební kampaně ODS „duchovně“ pocházela především z nesmiřitelného „revanšistického“ prostředí bývalých komunistů osmašedesátníků-chartistů.

Totální ideová pravicová vyprázdňenost však přímo tloukla do očí, takže vládním socialistům (skandály a aférami nedlouho předtím téměř pobitým) se podařilo náskok opozice vyrovnat a volby byly fakticky bez vítěze – obdobně jako v USA. S tím rozdílem, že v poměrném volebním systému, při výsledném poměru ve sněmovně 100:100, nerozhodl o držiteli pák moci Nejvyšší soud, ale nejvyšší

pružnost při otevřeném nákupu poslanců z konkurenční ČSSD. Po dvou letech verbálně středo-pravicového, fakticky však černo-zeleně-socialistického vládnutí, dosáhla ODS ve své nedlouhé existenci historického „double“: dvojitá volební porážka vymazala pravici z krajů a znamenala rovněž i ztrátu většiny v Senátu.

Ani tehdy se však ve straně zemětřesení nekonalo. Neoconi naopak udrželi všechny pozice, zatímco vůdce pokusu o změnu směru, pražský primátor Pavel Bém, zůstal nakonec svými kolegy hejtmany opuštěn a na následném kongresu prohrál v souboji o vedení strany s dosavadním předsedou Mirkem Topolánkem.

Bémově tezi o nutnosti „návratu ODS k modrým kořenům“ z doby Václava Klause se neoconi ve straně a v jimi „nakoupených“ médiích hlasitě vysmáli. Podle všech vyjádření hlavních neoconských ideologů (M. Topolánek, I. Langer, M. Dalík, P. Nečas, M. Říman) ODS naopak setrvá na své cestě „all catch party“ (Nečas) za „širokým rozkročením odprava do středu“ (Zieleniec), respektive za „Topolánkovým rozpažením rukou“ (Dalík) v obchodní a reklamní klamavé metodě „tvrdé jádro, měkký obal“ (Topolánek).

Je proto velmi pravděpodobné, že občanská pravice v Čechách nadlouho (pokud ne definitivně) skončila. Přerodí se do nějaké formy „operetní pravice“ běžné v celé kontinentální Evropě, která je často socialističtější než socialisté (Francie a Německo jsou skvělé příklady). Takže konec?

Republikáni své konzervativní kořeny hledají

Alespoň to hlásal titul článku Davida Brookse z *New York Times* otištěný v *Hospodářských novinách*. Na rozdíl od „kongresové většiny“ ODS konzervativní křídlo amerických republikánů vyrazilo na zteč proti „bushismu“, proti hlavní citadele neoconů.

„Tradicionalisté jsou přesvědčeni,“ píše D. Brooks, „že konzervativci prohráli, protože sešli z pravé víry. G. W. Bush byl podle nich příznivcem velké vlády, a zradil tak konzervatismus. McCain byl pak umírněným republikánem, jehož porážka diskredituje umírněné křídlo ... volby smetly stoupence umírněné linie ve straně. ... Jisté je pouze jedno: v bezprostřední budoucnosti zvítězí v boji o ovládnutí Republikánské strany tradicionalisté, mezi něž se řadí převážná většina republikánů v Kongresu.“

V knize *Jak veliké americké hnutí zabloudilo a – jak se může vrátit na správnou cestu*, republikánský kongresman Mike Edwards definuje sedm základních konzervativních hodnot, které by nikdy republikáni neměli opustit: „Svoboda, zachování míru, autonomie jednotlivce a ucelených skupin, víra v jejich soudnost a schopnost se spravovat, vláda práva, justiční systém, omezení pravomoci politických orgánů a meze veřejné moci vůbec.“

Téměř kacírské principy nejen pro dnešní socialistickou EU, tam by to nikdo ani nepředpokládal, ale třeba i pro britské Torye, o Topolánkově ODS (soudě podle socialistické legislativní smršti během její poslední vlády) vůbec nemluvě.

V prosincovém (2008) vydání prestižního amerického bulletinu *AEI* (American Enterprise Institute for Public Policy Research) se několik významných postav zabývá podobnými otázkami, jaké se u nás po volebním armagedonu ODS pokusilo položit několik málo (tak asi sedm) statečných, kteří se domnívali, že pravice je v Čechách zachránitelná. Byli však okamžitě mediálně zesměšněni a politicky ukřiženi, takže napravo zavládlo vzorně „jednotné“ ticho. Jako v hrobě. V Americe ne.

Henry Olsen v článku „Co by udělal Reagan“ konstatuje, že po „debaklu ze 4. listopadu si v započaté diskusi

o budoucím směřování Republikánské strany musejí její vůdci a aktivisté odpovědět na základní otázku: „Může v současné Americe vyhrát volby strana, která je postavena na konzervativních principech?“ Pokud se pokusí na tuto otázku hledat odpověď, měli by si nejprve zodpovědět jinou otázku: „Co by dělal Reagan?“

Připomíná pak historickou drtivou prohru Barryho Goldwatera v roce 1964. „Většina politických pozorovatelů se tehdy domnívala, že konzervatismus byl navždy zamítnut a že budoucnost republikánů spočívá v tom, že se z nich stane středová strana, jen nepatrně napravo od demokratů. Ronald Reagan nesouhlasil.“ Budoucí prezident tehdy napsal ostrý článek, v němž obhajoval principy a hodnoty konzervatismu (jako jediného východiska pro Ameriku a budoucí vítězství Republikánů), aniž zmínil cokoli konkrétního, „programového“.

Olsen z toho správně usuzuje, že právě toto bylo podstatou Reaganova budoucího vítězství a úspěšného prezidentství: konzervativní principy pro něj byly vždycky víc než zdánlivě nezbytné „marketingové operace“ a ústupky s poukazem na to, že jinak republikáni už nikdy nezvítězí. Vysvětluje, že sice „stojíme před úkolem poprat se s věrností principům a učinit je atraktivními v dnešním změněném světě“, ale varuje před podlehnutím dvěma krajním pokušením:

Za největší nebezpečí označuje „konzervativní revizionismus“, který fakticky vede k popření konzervatismu, s poukazem na to, že dnešní Američané v něj již dlouhodobě nevěří. „Volební porážka má příčiny v přílišné věrnosti myšlenkám svobody a volného trhu.“ Východiskem je zaměřit se na něco méně ideologického a použít neideologické motivy z arzenálu republikánů – třeba navždy a všude fungující principy rodina – stabilita – vlastenectví. To je

marketingově přijatelné, a bude proto i volebně úspěšné. Druhým nebezpečím je pak postoj, že konzervatismus ve skutečnosti nikdy nebyl vyzkoušený, takže je načas „přítvrdit“ bez ohledu na to, co si myslí průměrný Američan zabývající se konkrétními problémy. Olsen, který nepatří rozhodně k republikánským „jestřábům“, se pak staví spíše za Reagana a principy (kořeny) konzervatismu (pravice) jako východiska ke konkrétní politice než naopak.

Zní to jako *déjà vu* z doby po volebním debaklu ODS, kdy se na okamžik zdálo, že začne otevřená diskuse o budoucnosti pravice v Čechách. Jenže aktuální lídři ODS prosadili opak: „all catch party“ (Nečas, Topolánek, Zieleniec) a další posun této původně pravicové strany do mlhavého „středu“. Zdá se dokonce, že ve slovníku našich vůdčích neoconů je už i slovo pravice pokládáno za marketingově nepoužitelné či „nekorrektní“, proto ho již zřejmě definitivně nahradil evropsky vysoce politicky korektní termín, který nemá žádný politický obsah – „středoprávní strana“.

Situace značně podobná té z roku 1964 po zdrcující Goldwaterově porážce. Otázky ani odpovědi také nejsou nejnovější. Schází jen nějaký ten Reagan, který by napsal a měl pak politickou sílu prosadit „revoluční“ ideu: „Zpátky ke kořenům!“

Republikáni proto svého nového Reagana patrně najdou. Svoboda je pro většinu z nich naštěstí klíčový pojem, na němž byl vystavěn „princip Amerika“, a představují tak hluboce ukotvené politické hnutí, že ho nepoloží ani velké porážky, ani přechodné „zavírování“ jejich politického organismu bývalými marxisty a trockisty.

Jejich politické hnutí, počínající *Komunistickým manifestem*, nabralo skutečné obrátky až na konci první světové války v Petrohradě a bylo zarámováno údajným „vypuknutím revoluce“, dnes bychom řekli „akcí mezinárodního

terorismu“. Podle bolševické mytologie k ní dal signální výstřel Rudých námořníků z křižníku Aurora, po němž se lidové masy vrhly na Zimní palác, aby svrhly a zatkly (relativně demokratickou) buržoazní Kerenského vládu. Všechno bylo, jak dnes víme, jinak.

Bolševiků byla ve skutečnosti hrstka, ale jejich schopnost propagandy byla na tu dobu nevídaná. Proto vítězili. Terorizovali pak sedmdesát let Rusko a postupně i třetinu světa. Ve svém marxistickém ráji na zemi zcela zlikvidovali svobodu a nahradili ji „regulacemi“ všeho a všech. Proto nakonec prohráli. Idea však nezemřela, pouze „mutovala“ a nakazila nejen socialisty, ale načas i americkou pravici. Tak vznikl neokonzervatismus.

O Bushově Americe už znovu netřeba ztrácet řeč. Bylo to promarněné osmiletí vlády pravice, které ji zřejmě na dlouho zdiskreditovalo. Ponižující prohlídky na letištích se staly demonstrativním symbolem obrovské moci, kterou v té době získala státní byrokracie.

Obdobná „bezpečnostní revoluce“ se v jenom o něco slabší podobě rychle přelila do socialistické Evropy. Ne snad, že by atmosféra byla obdobně válečnická jako za mořem, ale úředníci Evropské unie zase o to více milují jakékoli zákazy, regulace a omezování svobod. A média je v tom hlasitě podporují. Je to přece pro Dobro nás všech.

Jsou však i výjimky (které potvrzují pravidlo, neboť je vedení redakcí pěstuje coby důkaz tzv. „vyváženého postoje“), a Pán Bůh za ně zaplatí. Právě takový byl článek „Česká policejní republika“, který nedlouho po přijetí nového policejního zákona na konci roku 2008 (z dílny ministra vnitra, neocona Ivana Langera) napsal do *Lidových novin* advokát Václav Vlk:

„Nový policejní zákon, pod různými pseudoodůvodněními o zajištění naší bezpečnosti, spravedlnosti a veřejného pořádku pořádně utahuje šrouby svobodě. Ono už v Evropě těžko hovořit o nějaké svobodě a soukromí osobnosti, Rubikon orwellovského špehování byl definitivně překročen po jedenáctém září. ... Svět se začíná měnit na ty, co jsou v databázi sledováni, a na sledující, ... (kteří) zapomínají, že napomáhání pohodlnému sledování a posilování pravomocí byrokracie může skončit i tím, že se sledující stanou sledovanými...“

Žádný plán nikdy nevyjde

To je jedna ze základních pravd, která se bohužel neučí na žádné škole. Ke škodě vyučovaných i vyučujících. Filozoficky jde o zjištění, že člověk není – jak se mnozí nešťastníci domnívají – pánem reality. Nikdy nebude. Prakticky pak popisuje právě tuto zkušenost. Pokud má někdo to privilegium, že je mu dáno žít do vyššího věku (a je poučitelný), přijde na to včas sám.

Jednou částí plánu operace 11. září bylo vlastní provedení šokujícího útoku na Ameriku v přímém přenosu. Bez ohledu na to, kdo byl skutečným organizátorem, kdo prováděcím článkem, kdo vypravěčem legendy. V každém případě se mýlí všichni, kdo tvrdí, že tato část plánu nevyšla. I z hlediska „děravé“ oficiální verze. Všechny pochybnosti o tom, „jak to bylo ve skutečnosti“, jsou totiž zbytečné a mají význam pouze pro média. Je (a bude) to obdobné jako se záhadami kolem atentátů (na Kennedyho, u nás na Heydricha, v podstatě kdekoli a kdykoli), protože jde vždycky o spiknutí, a ta nakonec přinášejí i spoustu chyb.

Zásadně jde jen o to, zda důsledky atentátů přinesou to, co od nich organizátoři očekávali. Neboť u atentátů je té-

měř vždycky význam symbolický a mediální (propagandistický) převážen významem praktickým.

Atentát na základy rodící se demokratické moci předznamenal marxistický plán na „inženýrské“ nebe na zemi. Přinesl tři čtvrtě století útlaku, milióny zavražděných, atentát na Boha a svobodu, základní postuláty euroamerické technologické civilizace. Plán však přesto nakonec selhal. Obdobně jako nacistický plán na podobně koncipované pozemské nebe, jenž rozpoutáním světové války přinesl ještě více obětí v nepoměrně kratším čase.

Atentát na dvě budovy a tři tisícovky obětí se stal ouverturou třetího významného pokusu z téže ideové líně o proměnu světa. V jeho průběhu měly být opět (pro Dobro a Bezpečnost občanů, jak jinak) nejprve potlačeny občanské svobody. Vše v rámci přípravy na další světovou válku zaslíbenou vznešenému Plánu přinést (dobrovolně nebo násilím) Svobodu, Spravedlnost a Lidská Práva – tak jak je tato dominantní civilizace definovala jako jediná možná a správná – zaostalému zbytku světa. Prvním měl být arabský svět identifikovaný pod „krycím označením“ islamisté. Dostali jméno Al-Kajdá a Usáma.

Tento plán se zatím částečně daří. V tomto smyslu bylo 11. září úspěšné – bez ohledu na to, kdo je jeho původcem. Zamýšleným efektem druhého výstřelu z Aurory za jakékoli myslitelné varianty musel být vždy „střet civilizací“ v huntingtonovském slova smyslu. Proto – nikoli z důvodů, které lze najít u mnoha nezávisle pátrajících skupin – vše ukazuje spíše na americké autorství 11. září.

Zmrzačený svobodný svět (po B. Clintonovi a G. W. Bushovi) se bude zřejmě déle, než se obecně předpokládá, potýkat s hospodářskými těžkostmi, protože byl zjevně zasažen hlouběji, než se zdá a doufá. Nejružnější proroctví

o „konci kapitalismu“, znějící jak z Evropy (kde to patří k dobrému tónu intelektuálních snobů), tak z Ameriky, tomu nasvědčují.

Přesto však myslím, že 11. září (jako „produkt“) je dobrým příkladem plánu, který selhal. S jeho důsledky se budeme ještě nějakou dobu potýkat, hrát si se spikleneckými teoriemi. Předpokládám dokonce jejich brzké oživení a vůbec nevylučuji, že se dozvíme „překvapující informace“ i z docela „oficiálních amerických míst“. Bude to potvrzením, že tato hra je skončena. Že je načase vykročit k nějakému jinému projektu revoluce.

Jak bude vypadat? O co v tom projektu půjde tentokrát? Hollywoodští prognostici jsou v oboru levičáckého vizionářství obvykle avantgardou. Doporučuji nepodceňovat je. Vědí víc než my, obyčejní smrtelníci. Nabízejí v některých svých projektech revoluční možnosti. Připravují nás na ně. Jsou vpravdě osvětou ve smyslu „ze všech umění je pro nás nejdůležitější film“.

Právě něčím takovým je nedávný hollywoodský remake, žánrově napohled běžná, sotva průměrná sci-fi s názvem *Den, kdy se zastavila Země*. Každému doporučuji ten mizerný film nevidět (takové doporučení je jediná schůdná cesta, jak dostat samostatně myslícího člověka do kina).

Poselství příběhu, že největším ohrožením planety Země je člověk, patrně každému, kdo trochu vnímá alarmistické šílenství ekologických teroristů, pravých dědiců sovětského bolševismu, nebude připadat jako zpráva z Marsu. Včetně druhé části sdělení – jeho pointy: kdo se nebude chovat, jak mu nařídí ekologičtí Nadlidé (humanoidní stvůry Dobra z jakési „vesmírné GU“, Galaktické Unie), kteří lépe než my všichni ostatní na této planetě vědí, co je pro Zemi dobré – člověka prostě v rámci záchranné operace zlikvidují, neboť je podle jejich soudu pro planetu „ne-

bezpečný“. Máme jen jedinou šanci, kterou nám možná milostivě ponechají – nepřemýšlet, srazit vděčně podpatky a na slovo poslouchat. Pak nás možná nechají žít. Pokud se nebudeme ptát, zda takový život ještě stojí za to.

Nejspíš to nebude tak dlouho trvat. Nejspíš příští usurpátoři lidské svobody nepřijdou z vesmíru, protože odjakživa žijí mezi námi. Nejspíš však proběhne příští atak humanoidních likvidátorů svobody, sociálně-inženýrských guerrill, úplně jinak. Jednu věc vím však naprosto jistě:

Přijdou opět.

Smrt ve středu

Kdyby volby mohly něco změnit, už dávno by je zakázali. To je nejnovější produkt lidové moudrosti a nacházíme ho namalovaný na zdech našich měst. Těžko najít výstižnější projev skepse až beznaděje ze stavu našeho veřejného života.

Ondřej Neff (Kořeny občanovy skepse, *LN*, leden 2009)

Lidé mají zájmy.

Tato věta vyjadřuje napohled něco tak samozřejmého, že člověka napadne, zda mu není stydno utrácet čas svých bližních sdělováním takových banalit. Je tomu však přesně naopak. Jak brzy uvidíme, jde ve skutečnosti o objev, jenž má dalekosáhlé důsledky. Přibližně jako atomová bomba – která ostatně vznikla rovněž jako důsledek zájmů. Jako téměř všechno.

Mnohé přitom nasvědčuje tomu, že lidé tuto banální velepravdu ještě poměrně nedávno znali. Jenže najednou cvak nebo co, fuíí! a přirozené (často velmi nehezké a přízemní) lidské zájmy jsou pryč. Svět se od té chvíle už jenom zlepšuje. Politici jsou umírnění, pracují pro všeobecně poznané a uznané Dobro, veřejnost si to uvědomuje a chodí proto umírněně a moudré politiky volit, chová se uvědoměle jako oni. Mluví a jednají politicky korektně, společně se starají o blaho lidstva a planety, kterou opatrují, chrání a čistí ji od smradlavého nánosu působeného biosférou, člověkem na místě prvním, ale v podstatě vším živým jakbysmet.

Samozřejmě existuje pár kazisvětů, kteří dál prosazují své individuální nebo skupinové sobecké zájmy, nebo se

spiklenecky pokoušejí zastavit Pokrok a Dobro. Ale pozor, trpělivost lidu není nekonečná! Pokud rychle nedají s těmi svými provokativními pitomostmi pokoj, brzy se s nimi vypořádáme! Aby ti zodpovědní měli více klidu, času a prostoru pro záchranu planety a lidstva před přehřátím, mezinárodním terorismem a bezohledným kapitalismem s divokým volným trhem zboží, idejí – a zájmů.

Právě tak se o tom píše prakticky ve všech novinách a vysílá v rozhlasech a televizích. A co bylo v televizi (a objeví se proto kvůli lepšímu zapamatování v tištěné podobě zítra v novinách), to je pravda.

Zájmy máme od jisté doby přece všichni společně. Kromě zmíněné záchrany planety před uvařením (způsobeným říháním dobytka a podobnými nechutnostmi), například Mírovou spoluprací v Evropě v podobě projektu Evropské unie, která tak vytváří jedinečnou příležitost pro všechno a úplně pro všechny bez rozdílu. Už jen chvilku trpělivosti a podporu společným zájmům našeho společného kontinentu, a hnedlinko vytvoříme společný sluneční stát, kde se konečně stanou realitou dávné ideály francouzské revoluce (jejíž komuny daly vzniknout vzácnému pojmu komunismus) – rovnost, volnost a bratrství! Mohou být důležitější zájmy?

Skoro se stydím něco takového napůl sprostého tvrdit, ale obávám se, že... mohou. A nejen to – že stále ještě jsou. A vždycky budou. Řekl bych, že pokud se mi podaří tuto šokující banalitu obhájit, je to na nobelovku. Abych zvýšil své šance, už dopředu signalizuji, že ji odmítnu. Jednak, abych byl zajímavý a dostal podstatně větší prostor v médiích než moji kolegové-nobelisté, především však – půjde o projev mého skutečného (přirozeného) zájmu. Skupinové manipulace a mystifikace typu Nobelova, Pulitzerova či jakákoli podobná slavná veřejná ocenění jsou už dlou-

ho jediným viditelným produktem přesně definovatelných skupin manipulátorů. Patří mezi ně i různé „think-tanky“, politické nadace zvučných jmen, evropští a američtí politici, média, žurnalisté.

Ti všichni (až na výjimky, jež jak známo pravidlo potvrzují) mi jdou po mém občanském krku. Bombardují moje přirozené zájmy a z televizních vrtulníků za ně do vyčištěných prostor shazují umělé vykonstruované plastové náhražky, které hezky vypadají, dají se snadno konzumovat, ale při trvalejším požívání způsobují smrtelnou otravu.

Chtějí mě prostě oddělat a podle všeho se jim to už brzy podaří. Přesné datum exekuce sice neznám, přece jenom jde o Proces, ale to hlavní je jisté: bude to ve středu.

Hypermarkety zájmů a regály s biopolitikou

Že každý něco chce, o něco usiluje, a že to, co chce, o co usiluje, se liší podle individuální povahy, výchovy, životních osudů, fyzických či intelektuálních daností a schopností, kulturních zvyků a aktuální životní situace, prostě že lidé jsou rozdílní a jejich přirozené zájmy často protikladné, bývalo pokládáno v demokraciích za něco tak přirozeného a samozřejmého jako každodenní východ a západ slunce.

Někteří jsme měli to štěstí, že značnou část svých životů jsme směli prožít jako objekty velkého humanistického společenského experimentu v relativně slušně vytápěné laboratoři. Nešlo o nic menšího (nechápu, proč to Hollywood ještě nenatočil) než o vypěstování (mičurinským křížením) nevyčnávajícího loajálního líného otroka, jenž nakonec (po dobrém či po zlém) pochopí, že pouze zájem celku je mu vším. Nakonec se ta dobrá myšlenka kdovíproč nedotáhla do konce, nejspíš musel někdo něco zkazit nebo ukrást, protože v závěru se skoro všichni místo otročení spíš jenom příjemně ale bezúčelně flákali, což jim zase na

druhou stranu dávalo čas snít o báječně barevném bazaru jednoduchých a velmi rozličných individuálních zájmů a tužeb a závistivě při této podvrtné činnosti pošilhávat přes ostatné dráty směrem západním.

V postdemokratickém světě však mnohé banální pravdy, které každodenní praktická zkušenost měla dosud za nezpochybnitelné, buď přestávají platit, anebo je v lesklých kosmetických úpravách nalézáme v regálech mediálních supermarketů jako obrovské novinky: biopravdy. Jde o luxusní drahé výrobky určené menšinovým přežraným spotřebitelům, kteří už nevědí co by, a tak si – nejspíš z nostalgie – chtějí občas kousnout do něčeho původního, obyčejného, chutného.

Zjištění, že lidé nadále mají různé přirozené zájmy, je právě z těchto exkluzivních bioregálů pro zasvěcené: což je jenom jiné vyjádření pro skutečnost, že většinová společnost, vydaná na milost a nemilost dealerům mediálních manipulací, je už zcela přeorientována na mlčenlivou konzumaci dutých frází o společných zájmech nadřazených zájmům individuálním nebo úzce skupinovým. No, kdo by s tím také nesouhlasil, že? Ve světě, v němž společenská přijatelnost kohokoli nebo čehokoli je primárně založena na přetvářce a pokrytectví, jež (v podobě tzv. politické korektnosti a stále se zužujícího prostoru pro svobodu slova) jsou vydávány za ctnosti, nepochybně platí i teze moderních politologických mudrců: pravolevá osa většiny politických problémů je nefunkční a zastaralá. Je nutno ji přepólovat na osu dobré–lepší. To je přece současnému člověku srozumitelnější než nějaké vyčpělé žvásty o idejích. Copak se člověk idejí nají? Technologický svět vysokých odborností naproti tomu umožňuje řešit dřívější problémy na odborné rovině: nalézt objektivně nejlepší řešení pro všechny, a to potom formou závazného nařízení (může i nemusí být pro

estetický dojem kryto nějakou podobou hlasování) zavést do praxe v podobě zákona.

Není to ideální?

K čemu hloupé politické spory, hádky v médiích a parlamentech?

Ostatně – až bude dostatečně dobře zorganizován tým odborníků – k čemu parlament?

Středová mystifikace v době zrodu Čtvrté říše

Tezi o zániku pravolevé osy politického střetávání média teoreticky přijímají už proto, že se to sluší, neboť ji do české kotliny v různých explicitních i implicitních verzích vyplavují potoky a potůčky vytékající z hlavního proudu evropské unionistické politiky – tedy z posvátného zdroje. Je určité jen dalším projevem naší postkomunistické zaostalosti, že navzdory tomu dodnes sledujeme permanentní zuřivou válečnou vřavu mezi údajně již neexistující levicí (ČSSD) či stejně tak neexistující pravicí (ODS), jejíž někteří vrcholní představitelé se přesto osobně nenávidí „do hrdel a statků“.

Zdálo by se, že média mají před sebou téměř neřešitelný problém, jak tyto dva protikladné jevy současně obhajovat jako politicky korektní. Nečiní jim to však nejmenší problém. Prostě si ho nevšímají. A protože si ho nevšímají v pevné a nerozborné jednotě, problém není.

Technicky zmizel tak, že neřešitelný celek byl rozdělen na dvě samostatné části, aby se ani trochu nedotýkaly. Pak už je to skutečná maličkost: zatímco u nás se přece jenom pořád ještě tak trochu pereme (i za zbytek Evropy) s těmi našimi komunisty, kteří se kdovíproč nechtějí umanutě přejmenovat, a proto tu pořád trocha toho jedovatého levicového zápachu zůstává a opravňuje naše hrdiny protikomunistického odboje jedenadvacátého století k ostré pravicové rétorice, ve vyspělé Evropě za našimi někdejší-

mi hranicemi je to už úplně jinak. Taky správně. Ba ještě správněji než u nás. Tam již zvítězila chvályhodná odbornost, která není ani levicová, ani pravicová, kombinovaná s oddaností velkým všelidským ideálům.

Intelektuální, profesní a mediální elity, jimž je řízením osudu dáno vědět jak lidské věci uspořádat produktivně, eticky a nepoliticky, jsou avantgardou pokroku, třetí cestou z bludiště zájmů, třetí alternativou pro třetí pokus sociálně-inženýrského projektu pro Evropu. První dva – komunismus a nacismus – přes veškerou snahu, navzdory horám mrtvých, selhaly.

Svět se musel z těch hrůz poučit. A poučil se. Poučený postdemokratický svět moderních politických technologií nabízí rozum a střízlivost, která občanům nabídne výživný, i když na první ochutnání nemastný a neslaný zájmový „eintopf“: politika středu si z někdejších pravicových i levicových témat vybere jen to dobré a eliminuje to špatné. Politika proto už nemusí být v původním smyslu politická, zájmová. Měla by být především naučná, osvětová. Zájem na dobrém, spokojeném, všestranně zabezpečeném (právo na práci, život, zdraví, byt) životě od narození do smrti máme snad všichni. Nebo skoro všichni. Taková většina, že není třeba hlasovat.

Vyjádřeno novořečí mladé fronty mediálních svazáků (bez ohledu na jejich fyzický věk či název novin, časopisů, rozhlasových a televizních stanic, v nichž jsou zaměstnáni): „Globalizovaný svět staví před lidstvo nové výzvy.“ Jsou prý takové povahy (globální energetika, oteplování, terorismus, porodnost, zemědělství, finančnictví, zdravotnictví, pandemie a všechno ostatní), že není možné hledat řešení problémů jako dosud v dohodách a soutěžení států. Střední a malé země jsou na velké „výzvy“ současného světa slabé.

Jediným racionálním východiskem je proto státy zrušit, smazat jejich hranice a sjednotit je do velkých celků, které budou dostatečně silné, aby čelily globální hospodářské konkurenci či ohrožení ze strany rozpínavých velmocí, jako je Rusko nebo Čína. Jen takový nový velký stát může být současně garantem spravedlivého sociálního systému (Well Fare State), skutečného „sociálního státu blahobytu“, spravedlivého vyrovnání rozdílů v životní úrovni jednotlivých regionů (bývalých států), a současně zaručí opravdovou svobodu, demokracii, lidská práva, podmínky pro rozvoj kultury a umění, dostupnost zdravotní péče, vzdělání a rovných příležitostí pro všechny. Právě takovým vzorovým „bioprojektem“ je na třetí pokus vznikající velmoc, federální Evropská unie, pokus o zrcadlový protějšek dosud nejúspěšnějšího státního uspořádání, federální Americké unie.

Je zjevné, že v tomto novém státě budou politické strany klasického typu anachronismem. Politický program Evropské unie, jako projekt „instantní Dobro pro všechny,“ je již poměrně přesně narýsován, charakterizují jej výše zmíněné cíle a ambice, na nichž se rozhodující politické síly EU fakticky shodují. Jistěže se v detailech občas liší, ale o správnosti cíle nepochybují. Z logiky věci proto mají budoucnost především strany středové, respektive pravo- či levostředové. Jen ošklivou a nepřipadnou shodou okolností to některým kazisvětům připomíná poválečný československý (smrtný) výkřik demokracie zvaný Národní fronta.

Tato technologická vize je založena na (strojně) inženýrské představě, že existuje jakýsi mýtický pevný bod ve vesmíru, politický střed, v němž se jako v ideálním průsečíku protínají zájmy stoupenců levice a pravice. Středovost naznačuje umírněnost (v jakémkoli myslitelném smyslu), což

zaručuje, že ve středu se v tvůrčí inspiraci protínají jen ty z levo-pravých zájmů, které jsou neextrémní, uvážlivé, rozumné a slušné. Sem proto míří všichni odpovědní a vážní politikové, ať přicházejí původně z jakékoli části politického spektra. Střed, jako široký koridor středolevých a středopravých třetích cest, tak nahradí původní příliš široké mantinely demokratického prostoru pro veřejnou soutěž zájmů odleva doprava, garantovanou neomezovanými občanskými svobodami (slova, shromažďování atd.)

Na klasické levici a pravici proto zbudou už jen anachroničtí „populisté“ či „extrémisté“, kteří pro moderní evropskou demokracii představují nebezpečí, neboť jsou reziduem tragické minulosti evropského kontinentu, a bude proto potřeba se s nimi do budoucna nějak rázněji vypořádat. Možná však, že zahynou samy vzhledem k tomu, že současné státy se změní v regiony (tzv. Evropa regionů), takže dosavadní celostátní politika se rovněž posune o jednu úroveň a stane se politikou regionální. Tady o „ideových“ politických stranách (levice–pravice) už vůbec nemůže být řeč. Příkladem mohou být dnešní vnitrostátní regiony, respektive obce, kde se přece řeší údajně „nepolitická“ témata typu vodovod a čistička. Sem „velká politika“ doléhá jen v ozvěnách, tady se prý lidé na potřebných věcech nakonec dohodnou i bez politických stran. Zájmy mají stejné a „nepolitické“. K jejich organizaci proto konců postačí kvalitní státní aparát.

Může být soudný člověk proti takovému vizionářskému projektu? Zvlášť má-li se tentokrát uskutečnit dobrovolně, bez násilí, za svobodného souhlasu všech zúčastněných. A nejsou ti, kdo tohle všechno zpochybňují, přinejmenším podivíni, ne-li přímo nepřátelé? Kde se berou, a co vlastně chtějí? Staré nejistoty? Evropu národních či státních zájmů ústících do válek, kterých si starý kontinent užil už dost?

Což tito staromilci nepochopili, že zhroutením komunismu a bipolárního světového uspořádání opět „čas opounou trhnul, a (tentokrát už opravdu a definitivně) změněn svět“?

Anebo s Evropou a půl miliardou jejích obyvatel někdo hraje nebezpečnou falešnou hru? Jenže kdo? A hlavně (nejčastější a nejhlupejší námitka) – že by tak snadno ošálil veřejnost v pětadvaceti zemích, jejich politiky a intelektuální elity, takže by všichni slepě a odhodlaně kráčeli do vln, které je pohltnou a v nichž dobrovolně zahynou? Že bychom neupadli do občanského bezvědomí jenom my a Irové? A především – že by tohle naše svobodná a nezávislá média dávno neodhalila? Anebo jde o nějaké široce koncipované spiknutí?

Všechny tyto otázky mají něco společného. Především jsou výsostně české. Ne že by za našimi hranicemi (?) nebyly vznášeny nejrůznější pochyby. Ne že by nebyla tendence je (a jejich nositele) tvrdě a bez diskuse umlčovat, skandalizovat, zesměšňovat, bagatelizovat – a především nepouštět je do médií, a pokud, tak v předem připraveném dehonestujícím aranžmá. To všechno je tam stejné jako u nás. Co však činí výše zmíněné otázky zcela odlišně naléhavé v „unijním“ zahraničí a v českém veřejném prostoru, to co zatím udržuje vůbec přípustnost jakékoli svobodné otázky ještě poslední centimetr nad hladinou pozvolné povodně nové totality, je nesnesitelně lehký „fenomén Klaus“.

Jde o těžko vysvětlitelný český paradox. Nikdo neví, proč právě v tomto prostoru začala mistrem Janem Husem reformace sto roků před Lutherem, aby po husitských „ideových“ válkách bezmála vymazala prastaré české království a jeho příslušníky z paměti světa. A paradoxně to pak bylo zase habsburské katolictví, které likvidací českého protestantismu (a třemi stoletími „temna“) patrně český

národ bezděčně zachránilo, neboť v nekompromisním, rigidním a nemilosrdném německém protestantismu by byl bezpochyby velmi rychle a definitivně poněmčen.

Obdobné paradoxy se pak nakupily především v osudových „osmičkových“ letech dvacátého století: 1918 (vazalské české království se mění v suverénní republiku i díky garanci USA, které ovšem o sedmadvacet let později bez skrupulí „prodají“ Československo bolševickému Sovětskému svazu), 1938 (Mnichovskou smlouvou nás naši spojenci Francie s Anglií věnují věrolomně Hitlerovi a ve snaze zachránit zradou na malém státě mír mezi těmi velkými spouštějí světovou válku), 1948 (sametový komunistický převrat, založený jaltskými dohodami Roosevelta se Stalinem před koncem války), 1968 (vzpouza měkkí části bolševických uchvatitelů v záchvatu abstinčních příznaků po dvacetiletí nesvobody, potlačená brutální policejní akcí sovětského Ruska v odbojné provincii). A konečně – zhroucení komunismu na konci osmdesátých let, které na politickou scénu přivedlo dva Václavy: Havla a Klause. První byl českým disidentem a stal se prezidentem. Druhý po něm prezidentský úřad převzal – a stal se disidentem evropským.

Václav Havel je autorem termínu (a ideologie) „nepolitická politika“. Proto vždy podporoval vytváření různých, z hlediska standardní parlamentní demokracie nesystémových, krajně levicových seskupení a hnutí (v krajním případě i stran), která se mystifikačně označují za „středová“.

Václav Klaus naproti tomu vytvořil cosi standardního, ve střední Evropě (či vlastně v kontinentální Evropě vůbec) však do té doby nevídaného: v rovnostářském a plebejském prostředí České republiky etabloval klasickou ideovou pravicovou politickou stranu. Navíc stranu obecně občanskou, tedy takovou, která primárně nevychází vstříc

obhajobě specifických zájmů přesně definovaných sociálních či profesních skupin (majitelé domů, soukromí rolníci, živnostníci apod.), jak bylo dosud v případě „pravicových“ stran v české republice i v jejím evropském okolí zvykem.

Nebylo by však samo o sobě podstatné, že Občanská demokratická strana (ODS), pravicová strana angloamerického typu, v České republice vznikla. Podstatné bylo, že se ve veřejném prostoru nečekaně rychle zabydlela, dvakrát po sobě zvítězila ve volbách, a tím také rozhodující měrou ovlivnila přechod od uměle naroubovaného komunismu zpět k původní demokracii. To by však nakonec také nebylo nic tak mimořádného, aby to stálo za víc než článek do nedělního vydání novin.

Jenže, jak se později ukázalo, ODS ovlivnila něco mnohem dalekosáhlejšího: stala se nečekaně odolným zrnkem písku, které počalo zvedat nepříjemné otázky (na téma stát – svoboda – demokracie), a tak drhnout v jinak dokonale namazaném soustrojí „evropského integračního procesu“ (řeceno politicky inkorektními, a proto podstatu vyjadřujícími slovy Margaret Thatcherové o pokusu vytvořit internacionálně socialistickou Čtvrtou říši).

A to už odůvodňuje závažnější otázky: jak se vůbec mohlo stát, že právě v Dubčekově a Havlově socialistické Praze se občanská pravice na kontinentě tak nečekaně pevně zachytila? Především však: ohrožuje tento fenomén „evropský projekt“, nebo jde pouze o místní epizodu, nepravidelnost v systému, která bude rychle zahlazena a vymazána z paměti?

Mýtický ideál prostřednosti

V politice nic takového jako střed (geometrický bod ve stejné vzdálenosti od dvou protikladných tendencí) samozřejmě neexistuje. Politika je dynamický proces, v němž jsou pravolevé tendence v neustálém pohybu, vychylují se k jed-

nomu či druhému „pólu“, a mění se v čase rovněž pohled na to, co je pravicové a levicové. Z těchto důvodů i teoretický „váhový“ střed by byl jednou daleko nalevo, jindy spíše vpravo – prostě nelze o něm, na rozdíl od polaritních tendencí – říci nic určitého. Na první pohled se proto může zdát zvláštní, že navzdory tomu virtuální „politika středu“ (jinými slovy vymazání standardní, vážně míněné politiky z veřejného prostoru) dominuje dnes na většině politických kolbišť v celém evropsko-americkém civilizačním prostoru.

Nic záhadného v tom ale není. Veřejnost o „zmizení politiky“ prostě... neví. Co však hůř – už není způsob, jakým by se to dovědět mohla. Kdysi k tomu sloužila média. Ta se ovšem mezitím stala politickým subjektem *sui generis*, který má své vlastní zcela konkrétní zájmy i cesty jak jich dosahovat. Média již neinformují, ale pouze programově ovlivňují veřejnost, aby myslela a jednala v aktuálních či střednědobých zájmech majitelů a zaměstnanců médií a jejich zákulisních protektorů a politických spojenců. Média jsou proto poslední, kdo by zamýšlel sdělit občanům, že politika již neexistuje, že jim byla za bílého dne před očima ukradena a sešrotována.

V přízemí postdemokratických mediálních hypermarketů je spotřebitel lákán k nákupu nejjednodušších zábavních strategií. Nechce se od něj nic. V krajním případě, aby v rámci stále vulgárnější a bulvárnější hry jedněm politickým barvám fandil, a druhé proklínal. Politika jako sportovní utkání, jako sub téma „infozábavy“. Občan je pečlivě sledován, zda se ještě baví, nebo už se nudí, či je dokonce znechucen, podle toho, jak zrovna hrají, vyhrávají či prohrávají „ti jeho“.

Ve zvýšeném přízemí (tam je pořád ještě pohodlný vstup bez námahy) probíhá distribuce zboží pro aktivnější a „náročnější“. Tady už se předstírá, že o něco jde („Jde o to, aby

o něco šlo,“ zněl intelektuálský bonmot ze šedesátých let): zatáčka v bezpečné vzdálenosti kolem politiky je vedena tak, že výsostně politická témata jsou vydávána za „odborná“, tedy zájmově neutrální. K politickým otázkám se vyjadřují „odborníci“, kteří řeknou přesně to, co média a na ně napojené (nevolené) politické struktury potřebují.

„Odbornické atentáty“ na politiku probíhají v médiích permanentně. Jsou hlavním produktem paralelní politické sítě postdemokracie parazitující na regulérních politických a státních institucích. Odborníci – ať údajní či skuteční, na tom zhora nezáleží – vstupují do všeho. Normují nedávno ještě poměrně svobodný prostor na povolené a zakázané, přijatelné a nekorektní, především však hroživé a ještě strašnější. Protože hlavním politickým hybatelem současnosti jsou obavy „potvrzené“ odborníky, strach neudělat nic nepovoleného či ve slabší verzi nedoporučeného.

Jen k tomu slouží vzrušující katastrofické scénáře „globálního oteplování“, problematika zničené planety a životního prostředí vůbec, boj proti kouření, obezitě či drogám, a naopak za „správnou“ výživu, válku, zdravotnictví, policejní kontroly, prodeje a nákup všeho „nezávadného“, zahraniční politiku, daně či třeba lety do vesmíru.

Všechno jsou to témata, kde jde o peníze v objemech, jaké si běžný člověk vůbec neumí představit. O peníze buďto daňových poplatníků, nebo byznysu, který z nich dobrovolné daňové plátce mediálním tlakem teprve vytvoří. Ačkoli jde samozřejmě o jednoznačně politická témata, v rámci mediálního upevňování zájmově neutrálního „středového paradigmatu“ jsou veřejnosti sugerována jako výsostně odborná. S veřejností o nich proto není třeba diskutovat, neboť fiktivně nejde o politiku, ale o vědecky či odborně prokázanou, a tedy „objektivní“ cestu k Dobru, cestu z nejistoty.

V politice samozřejmě nic objektivního neexistuje. Mediální metoda, která předstírá opak, politiku vědomě a záměrně ničí. Staví lidem před užaslé oči virtuální kulisy potěmkinovských iluzí „objektivně“ zjevených pravd, coby hlavní obráběcí nástroj při průmyslové výrobě uměle vytvářených sériových zájmů, předstírajících autentičnost a originalitu.

Je přece úplně vedlejší, zda například „globální oteplování“ je skutečný meteorologický či astronomický jev, na němž se člověk svou existencí podílí a jenž má potenci zkomplikovat život všem lidem na planetě, anebo jen fikce, za níž stojí neobolševická „zelená“ politická seskupení a na ně navázané astronomické finanční zájmy firem produkujících moderní technologie. Obojí je krajní, obojí je možné. K obojímu řeknou v médiích výběrově najatí „odborníci“ to i to. Jedni budou tvrdit, že jde o podvod, druzí, že podvodníky jsou ti, kdo to za podvod označují. Teprve pokud lidé uměle navozenému „odbornickému“ strašení uvěří a prostřednictvím voleb se rozhodnou například z vlastní vůle dramaticky zchudnout, odříkat si, opustit výhody současného technologického rohu hojnosti v zájmu hypotetické ochrany klimatu budoucnosti – teprve tehdy půjde o politické rozhodnutí *par excellence*. K ničemu takovému ale samozřejmě nedojde.

Namísto toho budeme nadále konfrontováni s „odborně podloženými“ rozhodnutími politiků, kteří se veřejnosti na nic neptají, zato ale jednájí: politicky korektně, moderně, na vyšší doby – a zdánlivě radikálně. Ve skutečnosti však provozují jenom stínohru, která neohrožuje jejich vlastní krátkodobé kariéry. Činí sice velkolepá radikálně omezující rozhodnutí – ale v bezpečném výhledu dvaceti až padesáti let. Nic je to nestojí, vypadají mediálně skvěle, protože povinnost plnit jejich nesmyslná a nikdy vážně nemyšlená

rozhodnutí už ponese jiní politici. Ani pro ně to ovšem nebude představovat problém. Přinejhorším označí dávná rozhodnutí svých předchůdců za mylná či vědecky překonaná, protože už bude v běhu zase jiná manipulativní akce. A tak to může jít donekonečna. Nebo tak alespoň si toto politické perpetuum mobile většina současných úspěšných a mediálně adorovaných politiků představuje.

Mlčeti zlato aneb proč všichni touží po něčem, co ve skutečnosti neexistuje?

Dva póly klasické politiky, tedy levici a pravici, je na vyšší míře obecnosti možné vyjádřit základními ideovými charakteristikami – například solidarita (levice) versus svoboda (pravice). Zatím jsme se však téměř nedotkli klíčového pojmu, kolem kterého se dnes točí celý slavný euroamerický civilizační prostor.

Jak vypadá onen mystický STŘED, k němuž se upínají naděje rozhodující části současných politických elit, jež s téměř posvátnou úctou vzývají média a o nějž se ve veřejném prostoru bojuje jako o Svatý grál, jehož držitel ovládne svět?

Navzdory avizovanému zjištění, že nic jako definovatelný politický STŘED neexistuje (vždy jde o dynamicky se posouvající teoretické těžiště mezi různě se vzdalujícími a přibližujícími politickými koncepty a názory na pravo-levé ose), přijmeme pro tuto chvíli jako pracovní verzi, že STŘED jako cosi faktického existuje. Dávalo by to smysl, když se o něj všichni tak perou, když se téměř všechna politická uskupení do něj tlačí. Jaká definice by STŘEDU příslušela? Pokud přijmeme, že pravice = svoboda, levice = solidarita, pak nepochybně střed = Dobro.

Že nevíte, co si pod tím báječným pojmem představit? Že pro někoho může být dobro především svoboda, pro

jiného především solidarita a pro dalšího ještě úplně něco jiného, prakticky cokoli?

V tom to ale právě je! To je přednost oné dokonalé neurčitosti, do níž si každý může vyprojektovat cokoli mu libo. Obsahuje všechno, což je totéž jako nic. Zatímco pravicový politik riskuje, že prosazováním požadavku svobody odrazuje všechny, pro něž svoboda představuje především nejistotu, zatímco levicový politik s praporem povinné solidarity odradí všechny, kdo za tím oprávněně budou vidět restrikce, zákazy, příkazy a nařízení ve jménu vyšších jistot pro všechny, politik STŘEDU s mantrou Dobro nečelí žádnému takovému problému.

Kdo by nechtěl Dobro? Že ve dvacátém století ve jménu Dobra téměř zlikvidovali svět komunisté a nacisté? Že se pod vznešenými prapory Dobra děla ta největší politická svinstva? Co to říkáte? Komunismus a nacismus přece, jak víme, nebylo Dobro, ale Zlo! Jenže to víme dnes, zpětně. Při jejich instalaci šlo ale samozřejmě výhradně o Dobro! A jaké obrovské občanské zástupy tomu uvěřily a vyprojektovaly si do tohoto nekonečně širokého pojmu všechny své naděje i frustrace! Dnes je tu Dobro znovu. A bydlí ve STŘEDU. Kde se rodí?

V případě pravicové touhy po svobodě či levicovém hledání bezpečí solidarity lze původ zájmů poměrně přesně vystopovat a zmapovat. Se středovým Dobrem je to horší, protože se lze jen obtížně zachytit čehokoli strukturovaného. Patří sem totiž kromě jiného i bezbřehý oceán všemožných – často zásadně protichůdných – zájmů označovaných jako Občanská společnost. Tedy více či méně organizované a definované skupiny, hnutí a zájmová sdružení, která neusilují o prosazování svých zájmů v klasickém politickém volebním souboji, protože jím buď pohrdají, nebo vědí, že by neuspěla, nebo obojí. Toť politický rámec občanské

společnosti z hlediska takzvaných cílových skupin „hardcore“ nepolitické politiky.

V českých poměrech její mateřskou půdou nejsou náměští, předvolební mítinky a programy politických soupeřů, ale obvykle hospoda, nátlakové akce malých skupinek (s velkým mediálním prostorem) a všeobecné kverulantství proti poměrům. Ve významnější – a ovšem též mimořádně odpudivé verzi – jde o bezrozměrné „kavárenské“ intelektuálské žvanění, totální myšlenkový chaos, jenž předstírá dalekosáhlé vize. Zde pramení ideová báze nepolitické politiky.

Jan Weiss, geniální český spisovatel (1892–1972), je dnes prakticky zapomenut. Nesnášeli ho ve svorné jednotě jak pováleční komunisté, tak intelektuálové (před- i pováleční). Autor *Domu o tisíci patrech* a dalších zásadních povídek a románů napsal ve třicátých letech novelku *Mlčeti zlato*, v níž problém české nepolitické politiky, respektive občanské společnosti, respektive „nepolitického“ středového Dobra předvedl v tragikomické frašce:

František vysedává v hospodsko-kavárenské společnosti, kde se permanentně řeší nejzávažnější politické problémy – od domácích až po celoplanetární. Všichni vědí, jak by se co mělo udělat, nadávají a žvaní a žvaní. František by se rád přidal, ale je nesmělý, má psychologický blok, a proto mlčí. Celé roky. Je zoufalý, protože on přece ví, jak na to. Pokusí se o sebevraždu, která se mu sice nepovede, ale jejím nezamýšleným důsledkem je psychologické odblokování osobnosti: František k úžasu celé společnosti začne znenadání mluvit. Jeho fantasmagorické „lidové“ koncepce ho raketově vynesou z hospody až do nejvyšších pater politiky. Praha se díky němu stává na okamžik i centrem politiky světové. To všechno až do okamžiku, než lidé prohlédnou, že jde o prázdnou bublinu, za níž nic není, která na ničem ideově

pevném nestojí, že jde jen o naondulovaný balast pivních keců, který však má nebezpečnou potenci zničit všechno uspořádané a smysluplné. Pak František padá ještě rychleji, než šel vzhůru – až skončí opět v anonymní hospodské společnosti, z níž vyšel. A nadále už raději mlčí.

Pokud tento příběh (bez onoho optimistického šťastného konce) komukoli kohokoli připomene, jde o podobnost čisté náhodnou. Jan Weiss přece mířil na Hitlera, kavárenské a buršácké spolky (tehdejší, samozřejmě!), v nichž tak snadno vznikají světodějné koncepce, které ve své přímočaré jednoduchosti mohou zapůsobit na první poslech chytlavě, ale jejich realizace ve veřejném prostoru vede k tragédiím. Tyto „moudré a vyvolené“, jejichž vize jsou „prověřeny“ obrazně řečeno pouze uzavřenou hospodskou občanskou společností, ty, kdo obejdou namáhavý regulérní politický proces a ovládnou veřejný prostor „suterénními metodami“, pravdami, o nichž se nediskutuje, tyto „falešné proroky“, jak soudí autor, nutno v sebezáchovném gestu zahnat zpátky do jejich hospod, kde mohou nanejvýš neškodně tlachat, nebo, což by bylo zlaté, mlčet.

Jan Weiss, možná vůbec největší český spisovatel minulého století, by nepochybně ani dnes neměl v médiích na různých ustláno, a je proto právem zapomenut.

Tušíme-li, co je politický STŘED svou podstatou, ptejme se nyní, jaká je jeho role při utváření konkrétních rozhodnutí v politicko-mediálním prostoru. Pro všeobecnou srozumitelnost zůstaňme u příkladu s globálním oteplováním v důsledku „civilizační nadprodukce“ kyslíčnicku uhličitého a podívejme se, jak by na řešení tohoto „problému“ měl ještě donedávna reagovat každý z trojice Svoboda – Solidarita – Dobro.

Připomeňme, že na jakkoli definované „odborné úrovni“ se ve výsostně politických tématech nelze dobrat vů-

bec ničeho. To o „kauze“ globálního oteplování platí tím spíš, že je v „míře větší než obvyklé“ předmětem extrémní mediální manipulace. Podle ní „vědci“ (posvátná adorovaná kategorie odborníků – téměř jako novináři) jednoznačně prokázali, že tento jev a jeho civilizační příčiny existují, takže pokud se rychle „něco“ neudělá, svět bude uvržen do zničující katastrofy. Pravidelným podtextovým zákuskem pak bývá sdělení, že kdo tyto „vědecké závěry“ nerespektuje, je buďto blázen, nebo nezodpovědný voluntarista, nebo přímo nepřítel naší civilizace a mezinárodní terorista. Objevují se doporučení, aby klimatologům, kteří jsou k oteplování skeptičtí či kritičtí, byly odebrány profesní certifikáty, nebo aby „popírání“ bylo trestné, jako je tomu třeba v případě holocaustu. V politice by pak takový člověk už vůbec neměl mít příležitost existovat, protože svými názory může být nebezpečný nejen svému okolí, ale prakticky celému světu. Je nebezpečný svět, v němž kdokoli může být prostřednictvím svých názorů pokládán za nebezpečí pro svět.

Proto jen velmi potichu šeptnu, že dokonce i kdyby takový vědecký jednohlas existoval, vůbec nic by to v politice ještě neznamenalo. Ono to však je právě naopak. Tisíce vědců s poplašnými zprávami svých kolegů „oteplovačů“ nesouhlasí a exaktními metodami jejich katastrofické závěry vyvracejí. To se už ovšem z médií nedozvíte, nebo pouze zcela okrajově. Kdo ze čtenářů tohoto textu například ví, že na dvacet tisíc (!) vědců v USA podepsalo petici, která oteplovacímu bláznění zásadně oponuje? Našel jsem o tom malinkou zprávu pouze v jediném českém deníku. Nebo co říci k tomuto zjištění:

„V půli června přinesla prakticky všechna česká zpravodajská periodika informaci, že ... Arktida může být ještě letos, ale jistě do pěti až deseti let, zcela bez ledu. ... Údaje zveřejněné 16. září zdaleka takovou publicitu neměly, u nás

je například nezveřejnil nikdo. ... Led pokrývá v Arktidě plochu o 9,4 % větší než loni touto dobou. I to je hluboko pod průměrem let 1979–2000. ... celková plocha oceánů pokrytých ledem pod dlouhodobý průměr neklesá.“

Jde o krátký článkuček Martina Weisse z *Lidových novin* (které jinak stojí v popředí globálního šiku oteplovacích strašidel). Stejně tak *Hospodářské noviny*, které nicméně v článku Jeffa Jacobyho z prosince 2008 „Oteplování? Skeptiků přibývá“ konstatují, „že světové teploty dosáhly v roce 1998 vrcholu a od té doby klesají. Jiní (klimatologové) dokonce tvrdí, že se blíží období globálního ochlazování.“ Tyto politicky nekorektní články nejsou nedopatřením, ale projevem pokrytecké metody „vyvažování“. Nyní již mohou oba listy doložit, že daly hlas také „druhé straně“. V množství menším než malém je občas s lupou v ruce v médiích najdete.

Je tedy zjevné, že přes média se prostě ničeho nedobereme. Až na to, že naprostá většina zmanipulovaných lidí (včetně mnoha novinářů) je dnes pocitově přesvědčena o existenci tohoto jevu i jeho příčinách, navzdory tomu, že jeho důsledky v žádném smyslu empiricky nezažívají. Předpokládejme, že by se při dalších kobercových mediálních bombardováních podařilo vytvořit alespoň v nějaké podstatné části veřejnosti iluzi, že prožívá reálné nebezpečí a že se ho chce nějakým způsobem zbavit, ať to stojí, co to stojí.

Tím bychom konečně stanuli před reálnou politickou otázkou: co s tím?

Ještě poměrně nedávno, zhruba před dvaceti lety, by se dělo asi toto:

Pravicoví politici (kteří by určitě nespolehali na média, ale pracovali by s „necinknutými“ relevantními informacemi) by nepochybně před veřejností obhajovali názor, že jde jednak o věc neprokázanou, a odmítli by společensko-inženýrský konstrukt „předběžné opatrnosti“, a tedy pře-

devším astronomické výdaje z peněz daňových poplatníků na něco, co se patrně vůbec nestane. Ze stejných ideových pozic by trvali na tom, že umělé omezování celých průmyslových a zemědělských oborů je cestou do pekla a nakročením k vytvoření totalitního „moudrého“ státu, který nakonec bude občanům předepisovat co mají jíst, pít, co vyrábět a v jakých množstvích atd. Celé by to odmítli, stejně jako pokusy o směšnou pokryteckou hru na „akci“ v podobě různých formálních (Kjótských) „protokolů“, které stejně nikdo nebude plnit, ale hezky to vypadá.

Zkušenost celé dosavadní historie by jim totiž velela ochraňovat primárně nejcennější statek na této zemi, lidskou svobodu. Vysvětlovali by, že lidský rod je ve svém úhrnu nakonec vždycky rozumný a (je-li mu dán svobodný prostor) evolučně směřuje k nejuhodnějším řešením.

Pro mnohé by bylo navíc důležitým faktorem vědomí, že svět není jenom člověk a součet jeho pozemských aktivit, ale také to, co člověka přesahuje, od čeho se člověk odvozuje. Z toho ovšem plyne, že „celoplanetární“ či dokonce kosmické souvislosti člověk neobsáhne, a měl by je proto s trochou nezbytné pokory přenechat Prozřetelnosti. To by mohlo být zhruba jedno z řady „ideových“ východisek pro politický postoj, pro nějž se po francouzské revoluci vžilo označení „pravice“.

Levicoví politici by naopak postupovali jako ti dnešní. Vytvořili by síť restrikcí a regulací, které sice budou svobodný prostor dále omezovat, ale bude se tak dít ve vědecky podloženém „vyšším zájmu“ lidského rodu. „Předběžná opatrnost“ je na místě, ať to stojí, co to stojí. I kdyby to mělo přinést hospodářské potíže a zásadní zvyšování daní především těch aktivnějších a bohatších, a přerozdělení takto získaných prostředků („třídní“ krádež za bílého dne, eufemisticky nazývaná povinná „solidarita“). I kdy-

by jedním z důsledků mělo být „nezbytně nutné“ omezení přirozené lidské vynalézavosti a podnikavosti dodatečnými regulacemi (dalšími zákazy). I kdyby náklady na tento „předběžně opatrný“ projekt měly být astronomické, takže by bylo nutno zvýšit přísun peněz státu dalšími formami přímých i nepřímých (například ekologických) daní.

Svoboda je sice i podle levice dobrá a chvályhodná věc, ale odtud potud. Člověk je výhradním majitelem nejen Země či jejího vesmírného okolí, ale také jediným pánem osudu svého a svých bližních a musí se podle toho chovat. Nehledě na to, že svoboda, jak známo, je pojem relativní, a existují její různé (a různě důležité) typy. Nejen individuální, ale třeba také skupinová (například proletářská). Proto například omezení individuálních svobod ve prospěch „poznaných“ skupinových zájmů je mnohdy legitimní a nutné. Toto by mohlo být jedno z řady ideových východisek, pro něž se vžil pojem „levice“.

Na politickém trhu by pak oba tábory tyto alternativy všemi způsoby obhajovaly – a volič by většinově rozhodl. A nesl by pak po nějaký čas následky svého rozhodnutí, než by se případně rozhodl ke korekci – v dalších volbách.

Jenže právě to se v současném evropském politickém prostoru už nestane. Svobodný politický trh se totiž po „erhardovsku“ změnil. Sociálně-tržní politika má se socialistickou demokracií (reálného socialismu) společný vitální kořen. V současné hantýrce se jmenuje POLITIKA STŘEDU. A proto všechny významnější politické strany se na nově definované ose označují už pouze za středopravé či středolevé.

Tato zdánlivá drobnost je symptomem zřejmě nejvážnější poruchy demokracie po druhé světové válce. Ostatně s válkou a jejími výsledky úzce souvisí. Jednou z nejdůležitějších (ať vědomých či nevědomých) úloh „středových“ ev-

ropských stran je role „Panevropské páté kolony“, seskupení, které – vedeno vznešenými myšlenkami věčného Míru a Dobra – zevnitř eroduje a ničí svobodný a demokratický politický systém svých vlastních zemí s jediným (starým známým) cílem: vytvořit na evropském kontinentě socialistické impérium. Inter-nacionální.

Tisíciletá říše socialismu – Naše cesta a náš cíl!

Jenže aby mohl vzniknout „reálný“ evropský socialistický superstrát, je nejprve nutno eliminovat autentické občanské zájmy v jednotlivých státech, projevující se dosud na pravolevé ose. Takže vzhůru do Středu! Jenže jak, když víme, že politický střed neexistuje, ale je pouze výrazem pro permanentně dynamický pohyb soupeřících pravolevých konceptů?

„Střed“ však již není jen eufemismus, zástupný termín pro nepolitickou politiku, nalezený kámen mudrců, všeobecné Dobro. Je současně poznávacím znamením pro stále početnější skutečný evropský „politický lid“, démos vznikajícího evropského státu: mnohasettisícová mezinárodní rodina politiků a byrokratů, pro které už je skutečně hlavním městem jejich vlasti Brusel.

Tito cizinci ve svých původních domovinách předstírají před hostejnými zraky stále více odcizeného mezinárodního publika stále absurdnější parodii na demokracii. O svou novou vlast se budou bít do hrdel a statků. Kdo jedinkrát překročí její hranice, pochopí proč: v žádném jiném uspořádání neteče tolik řek nekontrolovatelných peněz daňových poplatníků, neviditelného vlivu napříč kontinentem a ekonomické moci. Z tohoto ráje se neodchází, za ten se autenticky a nepředstíraně bojuje s „těmi z provincií“.

Elementární podmínkou však je destruovat politické systémy v jednotlivých „členských státech EU“. Nahradí je

celoevropské „národní fronty“ v čele se socialistickou internacionálou, jíž bude sekundovat pravé křídlo levice, „Evropská lidová strana“, vytvořená podle vzoru německých křesťanských socialistů. Dominance „středové politiky“ na národních úrovních je významnou peripetií, předposledním dějstvím tohoto podvodného politického divadla.

V Evropě se pro tento tragikomický žánr vžil termín „třetí cesta“ a jeho vrcholnou hvězdou býval britský premiér Antony Blair. Ten ani příliš nezastíral, že nepolitická politika, třetí cesta – či chceme-li politika středu – je v podstatě jen inovovaný typ starého marxistického projektu.

Do kýženého „středu“ se Blair dostal úkrokem doprava. Jeho „nová Labour Party“ se vzdala (pádem Sovětského tábora právě v praxi zkrachovalých) bolševických cílů revoluční změny vlastnických poměrů a označila se za středolevou. A už tam byla!

Ostatně ne náhodou se britský Jan Weiss jmenoval George Orwell, 1984 se odehrává v Británii a jedinou chybou je, jak poznamenal Benjamin Kuras, že se autor antiutopie spletl o dvacet let. Obávám se však, že skutečnost je vlastně mnohem horší. Kdeže jsou přehledné světy z dálky viditelných Velkých bratrů, snadno definovatelných temných manipulátorů!

Stejně jako jejich britský vzor, dnešní Blairové ve francouzských, německých a dvaceti dalších evropských mutacích nejsou napohled žádní zlosynové, ale ve všech ohledech korektní hlasatelé všeobecného Dobra a sociální spravedlnosti jako objektivně (odborně, vědecky) poznané nutnosti, řečeno slovníkem znovuobjeveného a rekonstruovaného marxismu, k němuž se ovšem někteří z nich kupodivu nehlasí. Rozhodně ne ti, kdo se označují za představitelé pravice. Asi cítí, že by to bylo esteticky rušivé.

Problém je totiž v tom, že občanská ideová pravice v podobě politické strany v kontinentální Evropě není – a ani nikdy nebyla. Ta existovala jen na ostrovech, které se ovšem za Evropu nikdy příliš nepokládaly. Pravicoví politici tedy v Evropě neexistují. Podle místních podmínek, stát od státu, se za pravici označují politická seskupení, která by v angloamerickém systému dvou opozičních stran tvořila nanejvýš pravé křídlo socialistů.

Nicméně jemné programové odlišnosti mezi touto evropskou kvazipravící a více či méně radikální levicí done dávna přece jen alespoň formálně existovaly. V devadesátých letech se však začala obě křídla vzájemně programově vykrádat (což při jejich blízkosti nebylo nic těžkého), „pravice“ se s hlasitým pokřikem rovněž posunula razantně doleva, a tak nyní máme opravdu jen velmi politicky korektní „středopравé“ formace či strany. Jinými slovy: na politické scéně „integrující se“ Evropy zůstala pouze levice sama sebe definující jako STŘED a podle drobných akcentů či odlišností v důrazech na hlubší či mělčí omezování svobody označující se za „středopравou“ či „levostředovou“.

Po zhroutilí „ostré“ varianty socialismu v rámci dosud neúspěšnějšího evropského levicového experimentu – komunismu – instalují současné evropské politické elity (v zásadě bez výraznějšího nesouhlasu veřejnosti) modernizovanou „sametovou“ verzi levičácké utopie, pro niž českoslovenští komunisté v roce 1968 vymysleli originální marketingový (lživý) termín „socialismus s lidskou tváří“. Právě tam dnes směřuje Evropa po své široké Třetí cestě, v podobě Evropské unie.

Bylo by to regulérní, kdyby šlo o otevřený politický program. Tomu by totiž bylo možné alespoň nějak čelit. Jenže „politika středu“ se tváří jako klasická demokracie. Ukazuje tak svou strašlivou lidskou tvář postdemokracie.

Intuitivně to prokoukne každý, kdo se jen trochu samostatným očima rozhlédne kolem sebe. Bohužel jen málokdo však tomuto „tušení stínu či tušení souvislostí“ přikládá větší důležitost. Představu, že se všichni řítíme do nové podoby známého maléru, o němž nám vyprávěli otcové, od sebe instinktivně odstrkujeme – obdobně, jako to dělali oni. Také oni nevěřili, že by hrozby byly vážné. Kdekterý významný intelektuál, žurnalista či filozof nástup nacionálního socialismu (respektive komunismu) obhajoval, stejně jako plány jeho tvůrců a ideologů na nezbytnou a racionální integraci evropských států. Než ji Třetí říše (respektive Moskva) předvedla v praxi.

Až teprve když je pozdě a škody jsou nevratné, když svobodný prostor ovládne nějaká další forma totality, intelektuál vzdychne, že takhle si to tedy nepředstavoval, a aby se snáze vypořádal se zbytky svědomí, po jaspersovsku sestrojí sto první variantu *Otázky viny*. Jev, který je v Evropě pravidlem. Nás nevyjímaje, právě naopak. Naše odpovědnost je dokonce ještě větší: my jsme přece komunistickou nesvobodu žili ještě čtyři desetiletí poté, co poválečná prosperující Evropa mohla v relativním blahobytu sociálně-tržní demokracie na zkušenosti s nacismem zvolna zapomínat.

Bylo to tedy všechno k ničemu? Jsme po krátké svobodné epizodě v devadesátých letech, nejpozději od května 2004 opět tam, odkud jsme vyšli? Je neproduktivní, nesvobodný a ubíjející socialistický stát naším fatálním osudem?

Český pravicový paradox a tajemství „smlouvy o předání moci“

Zpočátku to vypadalo, že se stal zázrak. Souboj, který se na naší politické scéně odehrál v první polovině devadesátých let, měl být zapsán zlatým písmem do Guinnessovy knihy rekordů:

„Socialistický národ“ (heslo, s nímž šly průvody v pražských ulicích vyhlásit samostatnou Československou republiku v roce 1918), jako by se po tragickém půlstoletí života v reálném socialismu (nejprve nacionálním, poté bolševickém) probral ze zlého snu a využil svůj jinak spíše destruktivní skepticismus k nevídanému osvobozujícímu činu. V Čechách poprvé v dějinách vznikla institucionalizovaná politická pravice, občanská pravicová strana. A dokonce v prvních regulérních svobodných volbách přilákala většího voličů.

Znovu připomeňme, že v předválečné, meziválečné ani poválečné době na evropském kontinentě žádná občanská pravicová strana nevznikla. Velmi nepřesnou formalistickou klasifikací byly mezi pravicové občas řazeny strany křesťanské, které sice částečně stály na konzervativních hodnotách, ale skutečný étos jejich poselství byl a je primárně sociální a socialistický. Pravicový protipól k občanským levicovým politickým stranám (sociálně demokratickým či komunistickým), které svůj program odvozovaly z obecně formulovaných idejí a ideologií, se ani u nás, ani ve zbytku kontinentální Evropy až do počátku devadesátých let neobjevil.

Vznik Občanské demokratické strany je proto unikátní a neopakovatelný paradox, anomálie, jejíž likvidace navzdory neobyčejným tlakům zevnitř i zvenčí trvala prakticky dvacet let. Abychom pochopili tento podivuhodný jev, který umožnil veřejně artikulovat nejen fatální otázku samotné existence českého státu, ale celé evropské demokracie, neměli bychom zapomínat na některé klíčové okolnosti jeho vzniku.

Není sporu o tom, že vlastně nečekaný (rozhodně ve veřejnosti „nepoptávaný“) zrod a úspěšné zakotvení občanské politické pravice je spojeno s „fenomémem Klaus“. Bylo (a je) proto zcela v logice věci, že od okamžiku, kdy domácí i evropští socialističtí političtí rutiněři pochopili, že nejde o stí-

nohru, ale o reálný pokus ukotvit anglo-americký konzervativně-republikánský klon přímo v evropské velkovývažově světového socialismu, zahájili nevyhlášenou svatou válku nejen proti ODS, ale především proti jejímu duchovnímu otci osobně.

Ta otázka však stále visí ve vzduchu:

Proč ke zrození pravice na evropském kontinentu vůbec došlo? A proč právě v Československu (respektive v České republice)? Co způsobilo, že se to podařilo paradoxně v zemi, kde tradice rovnostářství, plebejství a instinktivní nedůvěry k čemukoli ideovému je součástí „národní povahy“ většiny společnosti?

Odpověď je obdobně paradoxní: vedle politického talentu Václava Klause to byl jeho antipod, levicový intelektuál Václav Havel.

Tento hlasitý kritik Husákova normalizačního reálného socialismu, zakladatel a po dvanáct let hlava jediného relevantního disidentského uskupení (Charta 77), vězněný dramatik a posléze „vůdce sametové revoluce“, měl na českém pravicovém paradoxu bezděčně významnější podíl, než se běžně soudí. Vakuum, které kolem sebe od počátku svého prezidentování vytvořil, demonstrativní nezájem o Občanské fórum, politickou bázi, kterou stvořil, a nikdy jí neporozuměl, odpor k politickým stranám jako stavebním kamenům standardní demokracie, v kombinaci s chybami, jichž se v pocitu neomezené monarchické pýchy pravidelně dopouštěl – to vše uvolnilo rozlehlý prostor pro potenciálního soupeře. Že se jím nestal některý z reformních komunistů (jako v ostatních postkomunistických zemích), ale právě Václav Klaus, už bylo především dílem Klausova politického talentu, ambicióznosti – na prvním místě však jeho v evropských podmínkách téměř mysteriózního neotřesitelného ideového zakotvení.

Díky tomu dostali někteří vnímavější čeští občané možnost alespoň koutkem oka zahlédnout, že za jistých okolností by i v Evropě mohla mít myšlenka nesocialistické varianty společenského uspořádání jistou šanci. Což je pro některé zážitek, který se rovná vzpomínce na televizní přenos z prvního přistání člověka na Měsíci. Bohužel jsme však pozapomněli, že vzrušující lety do říší snů byly po krátkém čase nemilosrdně zastaveny. Někdo říká, že jak tohle lidé jednou prožijí, doutná v nich chuť znovu si na svobodu sáhnout. Jenže realisticky řečeno, obtíže pilotovaných vesmírných letů jsou legráckou v porovnání s představou, že by blahobytem (na dluh) ztučnělá a zlenivělá Evropa měla chuť vystavit se nutnosti jakéhokoli usilování o cokoli. Pokud nebude mít motiv. A ten, bohužel, může být pouze tragický. Divná naděje.

Čekání na konec komunismu bylo v tomto smyslu něčím podobné, i když asi mnohem nadějeplnější, protože za dráty se svoboda rýsovala jako reálná alternativa. Kde je dnes?

Zůstane nicméně nezpochybnitelnou historickou zásluhou Václava Havla, že zhroucení komunismu u nás proběhlo relativně klidně a bez násilí. V tomto smyslu dokázal Václav Havel maximálně zúročit mnohaletou práci v politickém undergroundu. Byl přirozeným a respektovaným představitelem jediné relativně organizované struktury, která byla v okamžiku kolapsu režimu k dispozici pro civilizované převzetí moci, udržení kontinuálního fungování státního organismu a zabránění totálnímu chaosu a krvavému násilí.

Nedocenitelná komparativní výhoda disidenta Václava Havla spočívala v tom, že se s ním a jeho druhy komunisté v závěrečném záchvatu mocenské mrtvice nebáli vyjednávat. Vnímali disidenty převážně nikoli jako kapitalisty,

agenty imperialismu, „třídní nepřátele“, ale viděli v nich (intuitivně správně) znovuzrozené pozůstatky zkrachovalého experimentu socialismu s lidskou tváří z osmašedesátého roku. Takové protihráče dokázali akceptovat, s těmi mohli jednat – a koneckonců i čestně prohrát. To pro ně skuteční nepřátelé nebyli. Soupeři určitě, ale soupeři z představitelného světonázorového okruhu.

Charta 77 byla, ač se tak explicitně neoznačovala, jednoznačně levicové hnutí, a proto ve svých „dokumentech“ nikdy nevystupovala proti komunistickému režimu jako takovému, ale angažovala se především v jeho „konstruktivní kritice“. Až do poslední chvíle navrhovala alternativy k „vylepšení“ socialistického zřízení, k měkčí formě socialismu, k němuž se vždy explicitně přihlašovala. A nešlo pouze o „taktickou lež“. Aktivisty či sympatizanty Charty 77 byli převážně bývalí komunisté (kariéerně postižení stranickými čistkami po nástupu Husákova vedení) a nekomunističtí levicovní intelektuálové či umělci v typologickém rozpětí od Václava Havla až k trockisticko-maoistickým „romantikům“ typu Petra Uhla či Zbyňka Fišera (Egon Bondy). Křesťané (jako Václav Benda) či radikální mládež (jako Jana Petrová) byli v těchto strukturách okrajoví, z těch poslední mohykáni režimu obavy neměli. Jsem přesvědčen, že se mýlili všichni, kdo „investigativně“ hledali nějaký dokument či dokonce smlouvu, která zajišťovala komunistům beztrestnost výměnou za bezproblémové předání státu do rukou chartistů. V explicitní podobě jí nebylo třeba. Tou smlouvou byl sám Václav Havel a jeho formace – a jejich nepředstíraně konformní oddanost „věci socialismu“.

Nejen komunisté, nejen Havel, ale nikdo z těch statisíců, kteří na promrzlých náměstích cinkali klíči, ani ve snu netušili, že u nás načas dojde k restauraci kapitalismu. Kdyby to věděli, v hrůze a zmatku by buď strčili klíče zpět do

kapes, nebo by volali jako v osmašedesátém, kdy největší představitelnou maximou bylo vyměnit jednoho komunistu za jiného: Císař na Hrad!

Jak se tedy mohlo stát, že dva a půl roku poté jednoznačně vyhrála parlamentní volby první občanská pravicová politická strana, jejíž zakladatelé měli obnovení kapitalismu jako stěžejní programový záměr?

Nedorozuměním, opožděným svazáckým romantismem novinářů, chybami prezidenta Havla a jeho „politiků“ nepolitické politiky, nebo charismatem pracovitého Václava Klause, jehož odhodlání bylo nepředstírané?

Asi vším dohromady. V každém případě na počátku Klausova politického úspěchu opravdu stálo příslovečné nedorozumění. Minimálně sémantické. A to v okamžiku, kdy Václav Klaus poprvé veřejně řekl „sprosté“ slovo kapitalismus – a kupodivu se nezřítla nebesa. Lidé si totiž to slovo v první chvíli přeložili jako synonymum pro „Západ“, roh hojnosti. Aby ne, režimní média a komunističtí agitátoři jim čtyřicet let vtloukali do hlav pravý opak. Kapitalismus byl proto pro většinu národa synonymem Západu, spotřebního ráje, státu blahobytu, svobody a demokracie. A nikdo nemohl tušit, že už to není pravda. Takže sbalme kufry a hurá za Klausem – „Zpět do Evropy!“

Média pak toto nedorozumění pevně zakotvila. Právě ti žurnalisté, kteří ještě před pár měsíci tvořili páteř režimní mediální manipulace a nyní si do vlastních rukou „divoce“ privatizovali noviny, časopisy i televizi (a rázem se z nich stali kapitalisté, movití držitelé akcií). Tehdy jim nevadilo, že ostré transformační kroky „předbíhají právní rámeček“. Až za několik let budou divoce útočit na premiéra Klause a už opět v jednotném šiku s „nepolitickými politiky“ prezidenta Havla budou pracovat na reinkarnaci socialismu,

na svůj vklad do mýtu o „divokém kapitalismu“ si kupodivu nevzpomenou. Údajně „zpackaná privatizace“, při níž „ekonomové předběhli právníky“, a tím umožnili „rozkrást“ státní majetek (kromě médií), bude mantrou mediálních „klausobijců“. Nejvíc těch, kdo v prvních letech byli „zjevením“ Václava Klause oslněni.

Jistě i proto, že Václav Havel, nedotknutelný „symbol revoluce“, začal produkovat zdánlivě nepochopitelné chyby, které však nebyly ničím jiným než nepolitickou politikou v praxi. Tedy od života odtrženým vizionářstvím, radikální verzí politické superkorektnosti: jednostranná „omluva“ Němcům za jejich poválečné „vyhnání“ z Československa; zničení části slovenského průmyslu pacifistickým rozhodnutím uzavřít zbrojovky; ignorantský a přezíravý postoj k východní třetině republiky, který dynamizoval přirozenou snahu Slováků o opětovné odtržení a znovuvytvoření samostatného státu, ztraceného po Hitlerově prohrané válce.

Ze stejného soudku bylo Havlovo verbální „úsilí“ prosadit současné rozpuštění obou vojenských bloků – Varšavského i Severoatlantického paktu. Co však bylo hlavní: stál v zásadní opozici proti rychlé hospodářské a společenské transformaci země od socialismu ke standardnímu kapitalismu v podání federálního ministra financí. Zprvu to vypadalo, že jde jen o osobní nevraživost k člověku, který mu bere stále větší část adorační záře. I média si to tak příliš dlouho vykládala, aby příliš pozdě všichni pochopili, že Václav Klaus to s kapitalismem myslel doopravdy.

V té době veřejnosti neznámý ekonom byl již v době Pražského jara a Šikovy „reformy“ pokládán za „pravicovou úchylku“. Studium ekonomických teorií svobodného trhu a jejich komparace s „reálným socialismem“ ho přivedly k „exaktnímu“ zjištění, že principy svobodného trhu

se netýkají jen hospodářství, ale mají univerzální platnost. Že svoboda jednotlivce je v přímé úměře ke svobodným poměrům v celé společnosti, v celém státě. Že konkrétní „občanské svobody“, které může garantovat pouze stát, jsou přirozeným základním stavebním kamenem otevřené demokratické společnosti, zatímco oblíbená „lidská práva“ jsou pouze deklarativní sociálně-inženýrský kýč, který ve skutečnosti jde proti svobodným poměrům. Jinými slovy – že ke svobodě lze jít nejlépe zprava, zatímco všemožné varianty a typy levicových společenských „projektů“ jsou tak či onak „cestou do otroctví“. Že není potřeba nic zvláštního, nového, „revolučního“ vymýšlet, pouze důsledně aplikovat fungující osvědčené principy standardního kapitalismu.

Bylo Klausovým štěstím, že dostal ke své koncepci transformace příležitost v ještě doznívajícím rachotu hroučícího se totalitního režimu. Očekávání veřejnosti bylo sice vysoké, ale současně i její „revoluční étos“, takže mohutný nástup ekonomů „pražského jara“ (marxistů a reformních komunistů v čele s W. Komárkem), dokázal charismatický ministr financí – jak ve vládě, tak na veřejnosti – přetlačit, a svou koncepci rychlé hospodářské transformace od komunismu ke kapitalismu nakonec prosadit.

Zásadní ideový střet se tak začal odehrávat na bojové linii Havel – Klaus. Introvertní divadelník Václav Havel se však veřejnosti jednak bál, jednak jí pohrdal, a proto se před ní skryl za nedostupnými hradbami Pražského hradu, odkud pouze v pravidelných rozhlasových monolozích zaznívalo jeho stále méně věrohodné mručení o „starých strukturách“ (kterými se ve skutečnosti obklopoval, viz „jeho“ Marián Čalfa, první premiér federální vlády).

Václav Klaus mezitím v televizních pořadech vysvětloval transformaci, objížděl zemi a svá permanentní veřejná vystoupení pojal jako explicitní transformační a implicitní

předvolební kampaň. Pevně uchopil Občanské fórum, byl zvolen jeho předsedou a transformoval amorfní „hnutí“ do podoby klasické politické strany, s níž vyhrál první regulární parlamentní volby. Václav Havel naopak vytváření organizovaného standardního politického prostředí zásadně oponoval – a (přechodně) prohrál.

Heslo „Strany jsou pro straníky, Občanské fórum pro všechny“, které skvěle fungovalo v prvních měsících po pádu komunismu, bylo dva roky poté nepoužitelné. Přesně sice vyjadřovalo základní ideový rozpor pravice a levice v rodícím se demokratickém politickém mechanismu, jenže pro média a veřejnost rozpor nečitelný a nekomunikovatelný. Proto když se Havlovi věrné levé křídlo Občanského fóra, které nechtělo být součástí Klausovy Občanské demokratické strany, odtrhlo a zůstalo původním nestrukturovaným hnutím, nikoli politickou stranou, ve volbách zcela propadlo.

Když se vzápětí oddělilo ze společného státu Slovensko a vznikla Česká republika (1993), paradox zazářil v plné nahotě: v Čechách proti sobě na politickém kolbišti stála regulární občanská pravice (ODS) a občanská levice (drobné socialistické strany, lidovci a komunisté). Václav Havel a jeho nepolitická politika (levicová sdružení všeho druhu, tzv. „občanská společnost“) byli náhle téměř mimo hru. Na scénu vstoupil třetí hráč – Miloš Zeman – který vyplnil mezeru, již vytvořil Václav Havel svou nechutí či neschopností stát se vůdcem regulární politické levice. Zeman razantně uchopil do té doby bezvýznamnou, ale v české tradici hluboce zakotvenou Sociálně demokratickou stranu a velmi rychle z ní dokázal vytvořit alternativu k občanské pravici.

Stali jsme se tak svědky pozoruhodného úkazu, který nikdo dodnes nevysvětlil (neřku-li ocenil), jehož důsled-

ky však stále, i když už jen slabě, doznívají: zárodek klasičtějšího demokratického pravolevého soupeření se totiž paradoxně etabloval v centru evropského kontinentu právě ve chvíli, kdy už měl svět (nejviditelněji v postavě amerického prezidenta B. Clintona) ostře našlápnuto do postdemokracie. Prakticky současně – Maastrichtskou smlouvou a vytvořením Evropské unie – odstartoval nyní již nezakrývaný sociálně-inženýrský projekt „konce historie demokracie“, jehož ideálem se stal politický Střed, v jiné terminologii takzvaná Třetí cesta mezi kapitalismem a komunismem.

V praxi se tato tendence projevila „sblížením“ politických témat. Pravice „vykrádala“ levice a naopak, takže oba póly politického života nakonec téměř přestaly být k rozeznání. Jejich programy a rétorika podlehly chronické chorobě politické korektnosti (moderní eufemismus pro pokrytectví), všichni jako by prozřeli a v záblesku náhlého osvětlení přeladili na frekvenci „všeobecného Dobra“. Jenže ve skutečnosti šlo o něco hlubšího a zásadnějšího.

Ztráta identity a krize důvěry

Zjevným a poměrně dobře viditelným projevem tohoto stavu jsou těsné, nejasné, nepřesvědčivé volební výsledky, s nimiž se obvykle potýká Evropa i Amerika nejméně v posledních deseti letech (pokud se nepodaří jednorázově vytvořit marketingový trumf v podobě politického kýče typu Obama). Voliči již nemají alternativy k rozhodování. Původní smysl voleb – volba – v politickém středu zcela zmizel. Politici a jejich strany jsou od sebe prakticky nerozeznatelní. Občané, kteří nadále chodí k volbám, činí tak spíše ze zvyku, z mylného přesvědčení, že jde o ctnost, projev „uvědomělého občanství“, nebo prostě proto, že se jim nějaký politik líbí více než jiný. Původní smysl demo-

kracie – prosazování skupinových zájmů na většinovém principu – je v troskách.

Postmoderní svět počátku jedenadvacátého století prožívá hyperinflaci slov a pojmů. Prakticky nikdo už přesně neví, co znamená co. Sémantika byla (především) médií roztržena na kusy a kousky. V nich sice při pozorném studiu ještě dokážeme zahlédnout původní celek, ale k orientaci to už nestačí. Informace zmizely, kobercově nás bombardují nespojitá data.

Slova se řítí a míhají éterem a v grafické či zvukové podobě útočí na receptory bezděčných příjemců v tak závratném množství jako nikdy v dosavadní známé lidské historii. Strmě ztrácejí svou původní komunikační hodnotu a význam, stávají se pouhým rytmickým doplňkem obrazů a zvuků valících se ničivou mechanikou tsunami. Sdělení se redukuje na jednoduše komponované znaky a symboly, které nemíří k rozumu, ale k hormonům, k vyvolání emocí.

Komu a jak v blyštivém rachotu a zmatku vysvětlovat něco tak obyčejného, že mýtický politický Střed neexistuje, že zaklínání se jím je manipulací nejtěžšího kalibru. Koho by v permanentní bouři a působivých virtuálních výbojích marketingových politických strategií zajímaly takové výkladové „jemňůstky“, jako že ve veřejném prostoru Střed vytvoří přece vždycky pouze Střet. Že politický střed je nestálý dynamický stav, v čase neustále proměnlivý výsledek permanentního střetávání protikladných tendencí. Že tedy střed nemůže být programem, ale nanejvýš přechodným výsledkem politického střetu.

Vtip je samozřejmě v psychologii. Lidé obvykle Střed pocitově zaměňují za umírněnost. Umírněnost je přitahuje. Připadá jim jako nejméně riskantní podnik, bezpečný přístav v nebezpečném světě. Upevňující se falešné „středové paradigma“ je proto neklamným signálem rychle po-

stupující eroze demokracie. Tato destruktivní tendence je v hlubokých vrstvách prorostlá s mediálními mystifikacemi, které maskovací sítí politické korektnosti a permanentní infozábavy zakrývají existenci a podstatu přirozených zájmů a reálných problémů a nahrazují je problémy virtuálními. Demokratický systém, který bazálně z artikulace zájmů vycházel, se tak dostal do vakua a s realitou není už téměř ničím propojen. Jak k tomu došlo? Příčin je více, ale některé jsou zásadnější.

Infekce, jež hrozí sepsí celého západního civilizačního organismu, se v zárodečné podobě objevila již ve chvíli jeho zrodu. Nejprve se projevovala nenápadně, pak zjevněji, až v určité chvíli překročila kritickou mez a technologická revoluce (jako její příznačný produkt, příčina i následek) jí dala energii k exponenciálnímu rozrůstání.

Odvázat se však o takových příčinách dnes nahlas uvažovat se rovná nebezpečí upálení na mediálních hranicích. Není daleko doba, kdy bude jakékoli nezávislé myšlení kriminalizováno stejně jako „popíračství“ (příznačný termín, který se do „svobodné reality“ bumerangově vrátil z dob v naší části světa nedávno minulých, kdy „popírání“ – například vedoucí úlohy KSČ, vědeckého světového názoru, katyňského masakru atd. atd. – patřilo rovněž mezi trestné a společensky zničující činy). Už dnes za „popírání“ nedotknutelných pravd, šíření zakázaných názorů, autorů či ideologií (nebo dokonce jen jejich symbolů) chodí lidé do vězení a mediální strážci myšlenkové a mravní čistoty jako „omezené individuální suverenity“ jsou zděšeni ze stále ještě neomezované svobody slova ve Spojených státech (i když i to už je dnes relativní).

Představme si, že se rozhodnu hájit premisu, že počátkem úpadku demokratické civilizace bylo zavedení vše-

obecného hlasovacího práva. Tvrdit něco tak rouhavého znamená, že jsem se buď zbláznil, nebo patřím k „reakčním extrémistickým skupinám“, které jsou potenciálně teroristické, se všemi konsekvencemi, které takové – třeba jen implicitní – označení znamená. Všeobecné hlasovací právo je přece jedním ze stěžejních, přímo definičních znaků moderních demokracií! Skutečně?

Demokratický stát je přece svého druhu akciová společnost, v níž investory jsou daňoví poplatníci. Někdo vkládá více, někdo méně, někdo nic. Avšak v případě státu (bez ohledu na výši vkladu, nebo dokonce když je vklad nulový) dostane každý akcionář na valné hromadě stejnou a pouze jedinou akcii – hlasovací lístek. Je logické, že silní investoři budou mít zájem zvolit takový management podniku, který nabídne jednak nejlepší program rozvoje, jednak zaručí co nejhospodárnější zacházení s jejich vloženými prostředky. Je ale stejně tak logické, že ti, kdo nevložili nic či jen minimum, budou nejspíš naopak podporovat takové vedení, které jim zaručí vyplacení dividendy bez ohledu na stav firmy. Ničím jiným přece není povinné „solidární“ přerozdělení veřejných prostředků do sociálních dávek a služeb pouze pro jednu část občanů-akcionářů. Již sama solidarita vynucená násilím je kontradikce.

Stejně tak je zřejmé, že vždycky bude více těch, kdo nevládají, ale požadují dividendu, než naopak. Protože však obě skupiny akcionářů budou současně požadovat také co nejdokonalejší produkt (veřejné služby státu), nezbude jiná cesta než společnost zadlužit. To se sice rozhodujícím investorům nebude líbit, ale nakonec budou vždycky přehlasováni. A budou-li scházet zdroje, správní rada rozhodne, že k pokrytí tlaku na vyšší dividendy musejí majetnější vkladatelé vkládat stále více svých soukromých prostředků. Ne na rozvoj společnosti, na dividendy.

Je zjevné, že tento systém je nejen nespravedlivý, ale jde o legalizovanou krádež, která principiálně zakládá nutný osud této akciové společnosti: úpadek. Velcí, střední i menší vkladatelé budou stále méně motivováni k výkonu, nebo budou hledat cesty, jak povinnost vkládat více než ostatní obejít. Nebo nutně v jednu chvíli přestanou být solventní a zařadí se mezi většinové vlastníky, kteří sice neinvestují, svou hlasovací převahou si však vynucují dividendu.

Společnosti však budou zdroje chybět stále fatálněji, její dluhy dále porostou, až konečně dostane představenstvo spásný nápad: velkým investorům jejich majetky „zespolečenští“ (vyvlastní, „znárodní“). Tato legální krádež sice načas rozpočet skutečně vylepší, ale až většinoví (neinvestující) akcionáři vyberou na dividendách i tento fundament, společnost se zhroutí. Přesně tak, jak jsme toho byli svědky v podobě sovětského bolševického experimentu ve dvacátém století.

Jiný důsledek „posvátné“ všeobecné hlasovací právo mít v principu nemůže. Demokracie proto žijí na dluh, který pokrývají buď krádežemi bohatství jiných zemí, nebo vytvářením zdánlivého bohatství („bublin“, které když prasknou, způsobují krize, jako je třeba ta úvěrová, respektive finanční z roku 2008). Pokud by existoval majetkový či daňový census (akcionář by měl hlasovací sílu podle výše svého vkladu), sotva by mohlo něco takového nastat. Tato situace se až do konce historie demokracie už nikdy nestane.

Je zajímavé si mimochodem uvědomit, že všeobecné volební právo je věcí poměrně nedávnou. V Evropě se objevuje poprvé roku 1871 ve vilémovském Německu, ale týkalo se pouze volebního práva mužů nad dvacet pět let a voleb do celostátních institucí, zatímco jednotlivá německá knížectví si nadále udržovala majetkový census. V Rakousku-

-Uhersku se tak stalo (bez hlasovacího práva žen) v roce 1907, ale první velká vlna všeobecného hlasovacího práva přichází teprve po první světové válce – což se týká Československa (všeobecné volební právo včetně volebního práva žen zakotvuje Washingtonská deklarace z roku 1918), ale i Spojených států, které měly až do dvacátých let minulého století všeobecné hlasovací právo značně omezené. Teprve 19. ústavním dodatkem zavedla Amerika hlasovací právo pro ženy, respektive 24. dodatkem (v letech šedesátých) volební právo pro černochoy i v jižních státech, kde ještě do této velmi nedávné doby fakticky fungoval gramotnostní a daňový census.

Je příznačné, že v téže době se v mnoha zemích uchytily myšlenky sociálních utopií. Šlo o logické důsledky společenských krizí vystavených na „vznešených myšlenkách univerzálních lidských práv“ a prosazených do veřejného prostoru levicovými intelektuálními elitami ve stále vlivnějších médiích.

Stejnou prázdnou bublinou, která musí zákonitě jednoho dne prasknout a vyvolat hlubokou krizi, je samotná idea „sociálního státu blahobytu“, základní stavební jednotka sociálně-inženýrského projektu Evropské unie. Dědici a inovátoři zkrachovalých atentátů na lidskou svobodu a demokracii v něm kreativně povýšili princip nedobrovolné solidarity jednotlivců uvnitř národních státních společenství (v nichž lze legální krádež ještě čímsi společným – historií, kulturou, tradicemi – obhajovat) na zcizování a přerozdělování majetku celých států. A neděje se tak přitom válkou, jako dosud vždy, ale manipulací „demokratické“ volby sporných volebních většin.

To vše je právě důsledek zavedení všeobecného hlasovacího práva. I v našem „československém“ případě vede nezpochybnitelná přímá linka mezi prosazením všeobecného

hlasovacího práva (sociální demokracií) hned v počátcích samostatného státu, vznikem bolševické komunistické strany koncem dvacátých let, a jejím poválečným volebním vítězstvím a sametovým totalitním ústavním pučem v roce 1948.

Je totiž iluzí, že demokratická levice činí své egalitářské kroky v akcióvce Stát z „vyššího principu mravního“ v zájmu „nemajetných akcionářů“. Pouze klamavou reklamou na výběr „bezpracné dividendy“ určité sociální skupiny naláká, a pak v „jejich zájmu“ znesvobodní, okrade a nakonec ovládne a zotročí všechny.

Ostatně stejně je toliko „psychologickým kladivem“, prostředkem k ovládnání velkých skupin občanů pomocí zneužívání vznešených principů pro levičáky ideologie tzv. lidských práv. Deklaratorní nevymahatelná práva sice krásně znějí, ale vůbec nic praktického z nich pro občana neplyne. Jak třeba naplnit „lidské právo“ na život? Zákonem, který zakáže zabíjet? Takový je zde již od Mojžíše v Desateru příkázání. Jde ale o povinnost, nikoli o právo.

Zcela jiné je to, pokud jde o občanské svobody. Ty jsou konkrétní, uvnitř státu jako právního prostoru vymahatelné. Zvyšují občanskou suverenitu vůči státu na individuální i skupinové bázi. Jsou také předmětem největších útoků – zjevných i skrytých – těch, kdo věří v občanskou nesamostatnost, v nutnost „silného“ vedení státu, ve velký a mocný stát, který hloupým občanům umožňuje žít v síti regulací, příkazů a zákazů. Lze říci, že jde o definiční znak: zatímco pravice bude usilovat o co největší míru a hloubku občanských svobod, levice o opak – a jejím marketingovým znakem bude vlajka Lidských práv.

Komunisté – dosud neúspěšnější a nejtragičtější odrůda levičáctví – svůj útok na lidskou svobodu naoko pojali jako vznešený zápas za absolutní rovnost. Podle toho si mohli

dovolit „revolučně“ radikalizovat svůj politický slovník. Posunuli v něm sémantiku doposud nepochybných pojmů a používali novořeč, která podstatu jejich zotročující utlačovatelské ideologie dramaticky odhalila. Násilí a krádeže nazvali třeba „třídní spravedlností“, nebo „revolučním násilím“ či „socialistickou demokracií“. Nešlo však o nepokryté přiznání teroristické podstaty jejich mocenské organizace. Byli na svou radikální otevřenost náležitě hrdi, neboť tvořila významnou součást ideové manipulace, obračející se nezakrytě k temným prostorám lidské duše a psychologie. Nedocenili však (svou říši stavěli „na věčné časy“, takže myšlenky na jakoukoli kratší budoucnost si zakázali), že explicitním útokem na svobodu umožnili poměrně přesnou orientaci svým odpůrcům. Pro toho, komu záleželo na životě ve svobodě, bylo zjevné, kdo je nepřítel, kde je, co chce a konečně i jak proti němu případně bojovat.

Současní „inženýři lidských duší“ jsou poučenější. Změnili proto radikální levicovou rétoriku do nového vydání novořeči. Proto normotvorné guerilly politicko-mediálních elit již nemluví o cenzuře, ale o politické korektnosti či rozumné regulaci svobody slova z důvodů etických a humanistických. Třídní spravedlnost nazývají povinnou solidaritou, ospravedlňují ji však obdobnou egalitářskou konstrukcí, stejně jako revoluční násilí se v jejich současném podání přerodilo na boj proti mezinárodnímu terorismu, ztráta občanských svobod a soukromí se jmenuje bezpečnostní opatření, vývoz revoluce se nazývá šíření demokracie a provádí se zatím postaru – fyzickými invazemi armád do zemí, kde o ni zabeđený lid nestojí.

Protože však postdemokratická civilizace vykazuje stále vážnější poruchy, zvyšuje se rozladěnost a nezájem neinvestujících „akcionářů“ (dosud ukolébávaných často až nemravnými nezaslouženými výhodami „státu blahobytu“)

na aktivním udržování „správní rady“. Tím ji nutí k další akci, takže pokračuje v tendenci dále rozšiřovat volební právo, a tak ještě více snižovat relativní sílu investorů (z jejichž peněz se celý státní organismus napájí). Obrací se proto k ještě radikálnějšímu a ještě snadněji manipulovatelným skupinám, jež na státním paternalismu ve svém výsostně privátním zájmu parazitují (například studenti požadavkem bezplatného středoškolského či vysokoškolského vzdělání). Právě odtud pramení levičácká snaha snižovat voličský věk.

Všeobecné hlasovací právo je kruciólním příkladem, který ukazuje, že demokracie v sobě od počátku nese prvky vlastního neodvratného zániku. Je zřejmě nejvyšší čas se smutkem přiznat, že lidovláda je pouze romantický utopický ideál, který po čase vždy nutně vede k nějaké formě totality. Ani helénská demokracie, pravzor té naší, všeobecné volební právo neznala. To patřilo pouze „akcionářům“, občanům. Může se nám to líbit či nelíbit, ale na podstatě problému, autonomní pasti, v níž demokracie sama sebe stále pevněji, svíravěji a ničivěji uzavírá, to nic nezmění. A žádné přirozené východisko z tohoto bludného kruhu neexistuje.

Platí totiž, že všechny egalistické „humanistické vymoženosti“ patří mezi nevratné akty. Bylo by jistě absurdní očekávat, že „neinvestující akcionáři“ nějakým náhlým vnitřním intelektuálním nazřením pochopí nestabilitu a nefunkčnost systému a zasadí se o návrat do původního přirozeného stavu, jenž pro ně bude maximálně nevýhodný. Panuje naopak podivné přesvědčení, že naše civilizace se udržuje při životě, pouze je-li v neustálém pohybu a pouze tímto jediným směrem. Jak to vyjádřil bývalý italský premiér Romano Prodi, když hovořil o tomtéž jevu v Evropské unii: „Je to jako jízda na kole. Když přestanete šlapat, spadnete.“ Nedodal však, že to platí jen pro pěkné

počasí a suché silnice. Jakmile zaprší a foukne silnější porыв větru, pozdě zjistíte, že čím rychleji jedete, tím vratší je váš stroj, a tím ošklivěji se při pádu pomlátíte.

Obvyklý atentát na Stvořitele

Odkud se v demokraciích vynořil nezničitelný přízrak všemocného člověka, který znovu a znovu vede celá obrovská společenství pod stále většími a barevnějšími prapory svobody, za zpěvu stále veselejších a zábavnějších písní, ke stále hlubšímu a temnějšímu otroctví?

Asi nejlépe to vyjádřil Karel Marx v *Komunistickém manifestu*, v němž onen přízrak nazval „strašidlem komunismu“, jež obchází Evropou. Sociální inženýr Marx se ale nezjevil na scéně lidských osudů, utrpení a tragédií jako *deus ex machina*, bůh ze stroje, či chceme-li „sestrojený bůh“, ale právě jako vyústění výše zmíněných tendencí, započatých nástupem evropského racionalismu. Proto má onen divadelní termín v symbolické rovině pozoruhodnou platnost. Alespoň pro ty, kdož vnímají marxismus jako průvodní symptom „nehody“ metafyzické povahy: starý kontinent opět podnikl atentát na Boha – a opět zabloudil.

Samozřejmě, že nejde o nic nového. Celá historie zdejšího civilizačního okruhu, jak ji zachycuje Starý zákon, je vlastně nepřetržitým sledem obdobných událostí: vyvolený národ se ve své pýše a sebestřednosti neustále vzdaluje od Hospodina, zapomíná na něj, přiklání se k místním démonickým božstvům či dává přednost zlatým telatům, bohům stvořeným lidskýma rukama. Pravidelně ho čeká tragická zkušenost zkázy, aby v nejtěžších okamžicích, na pokraji existence, opět Hospodina objevil.

V době novozákonní, křesťanské, však o jev nový jde. Bezmála dva tisíce let byl Ježíš Kristus nezpochybnitelným principem a kompasem, od jehož vykupitelské mise se od-

výjela civilizace, jež v novověku začala dominovat zbytku světa. Ještě docela nedávno by zpochybnění křesťanské podstaty našeho světa nikoho ani ve snu nenapadlo. Počínaje Descartesem až třeba k Darwinovi, který ostatně o původu světa stvořitelským činem Božím ani na okamžik nezapochyboval. To učinil až po jeho smrti „vědecký“ darwinismus, když tuto teorii marxisticky zobecnil, zploštil, po svém dezinterpretoval a učinil z ní základní dogma ateistického náboženství.

„Ještě před dvěma sty lety bylo pro většinu lidí v Evropě nesmyslné tvrzení, že křesťanská naděje je klam. ... Dnes stojíme právě před opačným fenoménem. Výrok, že křesťanství je realita, která zakládá svět, je dnes pro průměrného člověka bezobsažný. Pro mnohé není křesťanství ničím jiným než shlukem zbožných slov, ve která mohou jako ve skutečnost věřit jen ti naivní. ... Marxismus měl v sobě něco z prastaré síly starozákonního mesianismu, ... který slibuje svět, jehož existence je racionálně nevysvětlitelná. Vyhlášením války Bohu a historickým náboženstvím se zde projevuje náboženský patos, který přitahuje takřka magnetickou silou uvolněné náboženské energie mnoha lidí.“ (Papež Benedikt XVI., *Eschatologie* 1997)

Věřící je samozřejmě každý člověk. Nevěřící neexistují. Není třeba ohánět se spornými termíny jako „antropologická konstanta“, aby člověk intuitivně nahlédl, že dokonce i úplné popření Boha – ateismus (v marxistické terminologii „vědecký“) – je pouze druhem víry, náboženstvím, které do centra uctívání postavilo zbožštělého člověka a jeho „neomezené schopnosti“. Evropský racionalismus, z něj vycházející marxismus, a všechny jeho následné historické i současné odnože a aplikace levičáctví, právě na tomto zbožštění člověka jako absolutního vládce individuálních a společenských osudů stojí. Co jiného by

ospravedlnilo „inženýrský nárok“ na revoluční utopické vize na státní, nadstátní, ba celosvětové úrovni? Těm, kdo o současném světě vážně přemýšlejí, je to zjevné už poměrně dlouho:

„Vidíme před sebou draka, o němž hovoří Apokalypsa. Jan vybavil ‚šelmu z moře‘, z temných propastí zla, prvky římské státní moci, a dal tak nebezpečí, kterému se křesťané jeho doby cítili vystaveni, velmi konkrétní podobu. Totální nárok na lidi, vznesený císařským kultem, který politicko-vojensko-hospodářskou moc povýšil na totální všemoc – toť tvář zla, která se nás chystá pohltnout. ... Jak je to všechno současné! ... I dnes máme ideologii úspěchu a pohody, která nám říká: Bůh je jen fikce, jež nám ubírá čas a chuť k životu. Nestarej se o něho! Hleď, aby sis od života utrhl tolik, kolik dokážeš. ... Teprve tehdy, když jsi ztratil Boha, ztratil jsi sám sebe. Pak jsi už jenom náhodný produkt evoluce. Pak ‚drak‘ opravdu zvítězil.“ (Papež Benedikt XVI., *Ježíš Nazaretský*)

Održení člověka od Boha a od křesťanství mělo a má různé podoby. V bolševické verzi marxistické utopie se postupovalo dramaticky násilnými metodami: bořením kostelů, likvidací duchovních (jako „třídy“), tvrdým ideologicko-mocenským tlakem, který náboženství označil za „opium lidstva“ (a jeho šířitele tudíž za dealery této drogy, respektive za narkomany), ateistické víře bylo pod sankcí nutno přísahat od kolébky po hrob.

V západní části téhož civilizačního okruhu se této role dobrovolně a s nadšením ujali intelektuálové, kteří z definice v naprosté většině směřovali a směřují k obdobným utopiím. Napájení – ať již otevřeně či nepřiznaně – komunistickou ideologií sovětského či maoistického typu, infikovali ateismem a materialismem velkou část veřejnosti. Důsledkem je buďto explicitní bezvěrectví, anebo „unavené a znuděné“

křesťanství, které je snad ještě nebezpečnější než radikální ateismus levicových intelektuálních elit.

Především Evropa tak neuvěřitelně rychle, v průběhu několika desetiletí, ztratila duchovní a kulturní kotvu, která ji spojovala s jejími kořeny, a evropským národům sloužila jako fundament jejich lidské a občanské individuální i společenské identity. Dokud však trvala poválečná bipolarita a za berlínskou zdí a železnou oponou „číhal“ nepřítel (transformovaný „Antikrist“) v podobě „rudého nebezpečí“ připravený fyzicky zničit svobodný svět, nebyla ztráta identity ještě tolik patrná. Projevila se však naplno po zhroucení komunismu.

Pak už vůbec nic nebránilo, aby veřejný prostor totálně ovládlo náboženství vědy, odbornosti a „objektivních poznatků“ ukotvených výhradně v materiálním „důkazu“. Duchovno a spiritualita se transformovaly do oblastí „Dobra jako poznané nutnosti“, o níž káží a rozhodují velekněží současného postdemokratického světa – odborníci-specialisté. Jen na ně je postmoderní člověk nadále odkázán. Jen oni ze svých „jedenáctých pater“ nesrozumitelných odborností pronikají k „podstatě světa“ a lidského života. Jsou mediálními bohy a polobohy. Jejich mantry, šířené všeprostopupujícími komunikačními technologiemi, stanovují normy všeho, nač lze pomyslet. Vlastní individuální rozum, přirozená lidská zkušenost, intuice či náboženské cítění jsou vypovězeny do oblastí soukromého prostoru „zábavných zájmů“ pro volný čas.

„Mnoho papíru bylo již popsáno o tom, jak si totalitní a ze své podstaty protikřesťanské politické strany vytvářely svůj pseudonáboženský svět. Stačí pomyslet na Hitlerovu falešnou germánskou mystiku a jeho přesvědčení, že vykonává vůli prozřetelnosti, nebo zobrazení zakladatelů marxismu-leninismu na standartách v prvomájových prů-

vodech, které připomínaly nošení pravoslavných ikon při náboženských procesích.

Nejdelikátnějším religiózně-politickým problémem dneška však zůstává sepětí stran hlásících se ke křesťanství s církvemi. Zdaleka ne všechny dostojí svému úkolu. Italská Democrazia Christiana se v roce 1994 po sérii korupčních skandálů a čtyřiceti letech setrvávání u moci zhroutila jako domeček z karet. O německé CDU pak prohlásil konzervativní kardinál Meisner, že by snad ono „C“ měla raději vypustit, protože křesťanské hodnoty již vůbec neprosazuje a nereprezentuje.“ (S. Příbyl, *Fenomén lidovectví*)

Křesťanské politické strany v současné Evropě jsou faktickou odnoží ostatních socialistických stran, a přijaly tak svůj podíl na „odbožštění“ Boha. Česká KDU-ČSL, a ještě lépe „lidovci“ v Evropském parlamentu, jsou toho dokonalým příkladem. Ostatně je vysoce příznačné, že našim lidovcům v éře komunismu sebeméně nevadilo „spoluvládnout“ v Národní frontě s komunisty, největšími odpůrci Boha v moderní evropské historii. Bez uzardění pak překročili práh svobodného světa, aby se v éře Josefa Luxe stali (navzdory oficiální účasti v Klausových vládách) hlavními spojenci nepolitické politiky a Václava Havla. Dnes patří čeští lidovci k přímo krystalickým představitelům politického „pravolevého středu“, k němuž se s hrdostí (která špatně skrývá podvodnou utilitaritu) explicitně hlásí.

Člověk, který si o světě nic podstatného nemyslí, jehož obzor víry definuje „expertův“ odborný výrok k čemukoli, je ideálním materiálem pro stvoření „voliče středu“. Občan, který nejen ve volbách volí podle toho, co mu média „doporučí“, co označí za správné, za Dobro. Hlasuje nikoli za své autentické zájmy, ale za zájmy těch, pro něž se volby stávají pouze formální legitimací pro nepřímé ovládnutí

společnosti. Volič je v jejich koncepci redukován na „nosiče“ volebního lístku, nutného k tomu, aby zdání demokratických pravidel nebylo narušeno. To ovšem vyžaduje jednu základní podmínku, kterou západní sociální inženýři pravděpodobně poněkud podcenili: blahobyt a z něj plynoucí občanskou bezstarostnost. Nebo alespoň její přesvědčivou fikci.

„Když kdysi německý klerikál Ludwig Erhard přišel s termínem sociálně-tržního hospodářství, zdálo se, že se zrodil kočkopes. Kočkopes přežil půl století a pro Evropany zleva i zprava se stal přijatelným kompromisem,“ píše počátkem roku 2009 v *Hospodářských novinách* Jiří Havel, ekonomický expert ČSSD a učitel na pražské Vysoké škole ekonomické, v článku o světové finanční krizi. Se stejnou odzbrojující upřímností pak pokračuje, neboť tam téma přímo vede: „Už jsme si to vyzkoušeli. Možná se musíme vzdát i některých kousíčků svobody. Ale nevzdáme se jí navždy. Snad na pár týdnů nebo měsíců. Třeba i na rok či dva.“

Vztah mezi „sociálně-tržním hospodářstvím“ a hlubokou erozí svobody je totiž přímý. Evropský „stát blahobytu“, jenž stojí na stále deformovanějším trhu (resp. odmítá volný trh, „trh bez přívlasků“), na vysoké míře regulací a přerozdělování, musí nakonec vyústit do plánovitě řízené ekonomiky, do ztráty občanských svobod, do světa, z něhož jsme zhroucením komunismu skrze přestřihané ostnaté dráty vykročili, abychom se do něj a za méně viditelné dráty, s jinou výrobní značkou, nečekaně rychle zase vrátili. Tím hůře, že předtím byla alespoň naděje (jak se ukázalo fiktivní) ve světě za naší západní hranicí. Dnes už nemáme ani nějakou obdobnou naději a brzy již patrně nebudeme mít ani státní hranice.

„Stát blahobytu“ má do svých základů zabudován princip svého vlastního úpadku právě v podobě axiomu o „so-

ciálně-tržním hospodářství“. Je to obdobný případ – či spíše další závit na téže spirále – jako všeobecné volební právo a masové vymývání mozků a srdcí, jejichž důsledkem je ztráta kořenů západních demokracií. „Poruchy“ typu světové finanční krize (a především absurdní socialistický způsob jejich řešení) ve skutečnosti nejsou poruchami, ale varovnými signály bloudění, záblesky rudých majáků na zrádných útesech postdemokracie. Jsou důsledkem vyšší a vyšší „regulace“ tržního prostředí v „sociálně-tržní“. Není proto nejmenších pochyb, že podobných „poruch“ bude přibývat, že se stanou spíše pravidlem než výjimkou. A zdaleka ne jen v hospodářství, ale na místě prvním v politice.

Až se evropská veřejnost probudí ze sna o „sociálně spravedlivém, radikálně ekologicky zblázněném a stále udržitelně rostoucím světě“, který jí naordinovali její intelektuální, mediální a politické elity, prožije zlou kocovinu. Co se může stát, až lidé procitnou do skutečného světa, v němž dějiny neskončily, a hnáni nejistotou, obavami a strachem nahmátnou umrtvovaný arzenál svých přirozených zájmů – to je, obávám se, téma na katastrofickou sci-fi.

Anebo k tomu nedojde? Budou se občané evropských postdemokracií dále líně, ospale a bez zájmu o své reálné zájmy povalovat v demotivujícím pocitu relativního bezpečí „na věčné časy“? Budou slepě věřit svým politickým a mediálním elitám, že „stát Evropa“ je navždy ochráněn? Že navzdory narůstající nerovnosti mezi „vyspělým“ a „rozvojovým“ světem bude možné dál zvyšovat celní bariéry výměny zboží i myšlenek a místo zdravé konkurence otevřeného trhu posílat hladovějícím almužny takzvané hospodářské pomoci?

Zdá se, že politické a mediální elity si to opravdu myslí. Anebo to alespoň velmi věrohodně předstírají, když na

domácích i mezinárodních scénách předvádějí falešné divadlo „globálních“ problémů, aby o skutečné problémy nemusely zavadit. Ujišťují se o nutnosti řešit společně hrozby, které ve skutečnosti hrozbami buď nejsou, nebo jsou mimo dosah lidské aktivity, možností a schopností.

Výše zmíněná problematika takzvaného globálního oteplování je toho dokonalou ilustrací. Za mediálních tumpánů slavnostně schválit plány na dvacet či padesát let dopředu, zavázat své následovníky astronomickými výdaji, na které nikdy nebude, a které se kariér současných politiků dávno týkat nebudou, je klasickou cestou jak uhnout od odpovědnosti za současnost. Jak dobře toto „plánování“ známe z let reálného socialismu! Ve skutečnosti jde vždycky o něco úplně jiného. Virtuální klimatický problém, který (dokonce i kdyby byl skutečný) přesahuje možnosti jakéhokoli „inženýrského“ lidského řešení, a naopak dává člověku výmluvně najevo, aby se vrátil ze svých polobožských výšin a pýchy zpět na zem, aby si uvědomil své přirozené limity a se znovunalezenou pokorou hledal cesty k přirozené adaptaci na měnící se podmínky, tak jako vždy v průběhu své dosavadní existence na této planetě.

Jenže takový postoj by automaticky vedl ke znovuoživení různosti zájmů celých skupin a národů. Nebylo by již „univerzální Dobro“, politika středu by se proměnila na politiku pravolevých řešení. Na stole by byla nutnost přirozených řešení přirozených problémů a jejich (nedarwinistické) evoluční projekce. Obtížné, neefektní, „nevizionářské“. Takové, která spoléhá na to, že svobodnému člověku je intuitivně dáno v mnohosti zájmů nalézat klopotavou a pracnou cestu nástrahami světa, který není rájem.

Něco takového současní „politicky korektní“ vůdci evropských národů s křikem odmítají. Do jejich funkcí je vynesla ideologie středu, jak nazvali variantu západního

pokusu o „nebolševický“ socialismus. A je jim naprosto lhostejné, že ve středu zjevně číhá smrt. Smrt svobody, smrt politiky, a především smrt důvěry v ní jako civilizačního nástroje, který jsme měli za báječný vynález, za perpetuum mobile na výrobu „trvale udržitelného rozvoje“ pozemského ráje a za smrt eschatologie.

Nenápadný půvab AIDS demokracie

(Manuál základní rozcvičky k obraně proti mediální manipulaci)

Média v postmoderní době již nejsou „hlídacími psy demokracie“. Zčásti proto, že demokracie v euroamerickém civilizačním prostoru je v hluboké krizi, a nebylo by co hlídat. Především ale proto, že zmíněný bonmot ve skutečnosti nikdy neplatil. Byl jen marketingovým trikem, který ve společnosti šířila sama média, ve snaze povýšit svou existenci na cosi obecně prospěšného, a předstírat tak, že je ve veřejném zájmu, aby měla (ona i jejich zaměstnanci) zvláštní statut, jiný, než všechny ostatní soukromé podnikatelské aktivity.

Dnes je však více než kdy předtím zjevné, že v demokraciích západního stříhu jsou média tak neoddelitelně spojena a prolnta s celým systémem, tak věrně ho vyjadřují, že krize demokracie se nejen účastní a věrně ji ilustrují, ale také se na postdemokratických problémech našeho světa aktivně i pasivně spolupodílejí.

Hovoříme o „postdemokracii“. Předložka „post“ naznačuje, že jde o něco, co již bylo, co je za námi. Kdo tedy přijímá, že postdemokracie je jedním z charakteristických znaků postmoderní doby, bere na vědomí, že demokracie již byla.

Takové zjištění má ovšem své důsledky. Jedním z nich je i změněná role médií.

Zombií snadno a lehce

Na krizi demokracie se média nejen významně spolupodílejí, ale v mnoha ohledech z ní přímo žijí, a tím současně

urychlují proces eroze, řečeno post(komunistickým) moderním mediálním žargonem – „tunelují“ ji. S lehkostí spoluvyprazdňují její zbývající obsahy, ničí její mechanismy a instituce a ponechávají pouze stále její vnější virtuální skořápku. Prakticky se jim, patrně nevratně, podařilo zdiskreditovat politiku jako takovou, a vzhledem k úzkému propojení a obousměrnému působení uvnitř spojených nádob (médiá–politika) tak média nezamýšleně spoluzpůsobila i reálný úpadek sebe samých.

Bylo by naivní představit si, že média jsou srdcem nějakého složitě organizovaného mezinárodního spiknutí s cílem nastolit nedemokratické totalitní společenské pořádky. A přesto tak činí, přesto implicitním centrem takového spiknutí jsou. Ovšemže ne všechna média, a také ne stejnou měrou. Hlavní podíl na „všeobecném spiknutí“ mají především celoplošné televize, rádia, deníky a (v menší míře) časopisy.

Řadit k nim v české realitě internetové zpravodajské servery je navzdory jejich vzrůstající oblíbě stále ještě poněkud předčasné. Jejich příjemci jsou totiž překvapivě obvykle též konzumenty mystifikačních supermarketů hlavních médií. Tito lidé (v dějinách světa zcela nový druh) vysedáváním před obrazovkami počítačů sice sebevražděně zesilují dávky mediální radiace, a projevy nemoci z ohlupujícího ozáření jsou u nich proto ještě patrnější (obvykle nějaký typ poruchy osobnosti), ale z hlediska obecnějších úvah zatím nemají valný význam. Možná i proto, že internet je u nás stále prostředím spíše pro mladší generace, které se mylně domnívají (vedeny médii a *vice versa*), že politiku okázale ignorují, takže zůstávají mimo její vliv.

Naivita k mládí obvykle neodmyslitelně patří, podobně jako roztomilé levičáctví. Tragické však je, zůstanou-li obě tyto povrchní automystifikační vlastnosti člověku i v do-

spělosti. S takovou neblahou výbavou je především dokonale bezbrannou kořistí mediálních predátorů, kteří v nich naivní levičáctví nadále pěstují a posilují. Nic nového pod sluncem. Je to starý pohádkový příběh o čarodějnici, která nevykrmuje Jeníčka z vrozené lidumilnosti, ale s jediným jasným cílem: aby ho mohla upéct a sníst jako chutnější sousto.

Chce-li se proto kdokoli v současném džusovém či klipovém mediálním hluku alespoň trochu orientovat (pracovat takříkajíc na plánu jak seskočit bábě z lopaty), měl by si pro začátek položit alespoň pár prostých sebeobránných otázek:

Lze se mediálním indoktrinacím nějakou jednoduchou praktickou metodou účinně bránit? Má průměrný zaměstnaný člověk – hlavní objekt všeho toho rachotu – šanci udržet si svůj vlastní rozum a vůli, a nestát se nesvobodnou manipulovanou „zombií“, myslící a tančící podle cizích not?

Takové metody samozřejmě existují. A už jejich hledání je samo o sobě prvním suverénním vyhlédnutím z tepla vykrmovacího chlívku v lidožroutské mediální perníkové chaloupce.

Co vlastně jsou ta „médiá“?

Nic jiného než specifické podnikání, obchod, byznys, jehož specifčnost spočívá ve virtualitě produktu. Médiá ve spotřebitelské civilizaci bezpochyby nejsou ničím víc než rohlíky z krámku na rohu, nebo, je-li ctěná libost, sofistikovnějšími pochutinami, které si reklamou zmatení spotřebitelé za své peníze přivlastňují při „velkých“ periodických rodinných nákupech v oslnivě zářících supermarketech.

Základní rozdíl je ale v tom, že mediální potrava při konzumaci nemíří „dolů“ do zaživačích ústrojí, ale „vzhů-

ru“. Metabolizuje v těch oblastech člověka, které ovládají jemnější, citlivější, složitěji uchopitelný prostor jeho bytí: psychiku a duši. Tedy tam, kde se rodí nálady a kde probíhá rozhodování. Třeba zda si koupit chleba a rohlíky. Anebo je nekoupit, protože, ačkoli je celý život bezpečně jím, najednou je začnu pokládat, dejme tomu, za nezdravé.

Z hlediska podnikatelského je výrazně specifickým rysem médií, že jde o byznys pro nevýznamného investora nadprůměrně rizikový, s investiční návratností spíše středně- a dlouhodobou. Proto se takoví do podnikání v médiích již prakticky nepouštějí. Riziko je neúměrně násobeno nejen stále ostřejší tržní konkurencí, ale především geometricky narůstající nejistotou z rychle se vyvíjejících technologií, které ztěžují investorům rozhodování na základě „tvrdých dat“. Tady nemá malý investor vůbec žádnou přijatelnou šanci. Média se tak stala výsostně záležitostí velkých peněz.

Podnikatelské riziko – zvláště v případě nových projektů – se totiž neúměrně zvyšuje, neboť majitel musí počítat s něčím tak efemérním, jako je intuice, pocitový odhad či neměřitelná profesionální zkušenost manažerů.

Proto i v mediálním byznysu je výrazná tendence k monopolizaci jak explicitní, tak implicitní. Odolávat nejistotám – zvláště v obdobích hospodářského poklesu, kdy inzerce, hlavní zdroj existence většiny médií, je obvykle utlumena jako první – mohou především silní investoři, kteří mají diverzifikovaný zdroj příjmů, a účast v mediálním světě pro ně představuje úplně jiné bonusy (vliv na spotřebitelské chování, na politiku, na politiky).

V českých poměrech jsme byli něčeho takového zatím naposledy svědky v roce 2008, kdy průmyslník Josef Bakala (jehož obchodní zájmy se dosud koncentrovaly převážně do energetiky) koupil od německého vlastníka (!) velké

české vydavatelství *Economia*, a získal tím jeden z hlavních „seriózních“ deníků *Hospodářské noviny*. Bylo poučné sledovat tuto napohled obyčejnou obchodní transakci, v níž se na straně „uhlobaronově“ angažovala všechna ostatní média i různé významné osobnosti mediálního byznysu, v ušlechtilé snaze zabránit prodeji *Economie* (svého konkurenta!) do rukou „podezřelé“ mediální společnosti. Nebylo údajně jasné, není-li její vlastník nějak napojen například na Rusko (jako by šlo o státní majetek strategického významu – protože tak sami sebe ve skutečnosti mnozí novináři vnímají).

Klíč k celé věci spočíval v tom, že naprostá většina českých médií patří německým podnikatelům, což však mediální elity k ostražitosti kupodivu nikdy neburcovalo a neburcuje. I tento „obchodní případ“ ilustruje nemaskované pokrytectví, tento problematický ideový pilíř, o nějž se opírá většina dnešních takzvaně „nezávislých“ českých médií.

Současně to však naznačuje i limity a rizika mediálního podnikání. I velké korporace s nadnárodním působením, pro které bývala tato oblast primárně bezpečným obchodním případem, si náhle často nejsou jisty, zda například ještě držet či odprodat tištěná média, nebo se raději včas přesunout do elektronických vod, případně zda obojí kombinovat ve správném mixu, respektive zda toto nejisté a riskantní odvětví v časech recese raději definitivně neopustit, nebo ho naopak – kvůli svým vládám například – tím pevněji držet.

Pro příklady netřeba chodit daleko. Francouzský prezident Nicolas Sarkozy reagoval velmi případně na hospodářské problémy hlavních francouzských deníků, v jejichž majetelích má oddané spolupracovníky, a v jejich zaměstnancích proto horlivé propagandisty. Bez váhání navrhl

zaplatit z peněz daňových poplatníků každému osmnáctiletému Francouzovi roční předplatné těchto spřátelených novin. Jen tak. „Čti si o mně, jaký jsem kabrňák!“

Dokáže si někdo představit podobnou výběrovou prezidentskou „iniciativu“ například od Václava Klause? Zkušenosti s muzikálovou socialistickou revolucí s názvem „Česká televize – věc veřejná“ by byly v porovnání s tím nudnou normalizační selankou. Nemluvě o tom, že by okamžitě přijela vyšetřovací trestná výprava z Evropského parlamentu, vedená jistým poslancem za stranu zelených, současně by se nejméně do *stand by* chodu uvedl český Ústavní soud a populární tribunál v Haagu, bylo by možná třeba zvážit i humanitární bombardování Pražského hradu...

Evropa by prostě stála na nohou. A možná že výjimečně oprávněně. V tomto případě se však vše obešlo několika ironickými poznámkami na dvacátých stranách novin. A tak je to správné. Prezident Sarkozy je přece velký Evropan, a takoví mají na slabší chvílky právo.

Pokud bychom chtěli přece jen nalézt definiční rozdíl mezi podnikáním v médiích a kdekoli jinde, najdeme ho nejspíš v zaměstnancích. Pro jakýkoli jiný byznys platí, že nejdůležitějším faktorem úspěchu podnikatelova produktu je dostatek kvalifikovaných zaměstnanců. To je ovšem v médiích překvapivě absolutně lhostejné. Dokládají to nejen čísla o raketovém zvýšení počtu tiskových titulů na trhu v devadesátých letech. I v posledním desetiletí totiž (většinou tytéž) mediální skupiny daly vzniknout dalším a dalším rádiím, televizím, internetovým novinám, vedle toho se znovu objevily podnikové časopisy, stovky a tisíce obecních úřadů vydávají svá vlastní periodika a kdovíco ještě.

Kde zaměstnavatelé vzali a dále berou „člověkotuny“ nových kvalifikovaných zaměstnanců, kteří naplňují jejich

produkty obsahem? Nevzali je nikde. Nepotřebují je. Odmyslíme-li si technický personál, v médiích přece nepracují obyčejní bezejmenní zaměstnanci s konkrétní kvalifikací, ale osobnosti zvláštního druhu a významu – novináři, žurnalisté, publicisté. Vědí, že nejsou obyčejní zaměstnanci. Tvoří neobyčejnou privilegovanou společenskou skupinu „majitelů pravdy“. A mají pravdu, neboť to o nich média (tedy oni sami) šíří. Jsou nepochybně Nadobčané. Třeba tím, že mnohdy například nemusejí dodržovat zákony, které pro ostatní obyčejné občany platí bez výjimky. Vlivem nevolených nepolitických politiků se třeba postarají, aby se změnily zákony, které jim nevyhovují. Nebo aby naopak nebyly jiné normy strachem korumpovanými legislativci přijaty. Nebo, jsou-li přijaty, aby byli legislativci skandalizováni.

Podobný vliv jistě umějí občas (za vynaložení velkých prostředků) uplatnit skrytě i některé další silné profesní skupiny, společnosti či jednotlivci. Novináři to však činí veřejně, nahlas a před očima těch, kdo zákony dodržovat musejí. A navíc z toho činí Dobro a hrdinství a jsou za to placeni. Není to úžasné?

Média mohou beztrestně skandalizovat koho si usmyslí, ničit pověst a kariéry bezúhonných lidí, vykřikovat podezření, která se nepotvrdí, ale občana, jeho rodinu či firmu nenapravitelně poškodí či doslova zničí (na každém šprochu pravdy trochu, tvrdí lidový postoj – pokud se to netýká jeho samého). A neexistuje proti nim obrana. Zvláště jde-li o politiky, veřejné osoby či hvězdy showbyznysu.

Pokud by bylo možné noviny (televize, rádia) žalovat za lži, výmysly, mystifikace a nepravdivé informace a jejich následky a po rychlém procesu, v případě prokázání viny, uložit novinám i žurnalistům vůči poškozeným vysoké satisfakce v řádech desítek miliónů korun, bylo by brzy všechno jinak.

Současná praxe je však taková, že – v lepším případě – po dlouhém (obvykle několikaletém) soudním řízení dostane oběť symbolickou náhradu v podobě „tiskové opravy“, případně směšné finanční zadostiučinění. Nesmyslná tisková oprava – po letech, která od lživého nařčení uběhla – samozřejmě nikoho nezajímá, široká veřejnost na mediálně neživený „skandál“ už dávno spokojeně zapoměla, zatímco společenskou újmu poškozeného či smrtící ránu existenci jeho firmy formální omluvy už nezmění. Obvykle se naopak dlouhé soudní řízení stane pro žalované médium příležitostí, aby žalujícího dále „opatrněji“ skandalizovalo.

Tohle se kdykoli může týkat kohokoli. Princip je vždycy stejný, pro napadeného je věc vždy stejně neřešitelná. Nemusí být významný ústavní činitel, ani hvězda showbyznysu. Nemusí jít ani o to, že z bezúhonného občana média udělají mafiána, třeba na základě „pavouků“ z ilegálně zveřejněných policejních odposlechlů, v nichž se něčí telefonní hovor objevil za padesátým „kolenem“ případné konspirace.

Myslíte, že se to právě vám nemůže stát? Že nemáte nic společného s politikou ani byznysem? Omyl. Stačí, abyste si jednou zatelefonovali například s holičem, doktorem, či dokonce s právníkem (!), s nímž se zná bratr manželky souseda jedné prodavačky, s níž si občas telefonuje švagrová manželky syna policejně sledovaného údajného mafiána. A jste tam. Jste v systému a nikdo vám to neodpáře. Chcete se snad dokonce s médii soudit, protože s celou tou (potenciálně) skandální historkou máte asi tolik společného jako se slunečním svitem, a ona vám přitom změnila život? Poslužte si (viz výše) a Pán Bůh s vámi.

Pokud mají média zájem začít vás máchat v blátě (třeba kvůli tomu, abyste jako informátor spolupracoval na ně-

čem, co obdobnou krkolomnou cestou vede ke skandalizaci někoho jiného), učiní tak nesmírně jednoduše. Například takhle:

Jednoho dne vám zazvoní mobilní telefon. Na displeji uvidíte neznámé číslo. Ještě to nevíte, ale přestože jste se něčeho nedopustil(a), jste ztracen(a). Naštěstí ani nevíte, že máte nanejvýš tři možnosti, bohužel jednu horší než druhou.

Buďto hovor nepřijmete, protože neznámá čísla zásadně neberete. Pak se ovšem druhý den z novin či televize dozvíte, že stateční novináři odhalili vaše napojení na podezřelé struktury, chtěli se vás na to zeptat, dát vám příležitost vše objasnit, ale vy jste ostentativně nebral telefon (proč se bojíte o své „aféře“ mluvit, vždyť kdybyste byl nevinný, řekne si lid, rád byste o tom média informoval a svou nevinu prokázal). Katastrofální výsledek.

Nebo vyzvánějící telefon lehkomyšlně vezmete. Pak ale nezabráníte, aby se vám novinář slušně a seriózně nepředstavil a nepoložil sugestivní otázku: „Neradi obtěžujeme, ale neznáte se zcela náhodou s panem XY?“ Pokud okamžitě zavěsíte, protože to budete pokládat za omyl či bláznivou pubertální provokaci, následuje další den v médiích interpretační verze z předchozí situace, jen zesílená o komentář „na naše otázky odmítl odpovídat a zavěsil“. Všimněte si – je to vlastně pravda! Co chcete zažalovat? Vezměte ale na vědomí, že teď jste již ložený bídák.

Chraň vás však ruka Páně, abyste na absurdní obvinění reagoval jako slušný člověk: „Nikdy jsem o tom pánovi neslyšel, nikdy jsem s nikým toho jména nemluvil.“ „Ale my máme důkaz, že se znáte s některými lidmi z jeho okolí...“, řekne milý hlas v telefonu atd. atd. – Pozor, tohle už může vyjít (či být odvysíláno) jako rozhovor, protože každé slovo novináři nahrávají na záznam. Vždycky. Takže jste v tom až po uši! A nechtějte si dát vyprávět, jak úžasně bude před

veřejností vypadat, když se budete soudit o „opravu“, v níž budete chtít prokázat, že jste s mafiánem XY, až do otázky položené novinářem, nikdy neměl nic společného. Dokonáno jest.

Tuhle prostinkou pravdu nechce kdekdo pochopit. Nejen ti, kdo se ve veřejném prostoru profesionálně angažují. Takže jak se má bezúhonný člověk zachovat v situaci, kdy proti němu cynický zbabělec krytý korunýřem mediální moci útočí zlými vykonstruovanými pomluvami, urážkami a nepředstíraně lže?

Jediná opravdu smysluplná rada zní – nedělejte NIC. Ze všech špatných zvolte tu nejméně nebezpečnou – variantu číslo jedna. Neberte nikdy telefon s číslem, které neznáte. Nechte proběhnout mediální vlnku a nereagujte na ni. Nedomáhejte se svých práv, neřkuli spravedlnosti. Nechte všechno být, protože je pořád naděje, že média přestanete zajímat. V žádném souboji s médií totiž nemůžete vyhrát, i kdybyste měl(a) stokrát pravdu.

Pouze půjde-li o názorový souboj, máte šanci, že při střetu nezamýšleně oslovíte své názorové příznivce, neboť současně platí, že i jakkoli negativní mediální zmínka znamená plus pro vaše ambice. Ale to už je krajní případ jiného druhu. I v takovém případě si ovšem ani na okamžik nepohrávejte s představou, že byste mohli v otevřeném souboji s médií „zvítězit“. Prohrajete vždy, jde pouze o to, jak moc a jaké škody vám prohra (i v podobě formálního vítězství) způsobí.

Invalidní údy mediálního těla postdemokracie

Zřejmě nejpodstatnější zvláštnost novinářské profese přelomu tisíciletí (zhruba od poloviny devadesátých let minulého století) spočívá v tom, že sice stále silněji ovlivňuje prakticky všechny aspekty lidského života (osobního i spo-

lečenského), ale kupodivu v nepřímé úměře k tomu potřebuje stále nicotnější specifickou kvalifikaci, osobní zkušenosti či všeobecné vzdělání. A protože nic takového po novinářích nikdo nepožaduje, oni takové zbytečnosti nepotřebují, a proto (většinou) nic takového ani nemají.

Domnívat se, že potřebné (nikoli jakkoli definovatelné odborné či alespoň všeobecné) vzdělání, profesionální schopnosti (řemeslo) nebo osobitý rozhled jim poskytně například specializovaná žurnalistická vysoká škola, by byl stejný nesmysl, jako požadovat vysokou školu pro hospodské žvanění. K úspěšnému hospodskému kibicování je určitě zapotřebí svérázný (poněkud nesnesitelný) talent, k novinářině rovněž – a dokonce velmi podobný.

K tomu, abyste se stali úspěšnými žurnalisty, speciální či vůbec jakékoli vzdělání určitě nepotřebujete. Právě proto je po vás zaměstnavatel také jistě nebude vyžadovat. Tomu, kdo zrovna neví, co by dělal, nemá žádný silný specifický zájem, nenapadá ho, jakým směrem se v životě vydat, a přitom je dostatečně líný a současně ambiciózní – což už z definice vyžaduje silný žaludek a nedostatek mravních zásad, dovolují si zcela vážně poradit:

Pokud umíte jen trochu gramotně sesmolit větu (případně ji alespoň částečně srozumitelně přečíst do mikrofonu či přednést do televizní kamery), a současně se ve vás zplihle vzdouvá mocné ač právě poněkud podhuštěné ego, ohlašující se přirozeným přebytkem suverénnosti, kombinovaným s neprůstřelnou sebejistotou nevzdělanců, vyražte do nejbližší redakce televize, rozhlasu či novin. Na drzém čele mějte pro zvýšení šancí vtesáno poznávací znamení budoucího vládce nad lidskými osudy, ono starobylé heslo mezinárodních revolucionářů, kteří chtěli od základů proměnit svět (k lepšímu, jak jinak): „My ničím nejsme, buďme vším!“

To vás oprávněně přiřadí se k šestadevadesátiprocentní většině našich žurnalistů. Čtyřprocentní menšina (tato kvantifikace je, zdá se, v lidstvu tak univerzální, že by to vydalo na zajímavou studii) představující v tomto případě výjimky pozitivní deviace vás nemusí zajímat. Jde povětšinou o nedůležité trouby, kteří ještě nevědí, že do redakcí zabloudili hloupým omylem, pořád se proto s něčím pachtí, ale k ničemu to není, což se pozná podle toho, že obvykle na titulní strany či do hlavních vysílacích relací neprorazí a hvězdy se z nich téměř určitě nestanou.

Jejich čtyřprocentní nedostatečnost se nade vši pochybnost projeví několika dalšími nepřehlédnutelnými znaky: nebudou umět surfovat na nevyslovených trendech v podobě implicitní objednávky managementu, nepovedou intelektuální žvásty kdykoliočemkoli a ve své sociální zbedněnosti budou na sebe schopni prozradit, že třeba svazácké hnutí „Česká televize – věc veřejná“ jim bylo lhostejné.

Prostě takoví ti nepočtení podivíni podobní novinářům ze sklonku epochy reálného socialismu, kteří odmítali stejně tak vstoupit do Komunistické strany Československa, jako podepsat Chartu 77 (resp. Několik vět), protože byli přesvědčeni, že jde o jinou verzi téhož totalitního projektu, tím hůř, že tentokrát s tváří, která bude předstírat lidské rysy.

Dosud vůbec není řeč o individuální občanské politické orientaci novinářů. Ta je totiž v podstatě lhostejná. Je dost možné, že „čtyřprocentní“ budou spíše napravo (zhruba stejný je pravděpodobně počet skutečně pravicově přesvědčených lidí v celé naší i evropské populaci). Jejich založení bude proto blízko přirozenému respektu ke světu a lidem v něm, přesvědčení, že přirozeným prosazováním autentických zájmů naleznou lidé ve svém souhrnu nakonec vždycky, byť přes oklidy omylů a trpkých zkušeností, to nejlepší možné řešení jakéhokoli problému.

Prostě, že svět je dost. A že posláním novinářů není měnit ho k obrazu svých (či cizích) snů a vizí, ale „pouze“ co nejpřesněji informovat, reportovat (ve smyslu původního „ré portó“, přenáším), analyzovat jeho jevy, a vše ostatní nechat na suverénním úsudku a volbě čtenářů, posluchačů a diváků.

Normální novináři (norma je definována většinou) budou sice pelmel všech možných zájmů, v principu však pouze různé odrůdy levičáků, obvykle bolševického (většinouvého) smýšlení. Chápu, že mnohým to zneužívané a devalvované slovo může znít příliš přísně či drsně, dokonce je mohou vnímat jako urážku (vždyť oni přece proti někdejšímu sovětskému bolševismu dodnes tak statečně bojují), ale termín je ve své totalitě bohužel strašlivě přesný: bolševickým poznávacím znamením je vždycky odhodlání měnit svět k čemusi subjektivně lepšímu – lhostejno, jestli se tak děje zleva nebo zprava.

Jistý významný rakouský sociální demokrat, lidsky vynikající člověk, jehož celoživotní zkušenosti s válkou, okupací Československa a následným poválečným sovětským totalitním režimem hluboce sdílím, úspěšný podnikatel v mediálním byznysu, mě často uváděl do rozpaků klasicou intelektuálskou otázkou, která je definiční charakteristikou duší zbloudilých v pouštích touhy po neuskutečnitelném:

„Jakou máte vizi? Kam má jít Evropa a svět, aby to bylo ku prospěchu člověka a lidstva? Musíme se přece my, rozumní lidé, na něčem sjednotit a vést společnost k rozumným cílům. Vy žádnou nemáte? Tak o co vlastně usilujete?“

Je nepochybně především mou chybou, že se mi nikdy nepodařilo vysvětlit mu, že nejvznešenější, jedinou smysl dávající vizí je vytváření co nejširšího prostoru pro svět bez vznešených vizí. Obtížný přirozený svět, jehož jedi-

ným oprávněným politickým výrazem je tvrdá práce pro co nejsvobodnější artikulaci a prosazování přirozených zájmů všech existujících společenských proudů, bez apriorní představy, že některý je přípustný a jiný nikoli. Že pokud dokážeme zabránit umělým mocenským (manipulativním) dominancím jediné správné „vize“ nad jinou, dospějeme nakonec nejen k nejracionálnějšímu, ale také nejvýhodnějšímu a nejproduktivnějšímu společenskému pořádku. Tvůrčí lidský potenciál v něm bude jen v minimální nutné míře omezován příkazy, zákazy a nařízeními těch, kdo se staví nad člověka. Kdo se pokládají za nová božstva a modly. Kdo ignorují fakt, že člověk je víc než lidská idea člověka.

„Nejste náhodou pámbíčkář?“ chtěl vědět ten lidsky krásný, občansky zbloudilý sociální demokrat.

Marně jsem se mu pokoušel vysvětlit, že tuto děsivou otázku mu vsugeroval bolševik dvacátého století. Protože bolševismus není politický názor, ale především ničivá metoda, která chce za každou cenu posouvat svět podle intelektuálních elitářských vizí. A že právě tato metoda, tolikrát v praxi prokázaná jako nefunkční a plodící tragické důsledky, ovládá dnes absolutní většinu médií, bez ohledu na to, zda se definují blíže politické levici či pravici.

Nepřesvědčil jsem ho. To nedorozumění je absolutní, fatální. Proto, když se třeba shodneme, že dnešní politice zoufale schází „leadership“, charismatické vůdcovství, myslíme tím každý něco úplně jiného. Babylónské zmatení jazyků. Sémantické kataklyzma. Dorozumění nemožné. Zbývá vzájemná mlčenlivá tolerance, tedy názorová kapitulace.

V postdemokratické specifické totalitě se z někdejších profesionálních novinářů stali široce akceptovaní nevolení superpolitici v ojedinele trojroli, která původně definovala rozdělení mocí v demokraciích.

Žurnalisté dnes exekutivně (spolu)rozhodují o válkách, ekonomické prosperitě či recesi nebo dokonce krizi, o využití veřejných peněz a tak dále. V legislativní roli formulují a svým vlivem prosazují vytváření nových zákonů či úpravu stávajících. Jsou žalobci a soudci zároveň. Policisté a státní zástupci podle jejich not vyšetřují a obviňují vybrané osoby či firmy, soudy vynášejí médii požadované rozsudky. A dokonce, i když se individuální představitelé demokratických institucí či státu z různých důvodů zachovají ojedinele „nezávisle“ a postupují proti vůli médií, výsledek je prakticky stejný: mediální kafkovské procesy z nich vyrábějí apriorně obviněné a posléze odsouzené.

Zástupy Josefů K. už dnes jen trpně přijímají, že jsou společensky, občansky či kariérně nevratně poškozeni, bez možnosti účinné obhajoby. I kdyby byli čistí jako lilie. Jsou, nebo nejsou? To už se nikdo nikdy nedozvíme. Je to sám Proces, který je v podání médií „naše cesta a náš cíl“. Proces a poprava je smyslem celé operace. Mediální popravčí si proto stále okázaleji brousí nože, protože vědí, že právě to z nich činí vizionáře. Nekontrolovaná a nekontrolovatelná politická moc novinářů (médií) je i proto v technologickém věku taková jako nikdy v historii.

Muzikál na osvědčené leninské libreto

Základní metodická poučka otce-zakladatele sovětského bolševismu Vladimíra Uljanova-Lenina „ze všech umění je pro nás nejdůležitější film“ (myšleno televize), dochází teprve v postdemocii svého fantaskního uplatnění, na nějž ani velcí vizionáři jako Lenin či Orwell neměli dost fantazie. Utopičtí (respektive antiutopičtí) myslitelé předpokládali, že v (komunistické) totalitě budou média sloužit jako základní nástroj k prosazování monumentálních masových manipulací, zbavujících občana – pro jeho dobro – jeho vlastní vůle.

Postdemokracie však přinesla pozoruhodnou praktickou inovaci: média manipulují primárně politiky, jejich prostřednictvím politikou, a teprve jejím prostřednictvím občany. Uchovává se tak formální zdání demokratického rozhodovacího procesu, jeho institucionální obal, zatímco obsah je v rukou médií. Politici to samozřejmě vědí (nebo intuitivně tuší), ale nemohou s tím nic dělat. Technologická převaha médií je absolutní.

Zdálo by se, že je to nesmysl, politici přece nadále mají v rukou demokratické instituce, kterými mediální totalitě mohou čelit. Parlament například, sbor svobodně zvolených zákonodárců. Jenže tam obvykle nesmiřitelně bojují své osobní války lídři vlády s lídry opozice a obě strany barikády žijí v iluzi, že pro jejich krátkodobé (obvykle čtyřleté) politické cíle je výhodné, když média manipulují obrazem protivníka. Nebo sní o tom, že v mediálním kartelu získají vliv a spojence. Obětí mediálních vládců jsou proto nakonec oba – či lépe řečeno všichni.

A opět – nejde s tím nic dělat. Jediná regulérní cesta, legislativní „regulace“ svobody slova (v něž by snadno jako „vedlejší produkt“ mohl vyústit pokus limitovat zákonem nekontrolovanou politickou mediální moc), by snadno přerostla v ještě dynamičtější omezování svobody projevu, které i tak naplno probíhá.

I kdyby se našli politici, kteří by měli chuť riskovat kariéru (svou osobní – ale i svých stran) a vystoupili společně v nějakém obecnějším střetu, protože by nabyli přesvědčení, že nebezpečí mediovlády je vyšším společným zájmem, nemají šanci uspět. Dramaticky prohrají, protože médii ovládaná veřejnost se k nim otočí zády.

Klasickým příkladem takového střetu v naší nedávné minulosti bylo kýčovité melodrama „Česká televize – věc veřejná“. Šlo o historku o to jímavější, že si v ní na straně

obranu monopolu jednoho z nejtemnějších pozůstatků padlého komunismu s chutí zahrála většina mediálního kartelu, který jinak formálně vykazuje zdání tržní konkurence.

Odmysleme se na okamžik od podstaty, jíž se tajemně říká Veřejnoprávní televize (rozhlas). Jde o kuriózní evropskou socialistickou specialitu, v našem případě navíc o klasické reziduum z doby totality, kdy rozhlas a televize, stejně jako všechna ostatní média, patřily komunistické straně, tedy státu.

Česká televize si pro nové doby sice lehce přebarvila rudý štít na zeleno-růžový, ale jinak zůstala v principu stejná jako předtím. A především nadále napojená na peníze daňových poplatníků (speciální vydržovací příspěvek, mystifikačně nazývaný „koncesionářské poplatky“, ve skutečnosti obyčejná daň z hlavy, neboli peníze z kapes i těch nejchudších, jako nevysychající penězovod pro financování mocného showbyznysu, aby nezlobil), a proto nehospodárná, s armádou zaměstnanců, kteří by jinak stačili obhospodařovat pět podobných televizí a tak dále.

Že tento moloch znamená největší zatížení postdemokratického mediálního prostoru v první řadě tím, že vytváří na trhu nerovné konkurenční podmínky, je jasné. Že to většině velkých konkurentů nakonec nevadí, není rovněž zvláštní záhadou. Řešení je ukryto v nejasném vlastnictví tohoto kolosu se značným podílem na politické moci. Tedy – nejasném až do onoho melodramatu. Od té doby víme, že tato televize jasného vlastníka má. A proto už to klapě, jak ve vyspělé postdemokracii klapat má.

Do doby „televizní krize“ se totiž mlčky předpokládalo, že jde o jakési blíže nedefinované „všelidové vlastnictví“. A že tedy lid ČT nepřímou spravuje prostřednictvím zvoleného parlamentu. Ten zase zvolí jakousi „radu moudrých“. Ta zvolí ředitele – což je fakticky jediný vliv, který může

vlastník – „lid“ v tomto médiu uplatnit, přičemž nesmí mluvit do programu, protože panuje svoboda projevu, tisku a tak dále. To samo o sobě už je podařený absurdní kus, ale ve slabém odvaru.

Silná káva se v sídle televize na Kavčích horách začala vařit ve chvíli, kdy „lid“ zvolil prostřednictvím parlamentních zastupitelů této vlivné politické instituci ředitele, kterého si její zaměstnanci nepřáli. Měli na to jistě plné právo. Považte, šlo o osobnost, která zjevně nebyla součástí léta zaběhnutého penězostroje na přerozdělování stamiliónů a miliard korun (jak zaměstnancům, tak žíznlivě napojeným podnikatelům v showbiznyusu) a již dopředu dávala hlasitě najevo, že tento stav chce změnit! Bezprostředně rovněž hrozilo, že se nebude cítit vázána ani politickými implicitními i explicitními dohodami se světem elit nepolitické politiky v podobě tehdejšího šlágru infozábavy zvaného „čtyřkoalice“.

Ve chvíli nejvyššího ohrožení zase jednou „čas oponou trhnul“ a vypukl avantgardní muzikál ve formě telenovely, jejíž celodenní díly vznikaly v přímém přenosu. Producenti a režiséři, věrni metodám Stanislavského, spojili jeviště s hledištěm a vtáhli do hry (v ulicích, televizních studiích, na náměstích) nejen svůj fanklub a spřátelené politiky, ale fakticky celý národ. Během několika dnů bolševického „revolučního násilí“ politici kapitulovali.

Jediným ziskem nakonec bylo docela drahé zjištění, že televize majetkově neplave ve vzduchoprázdnu, jak soudili její dosavadní kritici. Prokázalo se, že je v nezpochybnitelném družstevním vlastnictví veřejnoprávních televizních zaměstnanců. Tento do té doby neznámý typ vlastnictví respektive revoluční privatizace se ujal, zafixoval a trvá dodnes.

Vnějškově se vyřešení majetkových poměrů projevilo dosazením ředitele ze středu revolučních gard a nejen zacho-

váním, ale ještě dalším navýšením miliardových daňových odvodů z peněženek už opět žasnoucích a nic nechápajících poplatníků do kapes skutečných vlastníků takzvané televize veřejné služby a jejich klientů.

Bylo by však omylem plést si tento jev s takzvanou „divokou privatizací médií“ v době těsně po zhroucení komunistického režimu. Tehdy – v „revolučním“ zmatku – si redaktori (především novin, časopisů a hlavních vydavatelství) svá média prostě ukradli. Prohlásili je za dobyté území, majetek za svůj, vytvořili akciovky, rozdali si akcie, stali se z nich zámožní občané – a bylo to. Svým mediálním vlivem se poté postarali, aby se tato velmi nekupónová privatizace nikdy nevyšetřovala, ale aby se naopak vyšetřovaly jiné, na něž zámožní žurnalisté statečně poukáží.

Televizní krize však spočívala v něčem jiném. Stát ustoupil nebolševické guerille, a potvrdil tak novou politickou stranu, která od té doby nemusí vytvářet kandidátky, a přesto bude vždy v parlamentu a ve vládě, financovaná z daní všech poplatníků. Bylo dokonáno.

Nešlo však jen o ztráty, byly i zisky. Postdemokracie těm, kdo chtěli vidět, dala nahlédnout do své kuchyně, skryté za zdánlivě vážně a seriózně šitou oponou, na níž se skví tvůrčím gestem vylepšená citace S. K. Neumanna: ve jménu Dobra i Pravdy i Lásky. Na pár desítek hodin vycenila své silné zuby před temným nenasytným jícnem. Pak zase rychle opona spadla, a protože revolucionáři milují smysl pro šibeniční humor, umístili nad ni líbeznou urážku všem „užitečným idiotům“, které v zájmu svých privátních peněz a moci zmanipulovali, aby si s nimi kýčovitý cajdák zahráli:

Národ sobě.

Lesk a bída publiciků

Existuje u nás zhruba 92,84 % politiků, kteří o podstatě současných mediálních technik a technologií téměř nic nevědí: buď se domnívají, že v souboji o věci veřejné nadále existuje cosi jako „názorový mediální souboj“, nebo vnitřním založením nemohou vydýchat, když o nich či jejich názorech a činech média přináší (záměrně či z neprofesionality) lživé informace, případně chtějí se učinit viditelnějšími – ale bez ohledu na motivaci jednájí extrémně pošetile. Strkají nohu do zdánlivě pootevřených vrátek bašty skutečné moci. Pokoušejí se stát publicisty. Vzniká tak nový druh, tvorové vytvoření umělým zkřížením původně nespojitelného, publicisté a politici v jednom: publici.

Platí pro ně podobná charakteristika, jakou použil slavný polský aforistik Julian Tuwim na adresu literátek: „Žena, která píše, páchá dva zločiny současně: zvyšuje počet knih a snižuje počet žen“. Publici zvyšují počet publicistů, snižují počet standardních politiků, a tím současně zvyšují společenskou entropii, tedy dále oslabují chřadnoucí kořeny nemocného stromu demokracie.

Nemám na mysli pouze jejich kreace ponejvíce v denících a časopisech, kde se prostřednictvím článků-komentářů snaží zaujímat stanoviska či analyzovat různé politické kauzy či společenské jevy a problémy. Ani to není správné, ani to nemůže přinést nic pozitivního kromě okamžikové velmi sporné osobní úlevy, že konečně svět zná skutečné, nezkrasované mínění toho kterého muže (ženy to chytře téměř nedělají). Takové publicikovo vystoupení totiž vytváří nový prostor k další a další útočné mediální reakci, přičemž už sama fyzická převaha médií je fatální. Ale to je banální pravda.

Ponechme stranou i většinou velmi spornou intelektuální, obsahovou či jazykovou úroveň publicistických textů,

vytvářených obvykle na klávesnicích mediálních poradců. Nepřipomínejme všem (kromě autorů) známou skutečnost, že tato mediální sebe prezentace nezajímá nikoho jiného než uzounký okruh politikových přátel a spolupracovníků či soupeřů a protivníků (což v současné české politice znamená bohužel často jedny a tytéž). Podstatné však je, že toho, co je původní motivací – pozitivní vliv na veřejné mínění – publicistik nedosáhne. Výsledek jeho žurnalistických exkurzí bude z hlediska jeho zájmů v nejlepším případě neutrální, v devadesáti procentech záporný či přímo katastrofální. Pozitivní a přínosný může být pouze za speciálních podmínek. Pokud však politik tyto podmínky splňuje, jeho publicistické práce jsou také lhostejné, protože mediální podporu bude mít i bez publikování, zatímco v textu vždy riskuje nebezpečí nezamýšleného explicitního průšvihů.

Lze to ukázat na prostinkém příkladu. V době, kdy byl Mirek Topolánek ještě skoro čerstvým předsedou ODS (v opozici), uveřejnil (puzen právě tím shora řečeným) zbytečný článek s názvem „Proč nejsem eurofederalistou“. Kromě jiného se v něm svěřuje:

„Sleduji, zatím bez možnosti jakkoli zasáhnout, negativní tendence evropské integrace, s obavami se dívám na karteziánskou racionalistickou touhu propagátorů evropské federalizace po prohlubování, rozšiřování, postupu a pokroku, zaznamenávám rozjásané tváře evropských aparátčků a komisařů.“ (Cevro 2003)

O pět roků později jako předseda vlády podepsal a začal prosazovat ratifikaci tzv. Lisabonské smlouvy, která činí z EU přesně to, před čím varoval v době, kdy byl „bez možnosti jakkoli zasáhnout“. Je zjevné, že jeho nerozvážený publicistický výkon byl strašlivou chybou. Vystavil se totiž možnosti, že by mu jeho dramaticky „klausovský“ proti-

federalistický text mohl někdo připomenout a postavit na tom odhalení zjevného Topolánkova oportunistu a politického cynismu.

Sice se nic takového nestalo, ale pouze proto, že se M. Topolánek mezitím stal součástí mediálně chráněného havlovského politického establishmentu. Nebylo to zadarmo, jako iniciační oběť předložil havlovcům Klausovo dítě (ODS) a dokořán jim personálně i politicky otevřel svou vládu. Přesto je zjevné, že publicistický výlev o totalitárním směřování EU byl chybou. Mirek Topolánek se z toho však nepoučil (jako většina publicistů) a v krmení mediálního molocha svými texty občas dále pokračoval.

Politici by se prostě měli ukáznit a s médii v médiích nebojovat. Je to jako rozhodnout se hrát z vlastní vůle soutěžní fotbalové utkání ve stotisícovém svatostánku španělské Barcelony, zatímco politikovým domácím hřištěm jsou (při vší úctě) druholigové Blšany. Pokud by ho na Nou Camp přivedl slepý los politické soutěže, může jednorázově překvapit. Pokud se tam však ramenatě nacpe, protože umanutě touží být viděn nejen domácími bafuňáři a hrstkou věrných, ale zahrát si před rozkuráženými (soupeři nekriticky fandícími) davu, jest publicist podoben hovězímu kusu, který se rezníkům vlastními silami sápe na porážku.

Budto totiž v novinách jeho článek bez zájmu vytěká jak šumivka letní (nejhorší možný výsledek, protože signalizuje nezájem), nebo bude záminkou k politikově další skandalizaci, zesměšňování, odsouzení (to už je lepší, ale výhra to také není). Bude-li to stát za to, ještě týž den vyjde v týchž novinách několik dalších materiálů (a v dalších dnech ještě intenzivněji, obvykle za podpory dalších listů, protože již nebude k dispozici původní text a jeho účelová interpretace bude snadnější), explicitně či implicitně odhalující politikovo zločinné vloupání se do svatostánku

demokracie při pokusu lhát (kdo lže, ten krade a kdo krade, ten může i zabít), mást či jinak manipulovat veřejností. Pouze v případě, že svým textem podporuje a verifikuje politické cíle, k nimž média veřejnost manipulují, bude přijmán blahosklonně neutrálně, ale zase se obtížně bude do tisku prosazovat, protože z hlediska infozábavy nejde o nic vzrušujícího.

Média prostě řečeno nepotřebují, aby se jim politici iniciativně pletli do jejich vlastní politické práce. Když se jim to hodí, řeknou si sama (o rozhovor, reakci, či cokoli podobného) – a pak zase ovšem nelze odmítnout, i kdyby bylo jasné, že půjde o nejhrušší útok. Ignorovat jednotlivá média (případně po přesně vymezenou dobu média jako taková) lze pouze v případě otevřeného válečného stavu, který si v každé zemi mohou dovolit jen ojedinelí supermani. Pro ně je takový boj vlastně permanentním mediálním vyjádřením, takže všechny prohry i výhry jsou z taktického hlediska vůči jejich veřejné pozici neutrální. V takových případech je totiž i pro média jejich záře marketingově prospěšná (na jejich jménech si zvyšují prodej či sledovanost), použitelná, a proto akceptovatelná. Z hlediska osobního uspokojení to nafouklá ega sólistů sice může příjemně šimrat, avšak ani pro politické superhvězdy cesta k vítězství prostřednictvím bitev s médii neexistuje. (Což teprve pro ostatní!)

Chytrý a zdravě líný politik se na zrádné útesy aktivního publicisty nikdy nedá vylákat. I když hlubší motivace publicistů je vlastně úctyhodná, neboť pramení v tradici lidových písmáků z dob tzv. národního obrození a z toho vyzářující posvátné úctě k psanému, potažmo k psavcům, kteří proto byli posledního půldruhého století automaticky pokládáni za intelektuály. I proto intelektuálský komplex patří k definiční charakteristice jak českých profesionálních novinářů, tak k osobnostnímu problému publicistů.

Pokus nabourat se do mediálního světa prostřednictvím vlastních textů v novinách je nicméně okrajovým projektem publicistiků. Hlavní metoda, jakou skutečně lze použít, využít i zneužít, vypadá pochopitelně jinak. Je především daleko sofistikovanější a skrytější. Pracují s ní ti, kdo moc médií nejenom pasivně vezmou na vědomí, ale aktivně s nimi začnou pracovat. Tedy manipulovat. POZOR: Nikoli JIMI, ale S NIMI.

Tato metoda (přirovnal bych ji ke druhému motoru, druhému stupni rakety, kterou publicistik, podoben astronautům-turistům, míří do skutečně výsostného území médií) dostala neutrální jméno PR, píár, public relations, vztahy s veřejností, dejme tomu. Nejednoznačnost, neurčitost a beztvářost onoho napohled šedivého termínu neuchopitelný „píárový svět“ nejpřesněji popisuje a charakterizuje. Vypadá jako nic – a je skoro vším.

Mediální prostituce bez kondomu je životu nebezpečná

Když se u nás v devadesátých letech metoda PR objevila, když k nám začala pronikat z reklamních hollywoodů západních demokracií, bylo to v oné krásné a neopakovatelné době, kdy jsme si mnozí mysleli, popleteni snahou reformátorů-idealistů vytvořit z totalitní země klasickou demokracii, že na západ od našich rozstříhaných drátěných hranic demokratický systém nadále existuje v podobě, o níž jsme za železnou oponou desítky let snili. Snad nás přece jen malinko omlouval věk, a především (pro ty, kdo jako autor tohoto textu nikdy nedostali „výjezdní doložku“ do kapitalistické ciziny) nulová zkušenost se světem mimo bezpečné pařeníště reálného socialismu.

Podivuhodný fakt, že ve skutečnosti rovnou přeskakujeme do postdemokratické epochy, dokázali nebystřejší z nás postřehnout už v polovině devadesátých let, méně šťastní

počátkem druhého tisíciletí a pouze skuteční romantičtí snílci až po prvním květnu čtvrtého roku jedenadvacátého století (nebo dosud ne).

Pandemii postdemokratické manipulace, která ve vyšších stádiích nakonec smysl demokratické politiky rozloží jako tkáň vystavené jedu exotického hada, k nám záhy po zhroutilí komunismu zavlekly v první linii reklamní agentury zvučných jmen. Poučily nás, že „public relations“ (PR) je zajímavou, i když ne podstatnou, protože zatím spíše čtyřprocentně menšinou moderní reklamní deviací, která by se jinak stejně po kraji divoce rozšířila, jen by to bez agenturního kondomu nemělo bezpečnou strukturu a pravidla. Sami jsme později – pozdě – museli přijít na to, že kondom je iluze, a experimentováním s touto vzrušující, protože dosud neznámou technikou komunikace k nám zavlékáme virus chronické choroby, syndrom imunitní mediální nedostatečnosti, proti níž v současné době neexistuje účinná zbraň: AIDS demokracie.

V jemnější podobě se píár projevuje z vnějšku řízeným zájmem médií o nějaké téma či osobu, pro něž agentura pracuje. Ta (v základním modelu) zcela oficiálně dodává o zvoleném tématu či osobě informace, kterých by si jinak novináři nemuseli povšimnout – čímž jim nezištně pomáhá v jejich nelehké práci v zájmu jejich úspěchu. Fakticky však agentura postupně zcela ovládne prostor tématu či osoby a prosadí jeho zveřejnění v podobě, která je dopředu s klientem dohodnutá.

V nejsyrovější (luxusní provedení) podobě, aby dosáhla téhož, natvrdo platí konkrétní novináře nebo členy vedení redakce. Mezi oběma modely je k výběru celý vějíř individuálních úprav a specifické výbavy. Je mimořádně zábavné pozorovat, s jakou vášní a moralistním zanícením

točí a píší zkorumpovaní žurnalisté o korupčních kauzách politiků, státních úředníků či podnikatelů, a veřejnost jim aplauduje jako statečným hrdinům z rytířské poezie.

Že jde o píár, tedy o dopředu zaplacený, „koupenny“ materiál, čtenář, divák či posluchač samozřejmě netuší. PR televizní či rozhlasové spoty, reportáže, články, rozhovory, komentáře a fotografie se tváří jako každý jiný pravidelný „objektivní“ materiál. V tom je právě ona přidaná hodnota, ďábelský bonus, protože „klasická“ inzerce musí být v médiích povinně jako reklama označena.

Elektronická média žijí výhradně z inzerce – kromě již zmíněných veřejnoprávních mutantů, jejichž parazitický život z nemravné všeobecné daně vytváří další oblast, kde již neexistují svobodné tržní podmínky. Noviny a časopisy se sice většinou ještě prodávají na stáncích či zasílají předplatitelům, ale příjmy z prodeje tvoří jen část nákladů printů. Číslo o prodeji slouží především jako objektivní „tvrdá data“ o skutečném počtu čtenářů, z nichž se právě odvíjí cena inzerce pro zadavatele reklamy.

To je třeba mít na paměti, abychom porozuměli vyššímu stupni, tvrdší podobě píár dohod. Tento typ korupce se již netýká kapesného pro jednotlivé novináře, ale děje se na úrovni vedení redakcí. Tajná dohoda s klientem zaručí, že firma XY si právě v tomto médiu zadají inzerci za tolik a tolik (milionů, desítek či dokonce stovek milionů) korun. Vedení protihodnotou zařídí, že se o sledovaných tématech či osobách bude v různých podobách informovat, referovat, komentovat nebo točit – a tak ovlivňovat veřejné mínění – pouze v zájmu zadavatele.

Nejvyšší forma píár dohod se odehrává na úrovních majitelů vydavatelských domů nebo celých mediálních kartelů, často i na mezinárodním základě. Tady už obvykle nejde o peníze v jejich fyzické či elektronické podobě (alespoň ne

bezprostředně, i když na konci se také účtuje v červených nebo černých číslech), ale o strategické zájmy celých odvětví politiky a hospodářství.

Střízlivě lze odhadnout, že asi sedmdesát procent veškerého obsahu „seriózních“ médií (u „oficiálního“ bulváru až devadesát procent) je dnes již výslednicí kombinace explicitních či implicitních pár metod. Několik miliard nic netušících podváděných bytostí na této planetě denně naslouchá, sleduje, čte a prohlíží si obraz světa, který byl prodán a podle objednávky vymalován dávno předtím, než se samotné události odehrály. A co je nejdůležitější – smysl celého grandiózního podvodu – jedná podle zadání objednatelů.

· Budiž snad ještě na okraj řečeno, že neprůstřelnost této sexy metody, pokud má být úspěšná, je založena na tom, že nikdy nesmí nikdo vědět všechno. Tak zní elementární zásada scénáristů a režisérů zpravodajských her, kteří také velmi často za podstatnějšími (zdaleka ne jen politickými) mediálními páry hrami stojí nebo na nich participují. Je to ostatně i logické, že v infikovaném a chorobném mediálním prostředí, jehož imunitní systém je v rozkladu, sněť tajných služeb nalezla skvěle pohnojenou půdu pro své operace. Vypadá a funguje to zhruba takto:

Management redakcí neví o konkrétních „drobných kšeftech“ redaktorů (pokud z nich v pokleslejší formě jednotlivci nedostávají desátky), a když to čas od času praskne, řeší se to tichou výpovědí a přechodem dotyčného novináře do jiného média. A už vůbec vedení redakce nezná skutečný obsah dohod majitelů a mediálních kartelů. Je konfrontováno jen s výsledkem a z něj plynoucí nutností změnit třeba i celkovou dosavadní politickou orientaci „svobodného a nezávislého“ produktu, k jehož výrobě je najato. Pokud na to nestačí, majitel mu podá pomocnou ruku. Vnějšíkově

se to projeví třeba výměnou šéfredaktora, který pak doplní a obmění management i obsazení redakce.

Majitelé naopak většinou nevědí o pár dohodách vedení, a už vůbec o nich nevědí „obyčejní“ novináři. Ti pouze dostanou jiná zadání k výrobě dohodnutého konkrétního mediálního produktu. Majitelé pak pochvalně zamručí nad zlepšenými hospodářskými výsledky příjmů z inzerce a ocení to v odměnách.

Může se proto stát – a také se stává – že některé píár koncepce jdou proti sobě. Pak samozřejmě obecně sice platí, že „vyšší bere“, ale nižší se přesto snaží uhrát ze svého, co jde. Tehdy nastávají některé z nejpůvabnějších zmatků v podobě krkolomných kotrmelců. Napohled to vypadá, že levá ruka neví, co dělá pravá, nebo se takový zmatek vykládá jako důkaz „názorové plurality, objektivity a ne-strannosti“ média. Tím ovšem nemám na mysli umělé tzv. „vyvažování“, které je jiným symptomem téže konstituční choroby, předstíráním, že médium je „objektivní“, neboť dává příležitost všem stranám, aby byly slyšeny. Také z toho vzniká často komický zmatek, ale jako vedlejší produkt, krása nechtěného.

PR metody jsou jak vidno v zásadě jednoduché, a proto se někomu může zdát, že pokud by vše fungovalo tak, jak bylo nastíněno, mohly by být publikem poměrně snadno odhaleny. To je samozřejmě hluboký omyl. Jednak jde o poměrně důležitě tajemství, které udrží svou nedůvěrou neodhalené sama klamaná veřejnost. Prostě to nepřijme, protože na všechny znejišťující důsledky není připravena a nepřeje si je. Chce vidět svět kolem sebe jako sice občas poruchový, ale stále ještě plně demokratický. A nikdo jí tuto iluzi jistě nemíní brát.

Generální pojistka neprůstřelnosti PR metod totiž spočívá v tom, že ji v té či oné míře používají všichni, nebo

alespoň velcí a střední (trpaslíci nemají žádný podstatný vliv, pokud jejich případná „odhalení“ nejsou multiplikovávána velkými a středními) a ke skupinové sebevraždě se média zatím viditelně nechystají. Vzhledem k tomu, že lidé se domnívají (neboť média jim to dnes a denně opakují), že pro odhalování podvodů ve veřejném prostoru slouží média – a média o žádných svých manipulacích kupodivu nepíší ani nevysílají – kruh mafiánské velerodiny je bezpečně uzavřen.

S některými událostmi nicméně nelze ani propracovanými píár metodami nic podstatného udělat. Někdo například neočekávaně zemře, přírodní katastrofa změní v několika minutách zájmy a priority, nebo se z jiných (často také píárových) důvodů některé věci v realitě začnou odehrávat proti nalinkované vůli zadavatelů a „tvůrců“.

V kritických situacích přichází na řadu speciální vrcholná píár metoda, kterou v cudné podobě naznačil kultovní americký film *Vrtěti psem*. Opravdu jenom naznačil. Je ostatně pravděpodobné, že sám tento film byl ve skutečnosti šikovným píár produktem.

V reklamní hantýrce má ona vrcholná metoda šedivě nezajímavé jméno „event marketing“ (EM), tedy cosi ve smyslu „komunikace události“. Nejde však o jakoukoli událost, ale o takovou, která by se sama od sebe nikdy nestala, nebo by se nestala v konkrétním čase či s konkrétním vyústěním, jak se o ní později dozvíme z médií.

A jsou to právě významní publicisté, kdo event marketingové operace nejčastěji využívají. EM je třetí stupeň raketoplánu Manipulace, jeho vlastní kabina. V ní lze téměř zázračně, bez nutnosti složitých zákulisních dohod, a především naplno (pokud všechny přístroje pracují normálně) vstoupit do tajemného světa, v němž jakoby schází gravitace, kde platí jiné zákony než na pevné zemi, kde hvěz-

dy září do temného prostoru – do hlubokého mediálního vesmíru, kde se rodí hvězdy a vzniká budoucnost, která by přirozeným vývojem nikdy nenastala.

Pokud se „komunikace událostí“ provede správně, prakticky před ní není obrana. Ani média jí nemohou čelit, přesto – či právě proto – že je určená právě jim. Ve slabší verzi je sice také pro větší bezpečnost připravována v dohodě s médii, ale jednak to není nezbytné, především však se tím snižuje její omračující účinnost a paradoxně zvyšuje riziko. Neboť pochopitelně, jako každá vrcholná manipulativní píár metoda, nese přece jen určitá rizika a nebezpečí – především, že se vymkne svým původcům z rukou, že nad ní, respektive nad vznikajícím mediálním obrazem, ztratí v nějakou chvíli kontrolu. Pokud se však povede, je neprůstřelná a definitivní.

Princip, jak bylo již naznačeno, spočívá v tom, že publicisté či ti, kdo pro něj pracují, podle zadání stvoří událost (event), která bude svou povahou taková, že ji média nebudou moci ignorovat a budou donucena ji komunikovat (marketing). Působení zvyšuje fakt, že tvůrci jako jediní znají nejen pokračování prefabrikované události, její vývoj, ale především – cíl!

Média a veřejnost se tedy dostávají do vleku událostí, které vypadají zcela přirozeně a spontánně, a při správném řízení se nakonec dostanou z bodu A do bodu B, jako by šlo o skutečný život. On to totiž TĚMĚŘ skutečný život také je. Ale jen téměř. Jak kdysi, ještě neublíženecký a ve stavu vzácné plné přítčnosti prorocky zpíval Jaroslav Hutka: „Nejsou zločiny/ za které by se mělo střílet/ pouze za lež/ která se pravdě podobá...“

Jsme denně konfrontováni s desítkami a stovkami píárových EM operací. Předvedme si jednoduchý příklad na něčem srozumitelném: válka.

Na počátku zadání je obvykle problém: významný politik dělá chyby, vypadává z dohodnuté role, neplní neveřejné politické a obchodní dohody či se snaží uchvátit větší díl moci nebo cokoli takového, co způsobí, že média prostřednictvím veřejnosti rozbouří politickou hladinu země a s politikovou kariérou to začíná vypadat bledě.

Řešení takové situace je samozřejmě obvykle více, ale ohrožený politik dojde k závěru, že klasické metody obrany byly vyčerpány, takže jedinou možností je razantně vstoupit do hry a prostřednictvím mediální manipulace změnit svůj obraz u veřejnosti, a v důsledku toho vyřešit též celou komplikovanou situaci. Válka je pro kritické situace samozřejmě krajní, ale současně pro svou krajnost ideální řešení.

Ale pozor! Pokud nejste v Americe, nepůjde o fiktivní, virtuální válku jako v citovaném filmu *Vrtěti psem*, kde volební štáb odvede na pár dní pozornost od prezidentova morálního problému tím, že „po hollywoodsku“ v ateliérech vytvoří válečné obrazové obsahy, které pak poskytne médiím. To v Evropě z podstaty věci (národní státy) zatím prakticky nelze. Tady válka (event) skutečně vznikne! Rozvinou se vojenské operace, budou pravděpodobně umírat nevinní lidé, z napadeného území přijde vojenská odpověď.

V tu chvíli jsou média postavena před hotovou věc, a chtě nechtě nemohou udělat nic jiného, než začít pomáhat roztláčit rozjíždějící se vlak a nutit veřejnost, aby do něj naskočila. Všechny dosavadní lobbistické a píár dohody jdou rázem stranou, pro tuto chvíli přestávají existovat. Obraz spravedlivé války všechno překryje. Média posilují národní hrdost, zdůvodňují oprávněnost vojenského řešení problému, přinášejí zprávy z bojiště a jsou zcela v rukou publicista a jeho týmu. Jde o životy, o budouc-

nost vlasti, kdo by nyní v médiích zapochyboval nebo nespolupracoval, bude pokládán za zrádce či protivníkovu agenta. Za politikem se v důsledku marketingové operace vzápětí sjednotí celá veřejnost, předchozí problém je anulován, zapomenut.

Zbývá řešení celého konfliktu. Publitik je jediný, kdo ho dopředu zná, a to i variantně. V tom spočívá rozdíl od skutečné války. Důležitým rozpoznávacím znakem, že jde o EM operaci, je kromě jiného především to, že je zkonstruována pro jednorázové použití, pro rychlé vzednutí mohutné vlny emocí šokované veřejnosti. Takovou uměle vyvolanou vlnu ovšem nelze udržet dlouho.

Na jednu stranu se neobyčejnost nesmí proměnit ve válečnou všednost skutečného utrpení, to by ji raketově destruovalo. Stupňování se ovšem také nedá natahovat nad únosnou míru, neboť vlna by se mohla změnit v nekontrolovanou a nekontrolovatelnou tsunami. EM válka proto musí být krátká (krátkost je ovšem samozřejmě pojem relativní), nebo musí mít potenci změnit celé paradigma. V každém případě však platí, že v nalezení správného dávkování a časování spočívá kouzlo i úspěch celé operace.

Typickou ukázkou „paradigmatické EM války“ bylo tažení do Iráku, respektive celá „válka proti mezinárodnímu terorismu“. V nedávné době a blíž našim očím pak velmi dobrý praktický příklad poskytl rovněž konflikt Gruzie s Ruskem.

Prezident Saakašvili, který žil dostatečně dlouho v Americe, aby mu EM metody byly důvěrně známy (ostatně má ve své zemi celé kupy zkušených amerických poradců), jí použil zcela nezastřeně. Poté, co byl jako součást nekonzervativního exportního balíčku „demokratické revoluce“ instalován do funkce prezidenta Gruzie, začal se chovat natolik brutálně autokraticky (včetně dramatického

omezování vlivu takzvaných „svobodných“ médií, s jejichž pomocí a v jejichž zájmu se do funkce dostal – a tudíž porušovat dohodnuté sféry vlivu), že mu aktuálně hrozilo nebezpečí rychlého a neslavného konce kariéry.

Zaútočil proto na Jižní Osetii, a učinil tak spektakulárně v den zahájení olympiády v Pekingu. Šlo o správné EM rozhodnutí. Hlavní představitelé obou zájmově zúčastněných velmocí byli v tom okamžiku na tomtéž místě, a mohli proto situaci v přímém kontaktu zhodnotit a dohodnout se. Média stála kvůli olympiádě na nohou a pošlapání starodávné zásady, že v době her se neválčí, jen dodalo celé EM operaci na kráse.

Když se však na věc podíváme ještě blíže, zjevně řešila tolik problematických prvků současně, že lze oprávněně spekulovat, zda skutečné zadání a autorství event marketingového plánu nemá dokonce ještě jinou, daleko profesionálnější adresu. Když zapomeneme na optiku, kterou unisono vytvořila euroamerická média (bude o ní řeč dále), je zjevné, že jde o válku, která musela vyhovovat všem zúčastněným (kromě mrtvých, zraněných, pozůstalých): o prezidentu Saakašvilim již byla řeč. Nepopulární prezident USA G. W. Bush naservíroval svému neokonzervativnímu republikánskému kolegovi McCainovi ideální válku, kterou nejen USA nerozpoutaly (jako v Iráku) a která je spravedlivá (jde o demokracii), ale jež současně vystřelila do světla předvolební kampaně čtyři měsíce před prezidentskými volbami pro Američany „geneticky zažitého“ nepřítele v podobě „agresivního a už opět nebezpečného ruského medvěda“.

Omšelý strašák světového terorismu spolu s mysticky nepolapitelným Usámou, ale především s katastrofálním Irákem mohl ustoupit do hlubokého pozadí scény, v záři reflektorů se zjevilo zakonzervované a odpočaté ruské či

americké nebezpečí (podle toho, kde jste se právě narodili), lidu srozumitelné, protože téměř geneticky zažitě klasické soupeření supervelmocí.

Ideální part pro zkušeného a tvrdého válečného veterána McCaina, nebezpečí pro Obamovu kampaň, do té doby riskantně surfující na tmavé barvě prázdnotou dunící jachty Změna. Leč najednou, hle, změna se už stala, z vln se vynořila obluda jaderného soupeře z časů jiného republikánského prezidenta, který s ní dokázal zatočit.

Stejně prospěšná je celá akce také pro Rusko, které nejen nic neztrácí, ale získává opět pozici ztracenou při rozpadu Sovětského svazu. Je znovu supervelmocí, což je výhodné jak (především) pro vnitropolitickou scénu, tak pro očištění, zjasnění a opětovné uspořádání vztahů na mezinárodní scéně. Hanebné odtržení Kosova a následné přitažení Srbska do sféry vlivu EU nechalo Rusko zdánlivě překvapivě téměř bez odpovědi. Nejenže tím totiž dostalo na talíři ospravedlňující argumentaci pro rázné vyřešení problémů na svých jižních hranicích, ale fakticky se tak začalo rýsovat nové rozložení sfér vlivu, rozprášených zhroucením jaltského uspořádání v důsledku pádu komunistického bloku.

Média na „gruzínský problém“ zapomenou stejně rychle, jako na něj naskočila, neboť nebude čím ho živit. Budou provozovat nadále jen povšechné temné mručení směrem k Rusku (ze Západu) a směrem k USA (z Ruska a jeho satelitů).

Nová „studená válka“ samozřejmě nebude. Bez komunismu nedává smysl, nelze ji delší dobu hrát, toho by si brzy někdo všiml. Především totiž nemá skutečný a důvěryhodný náboj. „Neválečná válka“ dvou antagonistických společenských systémů (totalitního a demokratického), které se principiálně chtějí navzájem zničit – proč ne? Zde však proti sobě stojí dva demokratické systémy. Bez ohledu na to, že ruská verze demokracie, vycházející z úplně ji-

ných tradic, duchovního a světonázorového paradigmatu, se části Západu nelíbí. A to především proto, že se nelíbí západním médiím a silám, které za nimi stojí. Obrovský a dynamický ruský trh mohou totiž obtížněji zpracovávat a manipulovat.

Nicméně je zjevné, že všeobecně zažitý a známý pojem „studená válka“ se neuchytí a mediálně zemře dřív, než by s ním doopravdy někdo začal vážně hrát. Jde přece o EM operaci! Dojde samozřejmě k „ochlazení vztahů“, protože bez jednoduchého a srozumitelného obrazu nepřítele to zatím současný západní mediální svět neumí. Prokázal to ostatně už tím, že daleko sofistikovanější obraz moderního virtuálního nepřítele – „světového terorismu“ – totálně zpackal. Veřejnost ho nikdy za svůj nevzala, a když měl být opětovně (volebně) použit, bylo třeba dodat mu drahou energii další event marketingovou válkou (Irák).

Tím samozřejmě není řečeno, že „světový terorismus“ se v daleko lepší a důmyslnější marketingové verzi opět nevynoří. Jako manipulativní prostředek má totiž několik mimořádných výhod, které obraz jiného nepřítele neskýtá. Je dokonale amorfní a neuchopitelný, takže do něj lze promítnout téměř cokoli, ale především – míří na domácí vnitropolitické hřiště. Je a bude skvělým prostředkem pro další vlny omezování občanských svobod a demokratických pravidel. Nic lepšího zatím vymyšleno nebylo. Pouze použití bylo chabé.

Pokud tedy západní média, zvláště evropská, byla do gruzínské EM operace vtažena tak trochu proti své vůli (což, jak bylo řečeno, je vlastním smyslem event marketingu), česká mediální scéna se zachovala až na výjimky tragicky a žalostně. Explodovala devótností a jako snaživý žáček vzlétla společně s vládními politiky okamžitě do nejvyšších pater primitivního antirusismu.

Bylo neobyčejně poučné pozorovat, jak mladí svazáci, opisující osvědčené metody svých starších soudruhů, ideových guru z pařeníště nepolitické politiky, spolehlivě zaskakují za odumřelé agitátory-kulometčíky, a v domnění, že vyzkoušená studená válka je už zase tady (jenže teď budeme na té z hlediska plných obchodů „lepší“ straně železné opony!), zahajují bezhlavou palbu – jen v opačném dějinném i geografickém vektoru. Poučnost spočívala v jejich totálním (někdy záměrném) nepochopení, že jde o klasickou EM operaci.

Velmi podobné to proto bylo i v případě izraelského útoku na Gazu – opět zjevnou EM operaci před blížícími se izraelskými parlamentními volbami. Naprostá většina našich mediálních Timurů a jejich part vyrazila spolu s vládním dvorem knížete Schwarzenberga na pomoc Izraeli. Zbytek Evropy se však zachvěl hrůzou, takže politici i média museli přece jen nakonec zařadit zpátečku.

Čeští novináři jsou obecně vynikajícím materiálem pro pořádání i docela jednoduchých event marketingových operací. Je to proto, že profesionálně dělané EM akce musí být pokud jde o provedení velmi jednoduché, nenáročné na výklad a jakýmkoli způsobem nezaměstnávající šedou mozkovou kůru myšlením. Jsou spíše o reakcích na bázi elementárních reflexů – světlo, tma, teplo, zima, klaus, havel, což je prostředí, v němž se i podprůměrný český žurnalista orientuje brilantně.

Pěkným příkladem je EM místopředsedy vlády A. Vondry v době zahájení českého předsednictví Radě EU. Protože ukazuje na jisté mezní charakteristiky, je dobré ji také mezi příklady zmínit. Šlo o „oficiální plastiku“, vyjadřující pohled České republiky na ostatní státy Evropy. A. Vondra zadal tuto práci takzvaně mladému „kontroverznímu“ umělci, „kámošovi“, jemuž bylo potřeba na účet České re-

publiky udělat *promotion*, která ho vybaví „slavnou pověstí“ na zbytek života.

Několikatunový kolos urážek jednotlivých členských zemí EU byl z hlediska EM operace mistrovský. Vlastní dílo bylo primitivní „srandou“ z hospody nejnižší kategorie, kde se scházejí pubertáči a vtipkují na úrovni anekdoty: „Nesnáším rasisty, Židy a barevný.“ Neznamenaloby to vůbec nic, nebyl by to ani kýč, ale jen sprostá, uslintaná pivní slátanina, kdyby ji Alexandr Vondra nepověsil do oficiálního prostoru, kde reprezentovala Českou republiku. V ten okamžik EM zaklapla, včetně dohrávek „omluv“ zneuctěným zemím.

Povšimněme si, že ani interpretačně z té pasti nebylo úniku: kdo vyjádřil znechucení, byl okamžitě označen za hlupáka, který se neumí s humorem, ironií a nadhledem podívat na Evropu. Sám autor při vernisáži prohlásil, že nechtěl urazit nikoho, kromě prezidenta Václava Klause. Dal tím závazný pokyn k interpretaci na zmíněné úrovni základních reflexů (Klaus–Havel), čímž se v domácích médiích stal prakticky nekritizovatelný.

V líčení EM operací by bylo možné pokračovat dlouho a bylo by to často docela kuriózní čtení. Nepochybuji, že většina lidí by často nesouhlasně vrtěla hlavou. Ani kdyby jim byla odhalena všechna střeva event marketingových mystifikací, ani kdyby vložili prsty do stále ještě otevřených a často velmi bolavých ran, které bezohledné EM operace způsobily – nevěřili by.

Existují však výjimky. Nemám teď na mysli nezdařené EM operace (mimočodem málokdy z nich vznikne skutečný problém, většinou jsou jejich zbytky potichu smeteny do kontejnerů infozábavy, aniž si toho veřejnost všimne), ale jeden spíše specifický český problém. Mnozí iniciativní a „společensky angažovaní“ žurnalisté (jde-li o EM ope-

race namířené proti někomu, na něhož je zrovna vyhlášen „likvidační výměř“) totiž neznají míru, čímž často ohrožují i jinak skvěle rozehrané EM. Jakmile totiž mediální podpora EM přeroste v kampaň, jež přesáhne uvěřitelnou mez, stává se pro skeptickou českou veřejnost nestravitelnou. Čím více potom média do lidí buší jedinou přípustnou pravdu, tím méně ji veřejnost akceptuje.

Nejde zřejmě o nějakou mimořádnou národní intelektuální přednost, ale spíše o hluboce zažitou protektorátní zkušenost. Proto například takzvaná Kubiceho zpráva téměř neovlivnila volby, proto Evropská unie ztrácí na původní popularitě (i pro toho, kdo se politikou téměř vůbec nezabývá) a mění se v obtížně stravitelný knedlík, který v mediálním oslavném kvasu v krku dusivě bobtná.

I proto takzvané globální oteplování většina Čechů vůbec nebere vážně, i proto společnost vyhodnotila „humanitární“ bombardování Srbska jako zločin, stejně jako válku v Iráku, i proto si podstatná většina veřejnosti nemyslí, že nás americký radar má chránit, ale že naopak ničí zbytky naší suverenity, a také proto zhruba stejný počet lidí podporuje Václava Klause, navzdory tomu, že nejméně patnáct let je mediálním kartelem denně popravován... – abych zmínil alespoň několik typů event marketingových operací, jejichž účinky selhávají a výsledky dopadají opačně, než bylo původci zamýšleno.

Gruzínsko-ruská válka je i v tomto smyslu dobrým špatným příkladem. Nevyvolala zamýšlenou nenávist, ale spíše ve veřejnosti rehabilituje obraz Ruska, napohled nenapravitelně deklasovaný sedmi desetiletími vlády bolševického vetřelce v této jistě složité a pro běžného Čecha poněkud nepochopitelně až podezřele křesťanské zemi.

Paradoxně tak snad jenom u nás – ze všech „západních“ zemí, kde byla naplno spuštěna event marketingová

operace „Nová studená válka“ ke zpětnému přepólování východo-západního soupeření, když EM „mezinárodní terorismus“ (tedy Sever proti Jihu) se ukázal jako málo připravenou a amatérsky provedenou operací – snad opravdu jenom u nás se ve veřejnosti obraz Ruska jako nepřítel číslo jedna nepodaří opět nastartovat.

Může se to však stát nečekaně s Německem. Navzdory EM operaci z počátku devadesátých let, kdy se prezident Václav Havel zničehonic „omluvil“ odsunutým sudetským Němcům, a nastartoval tak kampaň česko-německého přátelství, která zplodila jen novou vlnu nedůvěry a vzájemné ostražitosti, během čtyřiceti let komunistické vlády již značně uvadlou.

Zdálo by se, že v tom může spočívat naděje. Že Češi jsou proti mediálním manipulacím, skrze svůj historii pěstovaný skepticismus, imunní. Jenže ani tak to, bohužel, není. Historický skepticismus, kombinovaný s primitivním materialistickým radikalismem během posledních staletí či spíše desetiletí dokázal úspěšně oddělit většinu naší společnosti od všeho, co přesahuje každodennost, co od relativního míří k absolutnímu, co se odehrává v pojmech jako důstojnost, čest, svědomí. To všechno je dnes většinouvé bohužel pokládáno za haraburdí, což ovšem mediální manipulaci neobyčejně usnadňuje. Člověk, který nevěří ničemu, snadno uvěří čemukoli, pokud je to jen trochu dobře zkonstruováno a chutně prefabrikováno. Není náhoda, že přes devadesát procent ateistů je pověřčivých.

Nejásějme proto předčasně: skepticismus a staletá protektorátní zkušenost, zvláště pak ta nejbližší, z konce minulého tisíciletí, mnohým z nás sice umožňují vnitřně naskočit ihned na primitivní (a proto nesmírně účinnou) tympánovou strategii EM operací ústících do politických mediálních kampaní. To ale zase tak mnoho neznamená –

a koneckonců o to u nás ani příliš nejde. Nejsme ani Američané, ani Rusové, ani Němci. Na naší vnitropolitické scéně se o budoucnost světa nehraje.

Přesto se však hraje o mnohé. O to, jak se chováme, po čem toužíme, co kupujeme, kam jezdíme, co si myslíme, jaká máme přání a zájmy. Tam směřuje převážná část marketingových manipulací v médiích. Především proto se z politiků stávají publicisti.

K manipulaci především těmito „obyčejnými“ všedními postoji, tradičními návyky a k utlumení rodících se schopností rozhodovat svobodně podle svého je namířena převážná část mediálních píár operací – od těch nejmenších až po velké a široce pojaté EM akce.

Zábavná cesta do otroctví

Mediální působení je dnes tak mnohvrstevnaté, technologicky a psychologicky promyšlené, že je už problematické jednoznačně prokázat, zda základní postoje běžného občana-spotřebitele jsou převážně ještě autentické a svobodné, nebo již většinou zmanipulované a indoktrinované. Zda při rozhodování ještě spoléhá na svůj vlastní rozum a intuici. Zda jeho privátní životní zkušenosti a zkušenosti předků, projevující se jako společná paměť, která pramení v dlouhodobě přirozeně utvářených tradicích, nejsou již fakticky zakryty implantovanými zájmy a cíli někoho jiného, v jehož zadání hraje pouze roli „významného“ pěšáka na stále blyštivější marketingové šachovnici.

K tomu, a k ničemu jinému slouží ve svém celku současná média. Diktují nám stále sugestivněji, barevněji a technologicky dokonaleji, co si máme myslet, co jíst, co pít, co dýchat. Svou drtivou všudypřítomností vytvářejí i v přemýšlivějších lidech pocit, že je informují o převažujících společenských trendech a míněních (které ve skutečnosti

vytvářejí), a zesilují tím tlak na přirozenou konformitu. Běžní lidé logicky důvěřují většinovému názoru a postojům svých spoluobčanů a přizpůsobují své jednání většině.

Explicitně se tak děje například prostřednictvím nejrůznějších „průzkumů veřejného mínění“, které jsou jedním z oblíbených mediálních prostředků manipulace veřejnosti. Ve skutečnosti totiž trendy veřejného mínění obvykle nezjišťují, ale pomocí různých metod (od sofistických sociologických při různých kombinacích a formulacích položených otázek, přes manipulace s dotazováním až k prostému falšování výsledků) veřejné mínění podle zadání objednatele naopak formují. Což je důležité zvláště ve chvíli, kdy člověk s nějakým rozhodnutím váhá. Pak mu takový „průzkum“ pomůže přiklonit se k „většinovému“ názoru, jenž mu intuitivně připadá bezpečnější.

Průměrný mediální „spotřebitel“ nemá prakticky šanci dozvědět se, že je každodenně manipulován právě průzkumy, anketami, rozhovory s celebritami ze všech oblastí života, komentáři údajně „nezávislých“ žurnalistů a všemi dalšími žánry současné mediální produkce. Zatímco jakákoli jiná oblast života musí počítat s tím, že za příznivých (respektive nepříznivých) okolností může být stále ještě vystavena veřejné kontrole všudypřítomných médií, o médiích samotných to pochopitelně neplatí. Jsou dnes vůbec nejsilnějším hráčem na jakémkoli myslitelném trhu (zboží, idejí, politiky) a současně jediným, který je z definice nekontrolovatelný.

Aby média mohla manipulovat, potřebují k tomu (zatím) nejprve vždy individuální rozhodnutí spotřebitele, který si jejich nosiče buďto koupí přímo (na stánku řekněme), nebo nepřímo (pustí rozhlas, televizi, připojí se na internet). Tato svoboda je samozřejmě také iluzorní, protože kruhové působení znamená, že vzniká významný tlak na sociál-

ní konformitu. Prostě když člověk nemůže přidat jediné slovo o většinově sledovaném televizním seriálu (zprávách, fotbalovém zápase), je společensky zcela vyřízen a vyřazen. Když ale tomuto tlaku okolí podlehne, stává se součástí oné manipulace, protože jednak zvětšuje onu většinu, která verifikuje důležitost toho kterého média či jeho produktu, a současně sám šíří onu „vlnku“ manipulace ve svém okolí.

Jde o podobný jev jako při sázení číselných loterií, kde se výše maximální výhry odvíjí od vsazených peněz. Čím je jackpot vyšší, tím větší počet lidí přitahuje možnost vysoké výhry, a proto se rozhodnou vsadit, čímž opět jackpot zvyšují – a tak stále dokola, dokud sázková kancelář nerozhodne, že už je té EM akce dost, a nechá jackpot padnout. Sázení musí být zábava a napětí. Média jsou na tom stejně.

Na svůj stále ještě částečně svobodný krok (koupit či pustit) musí dostat spotřebitel okamžitou odezvu. A tou je zábava, která mu rachotí vstříc. Zvláště promyšlená je v oblasti, již se velmi nepřesně ze setrvačnosti říká ZPRAVODAJSTVÍ. Jde o žánr, který předstírá vytváření informací, čímž zapojuje hlubší část příjemcovy pozornosti než v otevřeně zábavném pořadu. INFOZÁBAVA (infotainment) již dávno není prostředím, v němž by se kdokoli mohl dovědět cokoli strukturovaného o světě kolem sebe. Je z větší části průřezem zcela jiných zájmů (politických, obchodních), jimž prefabrikované události z původně reálného světa slouží jen jako verifikující pozadí.

Základním prostředkem infozábavy je cokoli, co zvedne spotřebitelovy oči nad práh nezájmu: skandál, podezření, strach, legrace, překvapení, šok, naděje. Skandálnost je základním kritériem úspěšné „zprávy“.

Z tohoto úhlu jsou občasně mediální výkřiky, kritizující například Českou televizi z přílišné komercializace jejich

pořadů, naprosto nesmyslné a podlé. Pokud ČT (a další „veřejnoprávní“ mediální instituce) nechce v klubu manipulátorů ztratit své (politicky i finančně) důležité místo, musí nás spolu s „konkurencí“ ubavit k smrti. Když ne přímo té fyzické, tak přinejmenším ke smrti osobnosti. Smyslem všeho toho snažení je, aby občan myslel, jednal, volil (v úzkém i širokém smyslu) podle marketingových plánů nejrůznějších explicitních i implicitních zadavatelů.

Soukromé televize a všechna ostatní soukromá média jsou v tomto ohledu pouze méně pokrytecká. Jejich majitelé zajímá především sledovanost, množství čtenářů či posluchačů. Proto žánry jako zábavná katastrofa, skandální aféra, šokující odhalení, sprostoty, vraždy, týrání, krádeže či skandalizace politiků a celebrit showbyznysu, s nimiž nemá dané médium tak či onak smluvní vztahy, tvoří hlavní programové schéma. Média „veřejné služby“ je musejí následovat, protože by se stala bezvýznamnou institucí pro velmi úzký okruh veřejnosti. A dále by čelila otázce, která je tu tak jako tak: privatizovat?

Navzdory všemu snažení si většinová veřejnost v určitých případech kupodivu nedá říci, má svou hlavu, kterou občas „vzdorovitě“ vyjadřuje pravý opak než mediální smršťe plánují. Vypadá to, že za určitých okolností přece jen média ještě nevládnou tak, jak by si představovala. Proč k těmto nepochopitelným „nepravdivostem“ dochází?

V podloubí vstupu do metra z Jindřišské ulice v Praze se po vojenském zásahu proti demonstrantům v srpnu 1969 objevil na mramoru černý nápis: MOC MOC MOC. Po celé Praze bylo v té době samozřejmě spousta různých nápisů a hesel. Všechny se však podařilo normalizátorům rychle smazat. Jen tenhle navzdory intenzivní snaze stále prosvítal z mramoru až do svobodných poměrů po roce 1989. Byl skvělým vysvětlením celonárodního odporu vůči

mystifikační moci. Jak v jedné písni zpíval Karel Kryl: „Však vápno neseškrábem, když míří na duši...“

Je toho často prostě MOC, MOC, MOC. Když o něco českým žurnalistům skutečně vášnivě jde – někoho odstřelit, něco podpořit – vždycky to přeženou. Jejich zájem se ve skeptickém prostředí stává nepravděpodobný. Veřejnost nakonec intuitivně volí opačný postoj než ten, který od rána do večera stříká ze všech médií.

Mohou se média poučit? Ne. Nejde to z definice „propagandistické ideologie“. Vždy opětovně selžou, pokud půjde o něco (někoho), na čem jim extrémně záleží. A nepochopí ani, že podstata občasných neúspěchů široce založených kampaní nespočívá v nějaké specifické intelektuální insolenci novinářů. Netuší, že působí nejen na veřejnost, ale také sami na sebe. Jsou součástí systému, který vytvářejí. Jsou uvnitř svého Matrixu. Nemohou proto poodstoupit a „objektivně“ pozorovat své vlastní kopulační pohyby ve „stejnopohlavních“ milostných hrátkách. Infikují tak i sebe navzájem. Nevadilo by to, pokud by masové rozšíření AIDS (syndromu imunitní nedostatečnosti) nebylo pro demokracii smrtelné.

Druhý důvod je naopak mírně optimistický: ukazuje se, že zásadním mediálním manipulacím se daří více za dobrego společenského počasí. Pokud je relativní blahobyt a politici sociálního státu rozdávají z veřejných hrců plnými hrstmi, veřejnost na oplátku mlčky akceptuje mediální pokrytectví politické korektnosti. Navzájem předstírají a disciplinovaně akceptují předpoklad „vysoké vyspělosti“, nezájem o své přirozené zájmy, a naopak vyjadřují slovní podporu vznešeným idejím: lidská práva, globální oteplování, uvědomělá integrace „solidárně“ spolupracujících států i celých kontinentů, jejichž jediným zájmem je šíření všeobecného Dobra.

Zlenivělou veřejnost totiž v takových řídkých (obvykle na dluh vytvořených) chvílích zázračně (a obnovitelně) stvořeného blahobytu nic přirozeně nemotivuje k tomu, aby projevovala své přirozené zájmy. Ty na chvíli usnou pod lavinami nadbytku. Dostatek (práce, relativně vysokých platů, sociálních dávek, subvencí všeho druhu) je, jak ze zkušenosti víme, v každém typu socialismu snadná cesta k umlčení veřejnosti. K tomu, aby navenek akceptovala svět podle představ levičáckých intelektuálních a mediálních elit.

„Reálný socialismus“ husákovské normalizace v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století byl založen právě na tomto principu. Gustáv Husák přesně pochopil, že emočně rozjitřená veřejnost rychle zapomene na sny o svobodě, nabídne-li jí výměnou velmi relativní konzumní ráj. Proto měl brzy kdekdo na to koupit si chatu či chalupu a vytvořit si svůj alternativní svět privátních aktivit, do nichž se mohl o víkendu stěhovat stále dostupnějšími škodovkami. Novomanželské půjčky, zvolna zlepšované zásobování (nadále nesrovnatelné se Západem, ale také nesrovnatelné se začátkem hospodářsky kritických šedesátých let) – to všechno vytvářelo pocit relativního blahobytu za „absolutních“ sociálních jistot.

Devětaosmdesátý rok v Československu i proto nebyl demokratickou revolucí (tím méně sametovou) či povstáním za svobodu, ale pouze mechanickým pádem další kostky domina hroutící se „hlučné samoty“ komunistického bloku.

Nešlo o lidové povstání proti utlačovatelskému režimu. Lidé by velmi váhali, zda se k protestům přidat, kdyby média, komunistická Československá televize na místě prvním, po vcelku bezvýznamném incidentu 17. listopadu na Národní třídě v Praze, neuvedla do „revolučního nadše-

ní“ nemotivovanou veřejnost. Avšak lidé, uvyklí na to, že mediální propaganda má zaručené zprávy o tom, co se už smí, se po jistém váhání nakonec konformovali s novým dietlovským televizním seriálem v přímém přenosu a na náměstích happeningově „svrhli komunismus“.

Bezpochyby nešlo o spontánní lidový čin, o výron autentických zájmů. Exportně nablýskaná „sametovost“, kterou Václav Havel, jako impresáριο české verze *Monty Python Circus*, vozil pak úspěšně po štacích v Evropě i Americe, byla virtuálním zbožím vysoce poptávaného příkladu „nenásilné změny režimu“.

Západ si pochopitelně nepřál destabilizující opravdové revoluce (jaké třeba zableskly divokou popravou prezidenta Ceaușesca v Rumunsku) – a ony se tudíž také nekonaly. Jen proto V. Havel (z hlediska rodících se demokratických poměrů naštěstí) nebyl nikdy přinucen zakázat Komunistickou stranu, nerozjely se politické procesy s komunisty (až na anekdotu s Miroslavem Štěpánem) a jediný opravdový výraz autentických zájmů postupně vybublal v odtržení Slovenska.

Inspirace z toho vyplývající není nepodstatná. Přece jen dává trochu lépe porozumět občasnému selhávání politických superkampaní v nedávné době. Navzdory technologickému věku se lidská přirozenost, zdá se, zatím příliš nemění. V okamžicích, kdy lidé reálně pocítí ohrožení svých autentických zájmů, mediální „humanitární“ kobercové nálety přestávají účinkovat, respektive opravdové lidské rozhodování ovlivňují jen okrajově.

Pokud by platil tento (bohužel asi přemrštěně optimistický) předpoklad, pak například hospodářská recese 2008 by mohla mít paradoxně příznivý účinek na znovuoživení přirozených zájmů a reinkarnaci politiky.

Zbývá prostá a nejdůležitější otázka:

Proč? Jaký je cíl všeho toho nákladného, stále složitějšího, sofistikovanejšího a propracovanějšího rachotu, vytvářeného mediálně-politickými elitami? Odpověď je stejně prostá a stejně důležitá: starý mocenský problém, nic nového pod sluncem. Jenom ten sen, řečeno s Josefem Kainarem, jenom ten sen (o demokracii) se nezdařil.

K ovládnání jednotlivců i celých národů či kontinentů není v postdemocii už potřeba žádný složitý a kontrolovatelný demokratický proces. Stačí když funguje virtuálně, předstíraně. Demokratické instituce jsou suplovány či nahrazovány nekontrolovanými, protože z definice nekontrolovatelnými, technologicky neobyčejně posílenými médii.

Nejnovější postdemokratický hit, který tento stav víc než jen symbolizuje: volič patrně již vbrzku nebude muset osobně, fyzicky odevzdat svůj hlas, k započtení postačí jeho virtuální příkaz prostřednictvím elektronického média (internetu, telefonu). Samozřejmě že i volební výsledek bude pak ve virtuálních sítích jakkoli „zpracovatelný“. Média takový „pokrok“ vítají jako cestu ke zvýšení klesající volební účasti. Neobtěžovat voliče volbou – nový sen postdemokratických demokratů.

Jsme zahlceni zvuky, obrazy a klipy, které obcházejí mřížku racionální opatrnosti příjemce. Kupujeme, jíme a pijeme, co je nám předepsáno, myslíme si, co je interpretováno jako všeobecně sdílené, bojíme se nebezpečí, které nám je jako nebezpečí předloženo (a chováme se podle toho). Nemoci šílených krav, ptačí chřipky všeho druhu – prostě běžné marketingové operace naplňujeme tak oddaně řízeným chováním, že se o něm propagandistům všech totalit ani nesnilo.

Jsme dobrovolnými armádami ve válkách celých průmyslových odvětví. Na stejném principu souhlasíme s ra-

zantním omezováním zbytků našich občanských svobod, kvůli našemu většímu bezpečí vůbec, a Dobru zvlášť. Skutečným vládcem veřejného prostoru – ať si pod tím shrnujícím termínem už představujeme cokoli – jsou technologicky vyspělá média.

Někteří politici to vědí, mnozí intuitivně tuší. Jako můry světlo je proto přitahuje svět, jehož mechanismům většinou fakticky nerozumějí, ale o němž se starosvětsky domnívají, že pokud ho ovládnou, mohou ovlivnit pocity, nálady a rozhodnutí statisíců a miliónů. Ve skutečnosti však média ovládají je. Čím více se jim přibližují, tím jsou ovladatelnější. Navzdory tomu, že média denně falšují realitu, jak by si politici sami nikdy ani nepomysleli se pokusit. A činí tak beztrestně. Politici touží po tomtéž. Proto se z nich stávají publicisti. Nemají samozřejmě šanci cokoli tím získat, je to jen rychlejší cesta do pekel.

Jde o prohřešek, který se dramatickým autorům odjakživa nevyplácí: o změnu žánru uprostřed představení. Destrukce letité nepsané dohody – ambivalentní vzájemné potřeby – která zaniká ve stále mlhavější neuchopitelnosti, je jen dalším důkazem nepotřebnosti „klasických“ politiků a jejich nahrazení stájemí mediálního showbyznysu.

Vývoj je tak neobyčejně rychlý, proměna demokratického paradigmatu v postdemokratický tak všeobecná a dechberoucí, že je téměř neviditelná, ačkoli nám probíhá před očima. Manipulace s realitou již není podvodem. Podvodem je naopak neupravená „surová“ realita. Dokonalý důkaz, že v „absolutně“ relativizovaném světě je podvod jen společenská dohoda, jejíž parametry se vyvíjejí a proměňují podle zájmů vítězů.

Deviantní jednotlivci, kteří trvají na tom, že podvod zůstane za všech nátěrů a kampaní zase jen podvodem, jsou odsouzeni k zániku. Možná jsou dokonce již mrtví, jen

o tom ještě nevědí. To proto, že pro odhalování podvodů ve veřejném prostoru fungoval v demokraciích sebeobraný společenský institut, který – v protikladu k veřejnému – stál fundamentálně na privátní a svobodné bázi: média. V nastupujícím evropském postdemokratickém socialismu se však rozdíl mezi soukromím a společenským vlastnictvím logicky stále více stírá. Nakonec je stát vše. I média. *A vice versa.*

Lze ignorovat média?

Nemá-li se postdemokratická mediokracie stát velmi rychle novou totalitou, která bude daleko důmyslnější než všechny předchozí, nezbude než objevit nové prostředky, jak jí na individuální bázi čelit.

Znám například jednoho významného českého politika, který během své polistopadové kariéry prakticky vůbec nenesledoval televizi. Pro základní orientaci mu zcela stačil odraz elektronických médií v novinách a časopisech. A přesto (či právě proto?) se v nejvyšších patrech politiky udržel až do dnešních dnů.

Už tohle může být první krok k opětovnému nalezení svobody. Nezapomínejme, že média dnes tvoří celek, který se vzájemně doplňuje, podporuje, vynalézavě multiplikuje a teprve ve skladbě technik má schopnost zaplnit každou skulinku v našem vnímání, rozhodování a hodnocení světa. Ostatně – ne všichni lidé v naší civilizaci jsou pod bezprostředním vlivem nastupující mediokracie. Sotva takové sice najdeme na významných manažérských postech, ale existují.

Skvěle to vyjádřil komentátor v době probíhající předvolební kampaně ve Spojených státech. Jat náhlým strachem, konstatoval riziko prezidentských šancí senátora Obamy, protože je černoch. Senátor, nikoli autor. V nechtěném záchvatu upřímnosti to popsal následovně:

„V prezidentských volbách hlasuje mnohem více lidí než ve stranických primárkách, kde se vyslovovali především lidé se zájmem o politiku a s vyšším vzděláním. Do voleb ale zasáhnou i ignoranti, kteří se do novin nepodívají, jak je rok dlouhý, a kteří si prostě a jednoduše myslí, že v Bílém domě nemá černocho co pohledávat.“

Lze to vyjádřit čistěji?

Stát se ignorantem, který se nepodívá do novin, jak je rok dlouhý, který si nikdy nepustí televizi a rádio, je bezpochyby nejjednodušší a neúčinnější cesta jak zabránit indoktrinaci, neboť tak je člověku pořád ještě dovoleno si prostě a jednoduše myslet... cokoli. Zním pár takových lidí, a je to na nich vidět. Vypadají zdravěji, jsou obvykle nepřipadně veselí a optimističtí. Přemýšlejí o věcech, které standardně mediálně zpracovávaného člověka ani nenapadnou.

Stát se ignorantem však také vyžaduje přistoupit na řadu aproximací, kompromisů a nedůsledností. Jde o to, jak vysoko si nastavit laťku – obdobně jako to dělají víceúrovňoví vegetariáni. Je nutno počítat například s tím, že cenou za vyšší důslednost bude vyšší míra sociální deprivace.

Na druhou stranu by byl omyl obávat se, že programový mediální ignorant bude trpět nedostatkem elementárních informací – média totiž už dávno nic tak strukturovaného jako informace o světě kolem nás neposkytují. Budou vám možná scházet určitá témata k tlachání. Ale lidé si brzy zvyknou na to, že netlacháte, a když se nebudete tvářit povyšenecky, i tak vás budou mít rádi.

Ignorance však asi není dobře využitelný všeobecný recept. Je spíš signifikantní pro neznámé hrdiny naší doby, osobnosti s hlubokým vnitřním světem a pevným uspořádáním hodnotového žebříčku, kteří se ovšem právě proto obětí manipulace stávají tak jako tak jen velmi obtížně.

Většina lidí ale nechce trpět sociální deprivací. Takovou cenu za absolutní dietu od návykového přidělu mediální infozábavy platit nebudou.

Adeptu samostatného myšlení, který potřebuje média používat, a přitom si chce proti jejich manipulacím vytvořit účinný filtr, bych si dovolil učinit malou nabídku. Kdo ji nechce využít tak, jak je míněna – tedy zcela vážně a prakticky – může si ji vyzkoušet alespoň jako příležitostnou hru. Podle výsledků, ať se poté rozhodne, zda se stane každodenní součástí jeho daleko svobodnějšího života.

Mřížka pravděpodobné nepravdivosti

Asi s tímto nástrojem nebudete umět brilantně pracovat okamžitě. I mariáš se člověk musí naučit, chce-li vyhrávat, o šachu ani nemluvím. Ale *mřížka* bude mít spíš blíže k mariáši. Ten rovněž vyžaduje jistou pozornost a zkušenost, takže čím jste lepší, tím méně záleží na rozdaných kartách a záměru protihráče oblafnout vás.

Vyjděme z premisy: v médiích je převážná většina obsahů nepravdivých a zmanipulovaných. Bez ohledu na to – na této věci nesmírně záleží! – zda se vám zmíněné obsahy právě líbí a konvenují vám, souhlasí s vašimi aktuálními názory, pocity či přáními, nebo vás naopak rozhořčují, rozčilují a vztekají, či dokonce vás nechávají chladně nezúčastněnými. Na tom naprosto nezáleží. Pokud ovšem s premisou nesouhlasíte, *mřížku* nemůžete hrát.

Rozvinutí premisy zní: mediální obsahy jsou z osmdesáti až devadesáti procent mylné, chybné, zavádějící, neseriózní, tragicky zjednodušující, záměrně manipulující – prostě nepravdivé. Média lžou, jako když tiskne.

Nutno podotknout, že to platí pro VEŠKERÉ mediální obsahy bez výjimky. Jako krajní příklad si uveďme zdánlivě neutrální zpravodajství o počasí a v něm napohled

exaktní informaci o východu a západu Slunce: Slunce zítra vyjde v tolik a tolik hodin a zapadne v tolik a tolik.

Už to je přísně vzato nesmysl, protože nikdo nemůže vědět, zda relativní pohyb Slunce po obloze bude zítra pokračovat. Předpokládá se však, že pokud nebude právě konec světa (nejen obecný, ale třeba jen váš soukromý), můžete zítra stát s hodinkami a „informaci“ si ověřit. Přesto ji berte s rezervou, i když míra pravděpodobnosti je rozhodně vyšší, než u ostatních částí zpravodajství o počasí. Budou standardně tvrdit, že bude jasno, místy oblačno až zataženo s drobnými přeháňkami místy přívalovými, jinak beznadějně sucho a horko, výjimečně mráz. Více se v zásadě nedozvíte. Proto také televize dnes předvádějí zprávy o počasí jako samostatnou zábavní show. Přesný model napohled exaktního způsobu informování.

Pro hru s *mřížkou* vezměme údaj o západu a východu Slunce jako poměrně pravdivý. Bude patřit mezi oněch deset až dvacet procent sdělení, která nejsou primárně určena k manipulaci (sama o sobě, protože v určitých souvislostech jsou vysoce manipulativní!), s nimiž můžete pracovat jako s relativně použitelnými. To vás však nesmí zmást, protože, jak bylo naznačeno, vše je věcí souvislostí, a ty jsou zcela v rukou mediálních manipulátorů. Proto platí, že i tento údaj je principiálně pochybný a nevěrohodný.

Základní zákon *mřížky* říká:

V principu je všechno naopak!

Použijete-li jako metodu obrany před mediálními manipulátory, jejichž záměry nemůžete znát a které se mění v čase, *mřížku pravděpodobné nepravdivosti* na cokoli, co v médiích čtete, posloucháte či sledujete, bude nejbezpečnější metodou, jak se dobrat k alespoň potenciálně realistickému obrazu, obrátit sdělované v protiklad. Od politiky ke sportu, od zdravotních a medicínských rad a informací

k relacím a stránkám o správném či nesprávném životním stylu, od čehokoli k čemukoli.

Pokud vám to přijde příliš radikální a namítnete, že sám připouštím relativní pravdivost deseti až dvaceti procent sdělovaných obsahů, budete mít v jistém smyslu samozřejmě pravdu. Zisk však bude i tak naprosto nepoměrný. Zatímco bez *mřížky* není vyloučeno, že z deseti až dvaceti procent nebudete klamáni a podváděni, s *mřížkou* to bude přesně naopak. A to navíc jenom zpočátku! Až se stanete zběhlejším hráčem, budete na tom stále lépe a lépe. Postupně odhalíte, že v médiích z různých důvodů zbývají ještě ostrůvky neutrálních oblastí, nebo si začnete všimát škvírek, kterými krásou nechtěného pronikne záblesk reality (podobně jako v citovaném příkladu z americké prezidentské kampaně).

Jakmile se začnete orientovat, budete zvolna rozpoznávat reálné obrysy virtuální krajiny postdemokracie. Což je první předpoklad jak se probít z nebezpečného bezpečí mozku vyběleného stálým účinkem mediálního propírání blátem sladkých či hořkých, kyselých či slaných nesmyslů. Popcornu pro každý den.

A probuzení ze sna uslyšíte dunět prázdné ticho.

A něco obyčejného, neblyštivého, neuřvaného, nezakrváceného, nevulgárního, ale docela všedního, možná harmonického a pěkného vás pak dost pravděpodobně zcela soukromě napadne. To bude signál, že jste jen kousíček od toho vykročit na cestu, kde na vás nemohou. Oni.

Říkalo se jim Sedmá velmoc. To poměrně přesně vyjadřovalo druh moci, jež médiím v demokracii patřila. Byla sice velmi mocná, ale přece jen stála vedle, jaksi „po boku“ ostatních velmocí. Měla vždycky velký vliv a neoddiskutovatelný podíl na společenských pohybech – ale jen jako „jedna sedmina“.

V postdemokratickém světě je z médií velmoc jediná, ona jsou skutečnou Amerikou a všechny ostatní moci jsou s ní a v ní porůznu propleteny, participují na ní, nebo s ní vedou předem prohrané bitvy a války, ale ve skutečnosti jsou jí ovládány. Přesněji řečeno těmi, kdo stojí za médii, kdo je skutečně spolutvoří, kdo s nimi vytvářejí věrohodnou mocenskou bázi.

Nejde o síly, které by prošly výběrovým procesem – rozpalenou prádelnou voleb. Ale i ti zvolení – pokud nejsou přímo médii vytvořeni jako umělé politické bytosti, vetřelci, legitimizující ve veřejném prostoru skutečné záměry a cíle oné „stohlavé saně“ – aby je média nechala žít, musejí tak či onak kolaborovat s touto dominující modlou, přísahat na ni a přinášet jí základní oběť: konformovat se s jejími zájmy.

Média – ať už je tím myšleno cokoli – budou brzy představovat jedinou reálnou velmoc. Pokud je něco jediné, nemá zesilující, augmentativní, předpona smysl. Zbývá MOC. Co znamená moc bez alternativy, někteří staří ještě trochu pamatují.

A konec. Koukám, že se mezitím pořádně setmělo. Zase jeden den je u konce. Tak si ukázněně vyčistíme zuby, umyjme se a ve vyrovnaných řadách zalehněme. Žádné vyčnívání, žádné další otázky, smlouvání, zlobení či protesty. Na to všechno byl čas přes den. A bez ohledu na vědecké předpovědi počasí se třeba zítra zase rozední. Alespoň zatím se to i po těch nejdelších a nejtemnějších nocích pokaždé stalo. Jako zázrakem.

Pán Bůh ví.

Konvergence à la G. B. Shaw

„Jako přesvědčený federalista jsem se málem zaradoval, když Klaus tvrdil, že se EU ubírá směrem k federaci. Vidím totiž v Unii a české účasti v ní pokračování politické emancipace, zahájené úsilím o socialismus s lidskou tváří roku 1968, udržované Chartou 77, prosazované Občanským fórem a oživené ideou evropské konfederace Mitteranda a Havla.“

(Petr Uhl, *Právo*, listopad 2008)

„I na tomto fóru bych chtěl zcela jednoznačně a – pro ty z Vás, kdo to buď nevědí, nebo to vědět nechtějí – velmi zřetelně a nahlas zopakovat své přesvědčení, že vstup do Evropské unie pro nás neměl a nemá alternativu a že v naší zemi neexistuje žádná relevantní politická síla, která by to mohla či chtěla zpochybnit. Proto se nás nepříjemně dotýkají v poslední době zesilující a množící se útoky na naši adresu, které jsou založeny na ničím neopodstatněném předpokladu, že Češi hledají jiné integrační seskupení než to, kterého se před pěti lety stali členy. Chtěl bych říci zcela rezolutně, že tomu tak není.“

Občané České republiky vycházejí z toho, že evropská integrace má potřebné a důležité poslání, které lze shrnout do těchto dvou základních projektů:

- je to odstraňování zbytečných a pro lidskou svobodu a prosperitu kontraproduktivních bariér pohybu lidí, zboží a služeb, idejí, politických filozofií, světonázorů, kulturních schémat, vzorců chování, které se postupem času utvořily na hranicích jednotlivých evropských států;

- a je to společná péče o veřejné statky, existující na úrovni kontinentu, čili o takové aktivity, které není možné účinně realizovat pouze na bázi bilaterálního vyjednávání dvou (či několika) sousedních evropských zemí.“

(Václav Klaus v projevu k poslancům Evropského parlamentu, únor 2009)

„Sny o velké a sjednocené Evropě snili ... Caesar, Napoleon, Hitler ... L. N. Trockij a proletáři všech zemí. ... Chci Evropu, a všimněte si, že zcela záměrně neříkám Evropskou unii, nýbrž Evropu, dle konzervativně-liberálního konceptu. ... Chci Evropu národních států, jejichž občané budou vědět, kdo jim vládne, jak je zvolit, a také jak se jich zbavit, Evropu národních vlád, odpovědných svým a pouze svým občanům. ... Nechci bruselskými byrokraty nadekretovaný evropský superstát. Nechci evropskou ústavu, protože ústavu mají pouze státy. Nechci ani jednoho evropského prezidenta, natož pak dva. Nechci evropský policejní sbor s právem odposlouchávat telefony a otevírat dopisy komukoli kdekoli v celé Evropě. Nechci ani Evropský soudní systém umožňující trestat zločiny „antievropanství“...“

(Mirek Topolánek: Proč nejsem eurofederalistou, sborník *CEVRO* 2003)

Tři citované postoje jistě nejsou vyčerpávajícím popisem názorového spektra přístupu k projektu evropské integrace v naší zemi, ale poměrně dobře ilustrují „nenápadný půvab“ problému, který jsme si demokraticky zvolili, když, na základě referenda o přistoupení k Evropské unii, jsme se na 1. máje roku 2004 stali jejím členem.

„Orwell se sekl o dvacet let,“ charakterizoval v knížce politických esejů stav politické integrace kontinentu v době našeho přistoupení publicista Benjamin Kuras, narážaje

tak na slavnou „antiutopii“ 1984. Doplnuje tak úvodem citované názorové spektrum o politicky nekorektní proud, který sice mediálně téměř není slyšet, souzní však s významnou částí „mlčenlivé většiny“ evropské veřejnosti.

Zatímco politické elity téměř unisono intenzivně pracují na vytvoření evropského státu, veřejnost ve většině zemí má k tomuto projektu chladný či nedůvěřivý postoj a integrační aktivismus svých vlád nesdílí. Přesvědčivě se to projevilo během bitvy o „evropskou ústavu“. Kdekoli dostali voliči možnost o ní hlasovat, odmítli ji. Politici proto vzali věc zcela do svých rukou a „ústavní převrat“ v případě druhého pokusu (Lisabonská smlouva) se rozhodli prosadit tak, že voliče z rozhodování o Evropské unii, na fatální křižovatce jejího dalšího směřování, bezskrupulózně odstříhli.

Přesto se vše opět zkomplikovalo. V Irsku, kvůli „regionální ústavě“, která referendum neprozíravě předepisuje, byla Lisabonská smlouva výrazně odmítnuta. A v České republice, kde se o ratifikaci „ústavy“ strhl – jako v jediné zemi Unie – politický boj, přestože se Topolánkova vláda identifikovala s federalistickými „spiklenci“ a veřejnost od možnosti lidového hlasování o likvidaci české státnosti „ochránila“.

Evropa stojí na křižovatce, která vůbec není nová. Pokud se oprostíme od pohledu, který přes ryze aktuální otázky nevidí dlouhodobé tendence, zjistíme, že jde vlastně stále o velmi podobný problém, obdobné úsilí, stejnou tendenci, odstartovanou výstřely v Sarajevu. V Evropě již téměř sto let trvá válka o uspořádání mocenských poměrů na kontinentu. Na jejím počátku byla jako vedlejší produkt velmocenské politiky obnovena na krátký čas suverenita českého státu, jenž v dalších bitvách „stoleté války“ svou samostatnost už jenom v různých peripetiích ztrácel.

Domnělé „osvobození“ z roku 1989 bylo, jak je stále více patrné, pouhou ouverturou k opětovnému navrácení „českého prostoru“ do německé zájmové sféry. Operace je v plném proudu a má kódové označení „evropský integrační projekt“. Bitva je stejně nemilosrdná jako všechny předchozí, probíhá však v kulisách relativního blahobytu, demokracie, „lidských práv“ a všeobecně sdíleného Dobra, poslední verze socialismu.

Výsledek tohoto střetu zásadně a na dlouhá léta změní mocenské a politické poměry na evropském bojišti. Je stoletá válka a s ní i „česká otázka“ na prahu svého definitivního rozuzlení, nebo jde o další peripetii? A má náš „vzdor“ ještě vůbec nějaký praktický význam, nebo jde již jen o plebejské „kverulantství“ v nepříliš významné provincii nové Říše?

Tři postoje – realistický Václava Klause, idealisticky pravicový Mirka Topolánka, do doby, než se stal předsedou vlády, a federalisticky levicový Petra Uhla zrcadlí víc než jen politický názor na směřování nadstátního útvaru, jehož jsme již pět let součástí. Vypovídají též o něčem, co je v druhém plánu možné chápat i jako „generační propast“ ve vnímání politiky. Trockista Petr Uhl, stejně jako pravicový ekonom a politik Václav Klaus (a jejich generační okruhy) politiku „starosvětsky“ chápou jako světonázorové a zájmové střetávání ve veřejném prostoru.

Pro stranické generační okolí Mirka Topolánka, ale stejně tak i pro další exponované osobnosti, které v posledních letech vystoupali z jiných směrů k vrcholu českého politického Olympu (J. Paroubek, M. Bursík, J. Čunek), je politika již něčím úplně jiným, odehrávajícím se ve zcela odlišném paradigmatu. Ideový rozměr pokládají za překonané haraburdí, které „na smetiště dějin“ poslal politický marketing.

Podstatu proměny fundamentálních parametrů postdemokratické politiky necharakterizuje ani tak skutečnost, že ke shora citovanému textu se Mirek Topolánek v roli předsedy vlády již samozřejmě nehlásí. To by bylo možné s úspěchem obhájit jako přirozený názorový vývoj člověka, který do nejvyšších pater politiky (po vystřídání Václava Klause v čele ODS) vpadl s romantickými a trochu pubertálními představami a odhodláními, přičemž tvrdá realita vládní odpovědnosti mu „přistříhla křídla“. To by určitě platilo, pokud by takový názorový posun měl logickou „krokovou“ podobu, spočívající nadále na pevném ideovém fundamentu.

Nejen praktická politika Topolánkovy vlády (velmi „nepravdicové“ vládní zákony přijímané těsnou koaliční většinou v parlamentu), ale už poněkud temná „metoda“ jejího vzniku, především však nezakryté programové a personální tíhnutí k nepolitické politice Václava Havla (Schwarzenberg, Bursík, Vondra, Kocáb), k antagonistickému protipólu báze, na níž vznikla a vyrostla česká pravice (ODS), jsou neklamnými znaky, že jde o cosi podstatného a hlubšího. Evropská politika, podpis Lisabonské smlouvy, tlak na její „schizofrenní“ přijetí poslanci a senátory za ODS, při současných „výhradách“ vůči fungování EU (souhlas M. Topolánka s „každou větou“ projevu V. Klause v Evropském parlamentu, jímž Lisabonské smlouvě zásadně oponoval), dosti ilustrativně přesně dotvářejí obraz politiky „nové doby“.

Zdá se, že politická technologie již zcela nahradila ideové ukotvení. Původně srozumitelný postoj k evropské integraci, obsažený v citovaném článku pro *CEVRO*, tak prošel „polepšovnou“ europeistické politické korektnosti. M. Topolánek tak dnes již není názorově ani napravo, ani nalevo, dokonce ani ve středu – zaparkoval v bezpečném vzorném eurounionistickém NIKDE.

Zcela přesným zobrazením tohoto „politického postoje“ je sám Evropský parlament. Těleso, v němž navzdory dosavadním demokratickým zvyklostem neexistuje vládní většina a opozice. Tento postdemokratický sbor je tak filozofickou i praktickou „předchůdnou strukturou“ budoucích institucí federálního evropského státu. Právě do tohoto chvályhodného stavu konvergovala i česká politická scéna. Právce a levice zmizely (zaměňovat za ně antagonistický vztah Topolánek–Paroubek může jen úplný politický naivka).

Vcelku přesně tuto situaci shrnul a charakterizoval Benjamin Kuras: „Evropská politika je tak silně posunutá doleva, že klasické pravicové principy (a chraň Pánbůh ideály) konzervatismu a liberalismu jsou v Evropě mrtvé a nedají se vzkřísit. Viz pravicová kancléřka vyzývající zaměstnavatele, aby v hospodářské recesi nepropouštěli zaměstnance, aniž jim vysvětlila, z čeho je budou platit. Pravicový prezident (formálně jím N. Sarkozy „po francouzsku“ je, pozn. PH) příkazující státníkům (prezidentu Klausovi, pozn. PH), kolik kde mají vyvěšovat jakých vlajek. Pravicoví fiskální experti řešící ‚křizi kapitalismu‘ zvýšenou zadlužeností, která ji způsobila. Evropská komise mrhající miliardami eur veřejných financí na výdaje už čtrnáctý rok auditory neověřitelné. ... Z hlediska evropské reality je tedy Topolánek prozíravější a bystřejší politik, než se mu všeobecně přiznává. Jenže realismus v sobě obsahuje nebezpečí, že čím víc jej realisticky přijímáme, tím rychleji se svou setrvačností bude řídit do totalitního surreálu.“ (V Evropě už zbyla jenom levice, *MFD*, leden 2009)

Český stát (podobně jako řada dalších malých a středních evropských států) tak stojí opět na osudové existenční křižovatce, kterou ve svých tisíciletých dějinách prošel již nejednou. Zvláštností však je, že tentokrát se „dobyvatelé“ nemuseli obtěžovat s násilnou invází přes hranice (smluvně

jsme jim je sami dobrovolně a spořádaně dokořán otevřeli). Dokonce nás ani nenutí měnit náboženství, životní styl či návyky – naopak, ve skutečnosti je přijímají od nás!

V Evropě se rozmáhá socialistický životní styl, což se nejvýrazněji, jak známo, projevuje například snižováním úrovně veškerých služeb včetně zdravotních (zkuste si v Německu, ve Francii či v Británii opatřit instalatéra na protékající záchod, nebo se objednat do nemocnice na operaci – a pak vzpomínejte, pokud můžete).

Velmi signifikantní je v tomto ohledu také měnící se postoj k duchovním hodnotám, k náboženství na místě prvním. „Horká fáze“ socialismu se totiž nepozná, jak svého času upozornil Josef Škvorecký, jen podle fatálního nedostatku cibule a česneku – i když tento příznak je jistě klasický, respektive převoditelný na nějaký jiný dlouhodobý společenský výpadek z oblasti běžných základních potřeb. Patří k němu také – či spíše na prvním místě – „nedostatek“ Boží přítomnosti, v přímé úměře s maximální exploatací „liberálního“ bezvěrectví jako projev hluboké spirituální bezradnosti.

Lze s jistotou konstatovat, že pověstný český ateismus, explicitní výraz historicky podmíněné duchovní dekadence a skeptické rezignace na vyšší hodnoty lidské existence (jedna z příčin, proč jsme o svou svobodu v posledním století nikdy nebojovali – a současně důsledek její opakované ztráty), patří výrazně k „avantgardním hodnotám“, v nichž jsme v evropském prostoru stále ještě na špičce „vývoje“. Nicméně je faktem, že v různých podobách a projevech se ztráta této elementární spirituální kotvy šíří v posledních dvou dekadách celým euroatlantickým prostorem rychlostí virové pandemie.

Jako stříženě podle Bulgakovova románu *Mistr a Markétka* se objevují různá protináboženská hnutí, ač všechna

nejsou tak dokonale průzračná, jako to, které po Londýně rozvěšuje obrovské poutače: „Bůh pravděpodobně není, užijete si života!“ *Ad memoriam* z Dostojevského *Bratrů Karamazových*: „Není-li Bůh, je dovoleno vše.“

Takové kampaně ale může mít někdo za žertovné. Vůbec žertovná však není dlouhodobá kampaň evolucionistů, která v posledních letech přesto ještě nabírá na vysokých obrátkách. Je přímo namířená proti podstatě judaistického, respektive křesťanského, respektive islámského vnímání světa a jeho hodnot. Bůh je za socialismu vždy a neomylně „vědeckým světovým názorem“ postaven do „klatby“. Vědci odmítající evolucionismus jsou dnes v Evropě – ale i v Americe – skandalizováni, vytlačováni z vědeckých pracovišť a univerzit, nesmějí publikovat v prestižních vědeckých periodících (tedy neexistují). Desítky takových příkladů „zničených existencí“ lze najít například v publikaci Jonathana Wellse *Darwinismus a inteligentní plán*, která vyšla i u nás.

„Kreacionisté ve Spojených státech se dlouho pokoušeli vystrnadit evoluci ze školních osnov. Když zjistili, že se jim to nepodaří, snaží se alespoň do hodin biologie prosadit i výklad o stvoření života Bohem. V poslední době se jim příliš nedaří. Ostře sledovaný souboj v Kansasu ještě v roce 2005 vyhráli, o dva roky později však byly zmínky o stvoření coby vědecké alternativě k evoluci z osnov biologie opět odstraněny. Tento měsíc se v podobném duchu změnila osnova v Texasu. V Česku je evoluce součástí všech rámcových vzdělávacích programů a žádný organizovaný tlak na změnu neexistuje.“ (Ondřej Vrtiška, *Zvíře v nás*, *Týden*, leden 2009)

Že již ani ve Spojených státech, baště pozůstatků svobody ve světě, se děti ve škole nemají dovědět o existenci široce sdíleného přesvědčení, že svět stvořil Bůh, který se nejmenuje Darwin, to je cosi, co o konvergenci s radikálním

socialistickým fundamentem sovětského typu svědčí snad nejpřesvědčivěji. Tak mě napadá: co když ve skutečnosti Česká republika plíživě anektuje zbytek Evropy?

Taková otázka není zase tolik pitoreskní, jak napohled vypadá. Musíme ale před ni postavit jednu ještě obecnější.

Kdo vyhrál válku?

Při státní návštěvě Ruské federace v roce 2007 byl český prezident s manželkou a významnějšími členy doprovodu ubytován přímo v moskevském Kremlu, méně významná část delegace pak v proslaveném Českém domě v podhradí. Zprvu jsem litoval své bezvýznamnosti. Romanticky jsem si představoval, že kdybych strávil noc v hostinských pokojích paláce, kde přespávaly nejbližší Stalinovy návštěvy (než byly většinově o něco později popraveny či odeslány do gulagů), mohl bych něco z té fantasmagorické epochy nasát a pochopit. Strach a zvučle nasáklé do zdí. *Genius loci* říkají tomu intelektuálové. Nakonec jsem však nelitoval. Patrně bych minul daleko významnější příznak a symbol.

Když jsem totiž druhého dne ráno s jistým předstihem čekal v Kremlu na prezidentův příchod, vystoupil jsem z vozu a přešel až k bráně, odkud se mi naskytl „pohlednicový“ výhled na město. Uvědomil jsem si, že právě z tohoto místa muselo být (a možná je i v současnosti) fotografováno v době, kdy nad ním zářily rudé hvězdy. Dostal jsem pár takových pohlednic a moje obrazová paměť říkala nyní jasně, že něco není v pořádku. Zadíval jsem se pozorněji a pochopil jsem:

Přímo pode mnou měla být jedna z největších (a nejnebezpečnějších) rudých hvězd, jaká kdy na světě zářila: ta na střeše budovy někdejší Kominterny. Pro mladší ročníky je možná užitečné připomenout, že Kominternu, čili Komu-

nistická internacionála (neplést se Socialistickou internacionálou, její ještě poměrně nedávno sesterskou organizací, která má dnes rozhodující slovo v Evropské unii), místo, odkud se řídilo a koordinovalo pronikání komunismu do většiny zemí světa, měla nikoli jen symbolicky své ústředí přímo pod Stalinovými okny.

Pokud něco bylo výrazem reálných světovládných ambicí režimu „temného Dobra“ po sedmdesát let jeho existence, pak právě Kominternu. A obrovská rudá hvězda na jejím vrcholu. Nepřekvapilo mě, že tam nyní nebyla. Praštilo mě však do očí, co ji nahradilo: stejně obrovský stříbrný znak Mercedesu.

Kdo tedy opravdu vyhrál druhou světovou válku? Nějaký takový titulek v podobě „sugestivní otázky“, umístěný v novinách nad srovnávací dvojici fotografií z roku 1991 a 2001, by mohl být jednoduchým komentářem s jednoduchým závěrem: válka, jejíž „horká fáze“ nedopadla pro nacistické Německo v roce 1945 nejlépe, pokračovala fází studenou ještě dalších čtyřicet let, až v ní nakonec definitivně zvítězilo „demokratizované“ Německo. Ani tak to ale nejspíš není. Je to všechno, bohužel, ještě složitější.

Nástupem Michaila Gorbačova (1985) zahájil Sovětský svaz proces bolševické kapitulace, který završil během další pětiletky. Tím samozřejmě nemám na mysli překvapivě rychlou a překvapivě neválečnou demontáž komunismu, ale závěrečný tympán, jehož následky ani v této chvíli ještě nemůžeme patřičně „docenit“: bezpodmínečný souhlas s opětovným sjednocením Německa. Nejostřeji interpretovala tento „velkorysý čin“ tehdejší britská premiérka Margaret Thatcherová jako tragický omyl, jako nejtěžší a neopravitelnou politickou chybu, které se poslední sovětský vůdce dopustil.

Bismarckovo sjednocení německých knížectví do federálního státu započalo linii, která přes dvě světové války dovedla nakonec Německo k evropské dominanci, o niž vždy usilovalo. Gorbačovův souhlas s opětovným spojením obou prohranou válkou rozdělených německých států – a to bez jakýchkoli podmínek či doprovodných ujednání – fakticky anuloval nejvýznamnější důsledek druhé světové války na evropském kontinentě.

Aby nebylo omylu: nejde o radikální nesmiřitelnost, nikdy neodpouštějící nenávist či preventivní („předběžně operativní“) zničení celého národa. Důsledky podobné neprozíravosti promítnuté do versailleského uspořádání po první světové válce jsou dostatečně varovné a odstrašující.

To, oč jde, je racionální uspořádání evropských poměrů tak, aby se těžce zažité tragédie z imperiálních ambicí ústřední kontinentální velmoci nemohly opakovat donekonečna. Sjednocení Německa na počátku devadesátých let minulého století tuto banální pravdu postavilo na hlavu. Od toho okamžiku je zpočátku pozvolna se rozjíždějící expres „evropské integrace“ – v podobě projektu Evropské unie jako federace či konfederace – jen formálně inovovanou verzí původního integračního projektu. Ten vznikl v meziválečném Německu a jeho násilné prosazení bylo jednou z hlavních ambicí nacistického válečného tažení.

Joachim von Ribbentrop si 21. 3. 1943 poznamenal: „Jak jsem již ve svých dřívějších zápisech navrhl vůdci, měli bychom co nejdříve – jakmile získáme významný vojenský úspěch – vyhlásit ve zcela konkrétní formě evropskou konfederaci...“

Hitler o tom nepochyboval:

„Evropské národy tvoří v tomto světě jednu rodinu...
Není příliš rozumné představovat si, že v tak přeplněném

domě, jakým Evropa je, je možné, aby si komunita národů zachovala dlouhodobě různé legální systémy a různé koncepty práva...“

Výsledek války na odhodlání přinést evropským národům Dobro jediného státu nic nezměnil. Generál von Vietinghof konstatoval prorocky v dubnu 1945 bezprostředně po tom, co se německá vojska vzdala v centrálním středomoří: „Evropa se stane jediným státem kontrolovaným Německem a Francií...“

Albert Speer, Hitlerův architekt a ministr zbrojní výroby, unikl provazu a po válce dosáhl toho, že Evropské společenství uhlí a oceli bylo zcela založeno na jeho německo-francouzském modelu. Inicioval také výrok Paula Nitzeho v jeho knize *Disciplína moci*: „Musíme vytrvat v úsilí o vytvoření sjednocené západní Evropy, jako jsme tomu chtěli během války...“

· A Jacques Delors už brzy viděl dál: „Evropská unie bude potřebovat evropskou armádu, aby bojovala ve válkách o suroviny v jedenadvacátém století.“

Takových zapomenutých, protože politicky nekorektních výroků je možné snést na hromadu tuny. Není však vyloučeno, že již brzy se stanou legálně nepublikovatelné a rozmnoží tak stále mohutnící seznam slov a myšlenek, za jejichž veřejné vyjádření či publikování se již dnes chodí v Evropě do vězení. Společensky přípustná bude – kvůli dobrým vztahům mezi národy – brzy jen oficiální varianta Pravdy, která stojí bazálně na manipulativní indoktrinaci Zapomnění:

„Dnes je demokratické Německo stovkami nitek propojeno s NATO a s Evropskou unií. Jakékoliv rozvolnění evropské integrace by vedlo k osamostatnění zdaleka nejmočnější evropské německé velmoci a k jejímu tradičnímu sblížení s Ruskem. Dá se ve zkratce říci: kdo je proti politické a bezpečnostní integraci Evropské unie, nevyvodil

z Mnichova patřičně ponaučení.“ (Jiří Hanák, *Právo*, 27. 9. 2008, v předvečer 70. výročí mnichovského diktátu)

O jakém nebezpečí „rozvolnění“ evropské integrace je řeč? Žádné se samozřejmě nekoná a konat nebude. Jde jen o eufemismus k pevnějšímu utužování „bratrských“ vazeb.

Co způsobilo, že média, která byla v demokraciích po celou dobu své existence většinou vždy z definice proti establishmentu, unisono evropský integrační establishment ve spontánním předklonu podporují? Že by šlo opravdu o tak nepochybný projekt, který nemá rozumnou alternativu? Je za normálních okolností vůbec uvěřitelné, aby prakticky všechna média ve dvaceti sedmi rozličných zemích spontánně propagovala jediný možný směr politického uspořádání kontinentu? Při vzpomínkách na jednohlasná vyjádření „bratrských sdělovacích prostředků“ ze stále ještě nedávných dob „států světové socialistické soustavy“ by už kvůli tomu měl alespoň pamětníkům cinkat v uších poplašný signál.

Občas se sice i v některém „velkém“ médiu vynoří odvážný „kritický“ hlas. Takový, který nejde k podstatě, ale k některým „přetrvávajícím nedostatkům“, oně základní frázi propagandistů sovětského impéria: „Máme převážně úspěchy, i když někde ještě nadále přetrvávají nedostatky.“

Existují již jen okrajová média, kde se o podstatě problému, v němž jsme již ponořeni po prsa, uvažuje a píše stále ještě svobodně. V brněnské *Revue Politika*, v textu Petra Macha „Evropská unie a její politika zahraničního obchodu“, se ještě můžeme dočíst i takováto skandální tvrzení:

„Blokové myšlení Evropské unie má hlubší historické a filozofické kořeny... Pro kontinentální Evropu, a zejména německé intelektuální prostředí, byla z hlediska obchodu řídicí doktrínou ideologie Grossraumwirtschaft, tj. ideologie regulované ekonomiky na velkém prostoru. Tato

doktrína stála za sjednocením Německa v 19. století i za expanzí Hitlerova Německa...“

Ideologie Grossraumwirtschaft je samozřejmě hluboce neliberální. Friedrich August Hayek v roce 1944 tváří v tvář nacistické verzi evropského hospodářského bloku varoval, že taková politika je nutně cestou do otroctví:

„O plánování v mezinárodním měřítku platí ještě více než o státním plánování, že nemůže být ničím jiným než otevřenou vládou železné ruky, kdy malá skupina lidí vnučuje ostatním takovou životní úroveň a takové zaměstnání, které pro ně uzná za vhodné...“

Jak uvádí Charles Sabel z Columbia Law School: „Z francouzsko-německého hlediska jednotný evropský trh a jednotná měna vytvořily Grossraumwirtschaft mírovou cestou výměnou za podřízení se jednotné regulaci...“

Vtip je samozřejmě v tom, že zatímco články (televizní a rozhlasové reportáže, respektive politické klipy), jako je výše zmíněný Hanákův, jsou exploatovány ve statisících a miliónech výtisků (stovkách hodin vysílacích časů) prakticky denně a po mnoho let, analýzy jako Machova spatří světlo světa v pár stech či tisících výtisků v „zájmových“ časopisech, bez jakékoli multiplikace v dalších médiích. A je pravděpodobné, že není daleko doba, kdy ani to už nebude možné.

Jak se mohlo stát, že po všech tragických zkušenostech se opět nepoučitelně přibližujeme k temným periodám dějin nesvobody? Chceme-li se vážně dobrat k příčinám současného alarmujícího stavu evropské demokracie, je třeba oživit paměť v daleko hlubším řezu.

Zapomenutá teorie konvergence

„Tohle špatně dopadne,“ prorokuje už deset let moje maminka, sledujíc z médií budovatelský projekt Evropské unie. Má své zkušenosti a nějak na ně neumí zapomenout.

Narodila v Masarykově první republice, za války byla v odboji, Němci ji zavřeli, věznění přežila, čehož důkazem jsou i tyto řádky, větší část aktivního života si pak „odseďla“ v posovětštělém socialistickém Československu. Dosti typický osud příslušníka „ztracených generací“, jejichž nedobrovolným údělem bylo prožít větší část života v totalitních režimech.

V padesátých letech minulého století mi občas s naprostou jistotou líčila přicházející moderní svět: až vyrostu, nebudu už muset na vojnu, protože v té době už bude panovat všeobecný mír. Svět bude řídit jediná vláda, jakási Planetární rada moudrých. Státy se spojí, hranice mezi nimi zaniknou a lidstvo bude spolupracovat na velkolepých úkolech všeobecné prosperity, ochrany planety, dobývání vesmíru...

V té době bylo Francisi Fukuyamovi, autorovi bestselleru *Konec historie* (vydáno 1992), který se narodil na opačné straně železné opony (USA, 1952), asi pět let, jako mně. Nevím, co jemu říkali rodiče, ale protože ve Spojených státech právě dozníval šok z vyrazení technologie výroby jaderné bomby Sovětskému svazu a vlna protikomunistické špiománie houfovala Američany do psychologického ghetta ohroženého stáda, předpokládám, že byly v zásadě jen dvě možnosti: buďto se s hrůzou chodili občas dívat do koupelny, zda se k nim už neprokopal rudý ďábel, a uvažovali o stavbě protiatomového krytu. Nebo patřili ke čtyřprocentní menšině (pokud byli intelektuálové nebo umělci), stáli ve vnitřní opozici ke své vládě a tajně s nadějí hleděli k východu, odkud se rudě rozšiřoval smrtící požár Dobra.

Ať tak či tak, byli jsme na tom vlastně stejně. On v demokratické zemi, nad níž se tyčila pochodeň v ruce Sochy svobody, já v prastarém městě uprostřed Evropy, nad nímž se tyčil kamenný Josif Vissarionovič v podobném gestu a veli-

kosti jako socha v ústí Newyorského zálivu. Oba kamenní komturové symbolizovali také tutěž myšlenku: odhodlání dovést lidstvo ke štěstí, spravedlnosti a svobodě.

Ti, kdo žili na východní straně poválečné železné opony v dusivém náručí totalitního státu, nejpozději od počátku šedesátých let začali většinou vnímat, že realita je jiná, než jak ji popisují politici, respektive komunistická média. Občas se sice i v nich objevily kritické články a v časopisech jako pražský *Plamen* nebo brněnský *Host do domu* se již formovala generace intelektuálních elit, která během několika dalších let měla rozpoutat uragán československé „glasnosti“. Celkově se ale „svět socialismu“ zdál být pevně upořádán „na věčné časy“. Stát vlastnil a kontroloval vše – nejen „materiální bázi“ existence, ale skutečně vše, celého člověka od narození do smrti.

Nic nebylo ponecháno spontánnosti, o všem rozhodoval plán. Ten předkládali Moudří plánovači podle direktiv stanovených Stranou. Formálně, kvůli kosmetickému dojmu, existovalo sice více politických stran (s poněkud mystickým názvem Národní fronta), ale moc měla samozřejmě pouze ta komunistická, jejíž „vedoucí úloha“ se postupně dostala i do ústavy. Život, viděný budovatelskými médii, byl neustálým bojem (za mír, za zrno, za splnění a překročení plánu, za cokoli) a vojenská terminologie okupovala další a další původně civilní obory (lékaři jako „bílá“ armáda, železničáři jako „modrá, atd.). Tábor míru a socialismu se neustále připravoval na pochod, vždyt přece „poslední bitva vzplála“.

Na nejvyšším piedestalu duchovního obzoru byl umístěn démonický bůh VĚDA, zosobnění všemocnosti „osvobozeného“ člověka. Se skutečným Bohem vedl tento „truchlivý bůh“ nesmiřitelný boj proti náboženskému „tmářství“.

Promyšlenost, důslednost a naléhavost, s níž měl být skutečný Bůh z lidských myslí „navždy“ odstraněn, ukazovaly, jak vážným protivníkem totalitní moci byl. Všechno duchovní, rámeček explicitní fyzické existence přesahující, totiž bezprostředně souviselo s odstraněním zbytků lidské svobody. Formálně sice dál existovaly církve, ale jenom proto, aby pomocí velké části zlomených a ovládaných kněží mohl stát lépe vstupovat do myslí „deviantní“ menšiny ještě stále věřících.

Formálně existovalo kdeco včetně svobod (i svobody slova a projevu), demokratických institucí a voleb. Faktickou moc však měla místní Rada Rudých Moudrých (s občanským názvem Předsednictvo Ústředního výboru Komunistické strany Československa). Jejím úkolem bylo aplikovat na regionální podmínky rozhodnutí Rady Rudých Nejmoudřejších (Politbyro ÚV Komunistické strany Sovětského svazu) a zajišťovat implementaci moskevských norem na všechno do právních systémů členských států „socialistického tábora“.

Svobody byly potichu i nahlas suspendovány výměnou za „sociální jistoty“ pracujících. Například právo na práci (komplementární k pracovní povinnosti), právo na „bezplatné“ zdravotní zabezpečení, právo na ubytování (kompenzované policejně deklarovanou adresou „stálého bydliště“) a podobně.

Nepřipomínám tyto banální střípky z dob ztraceného ráje socialismu kvůli „poučení pro děvčátka“, ale proto, že po krátké epizodě relativní svobody se opět masivně vracejí do našich životů. Povinná „implementace“ zákonů a nařízení Rady Evropské unie, respektive evropských komisařů (děsivé, jak je sovětský bolševický slovník nesmrtelný) prostřednictvím regionálních odnoží v podobě místních vlád a parlamentů, formálně stále ještě samostatných států,

ovšem s výrazně (pochopitelně dobrovolně a demokraticky) „omezenou suverenitou“ (doktrína „omezené suverenity“ byla za Brežněva nejkřiklavějším příkladem otevřeného sovětského imperialismu). Námítka, že se tak děje na základě demokratického referenda o našem přistoupení k Evropské unii, je ve všech myslitelných ohledech a souvislostech asi stejně relevantní jako tvrzení, že v roce 1946 komunisté zvítězili v demokratických volbách, takže únor 1948 nebyl ústavní puč, ale regulérní důsledek svobodného rozhodnutí voličů.

„Návrat do Evropy“, tedy touha po dovršení emancipace v západoevropském civilizačním prostoru po ponižujícím čtyřicetiletí v sovětském „východním“ bloku, očekávání „automatu“ na vysokou životní úroveň v podobě „invaze“ státu blahobytu, totální mediální kampaň (právě s těmito akcenty), to vše se spolupodepsalo na poměrně jednoznačném výsledku referenda. Účast v něm byla sice poměrně vysoká (55 % oprávněných voličů), ale i tak mnohem nižší než v parlamentních domácích volbách. Téměř polovina lidí zůstala navzdory všemu mediálnímu a partajnímu úsilí doma. Tím sebeméně nechci diskreditovat jednoznačný souhlasný výsledek, pouze upozornit na fakt, že „evropské téma“ v sobě od počátku nese i „dřímající vulkán“ mrazivého mlčení a skeptické nedůvěry pod hladinou všeobecného nadšení z našeho vstupu do „klubu vyvolených“.

Je proto zcela regulérní přirovnat tento stav ke společenské situaci v roce 1946, s téměř ještě svobodnými volbami, v nichž jednoznačně zvítězili komunisté – také však nikoli nadpoloviční většinou. Řada prvků je totiž skutečně až zářejícím způsobem podobná. Přesněji řečeno, jde skoro o „negativ“ snímku obdobné události, obdobných nadějí, obdobných motivací – aniž tím samozřejmě říkáme ještě něco zásadního o podstatě mezinárodního uskupení, do

něhož jsme zhruba s půlstoletým odstupem s entusiasmem „dobrovolně“ vykročili.

Rozdíl byl jenom v tom, že poválečná situace byla samozřejmě psychologicky právě přesně opačná. Na jedné straně obrovská úleva z konce války a nacistické okupace, frenetická radost z obnovení státnosti po letech německého protektorátu Böhmen und Mähren. Hluboká deziluze ze Západu. Vzpomínky na „mnichovskou zradu“ našich spojenců (Francie a Velká Británie), vděčnost „sovětským osvoboditelům“. Také ovšem mozky vymývající manipulace, na níž se podílely až na výjimky všechny hlavní politické, intelektuální a mediální autority včetně prezidenta Beneše. Vlna nekritického obdivu ke všemu sovětskému, idealizace Stalina, odpor ke všemu německému (rozumělo se Západnímu) – to vše byly elementy, na nichž se budovala dramaticky komponovaná představa, že naše bezpečnost, hospodářská prosperita a národní existence vůbec je zaručena pouze v nově se rodícím „ráji“ společenství „nezávislých států“ pod ochrannými křídly a bezvýhradným spojenectvím se sovětskou velmocí.

Ve fundamentu českého prožívání vlastního osudu se nicméně, jak vidno, ani po komunistické „epizodě“ zase tolik nezměnilo. Lze proto s vysokou mírou pravděpodobnosti odhadnout, že také „evropská epizoda“ bude mít podobný průběh – jednoduše proto, že projekt evropské federace má základní charakteristiky obdobné. Pokládejme pracovní rok 1946 (minimálně pokud jde o fundamentální, „demokraticky potvrzené“ vykročení do integračního rámce) za obdobný našemu hlasování o přistoupení k Unii. V tom případě by se významem souboj o nastolení evropské ústavy, respektive Lisabonské smlouvy, rovnal „ústavnímu“ převratu z roku 1948.

Taková analogie určitě není přitažená za vlasy. Až bude Lisabonská smlouva nakonec přijata, o čemž lze pochybo-

vat jen s extrémní dávkou romantické fantazie (v krajním případě ji nahradí další typ ústavy „na třetí pokus“), dojde po dvaceti letech relativní samostatnosti k opětovné ztrátě české suverenity. I tentokrát bude mít „sametový puč“ samozřejmě všechny znaky ústavnosti. Schválí ho zákonodárný sbor, posvětil případně (i opětovně) Ústavní soud. Předvedl to ukázkově při „řízení“ na podnět Senátu na podzim roku 2008. Na rozdíl od německého ústavního soudu, který se ve sporu o soulad se základním zákonem své země zabýval především aspektem nedotknutelnosti německé státnosti, český ústavní soud vynesl neskrývané pouze politický výrok. „Nalezl“, že Lisabonská smlouva je sice v mnoha ohledech „na hraně české ústavnosti“, ale protože je v našem nejvlastnějším zájmu „nezlobit“ velmoci, které na její přijetí dramaticky tlačí, je pro nás akceptovatelná. Nelze pochybovat, že obdobný závěr učiní kdykoli v budoucnosti.

Bez ohledu na to, zda budou Irové donuceni souhlasit se smlouvou v opakovaném referendu, či jaký bude konečný nález německého ústavního soudu (o ratifikaci v České republice nemluvě), nějaká „ústava“ nakonec určitě vznikne a vstoupí v platnost. Evropa má k vytvoření federálního státu definitivně nakročeno a muselo by se stát něco zcela nepředvídatelného, aby Německo s Francií záměr revidovaly či alespoň relativizovaly.

Lze proto, s pravděpodobností hraničící s jistotou, očekávat, že náš „osmačtyřicátý“ jedenadvacátého století bude dříve či později dokonán. V nově uspořádané Evropě začnou hlavní promotéři federace velmi rychle uplatňovat svůj nově formalizovaný a legalizovaný absolutní vliv. Jejich primární snahou bude v prvních letech dát výrazně najevo především veřejnosti ve svých zemích, že nové uspořádání nese tolik slibované výhody. Velmi dobře si

totiž uvědomují, že zdaleka nemají většinovou podporu pro evropskou politiku ve svém vlastním občanstvu. Bude záležet především na rychlosti, aby se nálada veřejnosti co nejrychleji obrátila, a k tomu bude nutno mít brzy přesvědčivá „data“ o správnosti federální cesty. Jinak by se „mlčící většina“ mohla rychle radikalizovat a následky pro federální projekt by mohly být nedozírné.

To ovšem současně začne působit protitlak ve veřejnosti zemí střední a menší velikosti, jichž je Česká republika typickým představitelem. Lidem prostě začne docházet, co se to ve skutečnosti stalo, a zesílí tradiční kverulantství. Tím spíš, že i vzhledem ke stále komplikovanější hospodářské situaci (které se socialistická ekonomika nemůže z definice ubránit) bude stále zřejmější, že projekt evropské integrace přinesl opak někdejších nadějí. Nerealistická vysoká očekávání, vytvořená manipulativními metodami s veřejným míněním, způsobí o to hlubší propast při úderu reality.

Začnou „šedesátá léta“. Někdejší hlavní propagandisté evropské federace se postaví do prvních řad formujících se „reformních“ šiků (i Šiků. Otů míněno). Nakonec tak či tak přijde i „osmašedesátý“. O jeho průběhu a důsledcích raději ani nespekulujme.

Zbývá důležitá otázka, která má v čase praktický smysl pouze dnes, později bude irelevantní: jaká je příčina a smysl tohoto absurdního opakování zkrachovalé historie? Je pouze projevem aktuální evropské postdemokratické dekadence, nebo souvisí s něčím podstatnějším, hlubším, šířeji založeným?

Prožijeme si neodvratně opakování staré historie?

Pokud chceme porozumět výše zmíněné analogii, je třeba obrátit se zpět k těžce prožitým národním traumatům a podívat se na ně střízlivýma očima. Tím, že si dlouhodobě neříkáme

o naší minulosti „nepříjemnou pravdu“, připravujeme si totiž neodvratnou povinnost prožít ji, obvykle v daleko horší podobě, znovu. Pokud přijmeme hypotézu nebezpečí, že jednoho dne dospějeme k opakování (v jakékoli podobě) srpnového šoku z roku 1968, musíme se právě na mýtus „ruské invaze“ podívat mnohem radiálnějším způsobem, než se dosud děje. A současně se zamyslet, zda již nyní nevidíme první známky něčeho podobného. Za zcela základní pokládám v tomto ohledu především rozšířenou mystifikaci o „okupaci“ Československa, které věří její pamětníci dodnes.

Faktem je, že když odeznělo vzrušení z dramatického závěru šedesátých let, rozprostřela se Československem nejprve chmura deprese (s výjimkou Slovenska, které federativním uspořádáním do té doby unitárního státu bylo jediným vítězem „obrodného procesu“). Beznaděj a kocovinu však brzy vystřídalo vystřízlivění, pochopení reality, a z toho vyplývající známé životní postoje většiny českého a moravského obyvatelstva (nikoli občanů, ti v totalitě neexistují). Zemí se rozprostřela beznaděj: co můžeme dělat? Zase nás zradili, zase jsme byli okupováni! Po Němcích nám tentokrát vzali zemi a naši suverenitu Rusové!

Jde o klasický mystifikační produkt. V roce 1968 o žádnou okupaci nešlo a ani jít nemohlo. Sovětská „invaze“ byla jen masívní policejní operací, která měla demonstrovat, kdo je v zemi již dvacet let skutečným vládcem, a zjednat tím pořádek v nepokojné okrajové provincii impéria. Okupovat přece lze pouze suverénní stát – a tím jsme v té době už opět nejméně dvě desetiletí v žádném myslitelném slova smyslu nebyli.

Pozdě však naříkat, pozdě klást „vznešené“ otázky. Domácí komunističtí místodržící mohli argumentovat (a také argumentovali), že své samostatnosti jsme se dobrovolně vzdali v demokratických volbách v roce 1946, čímž jsme

i formálně vzali na vědomí a stvrdili jaltské dohody vítězných velmocí (o nichž jsme shodou okolností nic nevěděli, které stejně jako v Mnichově dohodli velmoci „o nás, bez nás“). Pouze jsme náhle „infantilně“ chtěli změnit pravidla, k nimž – volíce bolševiky (nebo ignorující klíčové volby) – většina demokraticky zavázala i menšinu, která volila proti nim. Náhlé prozření aktérů „obrodného procesu“, s exaltovanými mediálními mnoha tisíci slovy typu „lhali nám, podvedli nás!“, již byly pouze projevem bezmoci, v některých případech i opožděného občanského dospívání.

Snad právě tato tradice vede již dnes některé adepty budoucích „progresivistů“ k projevům obdobného „testovacího“ znepokojení. Poměrně přesně jejich pocity v jinak velmi „proevropském“ deníku *Právo* popsal Martin Hekrdla. V článku o Lisabonské smlouvě jako by spadl odněkud z Nikde, a na okamžik se probral v realitě, kterou předtím nikdy neviděl:

„Evropanům se otevřeně lže. Jen tu a tam probleskne pravda. Třeba když španělský socialista J. L. Zapatero, přesvědčený Evropan, jen tak mimochodem prohodí: ‚Nepustili jsme jediný základní bod ústavy... Je to bezpochyby víc než smlouva.‘ Postup vyložil italský proevropský politik Giuliano Amato: ‚Bylo rozhodnuto, že dokument musí být nečitelný. Jestliže je nečitelný, jako by nebyl ústavní: to byla idea...‘ Toto vše ale znamená, že k nové evropské smlouvě nejsou shora tlačeni jen Irové, ale fakticky i Francouzi a Nizozemci, kteří týž obsah odmítli v referendech o euroústavě v roce 2005. Elity si při vlastním reparátu dávají nyní pozor, aby se vyhnuly lidovému hlasování...“

Správně mu podle všech zákonů historických analogií odpověděl politolog nepolitické politiky Jiří Pehe v článku „Lisabonský trapas Česka“ v tomtéž deníku (*Právo*, leden 2009):

„Lisabonskou smlouvu schválilo všech 25 členských zemí EU, v nichž se rozhodovalo v parlamentech. ... Tím, že (čeští politici, pozn. PH) dopustili, aby Česká republika byla poslední, se navíc dostali do situace, kdy jejich některé výhrady proti smlouvě urážejí zbytek Evropy... EU na nás prý nemá tlačit. Netlačit k čemu? Abychom se přestali chovat jako nevychovaný výrostek... a nechali smlouvu včas projít ratifikačním procesem?“

„Nejrychlejším systémem rozhodování je systém diktatury jediného muže, který neztrácí čas nějakými nevrlymi, prchlivými, cholericými připomínkami těch, kteří s jeho rozhodováním nesouhlasí. To je velmi rychlý, efektivní systém. Oproti tomu byla vymyšlena metoda zdoluhavá, pomalá, která se jmenuje demokracie. Lisabonská smlouva je metodou, jak se přibližovat k tomu prvnímu a vzdalovat se od toho druhého (Václav Klaus, *Hospodářské noviny*, leden 2009).

Ale realitu současné evropské demokracie určitě zdaleka nejlépe vystihl německý předseda Evropského parlamentu Hans-Gert Pöttering, když na stejné téma vzápětí prohlásil:

„Nemůžeme ani na okamžik pochybovat o tom, že uvedení této reformní (Lisabonské) smlouvy do života je absolutní nutností pro to, aby EU mohla obhájit své zájmy a hodnoty v 21. století. ... Musí bez omezení pokračovat ratifikační proces, i vzhledem k tomu, že již osmnáct zemí smlouvu ratifikovalo. Ratifikace v ostatních zemích má stejnou platnost jako rozhodnutí v Irsku, a proto musí být stejně respektována.“

Vracíme se tedy v kruhu tam, odkud jsme před dvaceti lety domněle vykročili? Je s demokracií v Evropě opravdu nadlouho či již definitivně amen? Vypadá to, že tomu všechno nasvědčuje. Ale proč? Nebo, řečeno Škvoreckého

„základní otázkou socialismu“: „Jak je to možné?“ Copak ani sedmdesát let existence sovětského a desetiletí nacionálně socialistického experimentu nestačilo k tomu, aby bylo už konečně nad slunce jasné, že umělé vytváření socialistického (či jakkoli variantního) „kotle národů“ je dlouhodobě neudržitelné? Že přirozené zájmy veřejnosti ve složitě po staletí utvářených národních a státních celcích nakonec musí roztrhnout jakkoli pevné a obratně vykované obruče, podobně jako nové víno rozmetá staré měchy?

Momentálně jsou tyto otázky zbytečné. *Expres* se rozjel a jeho narůstající kinetickou energii, kromě nepředvídatelné havárie, už patrně nic nezastaví. Ale přece jen je i tak přínejmenším podivné, že kdysi svobodmilovná Evropa dospěla na své dramatické pouti do bodu, který každému, kdo si nepřikázal zapomenout, musí téměř všim připomínat důvěrně známé kulisy světa, jenž se na konci osmdesátých let minulého století svou vlastní temnou vahou rozpadl a zhroutil.

Není právě v melodramaticky snadném a bezbolestném skonu „světové socialistické soustavy“ vlastně klíč k její napohled překvapivé reinkarnaci? Nebylo všechno právě takto zamýšleno? Tak se dostáváme k tématu, které je pravděpodobně skutečným pozadím dnešní evropské demokratické dekadence – k zapomenuté Teorii konvergence.

Nebyla to anekdota

Když se koncem sedmdesátých let tato „teorie“ v Evropě objevila, na východní straně železné opony mnohé zmátla. Zvláště proto, že jejím nejvýraznějším představitelem a propagátorem byl americký „jestřáb“ Zbigniew Brzezinski, poradce prezidenta Nixona pro otázky národní bezpečnosti. Podstata jeho teorie je napohled jednoduchá:

Komunismus to má spočítané, nebude dokonce ani potřeba se s ním vojensky utkat a společně zahynout v jaderné

apokalypse. Do komunistického světa pomocí moderních komunikačních technologií budou stále silněji pronikat myšlenky svobody, čímž ho budou oslabovat a vnitřně rozkládat.

Západní demokracie ovšem přirozeně také nezůstanou takové, jaké původně byly. Vzájemné ovlivňování obou původně antagonistických systémů povede k tomu, že Západ převezme ze sovětského experimentu to dobré: osvědčené sociální jistoty, rozumné státní regulace, přiměřené plánování budoucnosti.

Tato „optimistická“ teorie, rozpracovaná řadou dalších autorů, předpokládala, že hledání východisek v moderním světě bude znamenat tlak na bezpodmínečnou spolupráci, a v důsledku toho i oslabení a postupné překonání klasického střetu levice versus pravice.

Nakonec mělo dojít k bezotřesovému prolnutí obou společenských formací, asi jako když do sebe „vesmírnou evolucí“ narazí dvě galaxie a stanou se jedinou, aniž by doprovodným jevem byl ničivý karambol těles, která je tvoří. Vznikne nová, daleko mohutnější a silnější formace, která znásobí své pozitivní energie, jakýsi „ideální hybrid“, něco „třetího“, něco mezi – politický střed jako důsledek přirozených vývojových procesů.

Teorie byla z oficiálních ideologických míst komunistické strany ostře odsouzena, což jí v očích mnohých dodávalo na pravděpodobnosti. Tak trochu totiž vedla k oné bájně „celoplanetární vládě“, o níž kdysi snila moje maminka. Nejen v okruhu mých přátel jsme se této romantické vizi od počátku smáli. Připadalo nám to v lepším případě jako anekdota, podobná aforistické scénce s dopisem, který G. B. Shawovi poslala jeho ctitelka. Navrhla slavnému dramatikovi, aby s ní zplodil dítě. Vycházela při tom z logické úvahy, že pokud dítě zdědí krásu po mamince a inteligenci

po tatínkovi, vznikne hotový nadčlověk. To jistě madam, odpovéděl jí humorista, ale umíte si představit, co vznikne, když to bude naopak?

Nevěřili jsme prostě, že to Brzezinski myslí vážně, a pořád jsme očekávali nějakou pointu, fígl, který celou tu konstrukci „lišáka Zbygniewa“ propíchne. Postupně nám však úsměv ztuhl na rtech. Pochopili jsme, že Západ, Američané obzvláště, mají o realitě v Sovětském svazu a jeho satelitech naprosto absurdní představy, takže jim lidé jako Brzezinski mohou nakukat cokoli: kde byly ty „dobré“ věci, které od měl Západ od komunistů převzít? A kdo měl posoudit, které to jsou? A mělo k tomu dojít spontánním procesem? Nebo na nějaké mezinárodní expertní konferenci OSN v New Yorku?

Bylo to, jako když někdo propaguje zdravou životosprávu, a za vzor hodný následování určí věznicí. Vždyť například stravování je tam mimořádně inspirativní. Probíhá sice, pravda, na povel, zvedá se z těch blafů žaludek – ale zase je servírováno vždy přesně na minutu, pravidelně den co den... Poučme se o životním stylu ve věznici, vezměme si z ní ale jen to dobré!

Brzy bylo jasné, že to Západ myslí naprosto vážně, že podle teorie konvergence začal jednat. Konference typu KBSE (o bezpečnosti a spolupráci v Evropě) byly toho jasným důkazem. Toho járotu, když Brežněv podepsal závěrečný dokument včetně „Koše o lidských právech“! Soudruzi se museli popadat za břicho: všechna „lidská práva“, ba v daleko širší podobě než na Západě, byla přece v sovětském systému od počátku uzákoněna! Co nám bude kdo říkat, jakým způsobem je máme uplatňovat?! Svoboda je přece relativní třídní pojem, vy zase utiskujete černochoy! Tak podepisujeme, podepisujeme, není nad mezinárodní dohody!

Když se několik roků poté komunistický blok bez války a odporu zhroutil jako špatně postavený domeček z karet,

zdálo se, že teorie konvergence (o níž už dlouho předtím díky prezidentu Ronaldu Reaganovi přestalo být slyšet) je mrtvý a zapomenutý výstřelek několika nepřilíš důvtipných intelektuálů. Že definitivně zvítězila vytoužená koncepce společnosti postavené na principech svobody trhu, myšlenek a individuální suverenity, zatímco systém nesvobody, regulace a kolektivismu skončil, řečeno jeho slovníkem, v „propadlišti dějin“.

Jenže to byl právě asi ten základní omyl. O teorii konvergence přestalo být slyšet, protože se mezitím „nesnesitelně lehkou“ stala praxí. V záchvatu nadšení nad stejně lehce nabytou svobodou jsme naivně pozapomněli, že jsme v Praze, domově Franze Kafky, a že s proměnami to tady bývá často zapeklité. Vždyť všechno proběhlo tak doopravdy:

Jednoho dne jsme se jako zázrakem, aniž jsme museli hnout prstem, probudili do svobodného světa. V něm jen tak, jako zázrakem, ještě nedávno vězněného disidenta Václava Havla komunistický federální parlament právě na Pražském hradě jednomyslně zvolil prezidentem Československé socialistické republiky.

A Francis Fukuyama, můj generační soupeřník a spoluobčan Zbygniewa Brzezinského, k tomu z bájného kontinentu svobody vzápětí odtroubil Konec historie.

Zrození Čtvrté říše

Jak fatálně se teorie konvergence mýlila v popisu a východiscích sovětského bloku, tak byla naopak velmi dobrou deskripcí stavu na západ za berlínskou zdí. Což ovšem běžný našinec občasným kradmým pokukováním přes ni obvykle neodhalil. Probleskoval za ní jen spotřební ráj, prosperující kapitalismus, charakteristický pro celou západní Evropu. Bájný svět hojnosti, hluboce protikladný k „sociálně spravedlivému“ systému věčného nedostatku všeho, který

našinec denně žil. Od spotřebního zboží a různých „nedostatkových“ potravin, až ke svobodám všeho druhu včetně svobodného cestování – všeho byl nedostatek. Snad jen výrobci ostnatého drátu permanentně „útočili na plán“.

Termín „sociálně-tržní“ měl nicméně domov právě v Německu, a to již v padesátých letech minulého století. A neobjevil se, jen aby uspokojil „estetické“ požadavky levicových intelektuálů. Tento napohled milý, nevinný termín, který se tvářil neutrálně a neškodně, byl definičním přelomem, signálem otevřeného nástupu starého evropského integračního projektu, který s prohranou válkou v Německu nejenže nezemřel, ale jaltskými poválečnými důsledky byl paradoxně pokropen živou vodou. Vytvoření dvou bloků – bipolárního systému – bylo pro evropskou integraci, a především pro její ospravedlnění a široké přijetí veřejností Západní Evropy, zcela klíčové.

Zbídačená poválečná Evropa ostře zabočila doleva. Její středovýchodní polovina „řízeně“, jaltskými dohodami, pod taktovkou Stalinovou. Obdobný proces však probíhal i v „americké“ západoevropské zóně.

V Itálii nepřevzali komunisté moc jen díky obrovským americkým injekcím – finančním i všem ostatním. Také francouzští komunisté stáli před branami moci. Británie se svou proletarizovanou Stranou práce a bolševickými odbory jakbysmet. Západní demokracie, navzdory jaltským dohodám, nakonec před komunistickou nákazou pravděpodobně zachránilo až včasné spuštění Železné opony a vyzrazení amerických jaderných tajemství Sovětskému svazu. Bipolární svět s vodíkovými bombami, ježícími se ve stále větším počtu na obou stranách hranice nepřátelských bloků, dal konečně občanům svobodného světa smysl života, strach z totálního zničení domodeloval válkou ztracenou identitu a hospodářská prosperita po nastarto-

vání Marshallova plánu pak definitivně odsunula komunistickou levici do pozice statistů. Silných statistů, ale již nikoli pretendentů moci.

Rozdělené Německo tyto poválečné problémy identity nemělo vůbec. Východní část (sovětská okupační zóna) dostala komunismus rozkazem a obyvatelstvo, zprvu poněkud překvapené, že nebylo rudými hordami rozmačkáno na kečup, přijalo nový režim, který se ideologií ani praxí od Hitlerova zase tolik nelišil, vcelku vděčně a brzy se s ním v podstatě identifikovalo. Německá demokratická republika se stala i členem OSN. Německý komunistický stát byl na světě.

A ve svobodném Západním Německu se zrodila „sociálně-tržní společnost“. A v Praze, o něco později a o pár kilometrů východněji, vykvasil „socialismus s lidskou tváří“. Dva antagonistické společenské systémy svorně experimentovaly s eufemistickými pojmy ve své podstatě tak blízkými, že se skrze průhlednou Železnou oponu prakticky dotýkaly. Autoři teorie konvergence vlastně neudělali nic jiného, než že vektory obou termínů projektovali do budoucnosti. A spatřili, že se protínají.

Zatímco však socialismus s lidskou tváří, tedy pokus o vylepšení totality prvky light-kapitalismu selhal, přesně řečeno byl násilím potlačen dříve, než mohl prokázat svou hybridní neživotaschopnost, sociálně-tržní zárodek konce kapitalismu se v německém lůně utěšeně vyvíjel, metastázoval do ostatních západoevropských demokracií, a nakonec vyústil do podoby mohutného opatrovatelského státu blahobytu.

Svou podstatou se prakticky rovnal socialismu s lidskou tváří, pouze se k němu dospělo z druhé strany: mohutné státní přerozdělování, regulace všemožných oblastí veřejného života a pokřívování svobodného trhu výměnou za

rozsáhlé „sociální jistoty“, financované z narůstajícího státního dluhu a stále vyšších daní. Média zůstala sice nominálně svobodná, nepokryteckou otevřenou vnější cenzuru však nahradila autocenzura, respektive cenzura „politické korektnosti“. Svoboda slova se od té doby postupně zužovala a omezovala také postupnou „plíživou“ legislativní restrikcí.

Brzezinski předpokládal prostoupení obou systémů poblíž dynamického středu. Z důvodů, o nichž byla řeč, však západoevropské demokracie převzaly z komunismu (jak správně předpokládal G. B. Shaw) to nejhorší – extrémní, státem naoktrojovanou „solidaritu“, tedy sociální korupci občanů. To postupně vedlo nejen k poklesu hospodářské výkonnosti (vysoké daně, obrovské státní přerozdělování), ale současně ke stále hlubšímu nezájmu o elementární principy svobodné společnosti, k erozi občanských svobod, hnacímu motoru prosperity. Základním rozměrem mravního „étosu“ rodící se postdemokracie se proto stala bezobsažná mantra „lidských práv“.

Lidská práva jsou nejviditelnějším definičním znakem moderního levičáckého sociálního inženýrství. V devatenáctém století se autentická levice tomuto pojmu ještě drsně vysmívala. Jehan Rictus, francouzský představitel sociální poezie, mohl proto bez rozpaků napsat „...a když jsem pak/ jak zdechlá kráva/ přišel a že už sotva lezu/ přeříkali mi lidský práva/ zazpívali mi Marseillaisu.“ S takovou by se u současných levičáků se zlou potázal.

Takřečená lidská práva byla na prahu postdemokracie vyhodnocena jako mimořádně účinná deklaratorní pomůcka. Jsou současně dostatečně „vznešená“, protože „univerzální“, tváří se bojovně (což byla autenticky poprvé – a možná naposledy – v dobách Velké francouzské revoluce), ale přitom stát vůči občanovi k ničemu konkrétnímu

nezavazují. Už proto, že nejsou (a většinou ani z povahy nemohou být) vynutitelná. Lze bez nadsázky konstatovat, že zahájení hlasitého „boje za lidská práva“ se časově kryje s tichou destrukcí občanských svobod.

Právě univerzálnost, „všelidská“ platnost takzvaných lidských práv, je klíčem k rozkrytí pokrytectví, které je s nimi spojeno. Veřejnost byla mystifikována, takže obecné mínění předpokládá, že jde o vývěsní štít boje za svobodu. Jenže pravý opak je pravdou. Proto se od evropských a amerických politiků v rámci politické korektnosti požaduje, aby v jednání s představiteli států jiných kulturních nebo civilizačních okruhů udělali vždy „formální taneček“ na téma „dodržování lidských práv“. Předstírá se tím tlak na import našich civilizačních hodnot i tam, kde o ně nestojí.

„Děti mají právo na ochranu a péči nezbytnou pro jejich blaho“, konstatuje například Listina základních práv Evropské unie. Proto je nepřípustná „dětská práce“, tedy zaměstnávání dětí za účelem výdělků.

Odmysleme se nejprve od toho, že za „dítě“ je v různých částech světa pokládán člověk různého věku. I u nás se v současnosti přeme, zda je hranice patnáct či čtrnáct let. V některých státech USA si může řidičák udělat šestnáctileté „dítě“, v jiných až jednadvacetiletý dospělý. V Indii a řadě dalších zemí světa je naproti tomu již dvanáctiletá dívka pokládána za dospělou a může se vdát. Smí tedy také být zaměstnána?

Záběry z indické továrny, kde pracují třináctiletí, jsou vydávány za křiklavé případy porušování „lidských práv“ dítěte. Jenže pokud tyto „děti“ nebudou zaměstnány, jejich rodiny je neuživí, takže umřou hlady, onemocní z podvýživy, nebo skončí na ulici. Že jde o úplně jiný problém? – No právě! Ale protestovali jsme, máme svou pokryteckou povinnost splněnu.

Kdybychom namísto toho umožnili takovým zemím SVOBODNÝ přístup na světové trhy, situace by se rychle změnila. Komparativní výhody (například právě levná pracovní síla) by způsobily, že naše vlastní zboží by se stalo konkurence neschopné. Museli bychom nejprve razantně omezit „stát blahobytu“, dostat cenu práce na realistickou úroveň, a tak dramaticky zvýšit produktivitu. To ale samozřejmě nemíníme. Je mnohem jednodušší uzavřít naše „vyspělé“ trhy ostnatými dráty celních bariér a svolávat „humanitární“ dárcovské konference pro hladovějící státy či celé kontinenty. A jezdit za nimi s cirkusem Lidských práv.

Občanské svobody jsou naproti tomu konkrétní a prakticky uplatnitelné, protože je definují zákony nikoli deklarativně pro „lidstvo“, ale v rámci jurisdikce jednotlivých států. Pokud základní zákon Spojených států stanoví, že svobodu projevu nelze v Americe ničím omezit, mohou si američtí občané tuto svobodu, v případě potřeby, soudně vymoci. A užaslý Evropan Miloš Forman o tom natočí film *Stát versus Larry Flint*. A jiný Evropan, lidskoprávní bojovník Petr Uhl, bude tuto svobodu v českých médiích kritizovat, protože si naopak, navzdory své vlastní zkušenosti s uvězněním za své názory v dobách komunismu, nadále myslí, že za některé názory je správné lidi věznit.

Vrcholné literární dílo evropského lidskoprávního pokrytectví stvořil kolektivní autor v Bruselu a nazval je „Listina základních práv Evropské unie“. Stane se součástí i našeho právního systému vzápětí po ratifikaci Lisabonské smlouvy. Nejenže dubluje obdobně upečenou Listinu, již od počátku samostatné České republiky zakotvenou v ústavě, ale fantasmagoricky rozšiřuje „lidská práva“ do oblastí, které by nevymyslel ani G. Orwell. Ne náhodou zní první článek první hlavy:

„Lidská důstojnost je nedotknutelná. Musí být respektována a chráněna.“

Tak praví, prosím, zákon! Nic proti lidské důstojnosti, naopak. Vždyť deklarativní důstojnost člověka byla nakonec i jedním ze základních motivů proletářského hnutí. A vítězství proletářské revoluce v Rusku otevřelo jejímu naplnění dveře dokořán. V praxi se jmenovalo gulagy, politické procesy, pracovní povinnost a totální destrukce občanských svobod v každé zemi, kam tato důstojnost expandovala. Nebo to tak nebylo? Pravověrní komunisté dodnes tvrdí opak. Aby ne. U něčeho tak vágního může každý tvrdit, co chce, co se mu hodí.

Existuje snad všeobecně přijatá definice lidské důstojnosti? Jak se projevuje? Co obnáší? Není spíše „vnitřním stavem“ každého individuálního občana? Když vybereme náhodně desítku lidí z různých sociálních, vzděláním a životní zkušeností odlišných prostředí, budou mít na „lidskou důstojnost“ stejné požadavky, budou s ní spojovat stejné představy, uplatňovat na státu stejné „nároky“? Pochopitelně že ne.

Vysvětlení tohoto nejzákladnějšího ze základních lidských práv Evropské unie spočívá zřejmě ve slově „nedotknutelná“. Tohoto „práva“ se totiž zjevně nelze dotknout ani je uchopit z žádné myslitelné strany. Je proto logické, že „musí být respektováno a chráněno“. Deklarace takového práva je však v postdemokratické mimořádně důležitá. Nic nestojí a hezky vypadá. Platí, že ti, kdo mají potřebu deklarovat v nezávazné podobě „věčné pravdy“, jsou ve skutečnosti na lovu na lidskou svobodu a deklarativními lidskými právy se pouze maskují.

Jasně to dokládá i následující Článek dvě, Hlavy první:
„Každý má právo na život.“

Znamená snad tato převratná teze, že státy jsou povin-

ny trestat například umělé přerušení těhotenství? Nebo lidského zárodku se právo na život ještě netýká? Jenže to by bylo v rozporu s následujícím článkem „Každý má právo, aby byla respektována jeho fyzická a duševní nedotknutelnost.“ Nebo dítě ještě není člověk? Nebo neporozené dítě ještě není dítě? Anebo je to tak, že „Každý má právo o sobě rozhodovat“? Jenže žádné takové právo v Listině nenajdeme, neboť to by již nešlo o právo, ale o svobodu. A trvaly by další otázky: je plod součástí matčina těla?

V demokraciích k tomu účelu sloužilo jednoduché zařízení. Svobodná vůle občanů se projevila ve volbách. Zákodárný sbor potom většinou buďto stanovil, že umělé potraty jsou zakázány, nebo že jde naopak o svobodné rozhodnutí ženy, která pak také nese všechny případné důsledky – fyzické, psychické i mravní. V postdemokraciích, k zamlžení tohoto práva či svobody máme Listinu.

Je více než pravděpodobné, že ambice autorů takových Listin však míří ještě dál. Psychologicky navazují na jinou, po tisíciletí závaznou (a různým způsobem v různých dobách vymahatelnou) Listinu. Přinesl ji Izraeli a později i křesťanům Mojžíš a jmenovala se Tóra či Desatero Božích přikázání. „Každý má právo na život“ definovala jediným slovem Boží maximy „Nezabiješ“.

V dobách totality se komunisté pokoušeli o něco obdobného. Také oni, po exemplární popravě Boha, postavili do centra „světa, vesmíru a vůbec“ nového Člověka (tedy sami sebe). Brzy si však uvědomili, že náboženské rituály mají hlubší podstatu a pokusili se je ukrást. Procesí nahradily průvody, v nichž se nenesly monstrance a obrazy Krista či Bohorodičky, ale srpy a kladiva a portréty zbožštělých vůdců, slavnostní „vítání občánků“ na národním výboru bylo parafrází křtu a tak dále. Dodnes něco podobného můžeme živě vidět v severokorejském komunistickém skanzenu.

Lidská práva, v podobě nejrůzněji inscenovaných Listin či Chart, mají ve svém pozadí rovněž tuto náboženskou ambici. Také filozofická podstata „vznešených“ deklarácí je stejného druhu, a je důsledkem konvergence ideových koncepcí levičáckých intelektuálních elit Západu a Východu. Jejich praktickými politickými produkty jsou „proletářská“ hnutí postavená na moderním náboženství environmentalismu, s chiliastickým blouzněním o konci světa v důsledku klimatických změn způsobených „nevěřícími“. Nic nového. Všechno tu již bylo.

Ze znění Listiny základních práv Evropské unie by bylo možné dělat si smutnou legraci slovo za slovem. Třeba ustanovení „Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví“ by se dalo vykládat jako sebekritické doznání bruselské byrokracie, že neexistuje metoda, kterak může členský stát korektně vystoupit z Evropské unie. Jiný vážně míněný význam takové objevené deklarace v našem civilizačním prostoru (nejpozději od války Severu proti Jihu a josefínských reforem) mít nemohou.

A co teprve „Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání“, respektive „Každý má právo na svobodu projevu“. Toto právo zahrnuje i svobodu (právo na svobodu je samo o sobě patřičně kuriózní) „zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování veřejné moci a bez ohledu na hranice.“

Hlavy vzhůru, popírači holocaustu! Je vaše chyba, že jste si nepřečetli Listinu, takže nadále za „zastávání názorů a za rozšiřování svých informací nebo myšlenek“ putujete za mříže! Barvu do pobledlých tváří vám ale snad alespoň trochu vrátí deklarace průlomového lidského práva, že „Výše trestu nesmí být nepřiměřená trestnému činu“.

Smích ovšem není na místě. Je zjevné, proč se celý tenhle cirkus odehrává. Patetičnost a bezobsažnost frází ne-

konečné kampaně Lidských práv agresivně šířená dnes již všemocnými šiky levicových intelektuálů a žurnalistů (politická složka) a do praxe uváděná militantními gardami zelených proletářů (vojenská složka), je vnějším znakem prostého faktu, že „obyčejná“ svoboda a demokracie je (přínejmenším) v Evropě v posledním tažení.

Připomeňme znovu: nikoli náhodou to byla právě „problematika lidských práv“, na které Západ postavil svou „ofenzivu“ proti sovětským režimům poté, co se koncem šedesátých let v Československu nepodařilo „revolučně“ prosadit konvergenční impuls, jehož konečným cílem byl západoevropskou levicí obdivovaný socialismus s lidskou tváří, „soft“ socialismus. Museli jsme si proto užít ještě mnoho dalších let lidskoprávního žvanění, než pravcoví vůdci Spojených států a Velké Británie, Ronald Reagan s Margaret Thatcherovou, začali praktickými kroky vážně usilovat o demontáž sovětského bloku.

Je příznačné, že kontinentální Evropa se na závěrečné bitvě studené války prakticky nepodílela. Vedle Lidských práv si spíše starostlivě pěstovala svá skleníková prosovětská „mírová hnutí“, protože se již bezpečně a s rozkoší líně rozvalovala v postsovětském klonu, ve stále mohutnějším a rigidnějším „státním blahobytu“.

Do tohoto unaveného, intelektuálně vyčerpaného, a proto i stále méně prosperujícího světa, vtrhla počátkem devadesátých let formálně sice podporovaná, ale ve skutečnosti obávaná a nepředpokládaná pohroma: angloamerické kondominium zvítězilo, studená válka skončila. Bipolární svět jako mávnutím kouzelného proutku přestal existovat.

Zhroucením komunistického bloku ovšem také zanikla i poslední motivace, která udržovala pohromadě zbytky občanské identity občanů západoevropských demokracií –

strach z jaderného zničení. Pro psychologické i duchovní podnětí Západoevropanů bylo vítězství svobodného světa danajským darem. Stále se zpomalující stroj západních demokracií, hluboce infikovaný většinou nectností režimu, který zázračně zahynul, ztratil poslední zbytky vnitřní energie. Jeho identita, oprávnění k další existenci, se ocitly ve vakuu.

Náhradním řešením, které mělo hluboké problémy opticky zakrýt, se tak definitivně stalo sporné téma „evropské integrace“. Prohranou válkou neuskutečněný německý projekt, který sice nikdy zcela neodumřel, ale až do počátku devadesátých let jej bipolarita udržovala v rozumných mezích mezistátní spolupráce (Evropské hospodářské společenství), divoce změnil směr a nabral překotnou dynamiku: cílem se stala politická integrace celého kontinentu. Pod vedením Socialistické internacionály, propojené s většinou vlád, za zády vlastních občanů začali političtí vůdci rychle vytvářet formální instituce federálních Spojených států evropských.

Margaret Thatcherová ke kontinentálním socialistům nepatřila, a proto po celou dobu, kdy stála v čele britské vlády, představovala pro tento projekt vážnou překážku. Britská politička svou nepředstíranou oddaností svobodnému světu, tedy autentické politické pravici, patřila k posledním generacím, které neomámil rajský plyn aktuálního blahobytu natolik, aby zapomněli na katastrofy první a druhé světové války, respektive na to, kdo a co bylo jejich příčinou.

Jasně si uvědomovala neblahé směřování kontinentu a byla proto zásadní odpůrkyní přibližování Británie k EU na větší než jen takticky nezbytnou vzdálenost. I proto trvala na zachování britské měny a všech hlavních znaků

a pravomocí, které charakterizují suverénní stát. Není proto divu, že jí byly cizí i formální projevy rodící se postdemokracie, maskující se ve veřejných projevech politických elit „newspeakeem“ politické korektnosti, pachovým znakem příslušnosti k „druhu“. A tak zatímco kontinentální Evropa pěla sborem sentimentální *Ódu na radost* ze sjednocení Německa a nastávajícího všeobecného sbatržení, vyslovila již zmíněný ostrý analytický soud o největší politické chybě Michaila Gorbačova.

Nemusela mít věštecký talent, nebyla však profesionálním levicovým „vizionářem“, zaslepeným právě módní chiliastickou teorií o „konci dějin“. Bylo jí proto jasné, že obnovené „Velké Německo“ se opět po určité době stane nebezpečím pro Evropu. Věděla, že německé kontinentální ambice se primárně neodvídely od prorockého vytržení Adolfa Hitlera, ale od hlubších a koneckonců srozumitelných velmocenských zájmů, jejichž byl Hitler dobově podmíněným nositelem, který německé ambice nakonec trestuhodně promrhal.

Správně předpokládala, že teprve po spojení obou „okupačních zón“ v původní stát se Německo stane skutečným „motorem evropské integrace“. Formálně nadále s Francií, jejíž historicky zakotvená pověrečná hrůza z východního souseda teprve čeká na svého Freuda, jenž ji osvobodí z ponižující ambivalentní závislosti.

Margaret Thatcherová proto již na začátku devadesátých let označila Evropskou unii, vlečenou do rychlého a hlubokého občanského integračního bezvědomí německým motorem ve francouzské karoserii, politicky nekorektním termínem „Čtvrtá říše.“ Až federální orgány evropského státu budou za pár let podobná slova stíhat stejně tvrdě jako třeba dnes „popíračství“, veřejnost si už ani nevzpomene, že autorem této jasnozřivé historické reminiscence či

spíš vzpomínky na budoucnost, byla poslední britská premiérka, u níž označení „pravicová“ nebylo mystifikací. Za níž svoboda projevu, definiční znak demokratického státu, nebyla prázdnou frází lidskoprávního typu.

Objevení Ameriky za časů úpadku

Soustavné mizení svobody projevu je nepochybně jedním z nejnápadnějších příznaků chřadnoucí demokracie. V posledním desetiletí prošla tato kdysi elementární demokratická svoboda tak intenzivním Převýchovným lágrem politické korektnosti, že už vlastně ani nevnímáme, co ji nahradilo. Intelektuálové se naopak pokoušejí veřejnost utvrzovat v přesvědčení, že jde o součást Dobra. Již jsem zmínil výroky Petra Uhla na adresu svobody slova v americkém pojetí. Učinil tak v článku, jenž má ještě několik dalších „pravd“, které stojí v této souvislosti za citaci:

„Liberální představa, že za slova by se nemělo trestat, je blud. ... Rasismus není trestný, ani hlásání rasové nadřazenosti, pokud se neděje v úmyslu vyvolat zášť k lidem nějaké rasy ... Na zkušenosti s nacismem a holocaustem stojí Rada Evropy, EU a celé mezinárodní právo OSN, narušované jen postoji USA, vyznávajícími jiné hodnoty.“ (Petr Uhl, Trestné je štvání, ne rasismus, *Právo*, září 2008)

Aby bylo ještě lépe vidět, jak je to s tou svobodou složitě, vysvětluje v témže deníku Jiří Franěk: „Česká republika stále postrádá německý zákon o osvětimské lži, který umožňuje rozlišit svobodný lidský názor od novodobé fašounské ideologie, založené na záměrném popírání historických faktů.“

V *Hospodářských novinách* byl ve stejné souvislosti zveřejněn článek Marka Pokorného (Jdou do vězení za rasistické články, ty ale na webu visí dál, *HN*, září 2008), který je sám sobě komentářem:

„Holocaust je největší výmysl a podvod v dějinách lidstva. A nemělo by se zapomenout na skutečnou historii cikánů – zlodějů a příživníků od přírody. Takto hřimal ve svých článcích internetový časopis *Poslední generace*. ... Okresní soud ... z autorství těchto textů usvědčil jednu z vůdčích osob tuzemské extrémní pravice Ericha Sedláčka. Za propagaci nacismu jej včera poslal na tři roky nepodmíněně do vězení. O rok nižší, také nepodmíněný trest, si odnesl Libor Budík, který spolu s ním časopis vydával.“

Druhou část komentáře obstarává fakt z jiného místa týchž novin, kde nevzrušená agenturní zpráva informuje o pouze podmíněčném ročním trestu pro brutálního násilníka – stejně starého (respektive mladého) jako dva zmínění „vězni svědomí“ (*terminus technicus* pro lidi uvězněné za názory, které sdílíme).

Nyní bych měl nejprve rituálně prokázat, že jsem slušný člověk. Dal bych to najevo tak, že bych si stříhl povinný taneček na téma: „Snad mě nikdo nepodezřívá ze sympatií k oněm mladým neonacistům, ale...“ a tak dále. Jsem raději ztracen, ale politicky korektní piruetu nevyseknu. Stejně tak odmítám zkoumat, zda opravdu jde o neonacisty (případně neokomunisty, jako v případě – „pravicovou“ vládou (!) – nedávno zakázaného Komunistického svazu mládeže), nebo jen o radikální generační protest.

Jenže o to přece vůbec nejde. A nikdy nešlo. Voltairovo nepodkročitelné minimum z počátků moderní demokracie „Zásadně s vámi nesouhlasím, ale budu se do krve bít za to, abyste ty své odporné nesmysly směl veřejně říkat,“ je v postdemokracii mrtvé.

Komutalismus, nebo kapimunismus?

Sociálně-inženýrské revoluce obvykle nepřamení v autentické lidové revoltě proti establishmentu (tedy „zdola“).

Vždy ji uvádí do chodu úzká skupina elit, odhodlaná realizovat svůj mocenský projekt. Novum současné evropské „plíživé“ protidemokratické revoluce je ovšem v tom, že jejím hlavním iniciátorem, organizátorem a ideovým vůdcem je – establishment sám! Jde o unikátní revoluci shora, s jejímiž následky je veřejnost – víceméně lhostejná a nevzrušená (umrtvovaná mediálními zábavami) – seznamována jen rámcově, nepřesně, mystifikačně a postupně. Pomocí sofistikovaných mediálních technologií vytvářejí revolucionáři představu, že vše probíhá před očima veřejnosti. Převrat jako zábavná reality show v přímém přenosu.

Není to ale tak, že by postdemokracie přicházela jako alternativa k demokratickému uspořádání, jemuž by konkurovala, s nímž by soutěžila, které by chtěla „vylepšit“. O soutěži nelze ani uvažovat. Dobro je jen jedno a budou ho mít všichni.

Nepříjemný rozdíl proti době bipolárního soutěžení kapitalismu s komunismem je v tom, že už ani „není kam utéct“. O rodících se demokraciích v obrovských přirozených státních útvech jako je Čína nebo Ruská federace toho zatím moc nevíme. Snad jen to, že jejich demokratický systém rozhodně nebude opisem či „klonem“ někdejšího evropského či amerického, ale bude aplikací lidovlády na místní kulturní a civilizační poměry. Rozhodně však svoboda, zpočátku přinejmenším pokud jde o trh, bude v těchto nových demokraciích brzy nesouměřitelně vyšší než v umírající demokracii evropské. Hospodářská i duchovní prosperita – pokud se socialistický projekt EU uskuteční tak, jak je plánován a realizován – se proto z Evropy na dlouhou dobu vytratí.

Z hlediska několika generací občanů České republiky je to přímo fatální smůla. Euroamerický Západ se brzy dostane do pozice našeho někdejšího domova – věčně ne-

produktivního a jednou velkou neřešitelnou hospodářskou recesí za druhou stíhaného ráje – a my opět tam, kde jsme byli. Už jsme málem stihli zapomenout na regulaci každé oblasti našich životů a státní vykořenění lidské svobodné kreativity, které tak logicky, bezpečně a neodvratně táhly „lidovou demokracii dělníků, rolníků a pracující inteligence“ ke dnu. Jako lék se vždycky našel ještě pevnější kondom regulací a plánování. Nebyly zato „nemravné“ platy ředitelů, nebylo bohatých ani strmých sociálních rozdílů, všichni jsme byli příkladně chudí – kromě distributorů nedostatkového zboží či služeb a oligarchie mocenských elit.

Právě tam zamířil kapitalismus konvergencí s komunismem. Konvergencí podle temné prognózy G. B. Shawa. Západ přijal z komunismu jeho neblahé geny nedůvěry v lidskou samostatnost a kreativitu, ve svobodu. Naučil se regulovat, masivně přerozdělovat „společenské bohatství“, vědět lépe než občan, co občan chce. V cestě za socialismem s lidskou tváří tak ztratil svou komparativní výhodu proti systému, jenž pokořil: schopnost přizpůsobení měnícím se podmínkám, racionální volbu podle zájmů většin, přirozenou motivaci uvnitř společnosti, respekt k nerovnosti nadání, odhodlání a pracovitosti jednotlivců.

Stejně tak poražený socialismus v procesu konvergence přijal od svého soupeře neomylně pouze to horší. Démon vše prostupující konzumnosti vyplnil mezery, jimiž skrze relativní nepohodlí a nedostatek prosvítaly paprsky duchovnosti. Počínaje nutností elementární fyzické šikovnosti a schopnosti poradit si v běžných životních situacích, až po umělecké výkony. Ne nadarmo si v osmdesátých letech jistý americký spisovatel povzdechl na adresu svých kolegů ze sovětských despocií: to se jim to píše, když mají o čem! Nerozuměli jsme mu, připadalo nám to přežrané a nechutné. Dnes je naším Bohumilem Hrabalem Michal

Viewegh a Milošem Formanem Jan Hřebejk. Konvergence podle Shawa byla dokončena.

Výsledným produktem tohoto nepřírozeného procesu je rodící se stát, který kondenzuje většinu „mutovaných genů“ obou společenských formací. Sociální genetičtí inženýři ale zase neuspějí. To je již dnes zřejmé. Určitě svůj pokus o další experiment s pozemským rájem ale jen tak lehce nevzdají. Vždyť mají přece v rukou všechny dostupné nástroje a technologie – především mediální. Stará idea odnárodnění evropských států a jejich propojení v jediný celek má však soupeře, který sice není již téměř ani vidět ani slyšet, ale existuje. Jsou jím přirozené zájmy.

Moderní státy nevznikly náhodou. Osvědčily se jako „přesně správný“ prostor k demokratickému prosazování zájmů jednotlivců a skupin v kulturně a historicky definovaném území. Nic lepšího, protože přirozeně vývojově „stvořeného“, se nevymyslelo, protože se vymyslet nedá. Ze stvořené lidské podstaty.

Zlatomodré vlajky Unie se proto jednoho dne budou muset tak jako tak střetnout s národními vlajkami „Konfederace“. Chtějí-li federalisté vytvořit Spojené státy evropské, neměli by zapomenout, jakou procedurou se na světě objevili Američané – a to nešlo o národní státy s tisíciletou tradicí. Politický lid v uměle vytvořeném státě se teoreticky může stát „démosem“ jen prostřednictvím bezohledné občanské války. Na „společně prolité krvi“ může evropský politický lid nalézt svou identitu. Teprve tehdy budeme primárně Evropany, a teprve sekundárně Čechy, Holanďany či Francouzi, jako je analogicky každý Kalifornian či Texasan především nejprve loajálním Američanem.

Jsou to možná skličující, obávám se však, že zcela realistické vyhlídky. Tím hůř, že pokud dojde k takové „sjednocující

občanské válce“, je obtížně představitelné, jakou bude mít v technologické epoše podobu. Sotva půjde „jen“ o „bruselské policejní akce“ v neklidných provinciích, jako byla ta moskevská v československé gubernii z roku 1968. Lze předpokládat něco technologicky nesrovnatelně účinnějšího, o čem zatím současní Julesové Verneové nestačili ani nahlas snít.

Ať tak či tak, není sporu o tom, že žádný „kotel národů“, jak naposledy ukázala i praxe sovětského integračního experimentu, nelze přetápnět donekonečna. Je to stejně zákonité a změřitelné jako síla, která působí na těleso ponořené do kapaliny.

Je omyl, že se počátkem devadesátých let komunistický totalitní režim zhroutil a zmizel z povrchu světa. Kolaps komunismu byl jen průvodním a doplňkovým jevem hroutícího se demokratického světa, jehož byl sovětský režim v bipolární epoše nezbytnou součástí, a vlastně i pevným opěrným sloupem. A v případě zápasu o život i významným spojencem. Vedle Ameriky a Británie vítěznou mocností nad nacistickým opusem na téma „konec dějin“.

Ostatně ideu komunismu na naši planetu neexportovali nepřátelští Venušané. Je velmi pozemská a táhne se celými dějinami. Ani její poslední verzi neinscenovali sociální romantici. Marxisté nebyli a nejsou politicky somnambulní.

Vytvořili nemravný „spravedlivý“ režim, který se formálně zapřísahal demokracií, z níž vznikl. Parazitoval na ní, zneužíval její terminologii k sociální manipulaci a infikoval její slabá místa pokryteckou deklarativní nabídkou „tentokrát již skutečné“ Rovnosti, Volnosti a Bratrství. Bez kapitalistického protihráče nemohl existovat – a demokratickému světu komplementárně sloužil totalitní soupeř jako nezbytný katalyzátor k udržení povědomí o smyslu svobodné existence, občanské identity – a tím ji současně též

motivoval k technologické a hospodářské prosperitě. Jen v tomto smyslu jsme byli svědky konce dějin. Jen v tomto smyslu skončily i dějiny demokracie. Je nezbytné, aby se to vše, v trochu jiném náteru či o jednu otočku na spirále výš, v dalších generacích zopakovalo?

Nové dějiny, z jejichž prahu se teprve nejistě rozhlížíme v příšeří postdemokracie, přicházejí v klipovitém kvapíku technologického světa. Pojmy jako svoboda, individualita, národ či stát v něm již neexistují, nebo se rozostřují až k nepravděpodobnosti. Nikdo si už nepamatuje, že to vše tady ještě poměrně velmi nedávno bylo. Šlo snad o „vzpomínky na budoucnost“? Pokud stačí jen jiná barva praporů, aby celé národy zapomněly, a opět pochodovaly, kam jim určí mediální propagandisté, pak není pomoci a svůj úděl si zasloužíme.

Žijeme první roky dokonané konvergence komunismu s kapitalismem. Jak se tomu bude jednou v akademických učebnicích říkat? Komutalismus? Kapimunismus? V každém případě to nebude stát za moc. Chladný svět lidských technologií ve všemožných významech toho slova. Svět bez Boží přítomnosti, jež je z něj již dnes vytěsněna do oblasti soukromého koníčka pro krácení volného času na ubikacích.

Praxe (teorie) konvergence tak dává na otázku „Kdo vyhrál druhou světovou válku?“ nepříjemnou odpověď: válka v Evropě dosud zdaleka neskončila. I ta „studená“ byla jen další velkou mezinárodní bitvou, v níž zdaleka proti sobě nestály jen dva antagonistické společenské systémy, přehledně oddělené železnou oponou. Bitevní pole bylo daleko komplikovanější, neboť touha po svobodě a síly, které proti ní stojí, existují za všech společenských uspořádání. Mění jen své mimikry, roztahují jiné maskovací sítě. V tech-

nologické epoše stále důmyslnější, přátelštější a psychologicky propracovanější.

Čekají nás proto, ať chceme nebo ne, další bitvy této nelí-
tostné války, která za pár let oslaví sté výročí své proměnlivé
existence. Teprve z historické perspektivy se jednou ukáže,
zda tato „stoletá válka“ bude pokračovat, nebo ji něco za-
staví.

Budou to bitvy stále méně jednoduché a méně přehledné
než ty dosavadní, v nichž bylo soupeře i spojence snadnější
identifikovat. Teprve v nebezpečí všem dojde, jakou kata-
strofou byl lehkomyšlný výprodej našeho samostatného stá-
tu, který pro nás z dobrých důvodů a za nespočítatelných
obětí vždy znovu vybojovali naši idealističtí předkové. Ne-
bude tu, až ho budeme nejméně potřebovat.

S budovatelskými písněmi na rtech se stěhujeme ze sta-
rého privátního rodinného domku do nablýskaného „ko-
munálního bytu“ Evropské unie. Má společnou kuchyň,
sociální zařízení i koupelnu a ložnice v něm nelze na noc
zamknout. Chtěli jsme to, protože je to údajně racionálnější
a bezpečnější bydlení. Pouze se v tom nedá svobodně žít.

Až nám to jednoho dne dojde a převládne poznání, že tvr-
dý domovní řád komunálního Dobra je ve skutečnosti moder-
ně vybavené vězení a že chceme zpátky do soukromí opuště-
ného rodinného domku, v němž jsme si o svých historicky
a kulturně podmíněných zájmech rozhodovali sami, bude to
daleko obtížnější, než si dnes umíme vůbec představit.

Možná je nám toto opětovné fatální zabloudění souze-
no i proto, že naposledy jsme svobodu ztratili příliš leh-
komyslně a nabyli ji zase příliš snadno. Možná i proto nás
spravedlivě čekají nelehké časy. Možná ale, že to tak bylo
vždycky, protože v nikdy nekončícím zápase o svobodu,
o nejcennější z lidských statků, to ani jinak být nemůže.